FRIDERICI HOFFMANNI ... MEDICINAE RATIONALIS SYSTEMATICÆ...

Friedrich Hoffmann

34.Hoff.16

FRIDERICI HOFFMANNI MEDICINÆ RATIONALIS SYSTEMATICÆ

SUPPLEMENTUM

DE PRÆCIPUIS INFANTUM MORBIS,

Cui accedit Index Rerum Præcipuarum in quinque poſterioribus Syſtematica Tomis occurrentium,

ET VITA AUCTORIS

A D.D. & P. JO. HENR. SCHULTZIO CONSIGNATA

VENETIIS, MDCCXLI.

Ex Typographia Balleoniana.

SUPERIORUM PERMISSU, AC PRIVILEGIO.

PRÆFATIO.

QVum jam eo res ſit, ut in publicum prodeat hæc mea de infantum adfectibus opella, equidem contra ritus auctoribus librorum ſolemnes me facturum exiſtimo, niſi amico inſtitutâ rationem brevibus exponam. Prius vero, quam ad illud perficiendum me accingo, momenta quædam notatu imprimis digna, ſed neglectui plerumque habita, ob oculos ponere lubet, quæ Numinis divini ſingularem circa infantes tam naſcendos, quam recens natos providentiam luculentes admodum demonſtrant. Primo autem loco, ad ipſum generationis negotium reſpicientes obſtupeſcimus, qui fiet, ut ex puncto quaſi, ſeu tenuiſſima, rudi & incondite veſicula, per expanſivam genituræ viſilis virtutem fœcundata, homo prodeat, qui ſpiritu immortali, variiſque organis ſenſatus artificioſiſſime fabrefactus perdiſcat maxime Dei opera in hoc univerſo perluſtrare, indeque ad creatoris venerationem pervenire poteſt. Etſi vero abſtruſum & a ſenſu noſtro remotiſſimum formationis hominum opus genitur ſibi relinquimus; ſummam tamen Numinis divini ſapientiam vel ex eo abunde ſatis cognoſcamus, quod omnes ſexus feminini partes ita frequentiſſime conſtruxerit, ut ad hominem progignendum aptiſſimæ ſint. Nonne etenim ſumme admiratione dignum eſt, quod facta impregnatione ſanguis ille menſtruus, in ſanitatem mulierum antea excretus, nunc copioſior ad uterum hoc fine confluat, ut inde ſuccus temperatus & gelatinoſus, per ſpongioſam uteri ſubſtantiam tranſcolatus, mediante placenta uterine & funiculo umbilicali, ad nutriendum fœtum impendatur, donec hic ex anguſto matris ergaſtulo excludi, hominumque cœtui educari queat. Hac ipſa enim fœtus per partum excluſio non minorem mereri admirationem videtur, dum manſe pleruumque nono ſolers, uterus matris a mole fœtus grandioris diſtentus, & quaſi ad ſpaſmodicam contractionem laceſſitus, aeris inſpirati, muſculorumque abdominis adminiculo, contentum fœtum inter anxios conatus expellere nititur. Superatis partus laboribus ſtatim aerem, nullo edoctus arte, ſuis ipſius viribus aerem, cujus uſura in utero caruit, libere inſpirat, &, quod omnem fere fidem ſuperat, Ipſe ſanguinis per cordis & pulmonum vaſa circuitus, via aliunde directa, non amplius ex dextro cordis ventriculo per foramen ovale ad auriculam ſiniſtram abit, ſed clauſo iſto foramine talem iter reditumque eligit, qualem in adultis fieri deprehendimus. Id quod vero ſicut luculentum, & plane admirabile mechaniſmi ſublimioris documentum exhibet; ita clariſſime arguit, quantus ille ſit auctor atque effector, a quo hæc omnia, ceu effectus a ſua cauſa pendent. Abſciſſo dein funiculo umbilicali mirandum eſt, quomodo hæc operatio in tenello corpuſculo

tem ſcilicet cedet, ut, ſi idem quis in adultis experiri velit, omnino metus ſit, ne hi graviter inde lædant multumque damni recipiant: ne dicam, quæ ratione umbilicalia vaſa ſenſim paulletimque tam belle coaleſcere poſſint, ut tandem verum ligamentum tendinoſu nerveum conſtituent, quod via priſtini fœtus memoriam relinquit. Tum quoque ex benigniſſima Dei providentia hoc inprimis beneficium recens natis conceſſum eſſe videmus, quod ipſe vi ejus eura inſpiratio ſordium alvinerum in utero collectarum excretionem, qua nihil utilius eſt, aptiſſime promovet. Etenim, quum per reciprocam pulmonum actionem, ſeptique transverſi & muſculorum abdominis motum ipſa infimi ventris viſcera paullummodo conquaſſentur, non poteſt fieri, quin etiam excrementa ubi contenta, accedente ſimul bilis expreſſæ ſtimulo, ad exitum diſponantur. Sed longe adhuc majus divinæ providentiæ ſpecimen ſe manifeſtat per ſufficientem lactis in mammis puerperarum accumulationem, dum quippe ita ſapientiſſime proviſum eſt, ut ſublata poſt editum fœtum renitentia, elaſticum uteri viſcus ſponte anguſtatum redundantes humores ad mammas divertat, ubi lacteus ille chyloſus liquor ſeparatur, qui primo quidem abſtergente ſua facultate meconii eliminationem adjuvat, poſtea verum alimentum teneritudini infantum apprime congruum conſtituit. Neque dein facile quiſquam infantes ideo imperfectionis accuſabit, quod caput in ſuperiori parte patulum, quod fontenellam dicunt, in lucem adferant. ſiquidem hæc laxitas & tam oſſium cohæſio partim eo ſervit, ut inter anguſtum vaginæ uteri tranſitum aliquo ipſorum compreſſio fieri, & ſine magna matris moleſtia partus facilitari poſſit, partim, ut cerebri moles, nutritione aucta, ſeſe extendere commode valeat. Imo etiam in clamoribus, crebriſque vagitibus, quos ſæpe infantes ſani, nulliſque doloribus ſtimulati edunt, magnum ſanitatis latet præſidium. Quum enim tenelli, ob vacillantia membra, ſe ipſi loco movere nequeunt, optime profecto hac naturali corporis concuſſione deficientis motus noxæ avertuntur, atque fluidorum per univerſum corpus circuitus egregie promovetur. Si vero ætate jam paululum proceſſerunt pueruli, quot quæſo! fracturas, luxatione aliaque ſubinde mala inter ſaltationes varioſque luſus incurrerent, ut aliquando claudi, languidi, membriſque mutili rebus publicis præeſſent, niſi ad hæc omnia præcavenda oſſa tenellis flexibilia O. M. Deus conceſſiſſet? Denique, noteri perquam dignum eſt, quod homo infans ceteris animantibus fere omnibus imperfectior videatur, dum ipſe longe diutius parentum miniſterio, quam quidem animalia eget, quæ brevi tempore ſibi ipſa de alimentis proſpicere, & nociva inſidiantium tela propulſare valent. Verum enim vero, re altius æſtimata, ſummum profecto beneficium ex hac apparente imperfectione elucet. Etenim, quum homo rationis particeps immenſam creatoris ſui potentiam, bonitatem & ſapientiam in abſolutiſſimis operibus ſuis cognoſcere, debitiſque celebrare laudibus debeat, opus omnino eſt rationis cultura,

ad

ad quam difficulter admodum ſine linguæ uſu, ad hanc vero ægerrime ſine longiori hominum, præſertim parentum conſortio pervenire licet. Et quis denique ſingula enumerare valet, quæ a ſummo Numine generi humano, maximeque infantibus conceſſa divinam providentiam clariſſime evincunt? At vero, homines ſumus, ex materia ad corruptionem admodum prona conſtant, quos Deus mortalitatis conſcios, ſuoque imperio ſubjectos eſſe voluit. Quid mirum inde, ſi ne puſilli quidem a vitæ moleſtiis liberi varii generis morbos rectæque valetudinis læſiones perpeti debent; maxime quum tenera ipſorum conſtitutio admodum facile nocivam illarum rerum impreſſionem admittat, quibus ad vitam neceſſario opus habent. Quæ autem maxime mala teneros adficiant, præſens hoc opuſculum, ſupplementi loco medicinæ ſyſtematicæ additum, luculentius docebit, in quo ego præcipuos infantium morbos recenſere, cum cauſſis ſuis explicare, rectamque & genuinam methodum ſuggerere allaboravi, quam hactenus in longinquo artis exercitio ad præſervationem æque ac curationem idoneam maxime deprehendi. Nolui autem præter neceſſitatem verborum ambagibus uti, ſed brevibus tantum theſibus præcipua cujusvis morbi momenta complecti, partim ne opus in majorem molem excreſcat, partim, ne alio loco & tempore jam ſatis pertractata hic repetere videar. Adjiciendum deinceps curavi indicem rerum locupletiſſimum; quæ in poſterioribus medicinæ ſyſtematicæ tomis continentur, ut inde commodior fiat totius operis uſus. Nec demum illorum deeſſe petitionibus volui, quibus de vita mea planius informari volupe fuit. Suſcepit autem hunc in ſe laborem celeberrimus Fridericianæ noſtræ Profeſſor medicinæ & eloquentiæ D.D. SCHULTZIUS, qui notatu digniora vitæ meæ facta litteris conſignata hic cum B. L. communicat. Nolit autem ideo quiſpiam me vanæ arrogantiæ reum æſtimare, utpote qui ab omni faſtu laudiſque inani ſtrepitu remotiſſimus, nihil aliud hac vitæ meæ recenſione quæro, quam ut inde lector ſingularem Dei providentiam; quam in moderandis mortalium rebus adhibere ſolet, penitius cognoſcat, forteque aliquod imitandi exemplum ſibi ſumat. Etenim, ſi ullus unquam, ego certe ancipites fortunæ caſus, fluxilemque rerum terreſtrium indolem expertus, optime teſtari poſſum quem Deus ordinem inter mortales ſervet, ut utrumque nominis ſui gloriam, hominumque ſalutem ſtabiliat. Utinam modo ſingula fini a nobis præfixo reſpondeant, multumque utilitatis adferant! Dabam Halæ Magdeburgicæ a. d. 1. Maji MDCCXL.

DE MORBIS INFANTUM IN GENERE.

§. I.

Inſtituti ratio.

TOt tantiſque proli ſ dolor miſeriis undiquaque circumdatum eſt mortale hominum genus, ut perverti nequeat, quæ circa, quæ ſollicitudo & diligentia ſufficere poſſit ad impetum tot ſimul & diverſimode invadentium morborum avertendum, aut quis artium apparatus jam increatas malignitate partes expedire, ſuæque reſtituere integritati valeat. Docent hanc noſtram fragilitatem ſuo imprimis exemplo infantes recens nati, qui vix cum ejulatu miſeriam hanc ſalutarunt, quum jam innumeris obſeſſi periculis de ſalute quotidie decernere coguntur. At vero, quo majora & frequentiora impendent pericula, eo ſæpe minus huic teneræ & tantum non omni orbatæ præſidio ætati conceſſum eſt, remedia tollendis morbis idonea conquirere, nec mali ſui conditionem & magnitudinem indicare, niſi forte miſerrimo ploratu, aliiſque obſcuris ſignis aliorum miſericordiam moveat. Quæ cum ita ſint, quam maxime videtur medico ſalutis humanæ cupido convenire, ut ingenio utroque ſtudia imbecillis ætatis cauſam ſuſcipiens perite dijudicet: quæ hanc ætatem mala aggredi ſoleant, quibus ſignis dignoſci, & quæ ſi prædicere queant, quæ cautione præcavere, & demum, qua arte, quibuſque præſidiis debellare debeant? Atque his inductus rationibus ego, poſt tot labores in medicina perpoliendâ feliciter exantlatos, non potui omittere, quin etiam opuſculo, de infantum ægritudinibus conſcribendo mentem manuſque admoverem, præſertim cum ab aliis, qui in eodem ſtudiorum genere deſudarunt, multa aut intacta & non ſatis indigeſta, aut certe emendatione quadam digna relicta deprehenderim. Nec minorem mihi fructum ex hoc meo ſuſcepto labore polliceor, quam quem, Deo annuente, jam ex reliquis medicinæ meæ ſyſtematicæ tomis ſatis abundeque conſpexi: ſiquidem non vana, non imaginaria & falſis opinionum commentis fundata, ſed vera, & tum rationi, tum experientiæ conformia proponam, quæ in artis exercitio per dimidium ſæculi & ultra occupatus conſtanti meditatione & obſervatione didiciſſe gaudeo.

§. II.

Hiſtoria morborum infantum ex Hippocrate.

Primum autem omnium præcipui infantum morbi erunt indicandi, antequam ad cauſarum nexum, ex quo illi prodeunt, demonſtrandum nos accingamus. In quo quidem perficiendo ducem eligere placet præſtantiſſimum artis noſtræ parentem, HIPPOCRATEM, qui ætatis morbos *lib. III. aphor. XXIV. XXV. & XXVI.* ita pro more ſuo eleganter & conciſe deſcribit: *Qui in ætatibus cadunt morbi, hujuſmodi fere ſunt: parvulis & nuper in lucem editis aphthæ, vomitationes, tuſſes, vigiliæ, pavores, umbilici inflammationes, aurium ſordes humidæ,* quibus nos ventris tormina addimus, *[illegible] cum jam dentire incipiunt, gingivarum moleſti pruritus, febres, convulſiones, diarrhœæ, maximeque cum edunt caninos dentes, & iis præſertim, qui inter pueros craſſiſſimi ſunt, alvoque adſtricta, eveniunt. At vero, cum ætate proceſſerunt,* quod ab anno quarto ad decimum uſque & longius accel-

ligendum eſt, *conſiliorum inflammatio-nis, vertibræ, quæ iſt ad occiput, lo-xiſſum inteſtinis; albumina, calculi, lumbrici inteſtini, aſcarides; ciuinæ genſiles, ſatyriaſmi, ſtranguriæ, ſtrumæ & alia tubercula; præcipue vero prædicta, male aſſiciunt*. Hæc qui altius ſecum æſtimat, facile perſpiciet, cuivis infantum ætati morbos quoſdam eſſe familiares, qui corpus aliter atque aliter afficiunt, longius vel brevius durant, & plus minus periculi præſagiunt. Siquidem mutata corporum, propter ætatem, texturâ, mutatoque vivendi genere, non poteſt non ipſa ſubjectorum ad ſuſcipiendos morbos diſpoſitio immutari, & poſtera ægritudinum ratio a priſtina valde recedere. Quamobrem etiam, ſi de infantum affectibus differendi animus eſt, non ſimul omnes ætatum periodos debemus complecti, minimeque omnium ſtrictiori tantum ſenſu infantes in lucem via editos conſiderare, ſed provectiores etiam, qui ad decimum uſque annum pervenerunt, intelligere; ne forte aliud morbi genus explicemus, aliud ſilentio prætereamus.

§. III.

Diagnoſis eſt difficilis

Sic igitur ex HIPPOCRATE puerorum morbos enarravimus præcipuos; quorum nonnulli quidem per ſe ſtatim patent, nonnulli autem difficilius cognoſcuntur: quare proxime jam ſuppeditanda eſt accuratior illorum diagnoſis; quæ tamen adeo difficilis, abſcondita & inexpedita eſt, ut ſæpe vel oculatiſſimi in dijudicando hallucinentur. Neque enim puerculi ipſi, ob vocis articulatæ defectum, morbi ſui indolem & nocendi potentiam nobis poſſunt enarrare; neque ex urina vel curioſiſſime examinata, neque ex pulſuum ictibus, vel accuratiſſime obſervatis, neque tandem ex habitu externo, qui ut facile in pejus, ita ſubito in melius mutatur, firmum ſtabileque judicium poteſt deſumi. Nam urinæ minimorum recte valentium, pariter ac morbo quodam laborantium, ſæpe ſunt craſſæ & turbidæ, & pulſus ab innumeris fere cauſis poteſt mutari, & vel accelerari, vel retardari, ut explorantibus plerumque imponat.

§. IV.

Ne tamen utraque ex parte dubius relinquatur artifex, mulierculæ adſtantes, quæ curam puſillorum gerunt, probe ſunt explorandæ: an infantes ejulatus edant, corpus inquieti jactitent, & vigiles diem noctemque tranſigant; an ructus ſive acidos, ſive nidoroſos explodant, vomendi conatus ipſosve vomitus, & quales habeant; an ſingultu, nervorumque agitationibus convellantur, an tuſſi & reſpirandi difficultate laborent, an flatus & feces liberè dimittant, quem excrementa colorem referant, quam conſiſtentiam habeant, & ſimilia? Præter hæc vero, inquirenti medico permultum accendetur lucis, ſi corpus a capite ad calcem inſpiciens probe examinet: an extrinſecus rubedo cujuſdam partis inflammatoria, an quædam exanthematum ſpecies, aut aliud vitium ſe manifeſtet; item ſi ore diducto diſquirat, num fervidum halitum tenelli emittant, fauces puſtulis obſeſſas habeant, vel gingivarum quadam intumeſcentia & phlegmone laborent. Siquidem ex his omnibus, tanquam ex principiis cognitis ad incognita non obſcure licet concludere.

Et quomodo id fieri debet?

§. V.

Cauſa proxima eſt 1) debilitas & ſenſibilitas nervorum.

In cauſarum ſerie explicanda a vero haud aberrabimus, ſi cauſam affectuum infantilium formalem & materialem 1) tam in habitu corporis laxo & molliori, quam in redundante ſuccorum pituitoſorum copia, admodumque delicato fibrarum & membranarum ſenſu reponimus. Etenim, quum in prima hac ætate ſolidæ partes, propter molliſſimam, qua gaudent, teneritudinem, fluida non ſatis vegete poſſint propellere, nec per tenuiſſimos canaliculorum ductus circumagere; facile inde poteſt ſanguinis & humorum circuitus retardari, & ſaluberrimarum excretionum negotium cohiberi: quod ſi accidit, non tantum ſucci magis magiſque copia increſcunt, verum etiam ſpiſſi evadunt, & craſin plane alienam, ſalinoacrem aſſumunt. Quid vero inde? ex tali humorum plenitudine non

modo

modo ſiunt ſtagnationes, variæque fluidorum ſubſiſtentium corruptela, ſed etiam a nervorum ſubjacentium preſſione, aut diſtenſione violenti concitantur ſpaſmi, quorum vehementia omnes tam ſolidæ, quam fluidæ partes cum tota functionum œconomia perturbantur, & tenella infantum corpora, quæ ad recipiendas vel leviſſimas impreſſiones valde diſpoſita ſunt, in morbos & repentinos & vehementes conjiciuntur faciliſſime.

§ VI.

Quod amplius confirmatur. Neque adeo difficilis erit labor, ex jam allegatis phænomenis præcipuarum ægritudinum infantilium veras reddere rationes. Suppoſita enim humorum pituitoſorum abundantia & ſtagnatione, facile poteſt concipi, quam ob rem ad crebriores defluxiones catarrhales, rheumatiſmos, pectoris oppletiones, liquidas alvi dejectiones, ſeu diarrhœas, tumores glandularum, aurium ſordes humidas, & ſimiles affectus tenera ætas ſit proclivis. Suppoſita ſuccorum depravatione & acrimonia, facile patet, cur frequentius aphthis, variisque cutis exanthematibus pueruli afficiantur; & ſuppoſita demum exquiſita nervoſi generis ſenſatione, haud minus clare apparet, cur tam vehementibus partium tam internarum, quam externarum torſionibus ac ſpaſmis torqueantur, ſi vel leviſſima irritationis cauſa præceſſerit. Ita enim, propter ſenſibilem fibrillarum inteſtinarum teneritatem, in doloriſica ventris tormina, in permoleſtas ventriculi & inteſtinorum vel diſtenſiones, vel conſtrictiones incidunt; propter facilem membranarum, cerebrum & ſpinalem medullam inveſtientium irritationem, percrebro motus epilepticos, & ſubſultus artuum convulſivos experiuntur; propter tenuiſſimas nervorum propagines, ad pulmonum viſcus decurrentes, ſæpiſſime tuſſi convulſiva & aſthmate cum ſuffocationis metu conjuncto, ac demum, ob exquiſitum tunicarum ſenſum, quæ citius obtenduntur, peſſimis ſymptomatibus ex dentitione difficili laborant.

§ VII.

Neque demum a) in conſtituenda cauſa materiali parum valet acidum longe multumque præpollens, cui optimus morborum infantilium interpres D. D. HARRIS tantum tribuit, ut omnes fere ac ſingulos affectus, teneræ ætati familiares inde deducere nullus vereatur. Et profecto, in plurimis tam ex ructibus & vomitibus acidum redolentibus, quam ex fecibus, ſubjectos etiam pannos arrodentibus, acidi præſentis copia non obſcura poteſt ſubolere, aut vel ex eo ſatis dijudicari, quod non modo lac, unde vivunt infantes, perfacile aceſcit & coagulum ſubit; verum etiam ipſorum ſucci, qui tenues atque lymphatici ſunt, vix magis in albam, quam in aceſcentem diatheſin inclinant. Sicut enim homines adulti, phlegmatica temperatura præditi, magnaque ſuccorum pituitoſorum copia turgidi in nocivam lymphæ coagulationem præ aliis proni exiſtunt, admodumque facile in purpuram albam, quæ ejus progenies eſt, incidunt, ita eo minus dubitandum eſt, quin in infantibus acida humorum intemperies longe citius faciliusque poſſit contingere. *a) Acidi prævalentia.*

§ VIII.

Proxime nunc etiam cauſas inſpiciamus procatarcticas. Jam quidem, ſi debile ſolidorum robur intuemur, deprehendimus, omnes omnino infantes ex ſua ipſos natura adultis eſſe imbecilliores, & ſenſatione magis exquiſita præditos, nihilominus tamen cauſæ quædam ſubeſſe debent ſpeciales, quæ ad inſignem generis nervoſi debilitatem & mobilitatem imprimis contribuant, ut in his magis, in aliis minus perverſi motus cieantur. Nihil vero, me judice, ex omni cauſarum claſſe magis huc confert, quam diſpoſitio quædam hæreditaria, a parentum altero in ſobolem propagata. Quare ſæpiſſime uſu venire ſolet, ut a parentibus non ita bene valentibus, aut crebriori veneris uſu ſeſeque abſtruſarum inveſtigatione confectis, aut ſenio fractis, aut luxu corruptis infantes progignantur, qui a primo *Cauſæ remotæ debilitatis & diſpoſitio hæreditaria.*

mo conceptionis actu infirma valetudine utuntur, & vitia quędam connata habent, quæ nulla unquam arte aut ſolertia poſſunt removeri. Id quod niſi obſtaret, minime nos haberemus tot ubique podagricos & calculoſos, qui ſuæ miſeriæ ſolatium anxii apud medicos fruſtra quærunt.

§. IX.

...ſæpe ſub utero a matre contracta

Si qua autem labes mediante generatione in teneram progeniem traducitur, a matre profecto uterum gerente hoc maximam partem fieri ſolere deprehendimus. Dici enim vix poteſt, quantum prægnantium plurimæ, niſi maximo virtutis ſtudio teneantur, in appetitu omnino depravatæ pronæ ſint, quamque innanibus curis, vagis deſideriis & imaginationibus, terrore, timore, mæſtitia, iracundia, fletu, vindictæ cupidine, aliiſque mentis motibus agitentur, unde non poteſt non ſanguinis circulus vario modo turbari, atque tenerrimis & quaſi adhuc tremulis fœtus ſtaminibus inimica quædam vis imprimi. Idem mali pertimeſcendum eſt, ſi genetrices intemperantiæ deditæ multis cibis, iiſque ſæpe incongruis ventriculum obruunt, aut potibus ſpirituoſis plethoram, ſub graviditate collectam ſæpe commovent, nec tamen ejus copiam venæſectione detrahi patiuntur. Quo etiam illæ pertinent feminæ, quæ motibus hyſtericis valde ſunt obnoxiæ, & peracta conceptione vires crebrius admittunt. Siquidem frequentior coitus, nonnullorum teſtimonio, ad morboſam debilemque prolem gignendam permultum conducere creditur.

§. X.

...debilitatio in ipſo partu

In ipſo etiam partus labore tenera proles ſæpe infirmatur, dum aut matres ſegnitie ſua fœtus excluſionem retardant, aut impatientia accellerant. Idem perficitur remediis calidis partum promoventibus, aut ab inconſulto obſtetricum miniſterio per violentam fœtus extractionem, & qualemcunque læſionem; ſiquidem ab improvidis iſtis mulierculis futuræ capitis laxe cohærentes ita ſæpe comprimuntur, ut inde epilepſiæ, paralyſes, aliaque horrenda mala cum mortis periculo conjuncta concitentur.

§. XI.

...animi affectus ſunt iis & proles

In infantibus vero jam excluſis perfacile etiam ſenſibiles earum fibrillæ ad anomalos motus ſtimulantur, ſi quando aut ipſi puſilli terrore quodam inopinato, ut per repentinos clamores, excitationem e ſomno, item per jocoſam nutricum impreſſionem verbis geſtibuſque factam percutiuntur, aut ſi lactantes pravo quodam animi affectu, & maxime quidem terrore ac iracundia perturbatæ mammas ſugentibus nimis cito offerunt. Hinc nihil eſt ſolennius quam ut varii generis ipſis nervorum vellicationes, arroſiones, ardores, torminoſi inteſtinorum dolores & inflationes &c. preſſo, ut ajunt, pede excipiant, quæ ſe per inquietudinem, vigilias, manuum pedumque jactigationes, pavores, ejulatus, imo etiam per epilepticas convulſiones abunde ſatis manifeſtant.

§. XII.

...aëris mutationes in primis frigus

Præter hæc vero, in debilitando commovendoque ſolidorum robore multum ſibi vindicat exceſſiva aëris, præſertim frigidi intemperies, aut ſubitaneæ caloris & frigoris ſibi invicem excipientium viciſſitudines, quæ ſicut natu grandioribus, nervorum quadam imbecillitate laborantibus, ob tranſpirationis ſuppreſſionem, ingentem in modum adverſantur, ita longe magis infantibus, qui aëris injurias ipſi arcere neſciunt, maxima inferunt damna.

§. XIII.

...regimen nimis calidum & medicamentorum abuſus

Nec denique e contraria parte excludendum eſt nimis curioſum, calidum & deſiccatum tenellorum regimen, item crebrior medicamentorum ſine neceſſitate uſus. Sic enim non ſolum puſilli, liberioris aëris inſueti vel leviſſimas auras ægrius ferunt, verum etiam a medicamentis, iiſque præſertim activioribus, valde plerumque alterantur, ut deinde natura in moderandis motibus quam maxime perturbetur. Et, quum honoratiores præcipue ac divites peſſime hunc morem plerumque teneant, plane non mirum eſt, cur ipſorum proles longe debilior ſit longeque frequentius ægrotet,

quam

quam pauperum, adminiculis his deſtiturorum.

§. XIV.

Ex iis nocere ablactatio. Hæc autem omnia non ſolum de pueris lactentibus valent, ſed eadem quoque jure de illis intelligenda erunt, qui ætate jam paulo proceſſerunt. Debilitato enim ſolidorum robore, ſuſceptaque aut in utero materno, aut ex vitio nutricis ad morbos diſpoſitione, facile judicari poterit, nec minores nec pauciores morbos, facta etiam ablactatione, poſſe ſuccedere, ſicut proh! dolor innumera puerorum male afflictorum exempla docent luculentiſſime.

§. XV.

Cauſæ remotæ ad acidi conceptionem ex parte lactantis. Cauſæ, quæ ad ingignendum acidi proventum conferunt, iterum variæ ſunt, atque ex his etiam nonnullæ, quas jam enumeravimus. Quam maxime autem huc referre decet omnia, quæ lac aut ipſa nutrice, aut in ſugentibus corrumpunt, idque craſſum & impurum efficiunt, aut in coagulum prorſus condenſant. Id quod ex parte nutricum variis poteſt modis accidere, & maxime quidem, ſi ipſæ, præter inordinata animi pathemata, fructus horæos, caſeum, acetaria, acida, acria & ſalſa copioſius ingerunt, vinaque acida & ſpiritum vini liberalius hauriunt. Siquidem his omnibus lac viſcidum & craſſum ingeneratur, quod infantibus oblatum facile aceſcit, & non modo ad pertinaces primarum viarum & meſenterii obſtructiones diſponit, verum etiam calculi in veſica generationem, quæ non infrequens huic ætati eſt, oppido promovet, ne dicam, largiori ſpirituoſorum uſu lac repente æſtum concipere, & per mammas in lactentes transfuſum febres ardentes poſſe accendere. Neque ſola ciborum qualitas, ſed quoque excedens ipſorum quantitas valde nocere ſolet, dum ſe nutrices cibis, quanquam optimis, ſupra modum ſaginant, vel cereviſias conſiſtentiores, eaſque parcius bibunt, neque tamen corpus ſufficiente motu exercentes, in alto prorſus otio commode vivunt. Qua ratione non poteſt non craſſior lacti conſiſtentia conciliari, idemque ſalutis diſpendium induci.

§. XVI.

Quæ amplexus indicantur. Similem nocendi potentiam habet validum frigus, improvide mammis admiſſum, utpote quod lactiferos mammarum tubulos coarctando, lac ad ſpiſſitudinem haud parum diſponit. Neque dubitare licet, quin etiam lacteus ille liquor ingentem in modum alteretur, & ad pravam indolem in ſugentium ventriculo ſuſcipiendam diſponatur, ſi quando matres vel nutrices laſciviores, durante lactationis tempore, intempeſtivos mariti amplexus crebrius admittunt, aut ſi menſtrua, quæ alias in gravidis lactantibusque ceſſant, præter conſuetudinem experiuntur. Tum enim parvuli plerumque languidi, lacrymoſi ac imbecilles ſiunt, ſuiſque geſtibus ſatis indicare videntur, lactationem tam diu eſſe differendam, donec obturato hoc fonte ſanguineo priſtinus matri vigor redeat. Neque demum lac parum corrumpitur, ſi nutrix paſſionibus hyſtericis paret, ſi alvo adſtricta laborat, & propter ſpaſmos ac flatus in primis viis collectos variis ſanguinis & humorum ad varias partes congeſtionibus affligitur.

§. XVII.

ex parte infantium cauſa. Ex parte infantum multa pariter accuſanda veniunt. Inprimis autem ipſi valde ſolent lædi, ſi nimium alimenti debent aſſumere, &, quandocunque male habent, præter voluntatem mammas lacte turgidas exhaurire, vel etiam, ſi pulticulis viſcidioribus plus juſto infarciuntur. Quando enim infantes, ſique præſertim parvi ac teneri tantam alimenti molem in ventriculo non ſatis poſſint ſubigere, hæc plerumque in acidum magma faceſſit, unde tonus ventriculi & inteſtinorum deſtruitur, maximaque ſanitatis damna, ut ſere ſunt inflationes ſtomachi cardialgiæ, pectoris anguſtiæ & ſimilia, in teneram prolem derivantur. Quam in rem egregia ſunt, quæ B. ETTMUL-

LERUS

LERUS in diſſertatione, quam *valetudinarium infantili* inſcribit, ex vero prodidit: *lactis ſuperflua & nimium non coacta infuſione multa pueros ſuos nimis alendo, ſæpe necari, & dum lactant, mactant. Sicut enim omnia nimia replerio, ut pannus adultis, ſic lactis nimia omnia peſſima eſt.*

§. XVIII.

…& qualitas Sic quoque valde peccatur, ſi cibi varii & ſæpe incongrui, acidi, acetoſi, ſalſi, multæque carnes præter neceſſitatem devorantur, vel ſi vinum, ut panerattieus mos eſt, ad roborandum & ploratus componendos, ſæpius propinatur: ſiquidem hæc lacti admixta, coagulationem inducendo, ventriculum valde infirmant, variiſque morbos excludunt. Quo demum pertinet crebrior lactis cum nutricibus mutatio. Sicut enim adulti non æque bene mutationem potus & cibi ferre poſſunt; ita hoc ſimili ratione, longeque magis de ſenſibilioribus infantum corporibus prædicandum eſſe, per ſe liquet.

§. XIX.

etiam in ablacta-tis. Hæc omnia lactationis tempore commiſſa plerumque etiam in pueros ablactatos redundant, aut certe rum demum temporis vim ſuam ſanitati adverſam exſerunt; maxime cum neglectis diætæ regulis a teneriori alimento ad craſſius, ad carnis eſum, variaque incongrua ſubito transſcendunt, utpote in his omnibus præcipuum morborum puerilium fundamentum reſidet.

§. XX.

Progno-ſis reſpe-ctu natu-ralis re-giminis. In prognoſi ſecunda primo omnium probe tenendum eſſe arbitror, quod infantes, qui non a teneris, delicatis, corporeque & animo morbidis parentibus, inprimis matribus, geniti fuerunt; præ aliis corpore animoque firmi, vegeti atque robuſti eſſe ſoleant, nec tam facile damna rebus externis rependant, neque morbis tam cito implicentur, aut certe impliciti feliciùs inde evadant. Idem fieri deprehendimus, ſi bene valentes, non adeo bene & delicate in victu & regimine obſervantur, ſed tempeſtive perferendis mutationibus ſenſim paulatimque adſueſiunt. Poſſunt enim conſuetudine a teneris ita formari, & quaſi induci, ut ne ab externis injuriis tam facile lædantur: ſicut quam maxime in infantibus ruſticorum & ex infima plebe natorum videre licet, utpote qui neque ſenitatis incommoda tam repente ſentiunt, neque morbis tam graviter & tamdiu, quam quidem magnatum delicatuli, laborant.

§. XXI

Tum quoque ſciendum eſt, omnes infantum morbos, licet innumeri ſint, faciliorem promittere ſanationem quam adultorum, ſi rite illa inſtituatur. Nam prout teneriſſima infantum corpora a rebus adverſis faciliime impreſſionem recipiunt nocivam; ita e contrario a medicamentis & rebus naturæ amicis libenter admittunt meliorem, ut ideo tot puerorum funera deplorare non opus eſſet, niſi ſæpe medici ipſi nocendo iſta perarent. *Crel a-rum cer-tum ſunt. aliorum.*

Præter hæc, conſtantis eſt obſervationis, infantes corpulentiores & ſpongioſiori carne præditos, item qui lacte copioſo veſcuntur, aut nutricem habent ſucci plenam & corpulentam, præ aliis frequentius morbis affici, maximeque rachitidi, tuſſi convulſivæ & aphthis eſſe obnoxios; cum contra macilentiores frequentius febribus & inflammationibus pateant. Qui alvi ſunt fluxilioris, plerumque melius ſe habent, quam qui ſunt adſtricti. & denique, quum convulſivi membrorum ſubſultus, epilepſia & tormina maximam infantum partem vita privent, ſcire licet, peſſimum eſſe indicium, ſi iſte malâ cum diuturnis vigiliis ſint ſtipata, atque vel diutius ducent, vel crebrius revertentur.

CAPUT II.

De Regimine Recens Natorum, & Praeſervatione a Morbis Infantilibus.

§. I.

Inſtitutum. Quicunque avertere cogitat graviores infantum morbos, præcipua omnium eo debet reſpicere, ut a primo nativitatis momento omnes abigat cauſas, quæ morbos poſſunt ingenerare, teneraque infantum corpuſcula periculis objicere. Operæ itaque pretium fore confido, ſi in præſenti capite breviter ſtrictimque doceam, quæ circa victum, regimen, cæteraſque res non naturales tam ex parte infantis, quam nutricis tenenda ſint; ne forte imprudenter horum uſu innocui infantes peſſimum multorum morborum fomitem extra omnem ſui culpam nimis cito ſuſcipiant, atque prima mox ætate fundamenta valetudinis per totam vitam labaſcentis jaceant. Multo vero magis hæcce doctrina videtur neceſſaria, quia generalia quædam præmonenda ſunt, quæ deinceps in ſpeciali cujusvis morbi explicatione abhinc repeti & in uſum converti poterunt, ne unum idemque ſæpius proferre opus habeamus.

§. II.

Infans abluendus. Quam primum in lucem editus eſt fœtus, ſtatim debet, poſt vaſorum umbilicalium ligaturam & reſectionem, in balneo tepido ablui, quod vel ex ſola aqua, vel ex aqua & vino ſimul mixtis paratur, huncque ſimul uſum præſtat, ut æqualis ſanguinis diſtributio per totum corpus promoveatur. Inter hæc quoque obſtetrici commodus concedatur locus & tempus, ut, ſi quid e partus laboribus male conformatum in capite, aut aliis corporis partibus compareat, ab eadem in melius effingatur, & in naturalem formam reſtituatur. Quare artus omnes blande contrectando explicet, crura & brachia ſæpius contrahat & expendat, ut, quid in articulis muci, vel lentoris reſidet, diſſipetur: neque minus inferiorem partus ventrem vola manus frequenter mulceat, & partes excretionibus dicatas, leniter fricando, ad ſordium eliminationem excitet.

§. III

Tum vero ante omnia diſpiciendum eſt, an firmus, robuſtus, & perferendis mortalium viciſſitudinibus idoneus, an vero debilis ac infirmus ſit partus. Id quod vel ex debili ejus voce & reſpiratione, vel exinde judicare licet, ſi ipſa mater teneræ morbidæque eſt conſtitutionis, & ſub graviditatis decurſu variis corporis animique ægritudinibus male fuit affecta, ſi agitatio fœtus, in utero adhuc exſiſtentis debilior juſto ſe manifeſtavit, vel ſi partus difficilis, & ante juſtum partendi tempus ſeptimo aut octavo menſe contigit. Siquidem his omnibus infantes multum infirmantur, & ad morbos redduntur proclives, dum ex ſapienti CELSI effato imbecillitas omnibus morbis patet. Quod ſi igitur recens natus præter naturam debilis ex dictis ſignis concluditur, utique eundem refocillare expedit. quod optime perficitur, ſi mox inter obſtetricea receptus in vino tepido abluatur, leniter fricetur, pectorique, dorſo & vertici ſpiritus quidam analepticus inungatur, vel ſi halitus caryophyllis aromaticis, aliisque aromatibus maſticatis vigoratus ori inſpiretur, vel paxillum vini Rhenani, vel aquæ cinamomi infundatur. *Debilis roborandus.*

§ IV.

At vero, quum tener quoque partus ab aeris injuriis mollibus linteis & commoda faſciarum involutione præmuniendus ſit; probe cavendum eſt, ne ex negligentia vel ignorantia damnum inferatur, & magnorum ſucceſſu temporis malorum cauſa ſtabiliatur. Præterquam enim, quod infantes ſæpe ex nimia pectoris per faſciam conſtrictione gibbi fiant, tabem incurrant, vel ſæpius vomant, & hectici evadant; multa etiam impedita circulationis *Infans faſciis involvendus.*

in-

incommoda vagituique nimii, ab imprudenti arctoque nimis corpus tenelli involvendi modo proveniunt.

§. V.

Meconii expurgatio mediante reſpiratione.

His ita obſervatis, proximum eſt, ut infantes, qui ob denegatam alvi in utero exonerationem, inteſtina multis ſordibus repleta in lucem afferunt, tempeſtive expurgentur. Jam vero ipſi, quam primum ſpiritum ducere, aëremque ambientem pulmonibus haurire inchoant, mutua illa & crebrius repetita diaphragmatis muſculorumque abdominis actione non modo ventriculum & inteſtina ſua comprimunt, contentaſque in ipſis feces ad exitum diſponunt, verum etiam hoc ſalutari reſpirationis actu bilem in inteſtina, maximeque in duodenum urgent, quæ dein propter virtutem, qua pollet, abſtergentem & ſtimulantem ſenſibiles inteſtinorum tunicas, leniter irritando, ad majorem contractionem & excernendas fœdes animat, ut non tam vomitibus & alvi dejectionibus ſponte obortis tenacia iſta recrementa ejiciantur. Quod autem ſi minus etiam contingeret, & tenellorum non ſola ſibi ſufficeret, ſingulari divini Numinis providentia factum eſſe deprehendimus, ut puerperis lac primum tenue, ſeroſum & ſubdulce, quod coloſtri nomine inſignitur, conceſſerit, cujus abſtergens diluenſque facultas melius longe ac tutius, quam ſæpe ſelectiſſima evacuantia, alvum ſubducit. Et licet ex medicis plurimi coloſtrum, ceu lac impurum teneroque infantum ventriculo ſumme nocivum rejicere ſuadeant, aliter tamen ego, contraria inductus experientia ſtatuo, & nulla inde damna pertimeſcenda credo, niſi fortaſſe lacteus ille liquor ex impuro fonte promanet, ſi puerpera vel contagio eſt infecta, vel jam ante partum inſigni quadam ſanitatis labe laboravit, vel ſub durius partus laboribus convulſivis agitata fuit motibus, & adhuc male habet, vel ſi quando aliæ concurrunt circumſtantiæ, quæ tale medicamentum, a natura ipſa in mammis mulierum elaboratum interdicant.

§. VI.

Quod ſi autem papillulæ mammarum matris lactantis ſint exiguæ, ut tener lactens eaſdem ore ſuo haud commode accipere, & nonniſi vehementi attractione quidquam ex iis alimenti elicere poſſit, aut ſi eſſent craſſæ nimis, ut ipſas apprehendere nequeat, vel etiam ſi mater puerpera partum lactare recuſet, aut lac in mammis non ſatis cito concipiat, tum omnino primis viginti quatuor horis aliis interea congruis laxantibus alvum a meconio ſuo liberare præſtat, quam mox poſt partum nutrici robuſtæ & obeſæ, infantem ſugendum tradere. Etenim quum lac feminarum, quæ diu jam lactarunt, plerumque ſpiſſioris ſit indolis, multumque alimentoſæ & pinguis ſubſtantiæ contineat, non poteſt non tenellus ventriculus valde eodem obrui, & inde cruditati acidæ lactiſque coagulum promptiſſima ſuppeditari occaſio.

... morbis ... narentur

§ VII.

Quo recenſetur

Sunt autem varii alvum ducendi modi. Sic enim plebs noſtra cum uſu, tum medicorum præceptis edocta mel cum butyro non ſalito, vel ſaccharum Penidium in oleo amygdalarum dulc. ſolutum primis a partu diebus ſucceſſive propinat. Galli ac Batavi vinum cum ſaccharo edulcoratum, alii alia eodem ſcopo, nec infelici ſucceſſu offerunt. Sed quia intentioni hæc non ſemper reſpondent, optime cum in parva quantitate efficaciora, ut ſyrupus roſarum ſolutivus, cichorei cum rheo, florum perſicor. manna cum aliquot cremor. tartari granis in juſculo data & ſimilia, conducunt. Neque mihi illorum diſplicet ratio, qui eodem laxandi fine lenitora ſuppoſitoria, aut minus hic quidquam efficientibus, clyſteres commendant. Inteſtinum enim rectum in infantibus tam exquiſitæ eſt ſenſationis, ut levi tet ſaltem vellicatum feces contentas cito reddere ſoleat. Unde B. BOERHAAVIUS *in aphor. de cognoſcendis & curand. morbis* §. 1347. clyſma ex ſero lactis ſaponato aut mellito recte injicere ſuadet.

§. VIII.

§ VIII.

Dubium meconii Enimvero, ſunt ex medicis nonnulli, qui meconium non tam cito expurgandum eſſe contendunt, quia nulla facile impuritas ante conceptam acrimoniam & nocendi aptitudinem e corpore ejicienda eſſet, nullaque ratione oſtendi poſſet, quomodo hæ infantum feces, quæ per tot menſes ſine ulla noxa inteſtinis inhæſiſſent, ſtatim ut noxiæ cathartico expelli deberent. Et profecto, re penitius examinata, deprehendimus, qualitatem tam acrem & venenatam meconio non ineſſe, ut vulgo putatur. Illud enim per tot menſes in teneriſſima alimentari fiſtula fovetur, neque tamen inteſtinorum inflammationem aut ruborem parit, neque ad excernendum illa irritat, nec colon, quod ſuxoopia potiſſimum replet, ad cellularum elevationem valvularumque contractionem ſtimulat: neque etiam putredine concepta fœdos flatus & exhalationes emittit, nec calore exſiccatur, ſed, ut ſectiones infantum ſtatim a partu mortuorum docent, conſiſtentiam mellis habet, & odore caret.

§. IX.

& expulſionem. Hactenus dicta quamvis veriſſima ſint, & ipſe ego præmaturam & coactam infantum purgationem inte rejiciam; aliud tamen ſtatuendum eſſe arbitror, ſi neque infantes ſuo ipſius robore, neque coloſtri adminiculo impuras ſordes a matris nutrimento reſiduas eliminare valent. Tum enim omnino leni ſtimulante ſuccurrere expedit: maxime cum ex ſegniori meconii evacuatione graviſſima tormina, inquietudines, vigilias, cardialgicas paſſiones, hernias, pertinaciſſimam alvi obſtructionem, motus ſpaſticos & convulſivos, aliaque ſymptomata originem duxiſſe noverim: quia ſordes iſtæ non modo inteſtinorum tunicis ſe tenaciſſime inſinuant, ipſorumque tunicas non raro conglutinant, ſed etiam concurſu lactis vel optimi craſin plane alienam eamque nocivam induunt. Unde etiam mulierculorum plurimæ permotæ recens natos per viginti quatuor horas eſurire, & interea mel cum butyro propinare jubent, metuentes, ne purgato nondum corpore lac in coagulum denſetur.

§. X.

His ita proviſis, commodus infantibus victus, debitumque regimen ordinandum eſt. Merito autem lac præcipuum & quaſi univerſale conſtituit alimentum, quia & cibum & potum ſimul ſuppeditat, ventriculo arridet, atque hoc fine ab optimo creatore tam ſapienter conſtitutum eſt, ut mulieres ſane ſtatim poſt partum ſufficientem ejus copiam in mammis accumulent. *Regula bonæ nutricis* Quum autem vel a matre, vel a nutrice hunc in finem conducta infantes e mammis nutriantur; eo certe a parentibus, & quibus tenellorum concredita eſt ſalus, reſpiciendum eſt, ut lac purum & temperatum generent. Id quod vix melius obtinetur, ac ſi infantes feminæ exactam diætæ rationem obſervant, eaque omnia fugiunt, quæ ſui veſtigia, uti ſenſibus abſcondita, in dulci lacte relinquunt, & a nobis in ſuperiori capite ceu noxia inter cauſas morborum ſunt relata. Speciatim vero nutrix, ſi hanc eligendi neceſſitas poſtulat, ſit ſana, ætatis vigentis ab anno vigeſimo ad trigeſimum, gracilis potius, quam obeſa, bonis quoque moribus inſtructa, animi tranquillitati dedita, nec melancholica, iracunda, vel ebrioſa: neque ſi occaſio fere, primipara, nec demum, lac nimis vetuſtum alat. Præter hæc vero, ſimiliter bona utatur diæta: & quum pauperes plerumque ac vilioris conditionis mulierculæ nutricum munere fungantur; ſedulo videndum eſt, ne ipſæ ſubito a priſtino vivendi genere, ſeu victu duriori & parco, ad mollem, delicatum & plenum tranſeant, ſed paullatim potius eidem adſueſiant. Si quando ipſis, ob infantum inquietudinem, ſomno per noctem ſatis frui non licet, eundem matutino tempore reſarciant, cavendo tantum, ne nimium juſto ipſi indulgentes, vitam agant otioſam atque deſidem.

§. XI.

§. XI.

Nutrix mercenaria ſuſpecta. Hæc qui ſecum perpendit, facile perſpiciet, quantum iſtæ matres delinquant, quæ citra periculum, vel ob ſcorbuticam humorum impuritatem, vel alias ob cauſas, quas prætexunt, teneram ſuam progeniem nutricibus mercenariis in dubias valde manus immiſericordia quadam brutam ſuperante tradunt, & ne penſi quidem habent, ſanam, an cacochymicam; an bene moratam, an protervam meretricem conducant. Quid igitur mirum, quod fidem faciant innumera probatiſſimorum auctorum teſtimonia, infantes a nutricibus malo victu utentibus ulcera, ſcabiem, tineam capitis, cruſtam lacteam, aliaque cutis vitia reportare: a lue venerea infectis, eadem lue, aut ut ego obſervavi, puſtulis & cruſtis contaminari, imo quoque mille aliis modis miſerrime affici.

§. XII

et animi. Verum enim vero, mediante lactis vehiculo & pravo hominum conſortio non tantum corporis, ſed & animi vitia latius ſerpunt; quare non adeo carum, ſed frequenter proh! dolor obvium eſt, infantes ab optimis etiam parentibus genitos peſſimis nonnunquam moribus corrumpi. Sic ſcio ex nutrice bibula infantes admodum ſiticuloſos. Neque magnatum quorundam bibacitatem & crudelitatem multi auctores aliunde, quam a nutricibus, eadem vitiorum pravitate inquinatis derivare contendunt. De qualitatibus lactantium cum lacte in lactentes translatis egregia ſunt verba WIRDIGII *in medic. ſpirit. lib. 1. pag. 25. §. 6. alieno lacte nutriti*, inquit, *ut plurimum degenerant & ad naturam nutricum nutricalis ſcuntur; ex lacte & ſpiritibus nutricum adſumunt naturam, mores & mores. Lacte humano educantur ferociſſima animalia, ob ſpiritus temperatos, quos una cum lacte ſugunt; et contra homines ferino lacte educati ferini ſiunt & feroces, ut Romuli teſtatur exemplum & Remi.*

§. XIII

Quantum ſugendi lactis. Quantitas ſugendi lactis exacte determinari nequit; ſolent tamen mulierculæ plerumque infanti primis a partu menſibus ſubinde omni bihorio, poſt tres quatuorve menſes ſexies aut ſepties, & demum bis tantum, vel ter in die mammas præbere, donec anni ſpatium fuerit emenſum. Hic tamen in genere notari velim, ſedo cavendum eſſe, ne nimis crebro & præter neceſſitatem mammas offerant mulierculæ, ſed omni potius ratione nimis appetentes abſtrahant, quia ipſi, quouſque bibere debeant, ignorant: alias iſta poſſunt mala ſuboriri, quæ in ſuperiori capite enumeravimus.

§. XIV.

Præſervatio a morbis lac vitiatum ex terrore & iracundia. Sæpe incidit, ut lactis temperies variis ex cauſis corrumpatur: quare, ne damna inde impendeant, prævendum erit. Maxime vero omnium, ut ſupra diximus, lac a terrore lactantis vitium ſolet contrahere; unde, ne ſtatim a terrore mammæ offerantur, optimum terroris noxam avertendi præſidium eſt. Idem ſcire licet de iracundia: & quum labes a vehementi ira lacti infixa poſt longiorem etiam moram tam lactenti, quam ipſi nutrici, e. g. in mammis, varia minetur pericula, opus eſt, ad ipſa præcavenda, tempeſtiva lactis emulſione.

§. XV.

Alimenta lactis ſubſtituenda. Nonnumquam etiam accidit, ut vel infans ad lac e mammis ſuggendum impotens, vel nutrix ob morbum aliaſve cauſas ad lactandum minus capax ſit, quo in caſu alia nutrimenta appropriata debent propinari, inter quæ deferenda ſunt ſerum lactis dulce, juſcula hordeata, avenacea, emulſiones amygdalinæ lactiformes, vel ex crepatura hordei, addito vitello ovorum, emulſioni ſimilis mixtura & ſimilia.

§. XVI.

Pulmentorum uſus & abuſus. Eadem proſunt, & in uſum duci poſſunt, ſi lac ſolum ad nutriendum non ſufficit; licet eodem fine, pro varia regionum & populorum conſtitutione eciam alia excogitata ſint alimenta. Maxime autem hoc ſcopo apud noſtrates celebrantur varia pulmentorum genera dum farina cum lacte vel aqua cocta in

pultis

pulte tenacis ac glutinoſi conſiſtentiam redigitur. An vero infantes, præſertim illuſtrium teneriores, ob ventriculi debilitatem, cibis hiſce viſcidioribus probe reſolvendis ſuppares ſint, hoc eſt, de quo valde dubito, ut potius inde ſæpiſſime viam ad viſcerum & meſenterii obſtructiones ſterni credam; ſicut etiam HILDANUS *cent. VI. obſ.* 34. deſperatam pylori obſtructionem a tali pulticula obſervaſſe legitur. Multo minus debilis ventriculus tali pulticula debet valde repleri, vel intempeſtive, priori alimento nondum ſubacto, nova ejuſdem quantitas denuo obtrudi; quia hac ratione innocuam prolem multum lædi docuimur.

§. XVII.

Pulmentorum maſticatio. Neque probare ego vellem perverſam mulicecularum conſuetudinem, dum infantibus pulmenta ore prius voluta & ſaliva commixta exhibere ſolent. Et licet hæc maſſa, ſaliva ſanæ matris impregnata, in chylum infantili ætati amicum facilius converti poſſe videatur, ego tamen via poſſum adduci, ut huic opinioni penitus ſubſcribam, his motus rationibus: quia tali maſticatione non modo tenuiſſima pulmenti portio ſugendo abſumitur, ſed etiam ſalivæ dentiumque corruptorum vitia, quæ ob ſummam materiæ peregrinæ ſubtilitatem vix poſſunt percipi, facile cum teneris communicantur.

§. XVIII.

Poſt ablactationem quæ obſervanda? Quando ſub hac diæta infantes ad talem pervenerunt habitum, ut aſſis alimentis capiendis & digerendis apti videantur, quod intra anni ſpatium, aut ſerius adhuc contingit, ablactari poſſunt. Tum vero non minus, quam antea curioſe ſunt obſervanda, ne mala antea evitata pleno nunc agmine irruant. Inprimis autem ciborum multitudo, varietas & craſſa conſiſtentia fugienda eſt. ſiquidem cibi nimis ſalſi, viſcidi, auſteri, acidi & pingues copioſius ingeſti, minusque rite concocti largiori cruditatum acido-viſcidarum proventui favent. Sic etiam æſtate nocent fructus horæi, crudi & immaturi, qui plerumque in particularum ſuarum contextu acidum recondunt, quod fibras inteſtinorum irritando & ſpaſmodice affigendo, diarrhœas, dyſenterias, tormina & alia mala, adventante præſertim autumno, excitare valet. Quo demum pertinet panis non rite fermentatus, aut nimis recens, non excluſis ſaccharatis & dulcibus, quorum interventu chylus ex facili in viſcidum abit magma, quo dein lumbrici, ventris tormina atque dentitiones &c. invitantur.

§. XIX.

Remedia præſervativa lactentibus proficua. Nunc propius quædam de præſervandi methodo dicenda reſtant, quæ paucis explicabimus. Nihil vero ad præcavendos infantiles morbos convenientius deprehendi, quam, non modo nutrici, ſed & tenello, paullo etiam largiori in quantitate frequentius offerre infuſa herbarum ſanguinem edulcorantia cum aqua facta. Quem in finem non poſſumus non vehementer laudare infuſum ſcorzoneræ, liquiritiæ, herbæ veronicæ, ſeminis fœniculi & ſimilium. Ita enim lac tenue ac dilutum redditur, quo minus anguſtiora vaſcula obſtruere, ſed per omnes corporis tubulos valdeque anfractuoſos, glandularum ductus ferri poſſit liberius. Neque etiam illæ ſibi male conſulunt, quæ poſt paſtum ſeminis fœniculi & anisi lac augentis atque tormina infantum præcaventis portionem comedunt.

§. XX.

Remedia lac corrigentia. Quoniam in ventriculo & duodeno lac ſtagnans facile aceſcit, corroſivum evadit & coagulatur, ſicque mille gravia excitat mala: omni profecto cura & diligentia proſpiciendum eſt, ut lactis illa tam periculoſa coagulatio præcaveatur. Cui quidem ſcopo egregie ſerviunt pulveres, qui lapides cancrorum, ovorum teſtas, radicem iridis Florentinæ, crocum, ſemen aniſi vel ejus oleum, ſperma ceti, cinnabarim & ſolutionem oculorum cancri recipiunt, de quibus bis vel ter in hebdomade doſis cum euphoria poteſt offerri. Sed, quum exoptatum ſanitatis infantilis negotium

gotiom maxime etiam in debita & ſufficiente fecum alvinarum egeſtione verſetur, & ut tonus ventriculi ac inteſtinorum conſervetur, interdum quoque leniora laxantia, ſi opus eſt, ſunt interponenda, quibus lactis coagulati noxæ haud parum quoque avertuntur.

§ XXI.

Cautio circa purgantia. Hic vero omnia purgantia fortiora & acria, ut reſinam jalappæ, ſcammonium, elleborum nigrum & ſimilia, infantis & infantibus abſolute noxia declaro; ſiquidem non modo ad tormina & alvi adſtrictiones, ſed & ad atrophiam & affectus convulſivos diſponunt. Ab aloe quoque, ob nimiom, quem excitat, fervorem & ebullitionem, item a ſennæ foliis abſtineant infantes; quia, quo plus remediis alvus ad excretiones irritatur, eo major egerendi poſtea difficultas, alvique tenſio ſubſequitur. Imo quoque non tantum puerulis, ſed etiam nutricibus talia exhibita pluſimum nocere; ſiquidem lacti admixta tenellos ſæpe convellunt. Hinc recte SYDENHAM *ipſiſſpſa*, inquit, *qui rorum primo menſe ſæpi aggrediuntur a frequentibus nimis alvi dejectionibus*, & GALENUS ſua jam ætate prudenter adſerit; quod corpora puerorum non deberent purgantibus exſiccari; quia alioquin incrementum prohiberentur. Et profecto, quantum recens natorum ventriculus tener ac debilis a purgantibus lædatur, dici vix poteſt. Hæc enim medicamenta propter ſuam, qua pollant, virtutem fibras irritantem ventriculum & inteſtina ad ſpaſmodicas conſtrictiones excitant, eidemque, cum debilitas ſuccedere ſolet, laceſſunt, ſuoque tono ac robore privant, ut dein, turbata digeſtione, facili negotio lac aceſcat & corrumpatur.

§ XXII.

Circa mercurialia. Ex mercurio, quocunque etiam modo parata remedia, præſertim in pulvere, paulloque majori & repetita doſi infantibus oblata, jure meritoque deſerenda judicamus; partim quod gravitate ſua hinc inde plicis ventriculi & œſophagi firmius adhæreſcunt, partim etiam, quod acceſſu b lis aciorem ſecot.

a) Sy. Med. Syſt. Suppl.

roſivi acidi vehementior est, eumque plane corrodentem naturam induunt; unde tonus inteſtinarum mirifice non tantum læditur; ſed ad morbos quoque, ex debilitate generis nervoſi & ſpaſmo oriundos via panditur; idque eo magis, ſi infantibus, qui corroſivam colluviem, ex fecum vitore & torminibus judicandam fovent, temere propinetur.

§ XXIII.

Idem valet de aliis metallicis remediis, ut auro fulminante, martialibus, venereis & antimonialibus, ut mercurio vitæ, pulvere Monckii & ſimilibus, quibuſcum profecto cautiſſime agendum eſt, quia admodum infida & inſecura ſunt remedia, quæ quatenus ab humoribus in prima regione reſidentibus ſolvontur, operationes vel languidiores, vel vehementiores modo exſerunt; imo fere prorſus enecant. *circa alia metallica.*

§ XXIV.

Ac vero, non ſola potentiora hactenus recenſita gravium malorum cauſam ſubminiſtrant, verum etiam ipſi ſyrupi & pulveres nimis crebro & copioſius oblati tenera infantum corpuſcula ſæpe valde lædunt. Qua de re audiendus eſt CARDANUS, qui *de malo recentiorum medicorum medendi uſu cap.* 48 graviter tum & noſtri temporis morem de ſyrupis & pulveribus exhibendis ita reprobat: *error eſt*, inquit, *cum navium nautis ancillando ſcopa alii ſyrupos, alii pulveres, alii aliud ſtatuiant; cum tamen cuſſet, tam mollia membra nollo debere primariis qualitati, ſive purgantes, ſive adſtringentes. Tenella enim iſta membrorum compages nihil ſibi ſanatum, laſſi temporis, recipere poteſt.* Temperatum quoque oleum amygdalatum dulcium cum ſacchare ſæpe exhibitum haud penitus noxa caret, prout fidem facit HARDERUS *in apiaria obſ. med.* 79, ubi refert, infantem quendam, cui muliercula a partu oleum amygdalarum ſaccharo nuptum frequentius exhibuiſſent, torminibus ferme continuis, & demum epilepſia correptum elapſis aliquot ſeptimanis obiiſſe, in quoque poſt ſectionem non ſolum viridia, qualia etiam vivus egeſſerat, ex- *circa lenitiva.*

crementa fuiſſe inventa, ſed etiam inteſtini ilei portionem inferiorem mam ſ...ta gangrænoſi affectam Nec diſſimile exemplum infantis ex oleo amygdalino, alternis diebus dato ſimili morbo defuncti receniſet Clar. Wistius *in diſſert. de abuſu purgantium in tenera ætate.*

CAPUT III.

De Parhematibus ex Dentitione Difficili.

§. I.

Dentitionis generatio, Non fuit provida natura hominem cum dentibus nalci, ſed optimo potius conſilio, ad præcavendas lactantium inter ſugendum moleſtias, providere, ut dentes ſenſim paullatimque ſuccreſcerent; quorum prima, & in utero jam poſita rudimenta tantum quaſi mera ſunt filamenta membranacea, quæ ſucco nutritio repleta in mucum inſpiſſantur, ex muco in cartilaginem indurantur, & ex cartilagine demum in oſſeam firmitatem abeunt. Quamvis vero non unus idemque in omnibus dentitionis ſit terminus, ſed ipſe pro ſubjectorum ratione differat; dum alii tertio, quarto, ſeptimo, vel nono menſe, alii autem vix intra anni ſpatium dentes accipiant: nihilominus tamen hic ſolet in eruptione ordo plerumque ſervari, ut dentes inciſores, qui etiam riſorii & lactei dicuntur, a papillarum inter ſugendum affrictu præ cæteris maturentur, & in inferiori maxilla primo omnium erumpant, hic deinceps canini ſuccedant, & hos iterum molares excipiant.

Tempus eruptionis.

§. II.

Hiſtoria dentitionis difficilis, Licet hæc dentium eruptio opus & rei plane naturalis ſit, infantibuſque nonnullis ſine ulla graviori moleſtia eveniat; pluribus tamen propter varia, quæ jungi ſolent, ſymptomata, multas creat moleſtias, unde dentitio difficilis ſuboritur, quæ nonniſi tardior & doloriſica dentium ex maxillarum alveolis per gingivas eruptio eſſe ſolet, atque his maxime ſignis cognoſcitur. Infantes calore præternaturali exardeſcentes pavoribus tentantur, in ſomno, qui inquietus eſt, ſubſiliunt, plorantibus defatigantur & vigiliis, lac ex uberibus avidius ſugunt, ipſaſque mammarum papillas mordent, & manus ori crebrius admovent. Tum quoque gingivæ in anteriori oris parte intumeſcunt, tumentes aut albicant, aut rubent, ſaliva copioſius ad fauces deſtillat, ductilique lympha ex ore ſæpe pendet, & alvus vel obſtruitur, vel per diarrhœam colliqueſcit. Imo demum his ſymptomatibus junguntur alia, eaque longe graviora, ut ſunt ſebres acutæ, motus convulſivi & epileptici, graves maxillarum torſiones, & ſimilia quæ tamen aliter atque aliter afficiunt, prout gradu ſolet differre ipſa dentitionis difficultas, & ſubjectorum ſenſibilitas.

§. III.

Cauſa dentitionis difficilis aliquando in dentibus ipſis, aliquando in gingivis eſſe deprehenditur. In illis reſidet, quando dentes eorum molientes vel grandiores acutioreſque ſunt, ut canini & oculares, vel quando ſegnius excreſcendo, gingivas diutius reducunt, vellicant & terebrant, vel etiam, quando plures ſimul eruptionis motum peragunt. In gingivis vero cauſa eſt quærenda, ſi ipſarum craſſities ſirmiorque textura pertinaciter obſtat, quominus dentes, in maxillarum loculis latentes libere poſſint exitum moliri. *...cauſa*

§. IV.

Ratio ſymptomatum Quum vero tali violenta dentium protruſione valde ſenſilis gingivarum caro, quæ ex variis fibris, nervis ac membranis contexta eſt, non poteſt non inſigniter lædi, pungi, & inflammari: haud mirum eſſe debet, cur non tantum pruritus, calor & dolor gingivarum cum ſegniori dentitione conjungatur, verum etiam, ob irritationis vehementiam, factamque inde ſyſtematis nervoſi commotionem, pavores, ſubſultus, inquietudines, vigiliæ, vomitiones, aſthmata, tuſſes, imo ipſi convulſivi & epileptici motus concitentur; idque eo magis, ſi infantes nativa quadam, vel acquiſita cerebri nervoſique generis debilitate, & ad ſpaſmodicas conſtrictiones diſpoſitione

jam

jam antea laboraverint, quæ dein, dolore acuto cum febre urgente, in actum deducitur, multumque augetur. Neque ex longinquo repetenda eſt ratio, cur præter naturam alvus ſub dentitionis difficultate vel ſupprimatur, vel fluida nimis exiſtat. Etenim, ſicut omnis vehementioris doloris, ita etiam ejus, qui ex dentibus naſcitur, ea ſolet eſſe natura ac indoles, ut univerſum corpus ſpaſmis exagitando, ſimul etiam primas vias male afficiat: unde fac inibi facile aceſcit & corrumpitur, indeque pendens libera alvi exoneratio aut retardatur, aut nimis acceleratur.

§. V.

Prognoſis. Quoad prognoſtica dentitionem in puerulis periculoſam ſæpe ac funeſtam eſſe, ſatis proh! dolor comperimus. Graves enim & atroces iſti affectus, quos non raro aut ſupervenire, aut jungi eidem diximus, ſæpe tantam virium imbecillitatem adducunt, ut expediundæ dentitionis pugnæ infans evadat impar, & perinde reliqua ſymptomata majus incrementum ſumant. Inprimis vero gravis dubiusque eventus eſſe ſolet dentitio infantibus plethoricis & ſucci plenis, itemque iis, qui immodico ſomno velut marcent; utpote quibus malum omen adſubit convulſionis prænuntiæ HIPPOCRATES *lib. de dentitione*. Tum quoque idem graviſſimus auctor dentientes cum tuſſicula tardius producere dentes, inque perforatione corpuſcula laborantium magis extenuari adſerit, ſine dubio, quia tum per ſe tuſſis vires ad protrudendos neceſſarias enervat, tum etiam magnam ſuccorum viſcidorum & acrium in corpore præſentiam indicat, qui non poſſunt non dentientibus, gingivas vehementius irritando, graviter obeſſe. Similiter etiam pejus adficiuntur, qui alvo adſtricta laborant, quam qui alvam laxam & fluidam ſæpe deponunt; licet pariter experientia confirmatum habeamus, quod non minus hi, quam illi præ dolore in ipſo febrili paroxyſmo convulſi moriantur. Porro, multum quoque intereſt noſſe, an ſubjecta ægrotantia valde ſint ſenſibilia, & forte a parentibus iracundis genita. Quod enim ſi ita fuerit, ſemper certiores ſunt convulſiones, magiſque dubius eventus; quamvis non omnes convulſione teneati moriantur. Denique, quo difficilius, & quo longiori tempore dentes erumpunt, eo majus eſt periculum, ne natura nimis debilitata tandem ſuccumbat. Quæ autem divus ille ſenex HIPPOCRATES citato loco amplius prodidit, quod febres acutæ laborantes convulſionem effugiant, & hyberno tempore dentientes facilius convaleſcant, id aliis experiundum committo.

CURATIO.

§. I.

Qui conſilio & auxilio imminentibus infantum morbis vult occurrere, primo omnium tempus dentitioni a natura dicatum, ut fere eſt tertius, quartus, ſeptimus menſis, accurata computatione debet advertere, operaque laudabili ante ipſam dentitionis difficultatem infanti adeſſe, ut ne hinc quicquam cibi vel ſolidioris, vel calidioris ad mandendum porrigatur, ſed tenuiſſimus potius victus, maximeque tenuiores ſorbitiones propinentur. *Diæta ante dentitionem & ſub ea.* Quum vero inſigni ſimul auxilio eſſe ſoleat nutricis ſugentis temperantia, & conveniens præceptorum diæteticorum obſervatio, eo ſane pariter reſpiciendum eſt, ut hæc omnia caleſcientia, vinum, aromata, & quæ ſunt ejuſmodi alia, maxime fugiat, & ſibi potius uſum alterantium & humectantium, ipſiuſque aquæ potum ſedulo familiarem habeat. Neque vero hactenus dicta tantum ante moleſtam dentium eruptionem locum inveniunt, verum etiam ſub ipſa poſſunt ac debent adhiberi.

§. II.

In ipſa curativa methodo id maxime agendum eſt, ut dolor & inflammatio, quæ febriculas, convulſiones & diarrhœas plerumque comites habet, placide ſiſtatur, gingivæ laxentur & emolliantur, ſicque dentium proruptio promoveatur. *Curatio ſim ...* In quo quidem ſcopo obtinendo, ſi interna primum ſpe-

 Ca-

ſtamus, præ pleantia, & maxime quidem illus gelatinæ cornu cervi in potu diſſolutæ, cum eſſentia papav. abœados, item liquor noſter anodynus mineralis, ad aliquot guttas interdum oblatus omnibus palmam reddunt dubiam. Neque præclaro ſuo uſu caret mixtura crebrius exhibita, quæ ex aquæ lil. convall. florum tiliæ, primulæ veris ſingulorum uncia una, pulveris Marchion. & antimon. diaph. ſcrupulo uno, croci gianis aliquot & ſyrupi de pœonia, ſ. papav. rhœad. drachma una, additis liquoris anodyni & ſpiritus ſalis ammoniaci paucis guttis, conflari poteſt.

§. III.

Per nutricis. Sicut autem in gravibus infantum morbis nutrici ſæpe, quam infanti medicamenta dare præſtat; ita quoque hoc ſimiliter obſervandum eſt in vehementioribus ſeriaſdaræ dentitionis ſymptomatibus. Quo fine ego inſignem ſæpe opem vidi ex medicamentis antiſpaſmodicis nutrici oblatis, ut ſunt pulveres, qui radicem pœoniæ, cornu Cervi ſine igne, unicornu foſſile, ſuccinum, caſtoreum & ſimilia continent.

§. IV

Alvi libertas conſervanda. Nihil fere magis impetum humorum ad ſuperiora concitat & auget, quam diuturnior alvi adſtrictio, & quæ inde pendet flatuum & ſpaſmorum in nervoſo inteſtinorum tractu progenies. Quam ob rem nihil prius eſſe debet medico, nihil poſterius, quam ut tum infanti clyſteribus emollientibus & oleoſis, tum ipſi nutrici convenienti medela alvi libertatem reſtituat, ne forte reliqua morbi præſentia curatio a tali fontica cauſa retardetur, vel prorſus ſuſpendatur.

§. V.

Curatio per externa. Sed externis quoque remediis ad ipſas gingivas applicatis juvare decet. Quo fine ad gingivas emolliendas & relaxandas egregie confert lactis cremor, item butyrum inſulſum tam ſolum, quam cum melle mixtum. Neque minus prodeſt, in ipſa illa parte, ubi dens prorumpere conatur, atque tumorem, dolorem & ardorem gignit, ficum per medium diſſectam admovere, medullam citrum vituli, vel mucilaginem ſem. cydoniorum cum vitello ovorum tantillo, aqua roſacea & ſyrupo violarum diſſolutam, vel etiam cerebrum leporinum, quod ſpecifice in tali caſu laudari ſolet, adhibere, ſicut pariter inſigni juvandi energia pollet linimentum, ex ſpermate ceti, ſyrupo papav. albi, oleo amygd. dulc. croco & nitro paratum, carnique gingivarum dolenti inunctum. Quo demum pertinet mica panis albi cum lacte cocta, additoq; oleo rolarum & croco remixta, quam nonnulli, ſi anodina propter dolorem & inflammationem poſcuntur, commendare ſolent.

§ VI.

Inciſio gingivarum. Quodſi vero dentes erumpere plane renuant, ſectione ipſis parandus eſt exitus, & ſcalpello membrana, cui carunculæ dentium incumbunt, incidenda eſt; quod ego experimentum ſæpe ex voto ſucceſſiſſe memini.

CAUTELÆ.

§ I.

Cavendum a medicis calidis & regimine. IN dentitione difficili inprimis nocent omnia calidiora, purgantia, externa quoque valde ſpirituoſa naribus oblata, vel adſtringentia gingivis inuncta, quia inde, dum omnes in toto corpore motus auctiores ſunt, hi facile exacerbantur, & febris, quæ frequens ſimus & fere individuus doloris comes eſt, magis adhuc accenditur. Unde ſimili ratione peccant matres, quæ infantes in his morbis, cum dolore, febre & inflammatione junctis, nimis calido regimine tractant, & lectis aut conclavibus nimis calidis includunt.

§ II

Circa alvi fluxum. Quum alvi libertas, etiam paulo major, nunquam fere non majorem faciat ſpem ſanitatis recuperandæ, nulla ſane ratione eum temporis alvum roborantia vel adſtringentia debent propinari. Alias enim res periculi eſt pleniſſima, & convulſiones cum aliis ſymptomatibus longe citius certiuſque ſubſequutas eſſe recordor.

CAP.

Google

C A P U T IV.

De Torminibus Infantum.

§ I.

Torminum deſcriptio. EX torminibus, quæ teneros cruciant infantes, affectionibus vehementer abdominis dolores & inflationes frequentiſſime occurrunt, quæ his maxime ſignis ſe manifeſtant. Primo ægri valde inquieti huc illuc ſe jactitant & torquent, pedibusque calcitrant, mammas averſantur, & continuum fere ploratum edunt: venter flatibus turgidus conſpicitur cum ſpirandi anguſtia, ructus interdum ex ore impetuoſius prorumpunt, alvus plerumque adſtricta; & ſi deponitur excrementa, ut plurimum viſcida, tenacia, plus minus colore viridi & æruginoſo tincta, mox inſtar aquæ lente flaveſcentis fluida reddit; mox vero inſtar albuminis ovi indurati grumoſa dimittit, quod vernacula mit *Bergekacken* exprimunt, ſæpe etiam tam acria & corroſiva ejiciuntur, ut inde podex cum perpetuo teneſmo excorietur.

§ II.

— cauſa proxima. Cauſam immaniorum harum paſſionum proximam & continentem potiſſimum ſpaſticæ inteſtinalium membranarum, quæ nervoſæ, valdeque ſenſibilis naturæ ſunt, ſtricturæ conſtituunt, quibus præſentibus & diu perſeverantibus naturale inteſtinorum robur, tonus & motus periſtalticus ita labefactatur & pervertitur, ut inde non modo expulſio tam flatuum, quam excrementorum retardetur, ſed ingeſtorum quoque digeſtio, correctio & conveniens ſecretio impediatur. Quamvis vero hæ intenſiores membranarum nervoſarum conſtrictiones & criſpaturæ per ſe valde dolorificæ ſint; nihilominus tamen, quia flatus, ceu individui ſpaſmorum effectus, ſimul retinent, magnamque inteſtinorum diſtenſionem inducunt; ſit omnino, ut inde omnium in toto corpore functionum œconomia mirum in modum perturbetur.

§ III.

Cauſam harum affectionum mediatam ut plurimum graves animi commotiones, per iram, terrorem, metum & triſtitiam in lactantibus ſuppeditant, quæ proxime & immediatam in partes corporis nervoſas, maximeque in ventriculum & inteſtina operando, naturalem & æquabilem ipſorum tonum, majori vel relaxatione, vel auctiori conſtrictione pervertunt. Et quandocunque matres, durante graviditate, ſortitur iſtas animi perturbationes crebrius graviusque expertæ ſunt, infantes mox a partu & gravius & diutius diris hiſce ventris doloribus afficiuntur. *Cauſa mediata ſunt: 1) animi affectus lactantium.*

§ IV.

Sunt etiam ventris torminum & inflationum haud infrequentes cauſæ graves aliarum partium dolores & ſpaſmi. Ita enim ordinario fere dentitionem infantum difficilem & dolorificam moleſtæ abdominis flatulentiæ & tormina, cum excretione alvi præternaturali pertinaciusque immutata comitantur. Neque raro accuſari debet frigus, improvide ventri pedibusque admiſſum, quo non modo liberior tranſpirationis ſucceſſus impeditur, verum etiam ipſa fibrillarum nervearum textura læditur, & ad tales concipiendas diſponitur. *2. dolores, & aliar. partium ſpaſmi.*

§ V.

Sæpiſſime etiam fit, ut crebrior laxantium, multoq; magis incautius purgantium uſus commodam huic malo occaſionem ſuppeditet. Idque non tantum in infantibus, ſed etiam adultis obſervare mihi licuit; quippe qui, ſi quid gravativi ſentientes purgantibus fuerunt tractati, non modo intolerabiles ventris dolores, verum etiam abdomen tumidum & inſtar tympaniticorum inflatum ſæpe receperunt, ut poſtea ſenſibilis alimentorum canalis in ſtatum naturalem vix maxima cura potuerit reſtitui. *3 abuſus laxantium & purgantium.*

§ VI.

Si cauſas inquirimus remotiores, deprehendimus torminoſos inteſtinorum dolores ſæpenumero a meconio diutius retento, neque ſatis per coloſtrum, vel aliud lene evacuans expurgato profici- *Cauſæ remotæ ſunt meconium non rite excretum*

Hoffm. Med. Syſt. Supplem.

B 3 ſci,

Digitized by Google

ſci, utpote quod cum mora & copia accumulatum fibras inteſtinorum diſtendit & flatulentias excitat, tum a lacte ſuperingeſto acrius redditum, ſenſibiles inteſtinorum membranas ad dolorificam conſtrictionem ſtimulat. Eundem ſubire cenſum videtur lac ipſum in primis viis corruptum, aceſcens & in grandiuſculos quaſi globulos coactum, quod bilis & ſuccorum fermenteſcibilium admixtione cauſticam induens naturam inteſtina pungit, rodit, lancinat. Hæc autem nociva fecum acredo & acido cauſtica indoles non modo per viridem, quo ipſæ tinctæ ſunt, colorem, & per vaſorum, quibus excipiuntur, arroſiones, verum etiam per illud maxime experimentum, ſe manifeſtat, dum ab oleo tartari per deliquium adfuſo viridis excrementorum color in flavum convertitur. Ut ſilentio denique prætereamus, quod canes, qui alioquin lacteas infantum ſordes lubenter abſorbent plane eum o viridibus hiſce excretis abhorreant.

§. VII.

errore indoles. Tandem in infantibus, præſertim ablactatis, permultum ad dolores inteſtinorum ſpaſticos contribuunt fructus horæi, mellita, nimis ſaccharata & alia, quibus pueruli libenter ſe obruunt. Facta enim inde in primis viis fermentatione, facile ſucci acerrimi generantur, & accedente forſan iracundia, corporiſque refrigeratione, magna ſordium inutilium copia accumulatur; unde præcordiorum anguſtiæ, vomitiones, vehementes inteſtinorum lancinationes, imo ipſæ febres bilioſæ ſuam mutuantur originem.

§. VIII.

Prognoſis. Quoad prognoſin hæc maxime annotanda cenſemus. Quo diutius atrocia inteſtinorum tormina ſæviunt, & quo crebrius ſenſibilia tenellorum corpora infeſtant, eo ſolent eſſe graviora & periculoſiora. Quam facile enim febres, paralyſes, aſthmata, epilepticæ convulſiones & alia funeſta jungentur mala, quæ, niſi cito convenientibus compeſcantur remediis, facile ad lethum miſeros ducunt. Qui a verminoſa colluvie proveniunt inteſtinorum dolores, raro feliciter ceſſant, niſi vermibus ipſis exturbatis. Neque in eventu præſagiendo parum intereſt, ut ſubjectorum laborantium rationem habeamus: quæ ſi a parentibus imbecillioribus, & matribus imprimis ad ſpaſmos hyſtericos diſpoſitis progenita fuerint, metus eſt, ne malum & vehementius torqueat, & multo crebrius recurrat.

Curatio Cum Cautelis

§. I.

Medico torminoſos infantum cruciatus curaturo primo omnium incumbit, ut acidum primarum viarum corroſivum abſorbere, corrigere & blande educere ſatagat. Quo fine, ſi malum, ut plerumque fit, a lacte corrupto & quibuſcunque de cauſis vitiato originem traxerit, quam primum neceſſe eſt, ut nutrix vel protinus mutetur, vel ſedulo caveat, ne iuum temporis cibis flatulentis, fructibus horæis, leguminibus, vinis, acidis, feculentis, aliiſque lactis temperiem immutantibus indulgeat, quia his omnibus vel malum augetur, vel pertinacior redditur affectus. Tum quoque nutrici, ſi alvi adſtrictione laborat, leniora poſſunt laxantia, quæ inter maxime cenſemus rhabarbarina, ſi e. g. drachma dimidia extracti rhabarbari in uncia dimidia liquoris terræ foliatæ tartari & aquæ cinnamomi ſoluta mane & veſperi ad LX. & plures guttas adſumitur. Neque tum minus nutricem adjuvant medicamenta carminativa, item infuſa theiformia, paulo majori in quantitate hauſta, utpote quæ in lactis craſſitie diluenda & reſolvenda excellenter ſe gerunt. *Curatio nutricis.*

§. II.

Quod vero ſpeciatim ad opem infanti ægrotanti præſtandam attinet, primo omnium eo debet reſpici, ut acidum primis in viis obhæreſcens ad juſtam temperiem reducatur. Quo fine hic, qui ſequitur, pulvis expertæ virtutis meretur commendari, qui ex lapidum cancrorum, matris perlarum, antimonii diaphoret. rad. ireos Florent. *... infantis per ...*

ana

ana drachma dimidia, croci granis tribus, olei aniſi, macis, guttis duabus conficitur, ſinguli eque bihori is ad grana V. vel VI. in decocto cornu cervi, vel aquis antiſpaſmodicis & analepticâ virtute præditis, ut florum tiliæ, ceraſorum, meliſſæ, &c. cum pauxillo diaſcordii Fracaſtorii tamartis, aut fructu propinatur. §. III.

Per clyſteres. Nihil autem fere magis miſere afflictos ſolatur, præter clyſteres, qui tum blando tepore ſuo ſpaſmum inteſtinorum relaxant, tum etiam flatus, qui plerumq; torminum cauſa vel comites ſunt, egregie diſcutiunt & evehunt. Quo fine ego laudatiſſimo ſæpe effecto applicari juſſi enemata, ex herba majoranæ, floribus chamomillæ, & ſeminibus carminativis, cum juſculo tantum avenaceo decoctis parata, & addita olei chamomillæ, vel anethi coctis ſufficiente quantitate, adjectiſque aliquot olei aniſi guttulis efficacius reddita.

§. IV.

Per laxantia. Interna data alvum tantam optima toleraut rhabarbarina, ut ſyrupus de cichoreo cum rhabarbaro, medicamen tum nutrici ſupra præſcriptum in minori doſi oblatum, & electuarium, quod ex rhabarbari electi & lapidum cancror æquali portione cum ſyrupo cichorei vel roſarum ſolutivo ſubacta componitur, & in decocto hordei, adjecta convenienti mannæ quantitate, per intervalla propinatur. Nequa poſſum, quin hoc loco approbem, valdaque laudem methodum HEURNII, qui in *method. ad praxin Lib. II. c. 26.* aſſerit, ſe ſæpiſſime comperiſſe, a ſeminis aniſi ſcrupulo uno, groſſo modo comminuto, jam recens natos puetulos commodiſſime a viridi bile & pituita fœda purgari, ſimulque elsinoſos ventris dolores ſedati, ſi cum primo cochleari pultis ſaccharatæ offeratur.

§. V.

Per anthelmintica. Si vermium in inteſtinis nidulantium ſuſpicio adeſt; ea omnino dare expedit, quæ inimicis hiſce hoſpitibus enecandis & educendis accommodata ſunt remedia, de quibus infra in peculiari capite dicendi locus erit.

§. VI.

Per externa. Tandem etiam externis contra vim morbi ſimul pugnare expedit. Quo ſcopo egregie ſe gerunt emollientia, ut ſunt flores chamomillæ, ſambuci, meliloti, verbaſci, ſemen fœnu græci, anethi, crocus, &c. ex lacte cocta, & vel veſicæ ſuillæ indita, vel linteo excepta, abdominique applicata. Nec mihi illorum diſplicet methodus, qui externus ventris regionem circa umbilicum oleis deſtillatis, cumini, carui, aniſi, fœniculi, chamomillæ & ſimilibus, cum oleo nucis ſtæ expreſſo, chamomillæ cocto & axungia quadam externis ac temperatis inungunt.

§. VII.

Cavendo cerca acriora purgan. Quod tandem ad cautelas in hoc morbo neceſſitas attinet, utique conſultum eſt, ab omnibus ſalſis, acribus & fortiter ſtimulantibus, præſertim purgantibus abſtinere: admodum enim inconſultum eſt, ſaburram acerrimam ſine præmiſſa ejus correctione per longum inteſtinorum canalem educere velle. Maxime autem omnium inſignis nocendi qualitate pollent reſinoſa, ut reſina jalappæ, qua ſane imprudentiſſima infantibus ex lacte corrupto & acre ægrotantibus propinatur. Et licet ipſa copiâ humorum aliquaties ejeciat, continua tamen ſtimulo & inteſtinorum irritatione ſpaſmos facile adaugat, & debilitatem relinquat. Si vero repurgatione, quæ tamen raro expoſcitut, opus eſt, pulvis mechoacannæ albæ ad aliquot grana cum ſyrupo datus prodeſt, aut potius collectam ventriculi & duodeni ſaburram abſorbentibus & aotregentibus alterare, dein mannatis, rhabarbarinis & clyſteribus ejus excretionem moliri juvat.

§. VIII.

In dolor. nat. ſpaſmod. aerum. Sæpenumero hæc inteſtinorum tormina non tam a cauſa materiali primis in viis latitante, quam potius formali, ſeu vehementi nervorum agitatione, e. g. a gravi in alia membra dolore per conſenſum producuntur: quo in caſu, remotis laxantibus, primo omnium ad ſpaſmos & dolores ſopiandos dirigenda eſt curatio.

[illegible] clyſmatum praeſcriptione

§. IX.

Si ullum remedii genus ob inſignem, quam præſtat, utilitatem meretur commendari, ſunt profecto, ut ſupra jam innuimus, clyſteres, qui immediate ad inteſtina pertingentes & tam ſedando quam flatus diſcutiendo inſignitet opem ferunt, ſi modo attendatur indicatio, ob quam tepida hæc fomenta injicimus, ut inde apparatus aliquem habeamus delectum. Ita enim, ſi excreta alvi ſunt liquida, inſtar lixivii acerrima, ut non modo gravia ventris tormina, ſed & podicis excoriationem inferant, proſunt clyſmata ex lacte & ſaccharo, vel terebinthina in vitello ovi ſoluta, quæ acrimoniam temperando, inteſtini craſſi & podicis robonem avertunt. Quodſi vero amurca viſcida in inteſtinis oberrans, torminibus & flatulentiis anſam ſuppeditet, locum potius inveniunt enemata majori quadam reſolvendi virtute prædita, quæ ſtimulo inteſtinis craſſis addito efficiunt, ut qui in reliquis inteſtinulis hæret mucus, eo facilius poſtea deſcendat. Ita parari poteſt clyſma ex decocti ſlor. chamomillæ uncia una vel duabus, additis mellis rutacei una alterave drachma, ſaponis Veneti drachma dimidia, oleique aniſi aliquot guttulis.

[illegible] ſedativa

§. X.

Solent tandem mulierculæ plurimæ ejulatum pertæſæ, ad ſomnum in hoc morbo provocandum, varia ſedativa, ut mithridatum, requiem Nicolai & alia propinare; ſed peſſimo plerumque uſu & effectu. Nam præter multa gravia mala, etiam mirifica mentis hebetudo imprudentium opiatorum uſum ſæpius ſolet excipere.

CAPUT V.

De Aphthis.

§. I.

Aphtharum deſcriptio.

Quæ infantum os, fauces & œſophagum obſident puſtulæ cum inflammatione quadam conjunctæ, in medicorum ſcholis dicuntur aphthæ, & nil niſi ulcuſcula ſunt parva, vix milii aut cannabis ſemen excedentia, quæ nonnunquam, propter ardorem & dolorem, non modo inquietudines & clangoſos clamores excitant, ſed lactis quoque ſuctionem, ipſamque deglutitionem valde reddunt difficilem.

§. II.

Differentiæ.

Differunt hæ oris puſtulæ ratione graduum: ſiquidem aliæ ſunt indolentes, rubræ vel flavæ, & tantum per gingivas linguam & buccas in ſuperficie diſperſæ, ideoque benignæ dicendæ, aliæ contra ſunt valde doloriferæ, lividæ vel nigræ, ad uvulam, fauces & œſophagum uſque extenſæ, ut ſæpe totus oris ambitus quaſi exulceratus videatur. Atque harum indoles plerumque eſt maligna adeo, ut carnea ſæpe ſubjecta profundius ad oſſa uſque exedantur.

§. III.

Cauſa materialis & formalis.

Materia, quæ aphthas excitat, omnino eſt acerrimæ, penetrantis & cauſticæ indolis, quæ in ſanguine progenita, & in glanduloſo faucium periſtiomate, ope glandularum, ſegregata teneriorem palati carnem rodit, inflammat, exulcerat; unde puſtularum & complicatorum cum ipſis ſymptomatum origo.

§. IV.

Cauſa mediata.

Inter cauſas vero mediatas, quæ ad ingenerandam tam virulentam materiam diſponere ſolent, maxime omnium referri debet, lac vel in puerperis & nutricibus per incongruam victus rationem animique affectus inordinatos corruptum, vel in ipſis lactentibus variis ex cauſis coagulatum, & acceſſu bilis acrioris impurum valdeque acre redditum, quod cum ſanguine communicatum non poteſt non totam maſſam ſanguineam acrimonia quadam nociva imbuere, & ſicut mali pluribus aliis, ita etiam aphthis occaſionem præbere largiſſimam.

§. V.

Symptomatica [illegible]

Quæ cum ita ſint, haud mirandum eſt, cur aphthæ varii generis morbis a ſanguinis impuritate provenientibus vel jungi, vel ſupervenire ſoleant, ut fere

ſit

fit in febris acutis & malignis, tuſſi, diarrhœa choleroideis, aſthmate, dentitione difficili & ſimilibus. In febribus enim, ob nimium calorem, ſanguis plerumque temperata & gelatinoſa ſui portione privatus admodum facile ſalſo ſulphuream diatheſin acquirit; in reliquis vero morbis antea nominatis acris quædam & vellicans materia peccat, quæ tuſſim, diarrhœas & aſthmata excitat, adeoque etiam aphthis progignendis apta nata exiſtit.

§. VI.

Cauſæ remotæ Sæpe etiam cauſæ quædam externæ & occaſionales ad aphtharum progenitem conferunt, ut maxime quidem intermiſſa faucium & linguæ abſterſio, perverſa febrium & aliorum morborum per calidiora medicamenta curatio, aut ſi corpora infantum efflorantia frigido exponuntur aeri, qui tranſpirationem cohibendo, ſordium ſalino-ſulphurearum accumulationi imprimis favet. Neque hic excludenda ſunt alia, quæ immediate læſioni faucium compagi vim quandam inferunt; ſicut potiſſimum faciunt turundæ, ex linteo contorto cum mica panis vel ſaccharo repletæ, nec non fruſtula panis cereviſiæ intinctæ & infanti ad ſugendum oblata; quem morem non modo noſtrates vilioris conditionis mulierculæ perperam ſequuntur, ſed LENTILIUS quoque *Eph. Germ. Dec. 3. ann. 3. append. 94.* in Suevia potiſſimum annotavit graviterque reprehendit. Nec ſine ratione. ſiquidem inde partim fortiori affrictu, partim mutata ſalivæ temperie facile molior oris interni cuticula arroditur, & puſtulæ excitantur, quæ tamen, niſi interna humorum acrimonia concurrat, placide decedunt, & medentibus anſam dederunt, ut aphthas vel a cauſa interna, vel ab externa deduxerint.

§. VII.

Prognoſis Quæ per oris ſuperficiem rarius ſunt diſperſæ aphthæ, itemque indolentes, rubræ & flaveſcentes remediis facilius obſecundant, quam quæ totas fauces occupant, ad nigredinem vergunt, fœtidumque odorem ſpargunt. Neque multum periculi alunt, ſi ab externa potius cauſa, quam ab interna proficiſcantur, pravamque ſuccorum diatheſin pro fundamento agnoſcunt, quales ſunt, quæ ſymptomatice febribus acutis, aliiſque gravioribus morbis junguntur. Peſſimis quoque accenſeri debent, quæ magnam inflammationem, ſpirandi & deglutiendi difficultatem junctam habent, quæ in morbis malignis funeſtum prænunciat eventum. & ſæpe poſt mortem per totum œſophagum ad ventriculum uſque diſperſæ ſub ſectione conſpiciuntur.

CURATIO CUM CAUTELIS.

§. I.

CUratio aphtharum pro ratione cauſarum variat. Nam ſi ſuſpicio tunc eſt lactis vel in matre, vel in nutrice corrupti, tum illud omnino debet corrigi. Quod optime perficitur, ſi non tantum nutriens fœmina omnia, ſalſa, acria, ſpirituoſa & acida animique affectus ſerio fugit, ſed & remediis utitur ſanguinem purificantibus & temperantibus, uti fere ſunt decocta radicum & herbarum temperatiora, diaphoretica abſorbentia, & alvum leniter ſubducentia, quorum a nobis jam ſæpius facta eſt mentio. *Curatio interna nutricis*

§. II.

Si ipſe infans mali fomitem continet, per intervalla, ſyrupo mannato, vel cichorei cum rhabarbaro ad drachmas ſex paulatim dato debet repurgari, & iiſdem circumſpecte tractari, quæ lactis coagulum impediunt, ejuſque acrem intemperiem emendant, vitando ſimul omnia, quæ aphthis anſam præbere ſupra docuimus Tum vero ad acrimoniam humorum temperandam optime proſunt decocta avenacea, cum ſaccharo nitrini pauxillo temixta, & potus loco oblata. *& infantis*

§. III.

Curatio circa ſymptomata Quæ morbis acutis, vel aliis junguntur aphthæ, nunquam curantur, niſi morbo ipſo, cujus ſymptomata exiſtunt, vel mitigato, vel penitus ſuperato. Minime vero in acutis multis laborantibus natura in motibus ſuis debet turbari, ſed potius leniora diaphoretica, & emul-

emulſiones temperantes ex ſem. IV. frigidis & papaveris pauxillo paratæ omne abſolvunt punctum.

§ IV.

Externa remedia Sed quoque externis rodentem aphtharum acrimoniam placere decet. Quem in finem linctus ex diamoro, ſucco granatorum & melle paratus, itemque ſuccus raparum cum vitello ovorum & ſaccharo ſubactus, vel cremor lactis cum ſyrupo papaveris albi, vitello ovi tantilloque nitri mixtus & vel digitis linteo involutis, vel penicillo applicatus. Nec minorem præſtat opem vitellum ovi, cui aqua roſarum & ſaccharum admixtum, item mucilago ſeminis cydoniorum cum melle & pauxillo croci remixta puſtulisque illita. Quæ denique ad os colluendum præſcribuntur gargariſmata, puſillis ſuadere nollem, utpote qui ad gargariſandum minus ſunt apti.

CAPUT VI.

De Variolis & Morbillis.

§. I.

Inſtituti ratio. Equidem jam in IVto medicinæ ſyſtematicæ parte, ubi de omnis generis febribus agitur, variolas æque ac morbillos ſeorſim conſideravi; nihilominus tamen de ſingulis jam pauca addere placet, quæ partim aliam magis dilucidabunt, partim eo ſervient, ut totum rei negotium, quo exoptata horum affectuum curatio abſolvitur, breviter in conſpectum veniat.

§ II.

Variolarum & morbillorum differentia. Variolæ quidem & morbilli, ſi primum invadunt, ratione ſymptomatum valde inter ſe conveniunt, dum utraque morbi ſpecies cum febre accedit, exanthematica & contagioſa eſt, epidemice graſſatur, & univerſum corporis habitum cum aliqua cutis elevatione deformat. Progrediente vero morbo differentia facile advertitur, dum in morbillis longe minor cutis elevatio apparet, pectus maxime maculis obſidetur, tuſſis excitatur atque totus morbi decurſus mitior & benignior deprehenditur, citiusque terminatur, cum contra variolæ caput, manus & pedes potiſſimum occupent, maculæ indies majores fiant & rubræ, quæ deinceps ſuppurantur, albeſcunt, exulcerantur & exſiccantur, ad quod perficiendum non ſolum plures dies requiruntur, ſed vehementiora quoque ſymptomata accedunt, & veſtigia ſæpe indelebilia in cute remanent.

§. III.

Symptomata. Numquam neque variolæ, neque morbilli ſine febre eveniunt, certisque temporibus plus minus benignæ vel malignæ ſunt; nihilo ſecius tamen, ſi ægrius erumpunt, laborantes utplurimum delirant, ſomnia in ſomno terrifica experiuntur, magnas pectoris angoſtias ipſosque gutturis dolores ſentiunt, urinam albam mingunt, nihilque alvi deponunt, quia diverſis aliunde humoribus feces exſiccatæ remanent. Imo ſæpe epileptícis convelluntur ſubſultibus & mortis periculo expoſiti ſunt; niſi his omnibus in melior converſis ſymptomatibus quietiores fiunt, & liberior exanthematum eruptio facilius ſuccedat.

§. IV.

Ratio ſymptomatum. Symptomata cum utroque affectu conjuncta utplurimum a febre, & ab hinc pendente ſanguinis impuri ebullitione proveniunt. Quam ob rem non mirum eſſe debet, cur ſanguinis curſu ad ſuperiora impetuoſius directo pectoris anxietates, tuſſes & cordis palpitationes, in capite cephalalgiæ, deliria, oculorum & faciei inflammationes, lacrimarum fluxus, raucedines, ſalivationes &c. eveniant, & præterea, propter nervorum a materia cauſtica rodente vellicationem tormina, epilepſiæ, tremores, nervorum ſubſultus & ſimilia peſſimam ludant tragœdiam.

§ V.

Variolarum diverſi gradus. Multum omnino refert, ut ſciamus, quam variolæ præferant indolem, & an malignæ, benignæ, an mediæ ſint naturæ. Peſſimæ autem ſunt, ſi depreſſæ cum fuerint, vel etiam valde ardentes,

tes, acuminatæ & ſimul confluentes conſpiciuntur; ſi violaceæ, lividæ, aut prorſus nigræ, & vel petechiis, vel purpura, præſertim alba intercinctæ apparent, ſi febris poſt eruptionem magna cum anhelitus difficultate permanet, & vel mictus cruentus, vel narium hæmorrhagiæ, cruentæque alvi dejectiones ſequantur. Peſſimæ quoque indolis ſunt, ſi in veſiculas ſero vel acri, vel ſanguinolento repletas dehiſcunt, & ad ſuppurationem tendere renuunt, aut ſi demum in lentas & hecticas febres deſinunt, malique moris ulcera vel abſceſſus relinquunt. Benignas contra dijudicare licet ex remiſſiori ſymptomatum vehementia, puſtulis debito modo & tempore erumpentibus, ſuppurantibus & areſcentibus. Quæ vero mediæ naturæ dicuntur variolæ, inter utraſque obtinent medium malignitatis gradum, uti nos pluribus in capite citato de variolis oſtendimus.

§. VI.

Morbillorum differentia

Morbilli perinde gradu differunt, ſemperque maligni haberi debent, ſi quando, ut in plebeia & ſub inimica aeris conſtitutione fieri ſolet, alia exanthematum genera immiſcentur, ſi tuſſis, nimia raucedo, & febris diutius durant, morboque declinante graves remanent ſymptomata, quæ morbis chronicis anſam præbent faciliimam.

§. VII.

Diverſitatum graduum cauſa,

Pendent autem hi diverſi malignitatis gradus ab ipſa ſubjectorum laborantium conſtitutione & natura. Ita ſæpius iterumque obſervare mihi licuit, quod pueri ſucculenti ſanguineque copioſo præditi, maxime ſi a parentibus morbidis fuerint progniti, & propter victum incongruum impuros in corpore humores collegerint, ſub morboſa cœli iniquitate præ cæteris variolas malo omine decurrentes incidere ſoleant. Etenim, quo major materiæ impuræ intus latitat copia, & quo minus naturæ robur eidem foras propellendæ ſufficit, eo etiam difficilior eſt morbus, cujus unica certa medela in decenti materiæ peregrinæ ad habitum corporis propulſione, debitaque exhalatione conſiſtit.

§. VIII.

Quæ eam plures recenſentur.

Tum quoque ad augendam horum affectuum malignitatem non parum conferre ſolent, perverſam ægrotantium regimen & commiſſi in diæta errores, itemque aliæ, quæ præter morem iunguntur circumſtantiæ, ut præcipue ſunt vermes, qui naturam in morbus ſalutaribus inſtitutis ſæpe adeo turbant, ut omnia in pejus ruant ſymptomata. Siquidem ego non raro ſpaſmodicas artuum tractiones, cum aphonia, ventris torminibus & nimia ſalivatione concitatas novi, quæ nunquam ſubſequutæ fuiſſent, niſi verminoſa progenies anſam ſuppeditaſſet. Sæpe etiam diarrhœæ & ſalivationes nimiæ, incongruo tempore obortæ ſtatum pejorem afferunt, licet moderatæ hæ evacuationes, ſi in principio & fine morbi citius incidunt, plus plerumque proſint, quam obſint.

§. IX.

Progno-ſis,

Qui perniciaIibus his morbis pereunt, ut plurimum inflammatione partium internarum & ſubſequente ſphacelatione, vel ſuffocatione per anginam & catarrhum ſuffocativum moriuntur, dum ſcilicet acris cauſtica materia vel non ſatis expellitur, vel expulſa recedit, & in ſenſibile nervorum ſyſtemate graves ſpaſmos, imo epilepticas convulſiones excitat, quæ, ſi poſt factam eruptionem aut perdurant, aut revertuntur, multum plerumque alunt periculi. Nonnunquam morbus videtur declinare, & de ferocia ſua confeſtim remittere, quod vero non raro indubium mortis indicium præbet, quia cum materia plerumque ad partes nobiliores revertitur, unde extrema frigent, & lubito faciei, totiuſque cutis intumeſcentia ſubſidet. Atqui ſic demortui, cultro anatomico diſſecti perſæpe exhibent viſcera pluribus puſtulis & maculis lividis obſeſſa, vel etiam ventriculum cum inteſtinis magna copia variolarum quoad ſuperficiem conſperſum; ut ipſe ego non ſolum crebrio-

an-

Digitized by Google

annotavi, ſed alii quoque fide digni auctores.

CURATIO.

§. I.

Curatio per diaphoretica & temperantia. TOtius curationis cardo in eo potiſſimum vertitur, ut materia acria & cauſtica temperetur, corrigatur, & a partibus internis ad externas propellatur. Quo ſcopo præcipuam merentur commendationem pulveres abſorbentes & blande diaphoretici, qui acrimoniam corporis infeſtam in variolis & morbillis non modo contemperant, ſed optimo etiam effectu ad externum corporis habitum propellunt. Atque tales pulveres ex cornu cervi philoſ. præparat., uſti, lapidum cancrorum antimonii diaphoretici ana drachma una, ſuccini præparati, nitri purif. ana drachma dimidia, cinnabaris, corticis caſcarillæ ana grana XV ol. macis guttis IV. commode poſſunt parari, & pro ætatis ratione debita doſi exhiberi. Neque tum laude ſua carent emulſiones temperantes, vel dictis pulveribus interponendæ, vel cum iisdem conjunctim propinandæ, quales ex ſeminum cardui Mariæ, frigidiorum majorum, papaveris albi ana drachma una, aquæ cardui bened. flor. ſambuci, ceraſorum nigr. roſarum, florum tiliæ ana unciis duabus, conficere hactenus conſuevimus. Huc quoque eadem intentione pertinent decocta cornu cervi & hordei, avenacea, ptiſanæ hordeaceæ cum ficubus paratæ, ſerum lactis dulce & ſimilia, quæ cum in acrimonia temperanda, tum in placidiori exanthematum eruptione promovenda maxime merentur laudari.

§. II.

Hactenus recenſitis abſorbentibus, *per bezoardica & balſamica.* diaphoreticis & demulcentibus, ſi prudenter adminiſtrantur, totum curationis opus feliciter abſolvitur, niſi vel in retardata exanthematum eruptione dictis pulveribus bezoardicis tantillum myrrhæ ac croci adjicere, vel parum liquoris bezoardici, ut ſpiritus Buſſii & liquor noſter anodynus eſt, propinare, vel, durante ſuppuratione, liquorem myrrhæ aquoſum cum ſale tartari paratum, ad acrimoniam temperandam, offerre velimus: quod medicamentum ſimul pectus, ſi tuſſis valde urget, egregie ſolatur.

§. III.

Contra variol. tormina Inter ſymptomata cum variolis & morbillis conjuncta imprimis referri debent torminoſi inteſtinorum cruciatus, & teneſmi, quibus vix melius poſſumus mederi, ac ſi oleum amygdalarum dulcium recenter ſine igne expreſſum ad cochlear unum cum decocto cornu cervi & hordei, vel juſculo avenaceo, ſubinde propinatur.

§. IV.

— tuſſis Quando raucedo cum tuſſiculoſa pectoris concuſſione valde urget, optime conducit electuarium ex oleo amygdalarum dulcium recenti, ſpermate ceti, ſyrupo violarum, & croco paratum, & cum potu calido crebrius exhibitum, non excluſis decoctis avenaceis cum ſaccharo canto & ovi vitello parandis.

§. V.

— hæmorrhagiarum Hæmorrhagiæ ſi interdum, cautiſſimus ſit adſtringentium uſus, ſed tantum ad impetum ſanguinis moderandum proſunt mixturæ ex aquis antiſpaſmodicis, diaſcordio Fracaſtorei nuperæ & cum pulveribus præcipitantibus leniter nitroſis oblatæ.

§. VI.

Defenſio oculorum Variolæ faciem præcipue petunt, ſolemque oculorum facile lædunt: quare præſervandi fine commendari meretur lac muliebre, aqua roſarum dilutum, & cum modico myrrhæ & croci remixtum, vel aqua roſarum & florum ſambuci cum tertia parte liquoris noſtri anodyni, & momento camphoræ vigorata, oculiſque applicata.

§. VIII.

— & faciei Nihil plerumque magis a medico poſcitur, quam ut faciei nitoris & pulchritudinis conſervandæ curam gerat, ne profundæ relinquantur cicatrices faciem deturpantes, quod fieri ple-

rum-

rumque videmus, ſi materia acria minus profunde cuti inhæret. Licet autem raro in totum evitari poſſint tædiolæ iſtæ cutis deformitates, aliquid tamen petitionibus dandum, & linimentum commendandum eſt, quod ex axungia humana recenti, cum ſolutione lythargirii in aceto facta paratur; modo caveatur, ne nimis cito, ſed areſcentibus demum papulis adhibeatur.

§ VIII.

Deſſiſo narium Nares ſæpe internæ variolis obſidentur, & obſtruuntur, quo minus dein liberior aeris in- & exſpiratio rite poſſit incedere. Quam ob rem, ſi opus eſt, illæ commode poſſunt illiniri oleo amygdalarum dulcium cum olei majoranæ tantillo & pauxillo camphoræ remixto, quod remedii genus locum pariter invenit, ſi fauces exulceratæ opem expoſcunt.

CAUTELÆ.

§. I

Cautela circa regimen SI ullo in morbo accuratum victus regimen tenendum eſt, obſervari quam maxime debet in variolis & morbillis. Præſertim autem aeris regimen ita moderandum eſt, ut nec ægrotantes nimis calidis tegumentis prope fornacem cooperiamus, nec in hypocauſtis humilioribus & frigidis degentes frigoris injuriæ exponamus. Utrumque enim periculoſiſſimum eſt, dum altera ex parte, ob facilem internorum inflammationem auctamque materiæ peccantis acrimoniam, delíria, hemorrhagiæ & alia mala concitantur, ex altera vero exanthematum eruptio vel retardatur, vel puſtulæ retroaguntur.

§. II

-- circa victum In principio ſtatim morbi carnea vitare decet, omniaque alimenta multum ſucci præbentia; niſi majorem arceſſere velimus putredinem. Vitentur quoque nimis dulcia, eaque præſertim viſcida, quia humorum viſcoſitatem augent. Id quod in morbillis ſimiliter valet de acidis, temperandi ardoris gratia cum potu dari ſolitis, quidem tuſſim, quæ fere individuus hujus morbi comes eſt, plerumque vehementiorem reddunt.

§. III.

Uſus frictionum Veteres medici inter morbi initia, ad materiam hoſtilem a partibus internis evocandam, externa frictiunculas partium extremarum cum pannis calidis valde commendarunt, quod remedii genus nec ego rejicere auſim, quoniam ad meliorem cutis perſpirationem hinc parum conferre videtur.

§. IV.

-- circa laxativa Remedia alvum ducentia magis præſervandi, quam curandi ſcopo utilia ſunt, nihilominus tamen crebrius ego in morbi principio, ſi propter ſummam ſanguinis ebullitionem humores vehementius ad caput & pectus propellantur, clyſteres ex decocto hordei, ſaccharo, & oleo amygd. dulc paratos applicari juſſi, idque inde obtinui, ut optata ſymptomatum remiſſio ſubſequuta fuerit.

§. V.

-- circa reliquias morbi Sæpe, licet omnia diligentiſſime obſerventur, in fine morbi nocivæ permanent reliquiæ, quæ peculiarem opem poſtulant. Ita ſi ulcera mali moris reſtitant, unguento de cerusſa camphorato, vel lythargirii ſunt tractanda, vel iiſdem balſamica, ex eſſentia myrrhæ, ſuccini, balſamo Peruviano confecta, vel balſamum noſtrum vitæ, aquæ ſclopetariæ nuptum injicienda. Quicquid vero malo evenit, ſemper tamen internis purificantibus debet inſiſti. Quem in finem non modo alvus lenioribus laxantibus, ut tinctura rhabarbari per intervalla debet ſubduci, & ſaluberrimum tranſpirationis negotium, debito regimine infuſis herbar. calidis veronicæ, ſcordii, ſcabioſæ, rad. glycyrrhizæ & ſem. fœnic pulveribusq. diaphoreticis promoveri; verum etiam temperatis balſamicis e. g. eſſentia myrrhæ aquoſa & aliis deperdita ſanguinis temperies reſtituatur. Juvat hic quoque exacta diætæ ratio, quæ in eo potiſſimum conſiſtit, ut inter cibos dura, ſalſa flatulenta fugiantur, potusque decoct. rad. chinæ, ſarſaparil. glycyrr. &c ſubſtituatur.

§. VII.

Præſervandi methodus

§. VI.

Hactenus commendata interna remedia ſimiliter præſervandi ſcopo ex uſu ſunt, ſi quando propter inordinatam aëris conſtitutionem, vel propter aliorum jam ægrotantium contagium, hæc exanthemata ſunt pertimeſcenda. Nam multum omnino refert, ut corpus ad morbi impetum felicius ſuſtinendum antea bene præparetur.

CAPUT VII.

De Epilepſia & Convulſionibus.

§. I.

Præcox auctoris. VEtam tam epilepſiæ, quam convulſionum ideam jam in parte 3. tom. 4. Medic. ſyſtemat. fuſius ſuppeditavi, ibique argumentis ſat ponderoſis evici, cauſam morbi alterius in ſpaſmo duræ matris, alterius in ſpaſtica membranarum, medullam ſpinalem inveſtientium ſtrictura ponendam eſſe. Nihilominus tamen, ut ſenſim innoteſcat, quænam maxime tes infantes horrendis hiſce adfectibus ſubjiciant, quibusque remediis depelli iſti debeant, e re fore arbitror, ut in præſenti morborum infantilium diſquiſitione, ſpecialia quædam & magis ad infantes pertinentia adjiciam.

§. II.

— ſubjectis. Solent autem epilepſiæ pariter atque convulſiones teneram ætatem, quam ab anno primo ad ſeptimum extendimus, præ ceteris frequentiſſime torquere, non aliam ob cauſſam, quam quod in infantibus partes nervoſæ membranaceæ ſenſuque exquiſitiori præditæ ex tenerrimis admodumque mobilibus fibrillis ſunt compoſitæ, quæ leviſſime tantum irritatæ, in ſpaſticas & irregulares commotiones facillime conjiciuntur. Quam ob rem etiam uſu venire ſolet, ut, quo tenerior & ætate minor eſt infans, & quo majorem a parentibus vel animi adfectibus dedita, vel eodem olim morbo adfectis obtinuit ſenſibilitatem, eo etiam facilius ac vehementius tam epilepſiis, quam convulſionibus corripiatur.

§. III.

Tum quoque truculenti hi adfectus facile ſolent accidere, ſi non modo matres uterum geſtantes ſalutares diætæ leges neglexerunt, ſed etiam nutrices lactantes hyſtericis vel aliis nervoſi generis pathematibus laborant, & ſi acetaria, acria, fructus horæos, aliaque incongrua copioſius devorant, ſpirituoſa liberaliori manu adſumunt, vel lacte copioſo æque ac craſſo, & in ventriculo aceſcente puſillos ſibi demandatos nutriunt. Neque adeo rarum, ſed mihi aliquoties obvium fuit, perfacile ſugentes in convulſiones epilepticas, easque difficulter curabiles incidiſſe, quando nutrices vehementi animi adfectu, præſertim ira, terrore, timore percuſſæ mammas ſtatim ante debitam lactis emulctionem & correctionem obtulerunt, aut ſi quando menſtruas purgationes, quibus ab initio lactationis ad tempus caruerunt, damno expertæ fuerunt. *Cauſæ remotæ ſunt nutricatio*

§. IV.

Deinceps experientia demonſtrat, nonnunquam tam comitialem, quam convulſivum morbum ſuboriri, ſi partes quædam nervoſæ ſpaſmis vel doloribus agitantur, & conſenſus lege ipſæ meninges & medullæ ſpinalis membranæ ſimul adficiuntur. Fieri hoc maxime deprehendimus a meconio in primis viis retento & per moram acri reddito, item a ventris torminibus & vermibus ſenſibiles inteſtinorum tunicas lancinantibus, nec non a doloribus ex dentitione difficili ſubortis, & purgantibus fortioribus, iisque præſertim crebro oblatis. Siquidem hæc omnia ita ſunt comparata, ut in ſubjectis ſenſatione paulo majori præditis facili negotio epileptico-convulſivos motus ciere valeant. *— ſpaſmi & dolores nervoſarum partium.*

§. V.

Sicut illi denique pueri ab epilepſia & convulſionibus præcaventur vel liberantur, quibus ſtatim, cruſta la- *— exanthemata retrocessa.*

lactea & ſcabies cum puſtulis ſuperveniunt, ita hiſce impotentibus improvide retropulſis ſæpe ſæpius hi graviſſimi morbi originem debent. Quod ſimiliter valet de variolis & morbillis, quorum vel impedita eruptio & nociva retrogreſſio, vel improvida cura infantes numero pluſimos epilepſiis & convulſionibus enecat.

§. VI.

Prognoſis Quæ febribus acutis, petechialibus, morbilloſis & varioloſis ſuperveniunt convulſiones & epilepſiæ, mali ſunt ominis, nec etiam periculo carent, quando ex dentitione difficili & ventris torminibus ſuboriæ diutius affligunt. Quibuſcumque ſit morbi, teſte HIPPOCRATE *Sect.* 3. *aphor.* 28. & experientia circumeuntium ſeptimum non ſolvuntur, iis plerumque uſque ad aliam ætatis periodum miſere ſolicitent. Nec denique minus ex ipſa paroxiſmorum frequentia prognoſis petenda eſt; ubi ſciendum, quod quo crebriores ſint acceſſiones, eo magis timendum ſit, ne natura demum ſuperata ſuccumbat.

CURATIO.

§. I.

Curatio mali ab animi affectibus SIcut in omni morbi genere, ita non minus in noſtra affectione tota medentis intentio ad cauſas debet eſſe directa, unde ipſe fuerint ſuborti. Quodſi itaque ex vitio nutricis per terrorem aut vehementem iracundiam commotæ malum originem repetit, repoſitis omnibus ſpirituoſis, acribus & irritantibus, ea dare expedit, quæ inordinatos & ſpaſticos nervoſi generis motus placide compeſcunt, ut imprimis faciunt clyſteres, ex floribus herbarum emollientium & ſeminibus carminativis parati, itemque pulveres antiſpaſmodici, ex pulv. Marchion. cinnabari & moſchi tantillo confecti, & vel ſoli, vel in vehiculo aquarum, ſedante quadam virtute prædi- tarum, flor. tiliæ, lil. convall. primularum, aurant. &c. propinati.

§. II.

Neque parum differt curatio, quando a lacte in ipſo infante corrupto & corroſivo reddito morbus proficiſcitur, ſiquidem non pariter, præter clyſteres demulcentes, egregius pulverum abſorbentium cum croco, moſcho, vel momento extracti caſtorei commixtorum eſt uſus; maxime ſi ſimul decoctum cornu cervi paulo ſpiſſius pro potu adſumatur. Quodſi vero ſimul primæ viæ a ſordibus acido-corroſivis ſunt purgandæ, fieri id poteſt decocto mannæ ſucceſſive dato, cui aliquot guttulæ olei tartari per deliquium inſtillentur. *— a lacte corroſivo*

§. III.

Quando lac craſſum & copioſum mali cauſam ſuppeditat, infans parcius lacte alendus, & talia nutrici nutrimenta præbenda ſunt, quæ illud fluidius ſeroſiuſque efficiant. Sæpe etiam in tali ſtatu ventriculus a lacte ſtagnante & coagulato multum eſt infarctus, ubi ſæpe lene emeticum extra paroxyſmum oblatum prodeſt, quod ex tertia vel quarta parte unius grani tartari emetici cum ſyrupo violarum & aqua quadam deſtillata remixti componi poteſt. *— a nimia repletione ventric.*

§. IV.

Meconium primis menſibus non rite expurgatum, & ſubſiſtendo acrius factum quando cauſam malo porrigit, debet illud lenioribus laxantibus cum abſorbentibus junctis evacuari, maxime vero per electuarium, ex ſyrupo cichor. c. rhebarb, extracto rhabarb. lapid. cancrorum & pulvere March. compoſitum. Vermes contra per remedia ipſis accommodata ſunt interficiendi & expellendi. *— a meconio*

§. V.

Si quando epilepticum malum ex repreſſione ſcabiei, tineæ capitis vel aliorum exanthematum ſuboritur, ea debent propinari, quæ materiam impuram ad habitum corporis revo- candi *— a repreſſione exanthematum*

candi virtute pollent; in primis autem veſicatoriis nuchæ applicata in tali caſu ſæpe uſum præſtitiſſe novimus. Atque hoc etiam experientia FERNELII videtur confirmatum, qui multos epilepticos per fonticulos & ſetacea curatos refert.

§. VI.

Cautio circa ſedativa Solent nonnulli, nec adeo inceleberes medici ad ſedandos vehementiſſimos ſolidorum motus, interdum opiata, ut maſſam pilularum de cynogloſſa, theriacam cæleſtem atque alia commendare, ſed ſæpe infauſtum inde vidi effectum. Quare cum hiſce cautiſſime mercandum eſſe cenſeo; quod itidem valet de volatilibus, quæ etiam extrinſecus adhibita ſæpe ſæpius nocent.

Ceterum plura ad auxetionem pertinentia ex parte III. Tom. IV. medicinæ Syſtematicæ huc poſſunt referri.

CAPUT VIII.

De Tabe ſeu Atrophia Infantum.

§. I.

Atrophiæ definitio INter morbos infantibus familiares non infimum tenet locum tabes, quæ eſt paulatina univerſi corporis conſumptio cum abdominis inflatione & inſigni functionum læſione plerumque conjuncta.

§. II.

Hiſtoria Talis autem plerumque hujus mali ortus eſt atque progreſſus. Inter initia artus tam inferiores, quam ſuperiores incipiunt flaceſcere & marceſcere, abdomen vero diſtendi; adeſt ſpiratio difficilior, laſſitudo corporis, alvus modo ſtrictior, modo ſolutior, appetitus vagus, cibis maxima frigidis dicatus. Increſcente malo facies propter tempora collapſa adſpectu eſt miſera & pallida, palpebræ poſt ſomnum tument, coſtæ protuberant, ſcapulæ alarum inſtar prominent, cibi plerumque ſemidigeſti excernuntur, & dolores circa umbilici regionem lancinantes ſæpe percipiuntur; urina mingitur aquoſa modo, modo rubicunda; ſomnus eſt turbulentus, & circa noctem lentus calor cum oris ſiccitate & ſiti adfligit.

§. III.

Differentia ab aliis morbis Minime hic noſter affectus debet confundi cum gracilitate corporiſque macilentia, quæ a pinguedinis defectu, vel ejuſdem propter varias cauſas conſumtione orienda ſæpe unam tantum alteramve partem occupat, neque tamen totius corporis functiones lædit. Tum quoque probe debet diſcerni a rhachitide, in qua partes quidam nonnullæ contabeſcunt, ſed atque ſimul tumore, contractura & incurvatione deformantur. Neque minor cautio adhibenda eſt, ne tabem ceu primarium affectum pro illa tabeſcentia habeamus, quæ aut ſymptomata aliis morbis, ut febribus, variolis, morbillis, diarrhœis, lumbricis &c. ſupervenit. Tandem vera tabes minime eſt commutanda cum marcore, qui e defectu lactis dependet, facileque cognoſci poteſt ex nutricis uberibus, ſi flaccida ſunt & lactis omnino egena, ſi ipſæ nutrices non bene appetunt, ſi infantes parum mingunt, plorant, vagiunt, ſiqua alimento oblato conquieſcunt, & mammas avide arripiunt.

§. IV.

Sectio cadaverum Qui pereunt hoc morbo, in horum ſectione plerumque glandulæ meſenterii tumefactæ, ſcirrhoſæ, vel ipſi abſceſſus deprehenduntur, hepar quoque & lien raro ſine labe, infarctu & magnitudine aucta conſpiciuntur; muſculi, præſertim abdominis tam attenuati ſunt, ut vix membranam referant; inteſtina contra valde inflata, & amurca fœtida, quandoque nigra ſunt referta.

§. V.

Cauſa proxima & mediata Cauſam hujus mali proximam in ſucci nutritii temperamento & gelatinoſi defectu, vel ejuſdam inſufficienti ad partes ſolidas appoſitione reponimus; mediatas vero cauſas in de-

pra-

pravata digeſtione alimentorum, chylo impuro & craſſo, indeque denegato ejus per vaſa lactea ad ductum thoracicum ipſumque ſanguinem tranſitu collocandas eſſe ſtatuimus. Quam maxime hoc loco accuſari etiam debet bilis defectus, vel inertia a præternaturali hepatis conſtitutione inducta, ab qua non modo digeſtio valde læditur, ſed oſcula quoque tunicæ inteſtinorum villoſæ minus rite a mucoſitate ſua liberata, chylum ægre tranſmittunt.

§. VI.

— morbi varioſi convulſivi Cauſæ remotæ & occaſionales harum variæ ſunt; pleromque tamen obſervavimus, poſt perpeſſos morbos, præſertim variolas, morbillos, motus ex dentitione difficili convulſivos, & alios gravem hanc chronicam paſſionem ſæpius fuiſſe ſubſequutam, quando convaleſcentes gulæ nimium indulgentes alimenta craſſioris texturæ, ut caſeum, panem non rite fermentatum, farinacea, placentas, fructus quoque horæos, cibos acidos & vina acida adſumſerunt.

§. VII.

— refrigeratione Nihil vero, ut frequenti habemus experientia, magis nocet, quam ſi infantes calefacti & ſudore madidi noctu frigidum potum ſæpius accipiunt, vel a ſomno in lecto calentes in frigidiorem auram transferuntur. A ſuppreſſa enim tranſpiratione & conſtrictis extremorum ſubtiliſſimis tubulis non modo ſuccus nutritius aliunde divertitur, & a peripheria ad centrum parteſque inferiores reprimitur, verum etiam ſalſa & aeri intemperie imbuitur.

§. VIII.

— ſordibus Neque cum clariſſimo Dn. CHUDEN dubitamus adſerere, infantes, niſi bene fuerint loti & a ſordibus ſuis mundati, ob poronum cutis occluſionem, tabem poſſe incurrere. Qui vero ex omiſſa lotione vermiculos in cute neonatorum generari ſtatuunt, quos comedones, *Miſſer* vocant, magnamque boni nutrimenti partem ſubtrahere credunt, hi me eo non poſſunt adducere, ut ipſis fidem penitus tribuam, quia novam hanc adſertionem ſufficiente experientia nondum ſatis habeo confirmatam.

§. IX.

Neque inficiandum, ex præpoſtero medicamentorum, præſertim terreorum, abſorbentium & adſtringentium, in diarrhœis, febribus intermittentibus, torminibus, variolis &c. uſu tabidos ejuſmodi affectus infantibus poſſe accedere. Nam teſtantur, qui corpora hoc morbo defunctorum anatomice diſſecuere, ſe tum in ventriculo, tum in adnexis inteſtinis tenuibus cruſtas quaſdam ſolideſcentis materiæ inveniſſe, quam vix ab eorum ſubſtantia divellere potuerunt, quod indicio eſt, non modo liquoris gaſtrici ſeparationem inde fuiſſe prohibitam, ſed chyli quoque colaturam, oſculis lacteorum occluſis, retardatam. *— medicamenta adverſa*

§. X.

Tabes quoq; recte ſtatuitur ſcorbutica, ſi a parentibus impura humorum dyſcraſia laborantibus progenerantur, vel a nutricibus morbidis, & vel cachexia vel alio ſcorbutico affectu ægrotantibus lactantur. Sæpe etiam venerei quidpiam complicatum eſt, unde atrophia tanquam effectus a cauſa dependet. *— ſcorbutica dyſcraſia*

§. XI.

Non raro quoque infantes antea ſani & per omnia rectiſſime valentes abſq; aliqua prægreſſa manifeſta cauſa languere, corporeque extenuari incipiunt. Atqui hoc patiuntur, quando a lacte matris vel nutricis ad ſolidiorum deferuntur cibum, cumque jam bene pedibus inſiſtere ſuamque corporis molem ſuſtentare valuerunt, nunc minus poſſunt conſiſtere, & terram attingere detrectant. Sed mox genuina morbi indoles clarius ſe manifeſtat, quando penduli artus in ſenſus incurrunt, habituſque corporis flaccidus & rugoſus fit, ſicut in natibus maxime & femoribus conſpicitur. Interea cibos ſic laborantes continuo ingerunt, ut vix ſaturari poſſint. *— victus mutatio*

§. XII.

Da ſaſcinationi judex? Nihil magis ſolenne & inter vulgus receptum eſt, quam, ut pluri-mi, atque etiam ex medicis non-nulli, diutius perſeverante hoc malo, cauſam in faſcinationes rejiciant. At vero, ſicut hæc judicata exenſa-tio non obſcure indicat, hos homines, qui ad tam infamem ignorantiæ aſy-lum confugiunt, nec genuinas morbi cauſas cognoſcere, nec commodis poſſe remediis eaſdem abigere, nos hanc judicandi rationem ineptam & medico philoſopho indignam merito rejicimus.

§. XIII.

Prognoſ. Quando ab imprudenti adſtringentium, vel nimio ſalinorum uſu malum originem repetit, longum utplurimum tempus ad curationem requirit, remediisque relaxantibus & humectantibus diutius debet inſiſti. Quodſi vero abuſus abſorbentium ſuos debet natales, & jam diu duravit, ut ſoliditatem quaſi materia inteſtinorum parietibus obductæ acquiſiverit, ſpes ſalutis ſæpe dubia eſt, & multi ante cauſæ ſublationem morte præripiuntur. Si diarrhœa jungitur, & materia purulenta, admodum fœtida cum ſanguine mixta cum inſigni corporis emaciatione per alvum excernitur, malum difficilis, aut nullo plane negotio poteſt tolli. Siquidem continuus alvi fluxus reliquas adhuc vires conſumit, & maculæ ſparſæ tales jam corruptionem in abdomine indicat, quam mors ſæpe ſatis cito excipit. Quando inveteratum aſt malum, & viſcera nobiliora, ut hepar, lien, pancreas, meſenterium, tenet atque pulmones ſunt infarcta, vel prorſus ſcirrhoſa, tunc curationi vix ſupereſt locus. Et ſi demum infarcto vel ſcirrho in exulcerationem abeunte febres ſupervenit hectica, quam ex orina flammea & rubicunda, crebrius æſtu ſeu phlogoſibus poſt cibum maxime auctis cognoſcere licet, tunc ægri citius citiusque ſuccumbunt. Denique tabem non adeo inveteratam, aut nimio viſcerum infarcto minus ſuſtentatam per ſubrei intermittantes ſæpe feliciter ſublatam obſervationes teſtantur. Res autem in vado eſt, & convaleſcentiæ ſpes adfulget, ſi coctione ciborum emendata appetitus magis conſtans & regularis redit, tumor abdominis decreſcit, & vires antea depreſſæ cum animi vigore recolliguntur.

CURATIO.

§. I.

Curatio per diætam Curatio multum differt pro differentia cauſarum; generatim tamen in ablactatis eo maxime aſpiciendum eſt, ut ejus generis cibi ſuppeditentur, qui corpuſculo languido partibusque emarcidis nutrimentum & robur addunt. Egregia hunc in finem ſunt juſcula, ex conquaſſatis gallinis & caponibus ſine pinguedine & avidenti laſſedine parata, item pulmenta, ex pomis Borſtdorffianis cum vitello ovorum & ſaccharo confecta, quibus etiamoſſi, mnetis & vini pauxillum addi poteſt.

§. II.

Curatio tabis ab obſtructi Quando oſcula vaſorum lacteorum ductuſque glandularum meſeraicarum ab amucca tenaci obſtructionem patiuntur, brodia gallinæ veteris cum radice graminis recenti, fœniculi, petroſelini, aſparagi, ſellerie &c. decocta, pinguedine remota, ſunt omnium utiliſſima, quibus in refracta doſi ſpiritu nitri dulcis, vel vitrioli martis aliquot guttæ, itemque ſolutio oculorum cancri addantur. Sed debet hoc alimentum medicamentoſum ad aliquot dies, imo ſeptimanas continuari, ita ut ſingulis quatuor horis elapſis tres vel quatuor ejus unciæ ad ſorbendum offerantur.

§. III.

Quæ medicina a ſtudiatur Inter hæc medicamenta magnæ in hoc morbo efficaciæ deoppilantia præcipuum etiam locum tenent liquores ſalini mediæ naturæ, ſi v. gr. ex ſolutione oculor. cancri cum ſucco citri, ex terra foliata tartari & tartaro vitriolato

Digitized by Google

laeo in aqua petroſelini vel fœniculi ſolutæ parantur, debitaque doſi aliquoties de die offeruntur: a quibus remediis ſummam & mirabilem ſæpe energiam expertus ſum.

§. IV.

— depravata digeſtione & complicatis doloribus

Ad laudabilem alimentorum digeſtionem promovendam, præſertim ubi bilis balſamicæ deficit, & acidum cum viſcido prædominatur, elixir noſtrum balſamicum temperatum inter cibos ſumtum laudatiſſimum præſtat affectum. Ubi vero tormina, dolores, & inquietudines &c. complicantur, liquor noſter anodynus mineralis cum ſolutione ſalis tartari tenuiore mixtus, & per intervalla oblatus remedium præbet optatiſſimi effectus.

§. V.

— a tranſpiratione inhibita

Quando ab obſtructis & infarctis tubulis ſubcutaneis, ſeu tranſpiratione prohibita malum dependet, balnea ex radice altheæ, ſilicet, herba malvæ, meliloti, floribus chamomillæ & ſapone Veneto, addita lactis portione, parata præſtantiſſimam opem exſerunt, modo non nimis calida adhibeantur. Namque obſervatum ſæpius eſt, balnea iterato vicibus primo poſt partum menſe adhibita inſignem præſervandi energiam habuiſſe.

§. VI.

Uſus externus

Externe, ad diſcutiendum tumorem, oleum chamomillæ & anethi coctum moderate amphoratum. Lauda ſua non caret: licet etiam alia paregorica hic accommodum inveniet locum.

CAUTELÆ.

§. I.

Cautela circa tabem ſcorbuticam

EX impuro ſcorbutico lacte ſi ortum traxerit aptimodi tabes, nutrix eſt removenda, & ſerum lactis dulce, vel etiam lac aſininum cum aliquot guttulis olei tartari per deliquium offerendum. Jungenda quoque ſunt infuſa diluentia theiformia ex veronica, hedera terreſtri, radice glycyrrhizæ, cichorei & ſimilibus, a quibus intereſſum liquor quidam aperitivus, ex ſolutione ſalis tartari & aceti duplicati paratus, ex adeo magna doſi poterit inſtillari. Quo fine etiam in ablactatis loco aquæ vitæ ſemper alius diluens potus eſt ſubſtituendus; ipſiſque ſimiliter oleum tartari per deliquium inſtillandum.

§. II.

— circa nimium abſorbentium uſum

Si a nimio abſorbentium uſu affectus ſuborient, infuſa diluentia, junctis laxantibus ex manna, rhabarbaro, ſyrupo cichorei cum rhabarbaro & ſimilibus proficua erunt: neque etiam minus interdum ventriculum a ſordibus viſcidis per pulverem meos Florentinæ in paulo majori doſi adhibitum deplere juvabit.

§. III.

— circa purgantia

Purgantia affectum hunc magis exaſperant, & ad hecticam diſponunt, præſertim ſi ſubjecta ſint ſenſibiliora. Nam ſæpe inde inflammatur ventriculus cum inteſtinis & poſtea ſequitur mors.

CAPUT IX.

De Rachitide.

§. I.

Rachitidis definitio

EXplanata jam tabe univerſali progreditur ad particularem, quæ rachitis appellatur, & non niſi inæqualis nutritio eſt, qua partes aliæ debito ſuo nutrimento orbatæ contabeſcunt, aliæ plus juſto nutritæ augmentum accipiunt, & cum oſſium ſpinæque dorſi incurvatione majores ſiunt.

§. II.

Hiſtoria morbi

Novum eſt morbi genus, & vix ſæculo priori ad exitum properante in Anglia obortum, poſthinc vero per reliquas Europæ regiones ſeptentrionem ſpectantes diſſeminatum, quod hic maxime ſe manifeſtat. Accedente malo circa menſem ætatis nonum, aut ſerius adhuc, ſenſim paulatimque irregularis fit plurimarum corporis partium proportio, cutis

ſtra, abdomen magnum & qua ſlatibus turgidum: muſculi atrophia conſumuntur, juncturarum contra articuli in brachio, manibus, genu & pedibus protuberant, oſſa ad ſuſtinendum corpus minus firma, & cum ſpina dorſi ſæpe incurvata obſervantur; unde motus & ingreſſus debilis, qui ſæpe in movendi impotentiam terminatur. Tum quoque arteriæ jugulares & carotides intumeſcunt, caput eſt magnum & ob colli ſuſtentati flacciditatem ſæpe nutant, facies vivida, ingenium ſupra ætatem acutum; pectus vero anguſtum & a lateribus quaſi compreſſum, cum ſterno acuminato & extremis coſtarum nodoſis. Invaleſcente demum malo jungitur febricula lenta, tuſſis, reſpirandi difficultas & alia, quæ plerumque ad mortem perducunt. Sed probe omnino tenendum eſt, quod certi dentur rachitidis gradus & durationis modi, qui non eadem in omnibus ſymptomata, ſed in nonnullis graviora, in nonnullis leviora producunt.

§ III.

Sectio hoc morbo demortuorum Qui hoc morbo defunctorum diſſecuerunt corpora, aliud atque aliud viſcus vitale labe corruptum invenerunt: ſiquidem alii hepar naturali grandius, ſcirrhoſum & diaphragmati coalitum, meſenterium glandulis induratis obſitum & cum pancreate obſtructum, alii pulmones pleuræ vel tergo adnatos, eoſque vel fluidos vel vomicis refertos, alii pericardium aqua repletum ſe repetiſſe teſtantur. Plerique tamen, inter quos ſolertiſſimos corporum ſcrutatores GLISSONIUM, BONETUM & inter recentiores HEISTERUM referimus, unanimi fere conſenſu adſerunt, principium medullæ ſpinalis in hoc morbo ſolito eſſe durius & obſtructum, caput inter duram piamque matrem aqua perfuſum, cerebrum mole majus, venas vero carotides & jugulares arteriis minores.

§ IV.

Cauſa proxima Quodſi igitur his viris laude dignis fidem adjungere, noſtramque ipſius experientiam interponere licet, non poſſumus non cauſſam hujus diri affectus proximam in impedito ſucci nervei in ſpinalem medullam vel compreſſam vel obſtructam influxo reponere: unde neceſſario earum partium omnium, ut brachiorum, pedum &c. petit nutritio, quæ nervos ex ſpinali medulla recipiunt, contra vero illæ plus nutriuntur, quæ vias habent apertas, & ſufficientem ſucci nutritii admittunt copiam, ſicut, teſte anatomica experientia, in capite rachiticorum conſpicimus, quod ob denegatum lymphæ nutritiæ in medullam ſpinalem influxum plus nutrimenti accipit, atque ideo non ſolum in majorem molem excreſcit, ſed & faciem bene coloratam exhibet. Neque aliunde derivandum eſt vividum ingenii acumen, quam a cerebro & cerebello illæſo, riteque ſuis motibus ſurgente, quare etiam partes, ad quas nervi inde abeunt, plerumque recte ſolent eſſe conſtitutæ.

§ V.

Ratio ſymptomatum Facile quoque patet, cur oſſa incurventur & circa epiphyſes nodis deformentur. Nam quia muſculi eorumque ligamenta, quibus oſſibus annecti ſolent, minus rite in hoc affectu nutriuntur, ſed alimentum copioſius per arterias ad oſſa devehitur; fieri ſolet, ut eorum extrema, quæ in infantibus molliora plerumque teneraque ſunt, ob minorem reſiſtentiam diſtendantur, & tubercula accipiant. Quoniam vero perſeverante hac nutritione, oſſa perpetuo increſcunt, & muſculi contra minores, brevioreſque fiunt, facile omnino ipſa oſſium extenſio a muſculis alligatis retardatur, & incurvatio contingit; idque eo magis, cum oſſa in hacce ætate admodum ſint mollia & flexibilia. Nec denique diſtorſio ſpinæ dorſi

aliam

aliam agnoſcit cauſam, quam proceſſuum oſſeorum, cartilaginum, ligamentorum & muſculorum, vertebras dicti connectentium flacciditatem, tonumque naturalem depravatum quo præſente hæ partes ſub corporis inclinatione latius a ſe invicem recedunt magiſque diſtenduntur, quam iterum recedere, & in priſtinum ſtatum poſſunt reſtitui.

§. VI.

Cauſa mediata Cauſſam hujus morbi mediatam conſtituit viſcida ſuccorum tenacitas, qui a ſanguine ſpiſſo ſegregati ad medullam ſpinalem deponuntur, ejuſque meatus comprimendo vel occludendo impediunt, quo minus liquidum nervorum tenuiſſimum in ſpinæ medullam libere poſſit influere, & abhinc per nervos amplius diſpenſari.

§. VII.

Cauſa remota ſunt diæta perverſa Ex cauſis vero remotioribus ad humores inſpiſſandos ex diætæ vitio huc fere conferunt omnia, quæ inter cauſſas atrophiæ in priori capite a nobis ſunt relata. Quæcumque enim digeſtionis negotium turbant, chylumque craſſum, viſcidum & ad nutritionem ineptum ingenerant, ea quoque, ſuffragante experientia, huic noſtro adfectui velificantur.

§. VIII.

— atmoſphæra humida & impura Si quid autem ſpeciatim ad ingenerandum hoc malum potens exiſtit, eſt profecto aer, qui teneros ambit, frigidus, nebuloſus, variiſque exhalationibus peregrinis refertus, qui partim, cutis tonum debilitando, ſordes pituitoſas in corpore retinet, partim pulmones relaxando impedit, quo minus in iiſdem intima ſanguinis mixtio, ejuſque per totum corpus diſtributio rite poſſit ſuccedere. Luculentius hujus rei teſtimonium exhibet illuſtre totius Angliæ emporium Londinum, quod non tantum propter maris circumfluentis exhalationes, ſed etiam propter minerales quaſdam ex carbonibus foſſilibus emiſſas particulas, inprimis rachitidi producendæ & ſuſtentandæ idoneum deprehenditur. Neque ideo mirum eſſe debet, cur ex eadem cauſa in locis paludoſis & maritimis, itemque vere & autumno frequentior hujus mali ſit proventus, & cum hic Halæ, quæ tam ob Salæ præterlabentis & ſalinarum effluvia, quam ob ſulphureum carbonum foſſilium fumum, atmoſphæra valde & impura cingitur, pueri rachitici ſe nobis crebrius ſanandos offerant.

§. IX.

— Improvida geſtatio & externa violentia Neque dubitatem adſerere, quod ad faciliorem humorum in medulla ſpinali ſtagnationem multum contribuat prava quorundam muliercularum conſuetudo, qua infantes pallio involutos ſæpe diu noctuque brachiis geſtant, & non modo ſpinam dorſi in ſitu incurvato diutius retinent, ſed pedes etiam inæqualiter flectunt; unde non tantum gibbera & pedes vari producuntur, ſed & noſtro malo occaſio datur aptiſſima. Quod ſimiliter fieri deprehendimus, ſi teneri ex improviſo ictu & lapſu vim quandam externam ſpinæque torſionem patiuntur: unde etiam gibboſi facile fiunt rachitici.

§. X.

— morbi progreſſi Morbos quoque prægreſſos ad tabem nonnunquam & rachitidem diſponere, nihil dubii eſt. Ex omnibus tamen ii præcipue huc concurrunt, qui humorum ad medullam ſpinalem decubitum efficiendo, liberum fluidi tenuiſſimi itum reditumque ſuſpendere valent. Ita in artis exercitio non raro ſolet occurrere, quod hanc ob cauſam poſt variolas, non rite tractatas, item poſt ſcabiem cruſtamque lacteam & capitis tineam retropulſam dirus hic adfectus originem recipiat.

§. XI.

Prognoſis Morbus invaleſcens ſi ſuper quintum ætatis annum inhæret, difficulter curatur, & corpus plerumque languidum ac deforme juventuti tradit. & niſi accedentibus juventutis annis, ubi totum corpus maximam patitur mutationem, penitus tollitur, per totam vitam nullam ſa-

nationi ſpem admittit. Nec minorem habet difficultatem ſanatio, ſi per hæreditariam diſpoſitionem morbus fuerit inductus, aut mox primis a nativitate menſibus obortus. Denique, ſi phthiſis cum hectica febre, hydropicus tumor, aſthma vel diarrhœa ſupervenerint, ſpes in anguſto eſt poſita. Quæ vero ab acrio, aut vitio oritur rachitis, quæ variolas, ſcorbutum, aliaſque cutis efflorescentias ſubſequens habet, nec cum tanta oſſium ſpinæque dorſi incurvatione & motus impotentia conjungitur, faciliorem recipit medelam.

C U R A T I O.

§. I.

Curatio per laxantia & emetica

Quum humores viſcidi, lenti & pituitoſi, ad ſpinalem medullam depoſiti cauſſam & fomitem rachitidi præbeant, primo omnium eo reſpiciendum eſt, ut lentor liquorum reſolvatur, obſtructiones reſerentur, & liber fluidorum per totum corpus motus promoveatur. Quo fine primario, ad fomitem mali, qui in primis viis reſidet, præſcindendum, conferunt leniora laxantia, non omiſſis, ſi opus eſt, nec tenera infantum conſtitutio obſtat, lenioribus emeticis, ex radice ipecacuanhæ aliquot granis, cum ſaccharo & aqua cinamomi ſine vino datis, aut cum ſyrupo quodam in electuarium redactis, vel etiam cum aqua calida infuſis & oblatis: ſiquidem hac ratione non modo ſordes viſcidæ in ventriculo & inteſtinis collectæ perbelle educuntur, ſed etiam, addito hoc ſtimulo, debita humorum reſolutio & tubulorum obſtructorum recluſio egregie obtinetur, ſi modo caveatur, ne talia ſtimulantia in ſubjectis jam valde exhauſtis, magnaque viſcerum labe, vel peritonæi meſenterii obſtructione laborantibus adhibeantur, ubi ſolo potius ea commendare expedit, quæ nos inter medicamenta deoppilativa & reſerantia in ſuperiori capite recenſuimus.

§. II.

Hactenus dictis commode poſſunt interponi alia leniter reſolventia, *— per alia reſolventia*
ut ſunt, tinctura tartari, tartariſata, antimonii acris, arcanum tartari liquidum, & cinnabarina, mercurialibus in hoc caſu anteponenda, quæ dum partim per cutim, partim per urinam noxias impuritates avehunt, egregie ſe gerunt, maxime ſi cum infuſis ſanguinem diluentibus & purificantibus adhibeantur.

§. III.

Speciatim vero ad obſtructionem medullæ ſpinalis reſerandam, *— per frictiones & balnea*
liberumque fluidi nervei influxum reſtituendum, a variis auctoribus frictiones cum linteo calido in ſpina dorſi, brachiis & pedibus una cum ſuffimigiis ex ebore, maſtiche, ſuccino, olibano &c. inſtitutæ commendantur. Si quid vero mea ipſius experientia commendationem meretur, ſunt profecto balnea aquæ dulcis cum herbis ſalviæ, majoranæ, florum lavendulæ, chamomill. roriſmarino, ſerpillo, meliſſa &c. decoctæ, quibus, ſi laborantes crebrius immittuntur, poſteaque linimenta nervina cum frictionibus ſpinæ dorſi & artuum jungantur, plures ego vidi mirum ſublevatos, imo tandem, cæteris paribus, ex voto reſtitutos.

§. IV.

Ante omnia vero ſimul confugiendum eſt accommodatum vitæ victuſque regimen, *— per convenientem diætam*
quod in eo maxime conſiſtit, ut pueri, remotis omnibus flatulentis, concoctu difficilibus & viſcidis, cerbiuus juſcula gallinarum & vitulorum tenuia cum radicibus aperientibus aſparagi, foeniculi, cichorei, apii, ſeſeleos, petroſelini cancriſque fluviatilibus contuſis decocta aſſumant & ventriculi roborandi gratia temperata elixiria ſtomachica, ut noſtrum viſcerale eſt, inter cibos capiant. Tum quoque potus offeratur tenuis, & durante lactatione lac bonum & ſatis dilutum, conjuncto ſimul convenienti & exacte accommodato motu, ut corpus ſegne

pau-

paullum modo excitent. Alvi liberitas ſi deficit, promoveatur leni laxante vel clyſteres; & ſi demum prava nutricis diſpoſitio malum vel induxerit vel ſuſtentet, huic ſimiliter ea exhibeantur medicamenta, quæ infantibus in minori doſi propinanda commendavimus.

§. V.

Uſus thoracum Nec denique reticendum eſt, quod ſpinam dorſi incurvatam membrorumque distorſionem emendandam commendabilem eſſe, ligaculorum & thoracum applicationem, ſi modo caveatur, ne loco auxilii vim inferamus, & infantes uno ex vitio in alterum ſæpe gravius præcipitentur.

CAPUT XII.

De Vermibus.

§. I.

Vermium definitio VErmes ſunt animalia viva, variæ figuræ, ſtructuræ, & magnitudinis, quæ ex ſemine ſeu ovulo inſecti cujuſdam cum alimentis adſumti in cavo inteſtinorum naſcuntur, & putrido quodam corrupto ſucco increſcunt, corporiſque univerſi functiones miſerum in modum labefactant & lædunt.

§. II.

Subjecta Quamvis nulla hominum ætas ab exitialibus hiſce hoſpitibus plane ſit libera, maxime omnium tamen infantilis & puerilis, hoc eſt ab ablactatione ad decimum quartum annum iisdem obnoxia eſt: qua propter etiam inter morbos infantiles de lumbricis tractatio præcipue meretur inſtitui.

§. III.

Tres ſpecies eorum dantur. Variæ lumbricorum ſpecies, ipſa experientia teſte, in corpore humano obſervantur, quæ potiſſimum a medicis tam veteribus, quam recentioribus in numero tres diſpeſcuntur. Primo ſe offerunt rotundi, qui etiam teretes, germanice *Spulwuermer* vocantur; & magnitudine, quæ vix ſpithamam æquat, ab aliis ſe diſtinguunt, maximeque ſedem ſuam in partibus ſuperioribus jejuni & ilei occupant, unde interdum ad ventriculum progreſſi ore tenus prodeunt, vel vomitu rejiciuntur. Atque hi ſere ſunt, qui teſte HILDANO *cap. 1. obſ. 58.* pueris maxime infeſtuntur, & magna nonnunquam numero in globum quaſi conglomerati ileo firmiter cohærent, cujus membranas perſæpe ore ſuo acuto pertodunt, atque rependo in abdominis cavitatem penetrant.

§. IV.

Altera vermium ſpecies eſt eorum, *t) Lati.* qui ob figuram ſuam, inſtar faſciarum latam, *lati* & *tæniæ* appellantur, admodumque longi ſunt, ut duos, imo decem interdum pedes menſura excedant, & a PLATERO in adoleſcentibus quadraginta pedes longi obſervati ſint. *Vid. M. N. C. anno III. obſerv. 29.* BARTHOLINUS *Hiſtor. anatom. Cent. III. obſerv. 14.* Hi plerumque totum inteſtinorum tractum, præcipue vero ileon, occupant, & non raro ſine cauda & capite conſpiciuntur, ſiquidem non toti, ſed fruſtulatim per ſecedentes, cucurbitæ vel cucumerum ſemen referentia, prodire ſolent, quæ interpretante SPIGELIO *cap. XV.* nihil aliud ſunt, quam nodus lumbricorum medius craſſus, a lateralibus & membranaceis ſuis appendicibus, putredine jam abſumptis ſuperſtes.

§. V.

Tertiam lumbricorum ſpeciem conſtituunt aſcarides, ſeu vermes parvi, exigui, graciles, germanice *Maden*, qui inteſtinis craſſis, maximeque recto inſidulantes hoc plerumque graviter cum teneſmo & moleſtia ad deſidendum ſtimulo rodunt, vellicant, & recedibili ſæpe copia cum excrementis exeunt. *3) Aſcarides.*

§. VI.

Vermium in inteſtinis præſentia *Signa* cognoſcatur, ſi pueri in ſomno pavent, & excitati ab eo terrefiunt, ſi narium adſunt pruritus, oris fœtor,

Digitized by Google

ror, ſitis, ſalivæ fluxus, facies intercurrentibus phlogoſibus pallida, extremorum frigus, urina turbida, ventris inflatio, appetitus modo nimius, modo dejectus, irregularis alvi apertura & ſimilia. Verum enim vero, cum ſigna hactenus recenſita alia etiam morbis ſint communia: nullum ſane melius nullumque certius datur criterium, ac ſi vermes ipſi per alvum prodeuntes ſui præſentiam indicant.

§ VII.

Sympto-mata. Symptomata verminoſis familiaria pro ratione partium, ubi ſedem peregrini hi hoſpites obtinent, admodum plerumque variantia ſæpe tamen graviſſima ſunt: ſiquidem nonnunquam tam horrendas artuum convulſiones excitantur, ut incantamentis ſuſpicio non raro plebeis incutiatur. Potiſſimum vero, ſi in ventriculo reſident, nauſeam, cardialgiam, ſyncopen, corporis jactigationes, dentium ſtridorem, delitia, imo mortem denique ipſam inferunt: in inteſtinis tenuibus tormina, morſum circa umbilicum, famem caninam, ventris intumeſcentiam & alvi fluxus concitant, in inteſtino autem recto moleſtas titillationes, toſiones, fereque perpetuum teneſmum efficiunt.

§ VIII.

Morbi vermibus juncti. Vermibus ſæpe junguntur febres putridæ, anomalæ, lentæ, quotidianis ſimiles. Sæpius autem infeſta hæc animalcula aliis ſe morbis, ut variolis & morbillis, immiſcent, vel iiſdem ſuperveniunt, & non tantum ſymptomata valde augent, magnumque virium decrementum adferunt, ſed indicia quoque diagnoſtica & prognoſtica, tum ipſam curandi methodum valde reddunt difficilem.

§ IX.

Certis ſunt certa anni tempora, & ſub ſtiſſe, Certis anni temporibus, præſertim autumno, quando ſub valde humida & inæquali aeris intemperie febres catarrhales, variolæ & morbilli epidemice graſſantur, copioſior vermium ſolet eſſe proventus; non aliam ob rationem, quam quod tunc tempore humana corpora, ob labefactatum ſolidorum robur, plus humiditatis inertis, viſcidæ & ad corruptionem pronæ accumulant, unde ſeminium illud verminoſum plus alimenti & ſuſtentationis recipit. Et inde ratio quoque petenda eſt, cur infantes, pueri & ſequior ſexus, ſi præſertim vita ſedentaria pravaque diætæ ratio accedunt, frequentius graviuſque vermibus & morbis inde oriundis laborent, quam quidem juvenes, ætate provectiores & ſexus nobilioris homines, qui majori ſolidorum robore, circuloque ſanguinis vegetiore præditi non tam facile ſuccos inertes & viſcidos alunt.

§. X.

Ex omnibus vero cauſis certa quædam alimenta lumbricorum generationi faveant, ut fere ſunt ea, quæ partim copiam ſuccorum pituitoſorum & inertium ingenerant, partim inſectorum ovula & ſeminia ſecum recondita in corpus invehunt, quorſum pertinent lacticinia, fructus horæi paniſicia cum melle & ſaccharo condita, legumina, farinacea, & hujus cenſus alia, quæ præ ceteris nociva inſectorum ovula continent, ſine quibus nulla ſit in rerum natura animalculorum progenies. *-ali-menta*

§ XI.

Comprobant hoc optima experimenta a *Franciſco* RHEDI & MALPIGHIO ſolerter inſtituta, qui laudatiſſimi viri media quondam æſtate res putredini ſubjectas, ut piſcea & carnes, diverſis legenis, quarum altera fortiter clauſa, altera aperta ſervabatur, immiſerunt, & præterlapſo non ita longo temporis ſpatio in eo vaſe, cujus orificium inſectis & muſcis patulum relictum erat, centenis eas vermibus valde ſcatentes invenerunt: in ea vero lagena, quæ clauſa erat, ne unicum quidem vermem obſervarunt. Similiter quoque MALPIGHIUS commemorat, ſe ſæpius carnis fruſtula humo ſepeliviſſe, in quibus tamen nunquam *Quod ex-firmatur*

ficere

licet per longum tempus in terra condita fuiſſent, animalcula deprehendiſſet. Quæ ſi ita ſunt, ut nullus dubito, in aprico jam poſita videtur ratio, cur infantes ſolo lacte victitantes non peius lumbricis infeſtari comperimus, quam ſi alia edulia, verminoſo ſeminio feta, accipiunt.

§. XII.

Progno-ſis Pro diverſitate corporum, magis vel minus valentium & ſenſibilium, item pro diverſa materiæ corruptæ & vermium indole, ipſa quoque differunt ſymptomata ſupra §o VII enumerata. Sæpius tamen utrumque annotare mihi licuit, quod ſi exanthematicis febribus, ut purpuræ, variolis, morbillis, &c ſe vermes immiſcent, placidus horum morborum decurſus valde plerumque perturbetur, & præter extremorum frigus, pulſus inæquales ac debiles, animique deliquia, mors ſæpe ipſa accerſatur: quod tamen in pueris crebrius, in ætate provectir rarius contingit. Lumbrici variegati coloris, rotundi, nunquam fere non deterioris ſunt notæ ſiquidem ad ventriculum ſæpe aſcendunt, ejuſque orificia lancinando, & interdum perforando, epilepticas convulſiones, ſuffocationis periculum, imo mortem repentinam inferunt. Tæniæ ſive longi longiores inducunt morbos, & quandoque nondum cogniti vita privant. Aſcarides minus periculi alunt, quia in inteſtinis craſſioribus, ſenſu non adeo acuto præditis, reſidentes rofionibus ſuis minus nocere valent.

§. XIII

Ulterior progno-ſis Circa meridiem & veſperam plerumque acerbiora obſervantur verminoſorum ſymptomata, quoniam tum temporis animalcula nervoſum inteſtinorum canalem a cibis vacuum morſicando fortius adgrediuntur. Vermes mortui ſi dejiciuntur, ob ſummam, quam arguunt, putredinem periculum portendunt; niſi forte a datis medicamentis fuerint enecati & expulſi. Lumbrici in morbis gravioribus ex ore prorepentes morituros indicant ægrotantes, maxime ſi frequens & frigidus adſit anhelitus. Neque tamen omnino mortem ſemper prænunciant, quia varia teſtantur exempla, omnis generis febres expulſione vermium fuiſſe ſolutas. Quam in rem legi merentur *M. N. C. Vol. III in append. obſ IV pag.* 163. ubi febris tertiana & continua pluribus expulſis oretenus vermibus ſanata legitur.

CURATIO.

§ I.

Quamvis in ingenti vitæ diſcrimine infantes verminoſi verſentur, nunquam tamen deſperandum eſt, quandocunque pro diverſitate ſymptomatum, naturarum & rerum circumſtantiarum debito tempore & ordine commoda adhibentur remedia. Jam vero in nullo fere morbo tam diverſa & activæ indolis medicamenta a medicis laudantur & applicantur, quam in morbis, ubi vermes vel ſunt expellendi, vel enecandi; quare operæ pretium fore confido, ſi in præſenti de anthelminticorum natura, virtute & uſu ſollicitus, breviter demonſtrem, quæ in iis exhibendis a medico prudentia & circumſpectio ſit adhibenda. *Anthel-mintica ſua-ſus*

§. II

Primo autem omnium inter remedia vermibus & morbis inde oriundis dicata referri ſolent acida, qualia ſunt ſuccus citri, aurantiorum, limonum, ribium, berberum, granatorum, phlegma & ſpiritus vitrioli, cremor tartari, vinum, præſertim acidulum Rhenanum, ipſumque tandem acetum. Quæ ſingula profecto eo tempore, ubi æſtus & calor præternaturalis jungitur, & febriles complicantur motus, commode locum inveniunt. ſiquidem non modo æſtum egregie temperant, ſed putredini quoque, quæ ſemper fere comitatur, mirifice reſiſtunt, & pericoloſam ſymptomatum malignitatem avertunt. *Anthel-mintica re-commen-dantur acida*

§. III.

& periculoſam ſymptomatum malignitatem avertunt.

§. III.

— amara Anthelminticis quoque remedia amara, ut abſynthium, centaurium minus, ſcordium, trifolium fibrinum, & multo adhuc magis, quæ ſimul purgante facultate pollent, ut aloe, rhabarbarum, colocynthis, & parati ex hiſce trochiſci alhandal, &c. accenſentur. Licet vero hæc remedia vermibus non penitus ſint adverſa, dum non modo in rhabarbaro, & abſynthio, ſed in ipſa quoque veſica fellea, teſte HILDANO *Cent. 1. obſerv.* 66. vermiculi proveniunt, minime tamen negari poteſt, quin amara inſignem contra hæc animalcula præſtent effectum: quia partim materiam crudam & viſcidam, qua nutriuntur, vi ſua balſamica corrigunt, & fibras inteſtinorum ſtimulando, corruptos humores una cum verminoſa colluvie nonnunquam evehunt, partim vero bilis inertiam, quæ ſæpe cauſam vermium mediatam conſtituit, in pueris & ſubjectis humidioribus emendant.

§. IV.

— oleoſa Tum quoque oleoſis magna tribuitur efficacia, quæ maxime experimento *Franciſci* RHEDI videtur confirmata, dum ille muſcas & alia inſecta variis liquoribus immerſa in vivis permanſiſſe refert, exceptis oleo perunctis & infuſis, quæ invicem mortua vitam non receperunt, licet radiis ſolaribus fuerint expoſita. Equidem libenter concedo, hæc omnia veritati eſſe conſona, atque etiam oleoſa, ut oleum olivarum, raparum & amygdalarum dulcium, non ſine fructu adhiberi: ſed ſcire licet, minime illa ad eundem ſcopum poſſe offerri, ut vermes enecent, quia admodum magna oleorum copia requireretur, ſi immediate vermes, per totum inteſtinorum volumen diſperſos, deberent extinguere. Multo magis oleoſa in gravibus a lumbricis ſymptomatibus ideo cenſerem utilia, quia ſanſibiles inteſtinorum tunicas ſpaſmo conſtrictas relaxant, & mucilagine quaſi oblinunt atque defendunt, ut poſtea acriora quædam & purgantia remedia magis ſecure & ſine læſione exhiberi poſſint. Ita ego ſæpius mirabili cum effectu, ad vermes enecandos & ſymptomata lenienda, oleum amygdalarum dulcium ad aliquot cochlearia, imo ad uncias uſque circa lecti introitum vel ſummo mane pueris præſcripſi ſumendum, ſubjungendo aliquot horas poſt pilulas, ex extracto panchymagogo Crollii, vel pulvere jalappæ, cum mercurio dulci & trochiſchis alhandal acuatas.

§. V.

Eximia etiam laude, ad exturbanda noxia hæc animalcula, celebrantur ſalina, tum quod teneritudo horum corpuſculorum ſtructuræ infeſta ſunt, tum etiam eorum exitum, inteſtina ſtimulando, promovent: atque eo magis, ſi in ſufficiente quantitate aquæ fuerint ſoluta. Valet id potiſſimum de ſalibus iſtis neutrius generis amaris, & nominatim quidem de ſale Glauberi, Ebſomanſi, Sedlicenſi, Egranarum, Carolinarum, quæ cum vehiculo ſufficiente ſumta omnino continuato uſu egregium præſtant effectum, maxime ſi pueri & juvenes ea vermium ſpecie, qui tæniæ & lati appellantur, laborant, quoniam hi purgantibus, quæ ſpaſmo agunt, minus prompte exterminantur. Quam ob rem non ſine ratione fonti Sedlicenſi, qui ſale amaro ſcatet, egregia vermes enecandi energia adſcribitur, eademque virtus anthelmintica noſtris ſalinis Halenſibus a plebe tribuitur, quæ ſubinde largum ſalſæ potum contra vermes propinare ſolet. Neque malum ſibi conſulunt populi maritimi, qui eadem intentione marinam potant, aut, ſi divites ſunt, aquam ex oſtreis recentibus, adjecto limonum ſucco & pipere, ebibunt, atque ſic expulſis iſtis beſtiolis a tabe aliiſque pluribus morbis liberantur feliciſſime. Et quis denique aliis ſa- — ſalina

libus,

libus, præſertim vitriolicis, ſuam in hic morbis efficaciam, antiquitas comprobatam denegabit, quum per experientiam ſatis ſuperque cognitum ſit, aquas Pyrmontanas, quæ de ſubtili martia vitriolo participant, adverſus eniar vermeſque turbinatos, ſeu cucurbitinos tanto cum ſucceſſu uſurpari, ut ægri plurie inſtar incantamenti ab omnibus ſymptomatibus evadant liberi.

§. VI.

Specifica quædam. Si ullum morbi genus ſpecifica, ſive mali tollendi appropriata admittit remedia, ea certe me judice in vermibus enecandis & ex corpore eliminandis locum inveniunt. Qua nomine imprimis commendanda ſunt ex gummosis aſa fœtida, opoponax, ſagapenum, myrrha, ex herbis tanacetum, ſcordium, abſynthium, ex radicibus bulboſis ceparum & allii genera, ex fructibus amygdalæ amaræ & ex iiſdem ex ipſis oleum expreſſum, item ſemen ſantonici, cajeputi, camphora & ſimilia: quæ omnia ſulphureo illo gravcolenti & ſpecifico, quem exhalant odore, vermes ſenſim paulatimque vita privant. Et profecto hæc tam neceſſaria ſunt, ut niſi convenienti doſi, aliis jam ſupra memoratis, fuerint admixta vel combinata, rariſſime optatus reſpondeat effectus.

§. VII.

Argentum vivum, ejusque adhibendi modus. Reſtat vero adhuc aliud non minoris energiæ ſpecificum, ex minerali regno petitum. Eſt illud ipſum argentum vivum, quod peculiari quadam proprietate his animalculis adverſum vitalem iſtorum motum deſtruit, quamvis non tam accurate ex principiis mechanicis hæc operandi ratio poſſit deduci. Hactenus autem varii hoc anthelminticum propinandi innotuerunt modi, quos paucis conſiderabimus. HELMONTIUS forſan primus fuit, qui experimentum hocce remedio inſtituit, dum illud aqua vel pura, vel quadam deſtillata decoxit, talemque aquam ſubtiliſſimis mercurii particulis imbutam maximo cum emolumento verminoſis propinavit. *Marcus Mer*BOMUS Senior alium modum ſecutus vinum Rhenanum argento vivo infuſum per viginti quatuor horas ſine decoctione leni digeſtioni expoſuit, & poſtea præſentiſſimi adhuc effectu in uſum duxit. Chymici e contrario magis hactenus plerique mercurium dulcis rite præparatum, quem, pro diverſa ſubjecti natura, ad aliquot grana cum purgante, v. g. ſcammonii ſulphurati, pulvere jalappæ, extracto panchymagogo Crollii, &c. in pilulis non ſine laudatiſſimo effectu obtulerunt, vel etiam eundem muſco corallino nuptum cum & ſine purgante dederunt. Alii, ſecuriorem ingreſſi viam, æthiopem mineralem, ex accurata mercurii vivi ſulphuriſque mixtione confectum, cum ſaccharo, ſicut HARRIS, utiliter propinarunt. Nos denique ipſum argentum vivum bene depuratum cum ſaccharo canto in mortario exacte miſcuimus, & præmiſſis præmittendis, ſub accurationi diæta longe efficacius deprehendimus; maxime ſi poſtea ægri, ut præſervandi ſive commendavimus, a carne, piſcibus, lacticiniis, dulcibus, caſeo aliiſque nocivis abſtinuerunt, & pro potu aquam puram, vel cum cornu cervi uſto decoctam, vel etiam Selteranam ſubſtituerunt.

§. VIII.

Inter alia denique præparata multiplici experientia pilulis uſi ſumus ſequentibus: recipe aſæ fœtidæ, extracti rhabarbari, tanaceti, aloes depuratæ, myrrhæ electæ, mercurii dulcis ana ſcrupulum unum, extracti croci, caſtorei ana grana quatuor, M. f. ex ſcrupulo uno pilulæ numero XV. quibus pro ſubjectorum & ætatis ratione ad No. V. VI. VIII. datis plures vermibus miſere vexatos ex voto ſanavimus. Qui vero a pilulis abhorrent, eaſdem in ſyrupo capiant; vel etiam bis in die juſtum hujus medicamenti doſin ſumant: Rec. liquoris terræ ſoliatæ tartari unciam unam, extracti rhabarbari, tanaceti, abſynthii antica portione drachmam dimidiam. M. D. *Varia præparata commendantur.*

Nec

Nec denique minorem vidi effectum a ſequenti pulvere. Rec. mechoacannæ, ſeminis ſantonici, corallinæ, mercurii dulcis, rhabarbari, ſcordii, C. C. uſti, nitri purif. ana drachmam dimidiam, camphoræ grana VI. M. f. pulvis, qui pro ratione ætatis in varias doſes diſpenſandus, vel cum ſyrupo cichorei in electuarium redactus offerendus.

CAUTELÆ.

§. I.

Cautela circa purgantia calida SEd ut omnia recte adminiſtrentur, quaſdam ſubjungere placet cautelas, quarum præcipua eſt, ut nunquam purgantia acriora, vel calidiora propinentur remedia, ſi febrilis calor ſubeſt; quoniam hic inde facile augetur. Similiter quoque a mercurialibus, omnibuſque fortioribus abſtinendum eſt, quando duodenum acri, cauſtica bile ſcatet, ſiquidem inde ſymptomata non modo exacerbata, ſed inteſtinorum quoque inflammationes acceſſitas novimus.

§. II.

… circa vermes in tenuibus inteſtinis Ad vermes ex tenuibus inteſtinis exturbandos prodeſt ante purgantium & ſpecificorum uſum clyſterem ex lacte & melle paratum ano infundere, ut beſtiolæ iſtæ dulcedine allectæ ex loculis ſuis ad inteſtina craſſa facilius deſcendant.

§. III.

… circa aſcarides Aſcarides, ſi recto innidulantur, clyſteres deterguntes lactei, quibus tanacetum, allium, vel ſcordii folia incocta ſunt, optimum præſtant effectum. Quod ſimiliter etiam de illis valet, qui ex muria, cum marrubio, centaurio minore, ſcordio &c. decocta, additoque electuario hieræ compoſito a nonnullis parari ſolent.

§. IV.

… circa retentos vermes Neque in nullum tamen temporis enemata commodum inveniunt locum. ſi quando verminoſa progenies poſt purgationem per alvum non ejicitur, quod ſæpius uſu venit, ſi iſta in cæco inteſtino, quod purgans non valet attingere, nidum obtinet.

§. V.

… circa uſum anthelminticorum Optime quoque dantur anthelmintica in electuario vel ſyrupo, qualis eſt cichorei cum rhabarbaro, quod optime norunt mulierculæ, quæ pueris verminoſis ſemen ſantonici ad ſcrupulum circiter unum cum melle ſubactum ante lunæ vel increſcentis vel decreſcentis mutationes in lacte propinant, nec ſine effectu; modo caveatur, ne ſemen illud ſit cariofum.

§. VI.

Remedia externa Nonnunquam cum internis externa utiliter poſſunt conjungi. Quo ſine laudem merentur emplaſtra vel epithemata epigaſtrii & umbilici regioni applicanda, quæ ex abſynthio, tellerarii, aloe, colocynthide, ſucco centaurii minoris, oleo florum ſpicæ &c. confiari poſſunt. quorſum etiam ſpectat unguentum de arthanita cum aliis.

§. VII.

Cautela circa vermium præſentiam Si quod vero utile & imprimis neceſſarium dari monitum, eſt profecto hoc, quod coronidis loco adjicere lubet, ut ſcilicet medicus ante omnia vermium præſentiam certis ſignis habeat cognitam, antequam remedia iis vel necandis vel exſtirpandis appoſita adhibere ſtudeat, ne forſan, ſi ægri ex alia cauſa, alioque morbo ægrotant, plus noxæ, quam utilitatis adferat.

CAPUT XIII.

De Aliis Infantum Morbis

§. I.

Intentio auctoris PLacet nunc pauca de affectibus nonnullis in uno capite collectim ſumtis ſubjicere; non quidem eo animo, ac ſi leviores eoſdem & ſpeciali diſquiſitione indignos haberemus, quia non tam longam & ſcrupuloſam cauſarum evolutionem poſtulant, admodumque pauca ex me-

medendi methodo ad ſanationem requirunt, ſi modo hæc recto tempore, ordine & ſub debito regimine adhibeantur.

§ II.

Cardialgiæ deſcriptio. Primo loco ſe offert cardialgia, quæ ſe maxime per inſignes pectoris anguſtias cum reſpirandi difficultate junctas, per inquietudines & ſæpe conjunctos ructus ſe manifeſtat, quibus etiam non raro febriculæ & convulſiones ſuperveniunt.

§ III.

ejus cauſa Oritur hoc morbi genus a violenta & ſpaſtica ventriculi orificiorum ſtrictura, & flatibus inde incluſis, qui ſenſibiles ventriculi membranas diſtendendo, ſummas anxietates, inquietudines, & ob impeditum diaphragmatis deſcenſum, reſpirandi difficultatem cum reliquis producunt ſymptomatibus. Ad hanc vero cauſam conſtituendam maxime omnium meconium non rite evacuatum, vel lac coagulatum & ſtagnans, vel etiam alii humores viſcidi in prima regione ſtabulantes, & in flatus reſoluti contribuunt, non excluſis demum aliis, quæ nervoſas ventriculi tunicas irritando, ſpaſmodicam conſtrictionem animare, & nocivam flatuum retentionem inducere valent.

§ IV.

Curatio in paroxyſmo Præſente paroxyſmo parum lactis offeratur, & tam nutrici quam infanti pulveres antiſpaſmodici abſorbentes cum aqua quadam carminativa propinentur, datis ſimul potus loco decoctis cornu cervi gelatinoſis & emulſionibus temperantibus. Quum vero debita flatuum diſcuſſio atque eductio optimum in tali caſu præſtet auxilium, neceſſe eſt, ut per clyſteres leniter carminativos & emollientes huic ſcopo quamprimum ſatisfiat. Extrinſecus quoque adhibita paregorica multum huc faciunt: quo fine inunctiones abdominis cum linimento, ex aquæ reginæ Hungariæ unciis duabus, theriacæ veteris & balſami Peruviani drachma una, & aliquot guttulis olei menthæ vel caryophyllorum, merentur commendari.

§ V.

Uſus carminativorum Alvo clyſterum ope reſerata, leniora carminativa proſunt, niſi febricula auctior obſtet. Quamobrem nutrici eſſentiam corticum aurantiorum, carminativam Wedelianam liquore noſtro anodyno mixtam, infanti vero eleoſacharum, ex aliquot guttulis olei aniſi & chamomillæ vere paratum offerre. expedit, ſuper bibendo decoctum avenæ excorticatæ calidum.

§ VI.

extra paroxyſmum Extra paroxyſmum, ad fomitem mali ſubtrahendum, non modo nutrix, ſed infans quoque leniter debet a ſordibus depleri: quod in hoc caſu optime perficitur, ſi per intervalla ad ſex, octo vel decem grana pulvis porrigitur, qui ex rhabarbari electi, lapidum cancrorum ana drachma dimidia, ſeminis cymini grana VI. componitur, non omiſſis demum remediis roborantibus ſtomachicis, ut eſt elixirium noſtrum balſamicum.

§ VII.

Iſchuria deſcriptio et cauſa Quando pueri vel nihil urinæ reddunt, vel guttatim & cum ploratu mingunt, urinæ adeſt ſuppreſſio, quæ horrendis ſæpe cruciatibus affligit, quia tum plerumque teneri præ anxietate & inquietudine lac avidius ſugunt, neque tamen ab ejus copia per mictionem ſe exonerare valent. Oritur hæc anxia mingendi difficultas, quando lac nutricis per craſſa, acida & acria edulia eſt corruptum, vel ſi ipſa, ob potus inſalubres, difficulter mingit. Siquidem talis ſolet eſſe infantis urina & mictio, quales ſunt ejus humores, atque ea deprehenditur humorum conſtitutio, qualis lacteus nutricis ſuccus, quem nutrimenti loco, durante lactatione, ex mammis puſillus recipit.

§. VIII.

§. VIII.

Ischuria ex calculo cauſa & cognitio Sæpe etiam cauſa iſchuriæ eſt calculus in veſica ob hæreſcens, quo facile infantes, ob largiorem ſuccorum acidorum progeniem, laborant; maxime ſi per diſpoſitionem hæreditariam a parentibus acceptam ad calculi generationem inclinant. Hæc vero cauſa ſi ſubeſt, exinde cognoſcitur, ſi infantes genitalia digitis ſæpe ſcalpant, & urina quo modo guttatim ac cum gemitu emittitur, ſed ſabuloſæ quoque particulæ ſimul prodeuntes in urina adſervata fundum petunt. Quodſi vero ſigna hæc omnia non ſufficerent, per artificialem explorationem præſentia calculi facile poterit detegi.

§. IX.

Curatio per victus & lactis ratio In curatione id maxime curandum eſt, ut diæta nutricis, durante adhuc lactatione, aut ipſius infantis, ſi ablactatus eſt, emendetur: quod optime fit, ſi omnes tam cibi incongrui, quam potus inſalubres ſerio fugiantur. Deinde vero, malum plerumque ſiſtentatur ab impedita alvi exoneratione: quare hæc ante omnia debet promoveri; nec imperum humorum ad vias urinarias majorem efficere velimus. Quo fine vel paſſulæ, rhabarbarinæ inter cibos datæ, vel clyſmata ano injecta proſunt.

§. X.

per potum His præmiſſis commodus tum nutrici tum etiam infanti potus eſt præſcribendus, qui non modo diluens, ſed leniter quoque diureticus eſſe debet: qualis conficitur, ſi aqua levis cum radicibus aſparagi, dauci, petroſelini, graminis, fœniculi, ſaxifragæ, cichorei, decocta mane calide, & dein potus ordinarii loco frigida exhibetur. Nec minor eſt efficacia ſeri lactis aciduli cum cancrorum lapidibus correcti, ideo quod ſimul temperantem habet virtutem.

§. XI.

Curatio mali ex calculo. Quando a calculoſis ramentis urethram obſtruentibus, & ſenſibilem ejus tunicam irritantibus urinæ fluxus cohibetur, & horrendi dolores calculoſi concitantur, eodem pro-ſunt clyſteres emollientes. Interne vero ad ſpaſmum compeſcendum dare convenit decoctum dialtheæ Fernelii cum ſapone Veneto, & oleum amygdalarum dulcium cum aliquot liquoris anodyni guttulis in decocto hordei vel avenæ calido, quibus, relaxato ſpaſmo, ſubjungi poſſunt pulveres ex lapidibus cancrorum, teſtis ovorum uſtis, ſolutione oculorum cancri, & alia urinam leniter pellentia.

§. XII.

Externorum uſus. Extrinſecus ſi dolor a calculo & iſchuria valde urget, balnea aquæ dulcis, cui emollientia, ut malva, radix altheæ, flores chamomillæ &c. incocta ſunt, uſum haud ſpernendum præſtant. Neque de nihilo eſt, ſacculos cum talibus ſpeciebus repletos regioni pubis tepide imponere, vel eidem oleum ſcorpionum inungere.

§. XIII.

Affectuum pectoris ſeroſorum in infantibus frequentia. Maxime quoque tenera progenies, ob largam ſuccorum pituitoſorum copiam, catarrhalibus & ſeroſis tentatur affectionibus, quas inter coryzam, gravedines, raucedines, tuſſim, aſthmata, pectoris infarctum cum rhoncho & ſibilo, parotides, oculos & aures manantes, cruſtamque lacteam recenſemus, & jam breviter conſiderabimus. Singuli hi morbi generatim in eo conveniunt, quod utplurimum ab aeris vitio & ſubitanea tempeſtatum mutatione, nec non a ſuppreſſo tranſpirationis negotio ſuam nanciſcantur originem.

§. XIV.

Tuſſis & aſthmatis cauſa Quod vero ſpeciatim ad aſthma & tuſſim, eamque ferinam & ſiccam attinet, ſciendum eſt, hæc vitia cum magna anhelitus difficultate & ſuffocationis metu non ſolum ſæpe epidemice graſſari, ſed inprimis etiam, experientia teſte, dentitionis difficultatem comitari, ſi conſenſus lege ipſi reſpirationis nervi trahuntur & vellicantur. Neque raro eveniunt a variolis & morbillis rite non tractatis, & quando, ſuperato jam morbo, nec alvi libertas, nec inſenſibi-

ſenſibilis tranſpiratio debito modo promovetur; vel etiam, ſi nocis quædam excrementitia materia in eryſipelate, purpura, cruſta lactea, &c. ad interiora fuerit repulſa. Tum enim humore viſcido, noxi, libenter pulmonum infarctus, & moleſtæ nervorum pulmonalium irritationes, quæ aſthma & tuſſim concitant, produci ſolent. Denique, imprimis etiam hæc mala ſolent affligere, ob nimiam ventriculi inflationem, a lacte viſcido ibi copioſe ſtagnante, liberumque diaphragmatis deſcenſum impediente inductam: unde etiam non raro uſu venit, quod vomitus vel ſponte obortus, vel arte provocatus tam toſſientibus, quam ægre ſpirantibus exoptatum ferat levamen.

§. XV.

Curatio Quoad ſanationem tuſſis & aſthmatis hæc maxime tenenda erunt, quod interius abſorbentia, cum pulvere radicis ireos Florentinæ, glyzyrrhizæ, ſpermate ceti & ſacchato cantodata, item elixir balſamicum, ex tinctura tartari, eſſentia myrrhæ, croci, nucistæ, corticum aurantior. & ſpiritu ſalis ammoniaci aniſato confectum integriter proſint. In ſubjectis vero ſenſibilioribus, & ubi malum potius a materia acri nervos pneumonicos irritante, quam ab humorum viſciditate ſubortum, ſuſtentatumque fuerit, rectius adhuc elixir pectorale temperatius, quod extracti croci grana IV. in aquæ veronicæ & hyſſopi uncia dimidia ſoluta, atque ſyrupi papaveris albi drachmas duas habet, in debita dole propinatur. Quodſi vero tuſſis contumax ſicca a lympha acriori, laryngem irritante, ſub inclementi cœlo proveniat, atque pectus humoribus ita profuſus infarcitur, ut nihil fere per ſcreatum reddi queat: optime tunc, ad acrimoniam demulcendam, ſperma ceti in juſculo oblatum confert, vel illud ipſum cum oleo amygdalarum dulcium, ſaccharo canto, ſyrupo violarum, & guttulis aliquot olei aniſi in electuarium redactum ſubinde poterit exhiberi, ſuperbibendo decoctum avenæ calidum.

§. XVI.

Si forte aſthma cum tuſſi conjunctum ab inflatione ventriculi & lacte coagulato, ſtagnante & nervos præcordiales velſicante dependet, cum fructu ſæpius lene emeticum, ex aliquot granis rad. ipecacuanæ cum aqua infuſis porrigitur. Quem etiam uſum clyſteres emollientes & carminativi, qui flatibus infra exitum parant, ſæpius præſtare ſolent. *Curatio aſthmatis a ventre pleniore*

§. XVII.

Si repulſa materia acris excrementitia anſam malo ſuppeditat, præter interna diaphoretica non contemnendi uſus ſunt veſicatoria nuchæ appoſita. Extrinſecus vero in hiſce pectoris affectibus inunctiones cum axungia humana & ſpiritu ſalis ammoniaci factæ optimas ferunt ſuppetias. *ex excretis repulſis pravis humoribus*

§. XVIII.

Achores, vari & tinea tubercula ſunt ulceroſa, a vitio & corruptione ſeri ſalſi viſcidi in glandulis tubuliſque ſubcutaneis ſubſiſtentis oriunda, quæ plerumque a nimia voracitate, lacte nutricis corrupto, & ſuppreſſa per frigus admiſſum tranſpiratione ſuam naneiſcuntur originem. Quod ſimiliter de puſtulis auribusque & oculis manantibus valet. *Achores, tinea &c. cauſa*

§. XIX.

Singuli hi affectus, ut & reliquæ defluxiones catarrhales optime ſanantur, ſi nutricibus partim infuſa ſanguinē & lympham diluentia ex radice liquiritiæ, cortice & ligno ſaſſafras, ſeminque fœniculi parata, partim pilulas de ſuccino Cratonis cum & ſine mercurio dulci mixtas, item elixir balſamicum ſuperius §o XV. deſcriptum propinamus, infanti vero pulveres ex antimonio diaphoretico, lapid. cancror. terra Florentina, lacte ſulphuris, pauxillo croci & oleo aniſi confectos, nec non laxantia ex mercurio dulci, rhabarbaro & manna, *Curatio*

vero,

na conſlata porrigimus. Parotides vero, præter externa reſolventia remedia, exterius emplaſtro diachylo ſimplici cum camphora remixto volunt tractari, & ſi tumor diſcuti renuit, cataplaſmate emolliente ad maturitatem deduci. Sed hæc ſufficiant, quæ jam parte *VIa Tomi IVti med. Syſtemat.* de his adfectibus fuſius egimus.

§ XX.

Singultus & vomitus origo Singultus æque ac vomitus infantum ex ſtomacho & cruditatibus in ipſo coacervatis oriuntur. Quodſi enim tenacior aciditerque mucus ſuperiori ventriculi orificio firmius ſedeat, non modo ipſe ventriculus ad contentorum depletionem ſive vomitum ſtimulatur, ſed etiam propter conſenſum diaphragma quaſi convellitur, & facta hujus ſub inſpirando contractione ſingultus ſubinde contumaciſſimus producitur unde etiam non raro ſingultus & vomitus ſimul tenellos cruciant.

§ XXI.

Cauſa Evenit uti plurimum utrumque malum a nimia lactis repletione, vel ejuſdem in ventriculo corruptione. Hæc autem ſi præſto eſt, materia plerumque lactea vitioſi coloris, malique odoris vomitu ſolet rejici. Sæpe etiam externum frigus debet accuſari, vel dentitio difficilis & dolorifica anſam poteſt ſuppeditare, ſi propter nervorum conſenſum diaphragma & ventriculus in mali conſortium trahuntur.

§ XXII.

Prognoſis Si a copia lactis adſumti vomitus atque ſingultus proveniunt, nihil fere periculi præſagiunt, cum jam in vulgus uſque notum ſit, vomitu in hoc caſu plus infantes levari. Si vero lactis corruptio cauſam mali conſtituit, pejus eſt, & ſæpe epilepſiæ ac convulſiones accedunt, quæ vitam haud raro auferunt.

§. XXIII.

Curatio per correctionem Ad rectam ſanandi methodum ipſæ nos cauſæ deducunt. Quodſi enim lac copioſe ſumptum peccat, in poſterum ejus quantitas debet ſubtrahi. Si vero depravata ejus qualitas in vitio eſt, debitam ejus correctionem tam in matre, quam in infante procurare decet. Qua autem ratione hoc perficiendum velimus, iterato in hac tractatione ſupra docuimus.

§. XXIV.

Specialiter vero in utroque adfectu *Operatio interna & externa* prodeſſe ſolent, ſyrupus menthæ & betonicæ, cum aliquot olei macis vel liquoris anodyni guttis datus, vel etiam aquæ florum chamomillæ, milleſolii, menthæ, cerali nigr cum prædicto minerali noſtro liquore oblatas Externecus non modo fricationes cum pannis calidis, ſeu & inunctiones regionis ventriculi cum olei anethini uncia dimidia, menthæ drachma dimidia, croci ſcrupulo uno, vitelli ovi no. I. egregio ſunt levamine.

§ XXV.

Alvus infantibus modo adſtricta, *Alvi adſtrictio cauſa* modo nimis ſoluta eſt. Adſtrictio contingit, quando infantes nimis ſunt voraces, aut ipſæ nutrices lactantes victu craſſo & acido, potibuſque ſpirituoſis delectantur. Licet vero cotardior fecum excluſione non ſtatim noxa redundet, ſæpe tamen ipſa, ſi diutius durat, magnis gravibuſque malis ſubinde anſam ſuppeditat.

§. XXVI.

Ad alvum igitur ſolvendam *Ejus curatio* præcipue dirigenda erit intentio, ut nutrix victu levi & emolliente utatur, interpoſitis in cibo paſſulis minoribus, cum rhabarbaro & ſaccharo in electuarium redactis, vel cum pomis Borſtdorffianis decoctis. Infanti vero ſuccurritur partim ſyrupo cichorei rhabarbarino, cum aliquot granis mechoacannæ per intervalla dato, partim clyſteribus ex decocto avenaceo cum melle & butyro factis, vel ex ſero lactis & ſapone Veneto paratis. Neque ulu caret inſimi ventris circa umbilicum inunctio cum ol. amygdal dulcium, pulveri trochiſc. alhandal nuptæ inſtituta.

§ XXVII.

Alvi adſtrictioni oppoſita eſt diarrhoea, ſive nimium alvi profluvium, *Diarrhœa ſæpe naſcitur* quod infantibus numero pluribus ab

ira

ira & diæta nutricis perverſa, a tranſpiratione prohibita, a vitiata ciborum digeſtione, & inde inducta bilis acrimonia eveniunt; unde ſæpe varii coloris, odoris & conſiſtentiæ, imo ſanguinolentæ crebrius dejiciuntur, non alia ex cauſa, quam quia inteſtina vel ſpaſmo conſtricta contenta ſordes exprimunt, vel propter atoniam ſponte dimittunt. Quare etiam non raro uſu venire ſolet, ut ejuſmodi frequentes alvi dejectiones non ſolum graviores partium nervoſarum ſpaſmos ac dolores, e. gr. ex dentitione difficili comitentur, verum etiam atrophicis & paralyticis valde familiares ſint.

Curatio *nutricis* § XXVIII.

Licet vero fœdidum hoc malum tum infanti laboranti, tum etiam aliis valde ſit moleſtum, ſæpeque timorem mali eventus injiciat; minime tamen ſtatim debet ſiſti, præſertim ſi illud bene ferant pueri, nec inquietudine, vigiliis, ventris torſione, atrophia aliisq; ſignis opem ſibi ferendam expetant. Quod vero ſi accidit, primo omnium ad lac nutricis, ſi adhuc lugitur, eſt reſpiciendum, atque nutrix, mali cauſam fovens, permutanda, ſubſtituendo in ejus locum priſanam cum ſucco cydoniorum roboratam, vel juſcula gallinacea cum oryza & milio decocta.

& infantis § XXIX.

Ipſi infanti laboranti pulverea ex bolo armena, ſuccino & lap. cancror. cum aliquot granis cort. caſcarillæ interne dati profuni, quibus etiam pro circumſtantiarum ratione, ſi dolores inteſtinorum concomitant, tertia pars grani theriacæ cœl. pro doſi commode poteſt addi. Extrinſecus autem linimentum ex olei nuciſtæ expreſſi, ſeſquiunciae dimidia, balſami Peruviani drachmis duabus, oleique menthæ drachma una compoſitum, ventrique calide inunctum prodeſſe memini.

Clyſteris & ſuppoſitoriis uſus § XXX.

Præter hæc vero in tali morbi ſtatu inſignis eſt uſus clyſterum, ex ſero lactis dulci cum milio & oryza coctis & tranſcolato paratorum, quæ ſimul teneſmum, frequentiſſime junctum egregie ſolantur; licet etiam huic ipſi diutius durante optime & quaſi ſpecifice proſint ſuppoſitoria, ex vitello ovi aſſato, cum croco, thure & uno grano opii confecta.

Concluſio. § XXXI.

Atque hæc ſunt, quæ de morbis infantum præcipuis cum B. L. communicare volui. Deus O. M. qui optime novit, quod ego, præter ſui gloriam, artis noſtræ ſalutaris incrementum & ægrotantium commodum nihil curæ cordique habuerim, hæc omnia reddat ſalutaria, ut ſuo tempore fructus ferant ubertim.

OBSERVATIO I.

Variis ponderum accidentibus a dentitione difficili.

Infans erat octo circiter menſium, qui ſanus & vegetus, præter omnem ſpem & exſpectationem variis adfligebatur ſymptomatibus. Noctes enim ducebat aut plane inſomnes, aut certe inquietas, & propter crebriores corporis jactationes valde turbulentas, gemebat, ardentem exſpirabat ſpiritum, digitos ori ſæpius admovebat, & gravi gingivarum tumorem caloremque, vehementi tuſſi, reſpiratione difficili & æſtu interno cruciabatur. unde parentes permoti me in conſilium protinus adhibendum ſtatuebant. Ego vero, quum ſingula hæc mala a doloribus, ob difficiliorem dentium protruſionem obortis derivanda eſſe crederem; auctor eram, ut aliquoties in die ſex circiter grana pulveris Marchionis cinnabari remixti cum quinq. guttulis liquoris mei anodyni ex aqua florum tiliæ, & ceraſorum nigr. offerrentur; extrinſecus autem carni gingivarum dolenti leniter anodyna ac demulcentia, ut butyrum inſulſum cum ſucto hyoſ. ſami ſubactum, vel cremor lactis cum ſucco cancrorum fluviatilium & opii pauxillo remixtur, inungerentur. Alvus, quæ diutius juſto clauſa fuerat, referebatur clyſtere emolliente oleoſo, & ad æſtum ſimul nimium reſtinguendam interdum emulſio quædam, ex ſemin. IV. frigi-

 dis,

das, ſemine papaveris & aquis analepticis parata interponebant. Nec inanis erat ſpes, quam conceperamus, ſed hac methodo per Dei auxiliantis gratiam id obtinebatur, ut aliquot denticulis e laribus ſuis protruſis, lentim paullatimque ſymptomatum remitteret ferocia.

EPICRISIS.

Tanta dolorum in corpore humano vehementia eſt, ut ſi membranæ vel tenuiſſimæ quacunque de cauſa conſtringantur, extendantur vel lancinentur, ſtatim reliquæ, in conſenſum obreptæ, idem mali experiantur. Docent hoc maxime dolores, ex dentitione difficilius ſuccedente infantibus familiares, ubi ſubtiliſſimæ gingivas veſtientes membranæ totum nervoſarum partium ſyſtema vi conſenſus adficiendo, omnes corporis functiones mirum in modum lædunt, & labefactant. Quod vero ſi incidit, prudens medicus nihil prius nihilque poſterius habere debet, quam ut mitigata dolorum ſævitia ipſam dentium eruptionem debita ratione promoveat: ſiquidem ceſſantibus doloribus, omnia in melius convertuntur ſymptomata. Poterit autem hic ſcopus optime obtineri, ſi non modo remedia interna antiſpaſmodica ſuperius commendata per intervalla propinantur, ſed extrinſecus quoque blande ſedantia, quæ inter etiam cerebrum galliæ, & ex plebis conſuetudine, lardum vel immiſſum referre decet adhibentur. Quodſi vero compactior gingivarum textura dentes in erumpendo retardet, vel plures ſimul dentes prodire moliantur, plane non reformanda eſt carnis gingivalis ope lancettæ apertio, quæ jam ſupra ſuo loco a nobis commendata eſt, admodumque ſæpe a Gallis cum fructu inſtituitur.

OBSERVATIO II.

Regimen prius pro dentitione. Sereniſſimi principis filius, nunc annum & quatuor menſes natus, habitu corporis laxiori, menteque vivida & membris firmioribus præditus, a primo nativitate ad præſens uſque tempus hanc habuit diætam, & ſymptomatum diverſimode affligentium ſyndromen. Quamprimum lucem adſpexit, ſyrupus de manna & cichorei cum rhabarb. anatica portione ad drachmas duas in aqua fœniculi paullatim datus meconium per vomitum æque ac ſedes commode expurgavit. Paullo poſt, ob aliqua inquietudinis & tuſſiculæ ſigna, medicus mox priſtinum laxans, mox pulverem marchionis cum aliis abſorbentibus mixtum in pulticula dedit, mox etiam clyſma ex lacte chamæmelino cum oleo amygdalarum & ſaccharo confectum applicari juſſit; atque hæc omnia ſæpius iteravit, non omiſſis, urgente ſubinde ventris inflatione & inquietudine, pulveribus contra flatus nutrici oblatis, quo ſemina anisi & fœniculi cum flavedine cort. aurantiorum & ſaccharo habebant. Sed quum lactans femina, quæ ſimul iracundiæ dedita, ſingulis menſium converſionibus muliebrem fluxum experiretur, ſereniſſimus quoque infans menſtruas quaſi ægritudines perpeti debuit. Siquidem circa hoc tempus anxiis inteſtinorum doloribus & flatulentiis frequentiſſime laboravit, quamvis nec intermedium tempus ab omni moleſtia erat vacuum, ſed ſere ſinguli dies medentis auxilia deſiderabant. Inter hæc ad octavum menſem perventum erat, ubi purpuraceæ quædam puſtulæ, & inſolens gingivarum pruritus, ob accedentem forſan dentiendi periodum, denuo opem expoſcere videbantur, quam etiam medicus tum infanti, tum nutrici, quæ ſimiliter exanthematibus ſcorbuticis defœdabatur, pro virili præſtitit. Nihilominus hæc omnia prohibere non valebant, quin menſe nono, prægreſſis in ſomno pavoribus, inſultus epileptico-convulſivi aliquoties acceſſerint, qui tamen a præter clyſteres lenientes, pulveres ex lumbricis terreſtribus cum abſorbentibus mixti, & in aquis antiſpaſmodicis oblati placarunt. De-

cimo

cimùs menſis varia ſymptomata dentientibus familiaria, ut alvi difficultatem, ventris tormina, noctes inquietas, febriculam cum ſiti, inappetentiam, gingivarum ruborem & ſenſibilitatem ſecum una ſecum attulit. At vero, poſtquam proviſum omnibus, quæ neceſſaria videri poterant, remediis, undecimo menſe duos dentes ex inferiori maxilla protruſerant, omnia reddebantur mitiora; præſertim cum ante anni ad finem properantis exitum, ſuperior quoque maxilla duos denticulos in conſpectum daret. Circa alterius anni initium, pereunte paululum appetentia & colore faciei vivido, pone aurem dextram defluxio quædam humida apparuit, & ablactatione deinceps inſtituta, ob mutatam victus rationem, varia iterum pathemata, ut inquietudines & ſpaſmi internarum partium, quas convulſiones internas appellitant, acceſſerunt. Inprimis autem aſthma cum difficili reſpiratione & tuſſicula per periodos redeunte conjunctum ſe adſociavit, quod plus minus urgens, & ſub decubitu in latus dextrum paullummodo mitigatum uſque nunc omnia medicamenta reſolventia & temperantia penitus eluſit. Præter hæc vero notari meretur, quod ſereniſſimus a prima teneritudine mucoſi vomitibus & ſpontaneis alvi dejectionibus creberrime fuerit obnoxius, eodemque fine, ad corrigendas evacuandasque ſordes multis ſyrupis laxantibus, clyſteribus, globuliſque moſchatis & aliis medicamentis tractatus. Nunc tandem, quum in eo eſt, ut altera dentitionis terminus appropinquet, & metus ſit, ne priſtina mala vel recrudeſcant, vel præſentia augeantur; meum ſereniſſimi parentes conſilium de principis cura impoſterum rite habenda poſtulatunt. Quod ad diætam, qua ſereniſſimus uſus eſt, ſpeciatim attinet, ſcire licet, inter cibos maxime panem ſimilagineum cum aqua vel jure carnis in pultis formam redactum, decocta avenæ, hordei excorticati & prunellarum, juſcula carnium cum vitello ovi parata, vel cum oryza decocta, pulmones, cerebrum & carnem vituli, indeque artificioſe præparatos peſtillos & pulticulas, ſatis diligenter largiter iterum fuiſſe oblata; potui vero poſt ablactationem cereviſiam albam tenuem inſerviſſe, quam etiam illa adhuc durante noſtro ſæpius ſereniſſimus accepiſſe dicitur.

EPICRISIS CUM CONSILIO.

Siſtit in caſu integrum fere catalogum morborum, quibus ſubinde tenera infantum corpuſcula adfici ſolent, & quum multa notatu digniora momenta in ipſo occurrant, quæ nos ad meliorem affectuum infantilium curationem perducere poſſunt; operæ fore pretium conſido, in ipſis explicandis aliquam operam impendam.

1) Nihil dubii eſt, quin Sereniſſimus infans naturam paulo ſenſibiliorem, magnamque ſordium acrium & mucoſarum copiam ex ipſo materno utero ſecum in vitam adduxerit. Id quod, præter varia pathemata, ſtatim a partu infeſtantia, vomitus & dejectiones alvi ſpontaneæ præſentia cutis exanthemata, aurium defluxiones humidæ, motus epileptico-convulſivi & ſimilia indicant luculentiſſime. Longe autem magis hæc omnia fuerunt adaucta a lacte impuro, quod tenello nutrix iracunda, ſcorbutica & menſium fluxui, contra lactantium conſuetudinem, obnoxia ſuppeditavit. Nec parum huc contuliſſe videtur crebrior alimentorum nutrientium oblatio, quæ impuris corporibus præ ceteris valde nocet, item aliquis tempeſtivus cereviſiæ, præſertim nocturnus potus, cui melius aqua cum pane ſimilagineo decocta, ſerum lactis dulce, aut decoctum avenaceum tenuius ſive ſolum, ſive cum anisi ſemine, vel amygdalis excorticatis per triturationem vigoratum ſubſtitui potuiſſet. Quæ vero quum neglecta fuerint, nihil mirum eſt, quod ad lactis in prima regione corruptionem & ſtagnationem una cum reliquis cauſis prænotatis contulerint; unde frequentes inteſtinorum ſpaſmi, inflationes,

Digitized by Google

inquietudines, anxietates & dejectiones fœtidæ iſtam mutata ſuut originem. Imo etiam moleſtur pectoris affectus caulæ derivari poterit, qui ſicut a decubitu in latus dextrum paulluſmmodo remittit; ita non obſcure indicat, ipſum a majori inteſtinorum a flatibus diſtenſione & atonia ejus latere proficiſci.

2) Quod ad medicamenta a medicis præſcripta attinet, ſingula quidem, dum materiæ acri corrigendæ ac temperandæ, flatibuſque diſcutiendis & morbus blande ſedandis dicata ſunt, per ſe laudem merentur, niſi creberrimus & fere nimius illorum uſus juſtam aliquam cenſuram incurreret; maxime quum multa laxantia & clyſmata tonum inteſtinorum non parum debilitaſſe videantur. Jam vero eo reſpiciendum erit, ut talia in uſum proponantur remedia, quæ alvi libertatem ſervare, debitumque inteſtinorum robur reſtituere apta ſunt. Quo nunc ego loco ſyrupo iam, laxandi ſcopo hactenus oblatorum ſuaderem hoc, quod ſequitur, medicamentorum ad drachmam dimidiam propinandum: Rec. rhabarbari electi unciam dimidiam, terræ foliatæ tartari, ſalis tartari ana drachmam unam, aquæ ſcorzoneræ uncias tres. Fiat ſub leni calore extractio & colatura. Deinde commendarem hanc formulam pulveris, qui pulveris marchionis C.C. philoſoph. præp. ſuccini ana drachmam dimidiam, ſuccini purif. ſcrupulum unum, cum caſcarillæ grana X habet, de quo decem vel duodecim grana in aqua cataſtarum nigrorum, florumque tiliæ propinentur. Imo etiam, ad flatus diſcutiendos, ſex vel octo guttæ eſſentiæ corticorum aurantiorum, cum tinctura tartari & liquore anodyno mixtæ dari poterunt hac tantum adhibita cautela, ut ne ſine neceſſitate crebrius offerantur. Extrinſecus linimentum, ex olei nuc. flæ expreſſi & axungiæ humanæ unc. dim. baliſ. peruv. drach. una, olei lavendulæ, majoranæ, caryophyllorum ana guttis XX compoſitum, vel ſolum, vel cum aqua reginæ Hungar. dilutum ventri inungere curarem. Quibus ſi conjungatur temperatum regimen, ſufficiens motus & moderatior ciborum uſus, futurum eſſe ſpero, ut natura ſenſim roborata vires, ad dentes e loculis ſuis protrudendos neceſſarias recipiat, quæ prius non reddibuat, quam cum motus naturales a ſpaſmis & flatibus primarum viarum debilitate deſtituunt.

3) Diſcere licet, in quam lubrico ſtatu pretioſiſſima principum ſalus ſit poſita. Primo enim plerumque a parentibus tenerioribus naſcuntur debiles ac inermes, & quum omnibus facile morbis debilitas pateat, longe etiam frequentius præ rgnobilioribus magnatum proles ægrotat. Accedit vero, quod nutricibus raputiſe, male moratis vel laſcivis, vel alio vitio urecontibus, tradantur, quæ varia corporis & animi vitia una cum lacte communicant. Nec culpa vacat nimis accuratum regimen, & juſto ſubtilior ſanitatis cura, qua vel minimum vaginidi conatus ſtatim vel alimentis, vel medicamentis debet compeſci, & ſic natura per ſe jam infirma non poteſt non magis magiſque debilitari.

OBSERVATIO III

Puerulus quidam ſemeſtris, a parentibus ſenſibilioris naturæ genitus, præter conſuetudinem aliquam valetudinis labeſcentis indicia præ ſe ferre videbatur. Dentitio, quæ circa hanc ætatem pertoſum incidere ſolet, ſubeſſe putabatur, & proteſtus acceſſebatur medicus, qui ob partam graveolentium totum meſentericam, & in ſuperficie albedinem eidem metuens ad alvum reſerandam, pulverem præſcribebat, ex grano dimid. reſinæ jalappæ, & tribus mercurii dulcis granis cum ſaccharo ſubactis compoſitum. Dejiciebat quidem inde pluries ſedibus ingentem muci lactiſque coagulati copiam, ſed proh! dolor poſtea alvus non modo fortius adſtricta erat, ſed tantum viridia & coagulata reddebat excrementa; verum etiam continuis fere ejulatibus, inquietudine, corporis toſſ. culibus, par-

Dentitio difficilis.

vare in ſomno, tremulpque actuum motu & ſingultu quadam ſpecie tenellus corripiebatur. Inter hæc medicus priſtinum purgans remedium aliquoties repetebat, clyſteres injiciendos curabat, variique generis medicamenta ſtrenue propinabat, ſed tantum aberat, ut quidquam inde levaminis adferret, ut potius tandem vehementiſſimi motus epileptico convulſivi, per integrum fere nycthemeron parva interjecta remiſſione durante breviſſimum vitæ filum abrumperent. Cauſa quidem mortis dentitioni difficili & laborioſæ tribuebatur; ſed parum tumoris in gingivis, plures vero aphthæ in ore & vicinis faucium partibus apparebant, & proximo ante obitum die fæces prorſus nigræ & fœtidiſſimæ dejiciebantur.

E P I C R I S I S.

Equidem nullus dubito, quin in noſtro puerulo primam adverſæ valetudinis cauſam dentitio ſuppeditaverit. Siquidem haud raro ſub ipſa evenit, ut propter nervulorum ejus vellicationem, ad inteſtina uſque conſenſus lege propagatam, vel crebriores alvi dejectiones proritentur, vel nimiæ ejuſdem adſtrictiones affligant. Nihilominus, ſi quis ſymptomatum poſtea perpeſſorum ſævitiam, funeſtumque mali eventum ſoli dentiendi difficultati adſcribere vellet, graviter profecto erraret: utpote quæ magna ex parte valedtori purganti, ex reſina jalappæ & mercurio dulci conflato debentur. Hoc enim, non ſemel, ſed aliquoties, puero a parentibus ſenſibili oblatum non modo ſenſibilem alimentorum canalem, ſed univerſum quoque genus nervoſum, in tenellis nobiliſſimum, ad ſpaſticas conſtrictiones ſubeundas diſponere omnino valuit. Eadem fuiſſe ratio videtur peſſimarum ejus puſtularum, quas aphthas dicimus, quæ in noſtris quidem regionibus uſum medicinarum, vel eminente quadam acrimonia, vel calorem excitandi facultate præditarum, lubenter excipiunt. Nec dubitare licet, quin fortioris ca-

thartici rodens indules, ſuſcitata inteſtinorum phlegmone & ſphacelatione, quæ ea fœtidiſſimo fecum odore ſimul paret, mortem tandem induxerit. Jamquidem remedia alvum ſubducentia in morbis infantilibus reprobare non auſim, ſedhuc tantum commonefacta, quod, miſſis omnibus acrioribus, leniora tantum in uſum duci debeant. Quo fine, ſi propter alvum officii immemorem juſto ſegnior fecum excretio ſit, laudem merentur interna alcalina, ut lapides cancrorum & oleum tartari per deliquium, quæ adſtringens acidum, cujus generationi in infantibus ætas ipſa primis favet, imbibendo, ſal quaſi medium conſtituunt, adeoque alvi libertatem egregie conſervent. Tum quoque inſigniter proſunt rhabarbarina, ut tinctura rhabarbari, vel rhabarbarum in ſubſtantia cum lapidum cancrorum & oleo tartari mixtum, item ſyrupus cichorei cum rhabarbaro, cui majoris efficaciæ cauſa extractum rhabarbari vel mechoacanna alba ad duo, tria, quatuor & pluta grana pro diverſa ætatis ratione additum, extrinſecus vero clyſteres emollientes & oleoſi, qui ſimul ſpaſmis ſedandis apti ſunt, quam maxime debent commendari. Sæpe vero etiam in tali caſu, ſi infans præſertim ſenſibilior eſt, egregie prodeſſe ſolent laxantia nutrici oblata: ſiquidem certiſſima conſtat experientia, illorum virtutem cum lacte communicatam etiam in lactentibus crebriores alvi dejectiones efficere.

OBSERVATIO IV.

Qui adhuc ſugebat Infans unius anni, a matre per iram valde commota mammis appoſitus protinus in ſæva ventris tormina, & ingentes præcordiorum anxietates incidit. Siquidem continuos fere ejulatus edens ex altero latere in alterum inquieterus ſe dejicit, pedibus calcitrat, anxie reſpirat, dies noctesque inſomnes ducit, vel leviter conſopitus pavoribus concutitur; alvus pauca, eademque tantum craſſa, coagulata & viridi bile circumfuſa reddit

Ventris tormina ab ira matris.

reddit, abdomen flatibus diſtenditur, & ſingula ita ſunt comparata, ut merum haud inanem convulſionum vel epilepſiæ ſupervenientis incutiant. Ego itaque in conſilium adhibitus præſcribo pulverem, ex pulv. Marchion. drach. una, ſpecifici cephalici drachma ſemis, croci & caſtorei ana granis V. qui in octo doſes diviſus ter in die ex aqua flor. til. & lilior. convall. ſine vino præparatâ propinatur, interpoſito ad ſex guttulas liquore meo anodyno, cum liquore tartari, & una altera ve olei anisi guttula temiato. Neque minus, ad feces & flatus educendos, fibraſque inteſtinales ſpaſmo conſtrictas relaxandas, aliquoties injiciendum ſuadeo clyſterem ita parandum. Rec. flor. tiliæ, malvæ, violar. ſummitat. millefolii ana pugillos duos. Coque in ſ. q. aquæ. Colaturæ recipe unciam unam cum dimidia, cui olei chamomillæ cocti unciæ ſemis, pinguedinis caſtorei ſcrupulus, olei tartari per deliqu. guttæ X. admiſceantur. Abdominis tandem regio ſubinde inungebatur oleo amygdarum dulcium, cui oleum carui & camphoræ pauxillum nuptum erat, atque potui priſana tam calide, quam ſubfrigide bibenda, item decoctum avenaceum ſubſtituebatur. Sed ut mater quoque paululum adjura lactarioni denuo apta redderetur, equidem ipſi ad compeſcendos ſpaſmos, pulverem præcipitantem nitroſum cum liquore anodyno ea aqua aliquoties ſumendum, ſordeſque bilioſas cum pulvere rhabarbarino evacuandas commendabam; atque hæc omnia tam felici eventu, ut mater cum prole ſuæ integræ reſtitueretur ſanitati. Ne vero infanti nova pertimeſcenda eſſent mala, ablactationem tamdiu differendam præcipiebam, donec puſillus, viribus ſenſim receptis, perferendæ victus mutationi ſuppar videretur.

EPICRISIS.

Summam meretur admirationem, qui fiet, ut infans incolumis & perfecte ſanus a ſolo lacte matris atque nutricis vel iracundæ, vel terrore quodam perculſæ, in graviſſimas adſtrictiones inteſtinorum ſpaſmodicas & motus epileptico-convulſivos cum plenaria ſanitatis everſione, ipſoque mortis periculo tam repente conjici queat. Tametſi vero cauſæ tam funeſtorum eventuum paulo abſtruſiores ſint indagatu, nec facile ullius hominis ratio adſequi valeat, quomodo vehementiores animi adfectus non ſolum in corpus, quod percellunt, verum etiam in alienum, quibus hoc tantummodo ſugendum datur, tam graviter operari queant; medico tamen ſufficiet, ſi decenti auxilio peſſimorum effectuum noxas commode propulſare noverit. Agunt enim animi adfectus inſtar venenorum celerrime non tam in fluida, ut ſanguinem & humores, ſed potius in ſolidas eaſque motrices corporis partes, quas ſubinde ad vehementiſſimas conſtrictiones ſpaſticas animant, unde deinde omnes œconomiæ vitalis motus non poſſunt non inſigniter lædi. Quæ cum ita ſint, in tali caſu nihil medenti prius, nihil poſterius eſſe debet, quam ut nimios ſpaſmos, qui præcipue ſenſibilem ventriculi & inteſtinorum tractum afficiunt, blande componere, & turbatos ſolidorum motus ad temperiem reducere ſtudeat. Id quod a nobis optime præſtitum eſt per appropriata antiſpaſmodica, tam interne oblata, quam extrinſecus adhibita, quorum uſum ipſe lætiſſimus mali eventus comprobavit. Præter hæc vero, peculiare adhuc phænomenon explicandum erit, cur a lacte matris iracundia tactæ ſtatim feces craſſæ & colore immutato, virides apparuerint. At vero, quum ea ſit iræ affectus indoles, ut tonum & motum inteſtinorum periſtalticum turbando, alvi excretionem ſupprimat, facile evenit, ut contenta in iis finis recrementa longiori mora acorem contrahant, biliſq; admixtione corroſivam plene naturam cum virore induant. Quare eum temporis ſimul ad materiam acido bilioſam & corroſivam blande temperandam medentis intentio dirigitur rectiſſime.

ctiſſime. Ceterum, ne innocua proles a perverſis nutricum affectibus graviter luat, ſtricte ipſis hæc commendanda eſt cautela, ut poſt ſortem animi commotionem lac nunquam, niſi mammæ antea emulctæ, unoque & altero die interjecto, ſugendum præbeant. Nonnullæ a canibus adhuc lactentibus lac ſibi ſugi patiuntur, qui etiam non raro inde moriuntur, luculentum veneni accepti teſtimonium relinquentes. Neque tamen mediante lactis vehiculo ſola animi affectuum noxa in infantes derivatur, ſed idem quoque de aliis nutricum vitiis arbitrandum eſſe velim. Ita enim febrem tertianam ſugenti communicatam haud ita pridem vidi.

OBSERVATIO V.

Lactellis vomuit &c.

Sereniſſimus infans, a matre aditus tenera, morboſa, & non levi languore & humorum impuritate prædita, ab ipſo vitæ primordio maculis purpuraceis, oculorum lippitudine, capitiſque achoribus laboravit, mediocriter tamen ſemper valuit. At vero, quum ſeptem prope menſibus elapſis, nutriendi munere fungens fœmina in repentinum incideret morbum, nec facile in ipſius locum alia commoda nutrix poſſet ſubſtitui, optimus ille princeps, a dulci lactis ſucco abſtractus, nunc juſculis avenaceis aliiſque alimentis educari debuit. Sed quæ antea cautiſſime evitata erant mala, pleno nunc agmine irruebant. Siquidem tenellus, ciborum appetentia dejecta, ſubito inquietus reddebatur, in ſomno, qui tamen paucus erat, pavebat, difficulter cum ſibilo reſpirabat, immodico valdeque corroſivo alvi fluxu laborabat, tenerumq; corpuſculum inter alios clamores moleſtiſſime torquens adſtantium miſericordiam in ſe omnem vertebat. Quæ ſingula quum truculentos inteſtinorum dolores ſatis clara indicarent, nihil profecto, quod ſaluti eſſe poterat, omittebatur. Dabantur enim interne pulveres antiſpaſmodici, leniter abſorbentes diaphoretici, ex pulvere March. C. C. uſto, phil. præparato, ſuccino &c. confecti, quibus ad alvi fluxum moderandum cortex caſcarillæ, & pro doſi tertia pars grani theriacæ cœleſtis in vino prius ſolutæ adjecta, externſecus autem abdomini partim ſacculi roborantes in vino cocti, partim linimenta oleoſa & ſpirituoſa, & uno demum clyſteres emollientes ſubinde applicabantur, non omiſſo ſero lactis dulci potui ſubſtituendo. Sed inanis erat omnis medicinæ energia, & ſupervenientibus epilepticis convulſivis motibus optimus ille princeps in vitæ initio e vivis tollebatur. Inſtituta poſt mortem anatomica ſectione inteſtinum colon, ubi ſiniſtra ejus flexura ad rectum porrigitur, ad aliæ latitudinem valde erat conſtrictum & ita anguſtatum, ut vix tenuis ſtilus tranſire poſſet. In ea vero parte, quæ meſocolo adhæret, ad ventriculum uſque non obſcura inflammationis prægreſſæ indicia ſe manifeſtabant. Reliquus inteſtinorum tam tenuium, quam craſſorum tractus valde erat diſtentus, excepto ileo, cujus ambitus itidem naturali minor conſpiciebatur. Meſenterium quoq; & concava hepatis regio plures inflammationis & ſubſequutæ ſphacelationis notas offerebant, quæ ſimiliter etiam per convexam hepatis ſuperficiem diſperſæ obſervabantur.

EPICRISIS.

Quis eſt, qui non videt, intempeſtivam puſionis ablactationem primam querelarum omnium occaſionem ſuppeditaſſe. Equidem novi infantes numero plures, ob aliquam aut matris aut nutricis imbecillitatem a lacte maturius paullo abſtractos, qui nihilominus robuſti ſibique ſatis conſtantes permanſerant. At vero, longe aliter res ſeſe habet cum tenerioribus, qui per infirmitatem ab utero contractam, alimentis aliis præter blandum lactis ſuccum digerendis minus ſufficiunt. Si qua vero ablactandi neceſſitas urget, optime lactis vicem gerit ſerum lactis dulce, ſecundum methodum noſtram elaboratum, quod fluxile ſatis, omni-

que calcoſa ſubſtantia ſerbarum feciliſſime a ventriculo poteſt ſubigi, ſicut ego exemplis quamplurimis edoctus ſcio. Quod vero ad ipſam ſectionis hiſtoriam attinet, ſcire licet, quod variæ de cauſa morbi commotæ fuerint lites, quum alii in naturalem inteſtinorum anguſtiam rejicere vellent. Sed ut pauca hac de re meam expromam ſententiam, probe equidem inter cauſam mortis proximam, & cauſam morbi, quæ tandem cauſa mortis ſit, diſtinguendum eſſe ſtatuo. In hoc noſtro caſu nihil dubii eſt, quin mors a ſphaceloſa partium internarum corruptione; hæc autem a ſpaſmodica inteſtinorum conſtrictione & flatulenta eorundem diſtenſione immediate dependeat. Eadem fere phænomena, maximeque nimias coli contorſiones, non modo in infantibus, epilepſia, immodica alvi fluxione & convulſione demortuis, verum etiam in adultioribus, nimia ſanguinis vel per vomitum, & hæmorrhoides, vel per menſes & lochia fluxione laborantibus crebrius annotare mihi licuit. Brevi enim ante mortem intervallo in hiſce, ſimilibuſque affectibus ſæviſſimæ inteſtinorum convulſiones & ſpaſmi accedunt, qui altera ex parte conſtrictionem, ex altera vero flatulentam diſtenſionem inducendo, ſanguinem hinc inde ad ſtaſin inflammatoriam, indeque pendentem ſphacelum diſponere ſolent. Imo e tali perturbato ſanguinis circulo, nec caput & pulmones ſunt immunes, ſed in his quoque, variæ naturalis ſtatus læſiones & in dextro cordis ventriculo ſanguinis coagulati grumi ſæpe ſæpius deprehenduntur, licet in præſenti ſectionis hiſtoria nulla cordis & pulmonum facta fuerit mentio. Hæc autem allegata mortis cauſa a cauſa morbi & ſymptomatum longiſſime differt, quam equidem nativæ inteſtinorum anguſtiæ, ut quidam putarunt, ideo tribuere nollem, quoniam, ſi hæc connata fuiſſet, a prima nativitate crebriores morborum inſultus debuiſſent accedere, nec forſan optimus puellulus ad tantam, licet breviſſimam, ætatem potuiſſet pertingere. Multo magis veritati admodum conſentaneum videtur, quod ſanguinis & humorum dyſcraſia, quæ antea porputam, lippitudinem & achores induxit, nunc ob incongruam diætam, forteque prohibitam tranſpirationem, ad inteſtina magis converſa graviſſimos ibi ſpaſmos & inflictiones produxerit, unde, ſuſpenſo circulationis æquilibrio, inflammatio, ſphacelus & ipſa demum mors progenita fuerunt.

OBSERVATIO VI.

Epilepſia ex achoribus repulſis.

Bimulus quidam, ſanguine & ſucci turgidus, jam per menſes aliquot cruſta lactea capitiſque achoribus laboraverat, cui chirurgus quidam promtæ audaciæ pulverem ceruſſæ, boli armenæ & terræ vitrioli dulcis capiti inſpergendum commendabat. Exſiccabantur inde quidem ulcuſcula, ſed infans proh! dolor langueſcere pæneque torpidus, pavoribus in ſomno percellebatur, pallebat, & poſt levem corporis refrigerationem in univerſo corpore ita rigeſcebat, ut digitis in volam manuum collectis dentibus ſtrideret, oculis apertis mirumque diſtortis vioraret, ſub naſo anhelitu ſpumeſceret, rapidiſq; motibus convulſus verum epileptici habitum oſtentaret. Quæ quum ita gererentur, parentibus ad me anxie advolantibus conſilium dabam, ut decocto cornu cervi, hordei & glycyrrhizæ in potus locum ſubſtituto, per intervalla pulverem ex bezoardicis fixioribus conflatum in aquis analepticis cum mixtura ſimplici leniter imbutis propinarent, alvum clyſmate ſubducendam, totumque corpus probe fricandum curarent; his autem præmiſſis ſpecifica antepileptica, e. g. pulverem ex lumbricorum terreſtr. granis ſex, antimonii diaphoretici & lap. cancrorum ana granis quatuor conſtantem ſubjungerent, non neglectis ſimul calidis ſpinæ dorſi & artuum inunctionibus, cum linimento ex axungia canis, & caſtorei, oleo nuciſtæ, menthæ, caryo-

phy-

phyllorum &c. conflato inſtituendis. Quorum remediorum effector Deus ita clementiſſime annuebat, ut hoſtili materia ad ſummam cutim denuo propulſa, innocua proles a ſæviſſimis epilepſiæ inſultibus ſenſim ex voto liberaretur.

EPICRISIS.

Juſtiſſimam meretur cenſuram hæc perverſa achorum repulſio, qua ſordes ulceroſæ, optimo naturæ conſilio eliminandæ, verſus interiora fuerunt repreſſæ, partibuſque nervoſis inſidentes ſæviſſimos ſpaſmos concitarunt. Equidem capitis exulcerati cum aqua ſclopetaria, aliiſque externis convenientibus ablutionem feliciter ceſſiſſe novi, ſed probe cavendum velim, ne hoc ante debitam corporis per lenia laxantia, diaphoretica & infuſa calida repurgationem ſuſcipiatur, imo etiam cum ipſo externorum uſu remedia blande diaphoretica apte conjungantur, alioquin auxilii loco majorem facile noxam inducimus. Vix autem melius ſymptomatibus ex retrocedente cutis impuritate oriundis ſuccurritur, quam ſi nocivam materiam ad corporis habitum revocare annitimur. Id quod in ſubjectis paulo habitioribus externa epiſpaſtica leniterque veſicantia, in teneris autem calidæ frictiones, & interne pulveres bezoardici cum infuſis theiformibus & diaphoretico regimine dati commodiſſime præſtant, ac deinceps remedia, ſpecifica quadam virtute ſpaſmos ſedantia feliciter adhiberi poſſunt, inter quæ maxime mixturæ, ex aquis antepilepticis, ſpecifico cephalico, pulvere marchionis, liquore meo anodyno, uno moſchi grano, & ſyrupo pæoniæ conflatæ apud infantes laudem merentur.

OBSERVATIO VII.

Convulſio ex tuſſi & aſthmate. Trium annorum puer, habitu corporis ſucculentiori præditus, a prægreſſa refrigeratione tuſſi satis vehementi corripiebatur, pectus humoribus valde tenacibus infarctum turgidumq; nihil fere, aut parum muci viſcidi laborioſo conatu reddebat, & tandem ipſa convulſio accedens haud inanem mortis timorem incutiebat. Alias quoq; ejusdem habitus puerulus, cibo aliquando nimium repletus, circa decubitum de magna pectoris anguſtia conquerebatur, & noctu demum expergefactus cibi quidpiam adſumit, magnamque muci viſcidi quantitatem evomebat. Sed nihilominus, redeunte vomendi conatu, inter ſummas anxietates & ſuffocationis periculum nihil prope materiæ viſcoſæ vomitu reddere poterat; unde convulſis miſerrime habebatur.

EPICRISIS.

Dicti hi affectus pro cauſa agnoſcunt ventriculum, tenaci humorum ſaburra repletum atq; diſtentum, unde nervã præcordiales vellicati ſpirandi anguſtiam cum ſuffocationis metu & convulſivis artuum tractionibus inducunt. Quæ vero ſi præſto ſunt mala, vix melior datur medela, ac ſi viſcidorum humorum colluviem per lene emeticum, in ſufficienti liquidi quantitate ſolutum exterminare contendimus. Quo fine pro diverſa ætatis ratione tertiam vel dimidiam partem grani tartari emetici, in aqua cinamomi ſoluti, vel aliquot grana radicis ipecacuanhæ cum aqua calida infuſa, vel etiam, ut nonnullorum mos eſt, oxymel ſquilliticum ſubinde propinare expedit. Nec facile in tenellis ſucculentioribus reformidanda eſt emetici oblatio, ut potius mirabiles in ſanando effectus ab iisdem tempeſtive adhibitis ſæpiſſime obſervaverim, & poſtea remedia blande reſolventia, ut pulveres ex ſolutionis oculor. cancr. & radicis ari granis tribus, tartari tartariſati, antimonii diaphoretici & ſacchari granis duobus parati, ſubjunctis infuſis herbarum pectoralium calidis, longe præſtantiorem habeant uſum.

OBSERVATIO VIII.

Tabes. Infans unius anni, nutrice uſus morboſa, & ob vitam ſedentariam, parciter potam

potum & acidorum inter cibos uſum ſpiſſo craſſiorique lacte repleta, inopinato quodam gravibus ventris torminibus, alvi obſtructione & inſigni abdominis a flatibus diſtenſione afficiebatur. Remittebat quidem malum inconvenienti medicina tractatum, ſed ingens abdominis tumor relinquebatur, qui ad cordis uſque ſcrobiculum, & hypochondrii latera extenſus tanta duritie pollebat, ut digitis vix cederet. Inter hæc ſimul coſtæ ducebantur inſomnes, alvus mox excrementa dimittebat glutinoſa & coagulata, mox nimis fluida, cibos appetendi facultas fere penitus erat dejecta, bibendi contra cupiditas intenſior, totumque corpus modo frigens, modo calens, in partibus tam ſuperioribus, quam infra abdomen ſitis indies magis marceſcebat, imo omnia ita erant comparata, ut veram tabem ſatis dilucide indicarent. Ego itaque conſultus ſtatim fui, ut primo omnium inteſtinorum parietes ab amurca viſcida per pulverem Cornachinum, ad grana ſex cum ſyrupo cichorei & aqua fenic datum, liberentur, poſtea vero pulvis, ex æthiopis miner. gran. 4. conchar. citrar. gran. 6. compoſitus ſingulis diebus mane offeratur, eodemq; per octiduum uſurpato, praſtinum laxans repetatur, & ſic aliquoties alternando curatio per aliquod tempus adornetur. Præter hæc vero, potui vel decoctum, ex radicibus quinque aperientibus paratum, vel ſerum lactis dulce, cui oleum tartari per deliquium inſtillatum erat, ſubſtituebatur, & ad vim ventriculi concoctricem juvandam, biliſque balſamicæ defectum explendum, inter cibos quindecim guttæ elixir mei viſceralis propinabantur, extrinſecus autem abdominis durities & flatulentia oleo chamomillæ cocto & emplaſtro Barbette camphorato fovebantur. Atq; hac ratione, maxime cum in diæta, relictis omnibus craſſioribus, juſcula tenuiora cum radicibus aperitivis decocta adhiberentur, puerulus ſenſim, licet lento gradu, a diro hoc malo citiusque imminente moriendi neceſſitate liberabatur.

E P I C R I S I S.

Tumores abdominis cum macie infantibus familiares non aliam agnoſcunt cauſam, quam viarum, quæ chylum vehunt, a materia viſcida obſtructionem, unde non ſolum copioſi, inteſtinorum canalem diſtendendo, abdomen tumidum reddunt; verum etiam, ob denegatum chyli ſubtilioris ad ſanguinem tranſitum, partes corporis ſucco alibi defraudatæ contabeſcere incipiunt. Quum itaque in ejuſmodi adfectibus cruſta inteſtinorum villoſa tantum non ſemper materia craſſo & tenaci obſeſſa, ipſæque meſenterii glandulæ, ſicut anatomicæ ſectiones docent, valde tumidæ & infarctæ ſint, eo omnino curantis dirigenda eſt intentio, ut expurgata inteſtinorum colluvie, talia remedia in uſum proponat, quæ aliqua humores viſcidos attenuandi & reſolvendi energia pollent. Id quod, præter alia deoppilativa, etiam æthiops mineralis egregie præſtat, utpote quem D. D. Harris & alii, remediis fere omnibus colliquantibus longiſſime anteponunt. Sed ut conveniens ſimul victus ratio accedat, imprimis neceſſe eſt.

O B S E R V A T I O IX.

Puer octennis a matre ad cachexiam proclivi genitus & enutritus, a primo mox ortu oſſibus tenerioribus carneque ſpongioſiori præditus, valde languidus, faciesque tumidus apparuit. *Rachitidis ſpecies.* Accedente dein ea ætatis periodo, qua alias infantes pedibus inſiſtere ſolent, terram attingere detrectat, & licet quandoque ingrediendi aliqua potentia pollere videretur, brevi tamen iterum adeo debilitabatur, ut via pedem movere poſſet. Cæterum bene appetens, dirigens & egerens inſigni ingenii alacritate, & ſtatura ſupra ætatem magna gaudet, præſertim tamen caput inuſitata fere magnitudine quaſi inflatum conſpicitur, ut naturalis membrorum convenientia fere penitus

ſub-

ſublata videretur. Parentes, qui cauſam mali incantationi tribuebant, innumeris fruſtra adhibitis, a me tandem conſilium capeſſebant, quod etiam hac ratione lubens ſuggerebam. Primo omnium, repurgatis primis viis, talem victus rationem præcipiebam, quæ parca, tenuis leniterque exſiccans erat, ut ſcilicet puerulus in parva quantitate carnes rantum aſſatas cum pane ſimilagineo comederet, pro potu decocto ex rad. chinæ & raſura ligni ſaſſafras cum paſſulis uteretur, mane in lecto ſub decocti calidi uſu leniorisque ſudoris exſpectatione membra pannis calidis probe fricanda daret, & demum balneum Lauchſtadienſe per tempus adhiberet, ſubjunctis poſt ſingulos uſus frictionibus, artuumque inunctionibus cum tali ſpiritu nervino. Rec. aquæ reg. Hungar. uncias duas, ſaponis Veneti drachmas tres ſolutis adde balſami Peruv. drachmam dimidiam, olei caryophyllorum, lavendulæ, majoranæ ana guttas XV. Quibus per aliquot menſes probe obſervatis eveniebat, ut puer magis magisque pedibus uti diſceret.

E P I C R I S I S.

Referri hic caſus videtur inter rachiticos, ob ſymptomatum convenientiam. Cauſa mali in nimia ſuccorum ſeroſiorum redundantiam, partiumque ſolidarum flacciditatem ponenda eſt, unde membra nimis laxata debita ſua firmitate agilitateque caruerunt. Similem ambulandi impotentiam ſæpiſſime in adultioribus obſervavi, qui ſuccis ſpiſſioribus præditi, intra breve temporis ſpatium paullo majus corporis incrementum creſcendo ceperunt, ubi præter tenuem victum balnea vel naturalia, vel per artem cum herbis nervinis parata eximie profuerunt; licet interdum vix prius, quam altera ætatis periodo, indeque mutata corporis totius textura, membris recte uti valuerint.

OBSERVATIO X.

Morbis quoque incongruis infantilis ætas patet, quod ſequentes hiſtoriæ demonſtrabunt. Trium annorum puella, facie pallida, parumque appetens, non ſolum inter alvi depoſitionem una cum fecibus cruoris pauxillum excernit, sed poſtea quoque tuberculum, avellanæ magnitudine, tactui renitens, multumque moleſtiæ inter ſedendum adferens in ano accipit. Quæ cum audirem, puellam ex mala ventriculi digeſtione, indeque ortis flatulentiis, majori ſanguinis ad vaſa hæmorrhoidalia congeſtione laborare judicabam. Quamobrem ad alvi libertatem ſervandam, ſanguinemque purificandum præſcribebam infuſum theiforme, alternis diebus mane hauriendum Rec. herbæ hederæ terreſtr. manip. unum, ſummitat. millefolii, flor. chamomillæ vulg. papav. rhœados ana pugil. quatuor, fol. ſennæ ſ. ſtip. cremoris tartari ana drachmas duas. C. D. S. ſpecies, quarum drachma una cum menſura dimidia aquæ infundatur. Ventriculo proſpiciebam elixir meo viſcerali, ad viginti guttas in prandio & hora quinta veſpertina dato. Denique vero tumoris cauſa externe linteum vino calido rubro, Pontack, impregnatum applicari jubebam; idque tam felici ſucceſſu, ut brevi hæ moleſtiæ ex voto diſparerent.

Hæmorrhoides tam fluxæ quam cæcæ.

OBSERVATIO XI.

Hæc ſcribenti in memoriam venit caſus de diabete ſymptomatica ſatis notabilis. Puella enim octennis, illuſtri ſtemmate orta, ingentem ſordium alvinarum copiam, ob neglectam forte alvi depoſitionem, in inteſtinis accumulaverat. Accedebat dein crebrius urinæ ſtillicidium, cui medici, quorum non pauci conſulebantur, varia traumatica aliaque adſtringentia audacter opponebant, & inſuper fere habitualis alvinæ excretionis negotio, ſolam tinct. rhabarbari, vel Claudeti ape-

Diabetes in infante.

Digitized by Google

aperitivem timidi præſcribebant. Sed aucto prob! dolor moleſtiſſimo urinæ fluxu corpus ita debilitabatur, ut ſupervenientе demum materiæ purulentæ excretione, ægra febre hectica conſumta decederet. Aperto per cultrum anatomicum cadavere, inteſtina tenuia mirum erant diſtenta, & utraque hypochondrii latere inteſtinum colon duriſſimis iiſque copioſiſſimis, ſcybalis repletum, ut duplo majus videretur. Ren ſiniſter a ſuperincumbente colo compreſſus naturali major, & ex parte purulento ichore refertus conſpiciebatur. Unde facillimum erat judicatu, nimiam inteſtini coli diſtenſionem, renis tubulis relaxatis, majorem humorum adfluxum, & urinæ ſeparationem promaſſe. Quare officio defuerunt medici, qui relicta cauſa, ſolam diabetem adſtringentibus tractarunt: quum tamen clyſmata aliaqua externa emollientia, tempeſtive adhibita malum exitum arcere potuiſſent facillime.

OBSERVATIO XII.

Convulſiones vermibus complicati. Illuſtriſſima puella, decem annos nata, admodumque ſenſibilis ac teneram, nutricem habuit valde impuram, & a prima infantia genarum tumore, oculorum lippitudine aliiſque malis, a ſanguinis dyſcraſia ebortis laboravit. Tandem proreti anno ſine notabili cauſa motus ſpaſmodico-convulſivi cum vertigine, corporiſque totius rigore & tremore mox pedes, mox brachia miſerrime adficiebant, ita ut ægra ſ prægreſſo formicationis ſenſu, mirum labefactata aliquoties per diem in terram caderet. Varia a variis præſcripta erant remedia, ſed ſine omni effectu. Quum vero & ego in conſilium vocarer, puellam nimis voracem cibis maxime dulcibus, farinaceis & lacticiniis delectari, quandoque ventris torminibus adfligi, & olim vermium quædam ſigna præbuiſſe, comperi: Unde, mutato victu, ad primas vias vel a ſordibus, vel a vermibus, ſi præſto eſſent liberandas bis in hebdomade octo vel decem harum pilularum præſcripſi Rec gummi ammon. dep. extr. tanaceti, aſæ fœtidæ, boracis Venet. ana drachmam dimidiam, rhabarbari electi drachmam unam ſemis aloes putiſſ. grana XV. extr. croci, caſtorei ana grana tria, M. f. l. a. cum tereb. Veneta pilulæ ex ſcrupulo XXX. Præter hæc quovis die mane in lecto infuſum nervinum, ex herbæ meliſſæ manipulo uno, florum chamomillæ vulgar. tiliæ, primul. veris, ſalviæ, ſambuci ana pugillis duobus confectum, inter corporis frictionem, blandique ſudoris expectationem bibendum offerebatur. Circa decubitum ex aqua antiſpaſmodica pulvis temperans cum ſex guttis liquoris anodyn. eſſentiæ croci & caſtorei nupti, & inter cibos viginti & plures guttæ elixir viſceralis propinabantur. Quibus per aliquot hebdomadas uſurpatis balneum nervinum, ex herbis menthæ, majoranæ, ſalviæ, roriſmarini ſummitatum origani &c. cum debito regimine & unguento nervino uſu commode ſubjungebatur.

COM-

COMMENTARIUS DE VITA D. FRIDERICI HOFFMANNI

AUCTORE
JO. HENR. SCHULTZE
Philoſophiæ & Medicinæ Doctore ac Profeſſore Publico.

Florentiſſima & per totum orbem celeberrima academia *Fridericiana*, quæ *Halæ Magdeburgicæ*, auſpiciis Friderici primi Boruſſiæ Regis & Electoris Brandenburgici, An. 1694. fundata fuit, tam felici incremento mox caput extulit, ut non ſolum omnes litterarias civitates ſub ejuſdem regis ſceptro degentes & jam olim ſcholas brevi tempore ſuperaret, verum etiam vicinarum academiarum nulli quicquam concederet, ſive famam & merita docentium in iiſdem parum ſpectes, ſive literis operantium frequentiam & nobilitatem. Tam læti & ad votum potentiſſimi fundatoris omnino fluentis ſucceſſus cauſſam ſi quis quæſierit, ex hominum quidem parte non aliam potiorem facile inveniet, quam quod initio ſtatim provide curatum fuit, ne alii conſtituerentur profeſſores, niſi nominis celebritatem conſequuti, eaque ætate vigentes, qua & ſtrenuis laboribus ſufficerent, & rerum uſu jam eſſent ſubacti & exercitati. Unde factum eſt, ut tot viris lectiſſimis per omnes, ut vocari ſolent, *facultates* ſummis viribus ſimul enitentibus, omnique ingenio pro novæ academiæ gloria contendentibus, nulla ſive divinarum ſive humanarum rerum ſcientia fuerit, quam non nova luce colluſtrarent, adeo, ut mox in ſui admirationem plurimos raperent, nec paucos ad æmulum ſtudium provocarent.

Eluxit quam maxime hæc inter ſidera doctrinæ elegantis copia & varietate ornatiſſimus, ſplendidorum munerum meritorumque decoribus illuſtris & variis ingenii monumentis, actiſque feliciſſimis operibus inclytus vir, Dominus Fridericus Hoffmannus, *Comes Palatinus Cæſareus, Regiæ Majeſtati Boruſſicæ a conſiliis ſanctioribus & valetudinis*

tuto-

tutela, doctrinæ naturalis & medicæ primus in academia Fridericiana Profeſſor, & Primarius, omniumque, qui in ea publice docent, Senior, Academiæ Cæſareæ Naturæ Curioſorum ut & Petropolitanæ ac Regiarum ſocietatum Britannicæ ac Boruſſicæ ſocius, patronus ac præceptor meus perpetuo obſequio ob plurima beneficia colendus. Hujus vitam tanto majore fiducia litteris mandare aggredior, quod longa ac diuturna ejus conſuetudine uſus, nullaque rerum ad illum pertinentium notitia deſtitutus tum commentarii de vita *Hoffmanni*, quem ipſe compoſuit, accuratiſſime particeps factus, certiora omnino allaturus eſſe videar, quam ab aliis exſpectari poſſint. Hiis itaque præſidiis inſtructo & diligenter uſo haud metuendum videtur, ne mediocre hoc, ab omnique ornatu vacuum ſcribendi genus minus gratum, atque poſteritati demerendæ minus idoneum exiſtimetur. Non enim ignoro vitas ornatiſſime ſcriptas, & panegyrico ſermonis habitu indutas, plures fore laudatores, quam lectores, invenire. Nam verborum exquiſitus ille ornatus admitti nequit, niſi longum ſermonem texamus, quem floribus illis oratorum tempeſtive interſertis diſtinguamus: hæ vero ambages nimis facile eorum patientiam atterunt, qui rerum potius cognitione paſci, quam lenociniis verborum delectari conſueverunt.

Videor autem mihi in laudatiſſimos Hoffmanni noſtri majores inquirendo familiam vere Aſclepiadeam intueri. Quantum enim per duo admodum ſæcula reſpicienti patet, medici, aut pharmacopœi ſunt, quibus ſuam debet originem. Atque ut a materna ſtirpe initium faciam, indicandus eſt vir Præſtantiſſimus *Wolffgangus* Holtzwirth, ex familia nobiliſſima & conſulari apud nos ortus, qui artis pharmaceuticæ ſtudioſus illo tempore *Witteberga* verſabatur, quo *Valerius* Cordus magna ſui nominis gloria *Dioſcoridem* ibi explicabat. Tantopere autem Cordi doctrina capiebatur Holtzwirthius, ut *Witteberga* diſcedentem eum *Romam* uſque proſequeretur, atque individuus comes & ſocius eidem 1544 immatura morte obeunti adſiſteret. Quum biennium *Romæ* exegiſſet, ſtimulabat ipſum plura luſtrandi & ſimplices medicinas in patriis locis requirendi deſiderium, quaſi hereditate a Cordo præceptore acceptum, ut *Venetiis* navem conſcenderet & *Hieroſolymam* uſque pergeret. Ex longinqua peregrinatione redux *Wolfgangus* noſter A. 1554 Viri Magnifici & Conſultiſſimi *Melchioris* Klingii archiepiſcopatus *Magdeburgici* Cancellarii filiam *Catharinam* uxorem duxit, & ex hac ſuſcepit filiam *Eliſabetham*.

Hanc vero *Eliſabetham* Holtzwirthiam conjugem 1579. duxit *Laurentius* Hoffmannus, ex celeberrima epiſcopatus *Bambergenſis* metropoli ortus, *Lipſiæ* autem artem pharmaceuticam edoctus. Hic *Friderici* noſtri proavus, atque Hoffmannorum *Halenſium*, quotquot cognatione *noſtrum* tangunt, ſator fuit. Ex progenie hujus *Laurentii* maxime notari merentur duo filii, Laurentius & Andreas: quorum ille Jo. Georgii I. Electoris Saxoniæ archiater, eximium & immortale nomen

inter

inter præcipuos Germaniæ medicos conſecutus, nobilitatis inſignia, An. 1630 tribuente Ferdinando II. Romanorum Imperatore, familiæ *Hoffmannianæ* intulit, & ingenii etiam præclara monumenta reliquit: *hic* autem pharmaceuticæ rei conſecratus in hac urbe manſit, & ex Gertrude, *Friderici* Seyferti, Ædilis & Camerarii *Halenſis* filia, progenuit *Fridericum* Hoffmannum, qui *Friderici* noſtri parens factus eſt.

Poſtulat hic maxime locus honorificam commemorationem *Balthaſaris* Brunneri, viri inter ſui temporis medicos celeberrimi & de *Hoffmanniana* familia meritiſſimi facere. Erat is *Halæ* natus, patre *Laurentio*, cive & ſenatore, qui originem duxeret ex *Briga*, *Sileſiorum* urbe & quondam ſede ducali. Commendatiſſimus autem erat hic *Balthaſar* magno trium Imperatorum archiatro Jo. Cratoni a Kraftheim, in cujus ædibus aliquanto tempore vitii filii loco habitus. Non minus carus erat *Georgio* Laureæ, Electorum & Marchionum Brandenburgicorum archiatro, cujus filiam uxorem ducebat. Quum vero illam immatura morte amiſiſſet, ſecundis nuptiis ſibi adjungebat *Laurentii* Hoffmanni viduam *Eliſabetham* Holtzwirthiam, ejuſque liberis *Hoffmannianis* ſumma benevolentia fovendis & educandis operam ita impendit, ut non in vitrici manus eos incidiſſe, ſed amantiſſimum patrem in eo habere intelligeretur. Deſponſabat hic unicam filiam, ex priori uxore ſuſceptam, privigno *Laurentio*, quem ad optimas ſcientias & medicinæ penetralia deduxerat, eundemque commendatione ſua potiſſimum juverat. Gratus hoc beneficium prædicat *Laurentius*, in præfatione, quam amantiſſimi vitrici ſocerique conſiliis præfixit, quum apud nos 1607. primum ederemus. Eadem enim non ita pridem apud *Batavos*, procurante *Hermanno* Boerhavio, recuſa eſſe, publice notum eſſe debet.

Tranſimus ad *Fridericum* Hoffmannum, *Andreæ* filium, qui An. 1626 apud nos natus, & litteris probe inſtructus, medicinæ autem ſcientia *Jenæ* ac *Wittembergæ* imbutus, tantam crebro & felici artis exercitio famam conſequutus eſt, ut Auguſti, *Saxoniæ* Ducis & archiepiſcopatus *Magdeburgici* Adminiſtratoris, archiatri munus conſequeretur. Nomen etiam illuſtre in republica litteraria ſcriptis immortalibus conſequutus eſt, quæ inter maxime celebrantur *Methodus Medendi* & *Clavis Schrœderiana*. Hic in matrimonio habebat *Annam Mariam* ex antiqua & nobili *Knorriorum* gente ortam, *Friderici* Knorrii patricii & ſenatoris filiam, proxima affinitate junctam medico & chymico clariſſimo Matth. Unzero, cujus gener fuit iidem celebris Andreas Nicænerus, Ducis Saxoniæ & Adminiſtratoris Magdeburgici archiepiſcopatus archiater. Ex hac inter complures liberos ſuſcepit An. 1660 a. d. 19. Februarii Fridericum noſtrum, qui non ſolum omnes ex iiſdem parentibus natos, verum etiam ejuſdem familiæ majores, quantumvis laudatiſſimos, eruditionis & meritorum magnitudine ac dignitatum ſplendore, ita etiam longævitate, divino quidem munere, longiſſime ſuperavit.

Primam ejus ætatem ad chriſtianam pietatem & litterarum rudimen-

ta,

ta, quantum ſeſe explicantes animi vires capere poterant, pii parentes formarunt, eidemque cum neceſſario negotio idoneos homines in ſubſidium adhibuerunt. Quum hæc inter ætatis decimum tertium attigiſſet annum, publico urbis gymnaſio, tunc frequentia auditorum & docentium celebritate florentiſſimo, tradebatur. Inter ceteros eminebat M. Prætorii, neque minus M. Drechsleri, fidelis induſtria & ſingularis nec omnibus conceſſa facilitas, qua teneris adoleſcentulorum animis ea inſtillare præcepta noverant, quibus ad altiores diſciplinas cum fructu percipiendas præparari deberent. Atque horum inprimis virorum fideli inſtitutione per quatuor annos gaviſus, præter pure ornateque loquendi & ſcribendi exercitia, per omnes etiam philoſophiæ partes deductus, & mathematicis inſuper diſciplinis large imbutus fuit. Memini ipſum ſæpe auditoribus ſuis, ſæpius filiis, iisque, quos filiorum loco præter ceteros amabat, commemorare, nihil magis præclare ſibi profuiſſe, quam quod mature ad numerorum doctrinam & mathematicas res tractandas fuerit deductus. Ita enim ſe adſueviſſe clarorum & perſpicuorum conceptuum deſiderio, & ex cognitis certiſque principiis obſcuriora & incognita eliciendi demonſtrandique methodo, ut deinceps, tam diſcendo quam docendo occupatus, non niſi quæ clara & perſpicua ſunt, vel ipſemet ampiecteretur, vel aliis proponere amaret. Solebat in hanc rem commemorare Hippocratis ad Theſſalum filium epiſtolam, quæ hujuſmodi ſtudiorum in omni vita multiplicem fructum ampiſſime laudat, medicinæ vero cupido eadem ſeorſim commendat. Et ingenium omnino tale nactus erat *noſter*, ut iſtiuſmodi diſciplinis, quæ certis concluſionibus innituntur & connexæ ſunt, præcipue delectaretur: minime vero ferretur ad illa, quæ imaginationis & memoriæ ingentem vim & nativam promtitudinem poſcunt, ut ſunt poetica facultas aut muſica, item oratoriæ atque ampliſſima ſtirpium cognitio: quibus quidem juſtum pretium ſtatuit, ipſe autem ſeverioribus iſtis, quæ judicium & meditationem requirunt, animum a primis annis, & per omnem deinceps vitam, impendit.

Hæc inter domi ipſum ab otio illiberali ſatis revocabat indulgentiſſimi parentis ſemper occupatiſſima ad aliis inſerviendum induſtria. Nam quum continuo illi adhærerent medicinæ ſtudioſi, quibus per omnes artis ſalutaris partes inſtituendis operam dabat, creberrime *noſter* doctiſſimo parenti adſtabat, quoties vel anatomicis vel chimicis demonſtrationibus occupabatur. Atque vere illum reportabat fructum, quem iſti priſcorum Aſclepiadarum filii, qui cum patribus, artis opera, eoque pertinentia progymnaſmata, exercentibus continuo verſantes, ipſi propemodum non ſentientes, proficiebant, iamque profunde animis viſa, audita, propriiſque manibus tractata immittebant, ut facilius fuiſſet elementa literarum oblivioni tradere, quam ex animo hæc dimittere, quibus a teneris unguiculis adſueverant.

Tam felicis ſucceſſu, gradibuſque citatis ad metam ſtudiorum decurren-

rentem adoleſcentem acerba clades *Hoffmannianam domum* An. 1675. affligens graviter perculit. Dei enim nutu fiebat, ut intra triduum uterque parens, & filia natu maxima, epidemio morbo, qui veris initio tunc ſæviebat, abriperentur.

Non poſſum quin hoc loco commemorem, quod ex ore excellentiſſimi viri ſæpe me audire cum ſumma jucunditate, nec minori fructu meo, memini. Nam, ut ſæpe ſolebat, vel liberis ſuis vel familiaribus amicis, recenſere, quæ ſibi adverſa olim viſa, ad felicitatem tamen veram promovendam potentiſſima, divinitus evenerint, & non minus ex ſobria philoſophia, quam pietatis chriſtianæ intimis doctrinis, de fructu ex adverſis capiendo graviter differere: ita hujus quoque caſus, non aliter meminiſſe ſolebat, quam ut divinæ providentiæ gratias ageret, quæ in maximam utilitatem ſibi & ſuis hæc evenire juſſiſſet. Deceſſerant optimi parentes, quo tempore lubrica ætas natorum maxime indigebat parentum conſiliis, monitis & multis ad vitam commodam ſubſidiis, ab illorum pietate & indulgentia exſpectandis. Deceſſerant non ampliſſimo patrimonio relicto, & hujus non exiguam partem flammæ conſumſerant. Sed orba parentibus adoleſcentia ad Deo conſtantius fidendum, ad preces ardentius fundendum, ad virtutes amandas & honeſta ſtudia impenſius colenda impulit, & loco faſtus, quem feliciſſime vivere aſſueti vix effugiunt, veram modeſtiam & inſerviendi promtum honeſtumque ſtudium inſpiravit: quibus virtutibus effectum eſt, ut ſatis mediocres opes, divino adſpirante favore, ſufficerent ad illud in vita conſequendum, ut nemo illorum, quos tam gravis calamitas ſimul cum *noſtro* perculerat, non abunde haberet, unde vitam honeſte, & cum decore toleraret. Quin nec ſtudia, quibus ſe noſter conſecraverat, detrimenti quicquam inde cepiſſe, idem probe accurateque oſtendit. Nam quum mature guſtum medicinæ parens præbuiſſet, verendum erat, ne ſe his, quæ huic diſciplinæ domeſtica & propria ſunt, nimis cito immergeret, eorumque dulcedine captus ſegnius, aut minori ſaltem ardore ea tractaret, ſine quibus hæc, quæ ad ſublimiores ſcientias pertinent, nec bene digeri, nec communicari cum aliis poſſunt. Manſit autem gymnaſii patrii alumnus uſque ad finem An. 1678. quo edito ſpecimine eruditionis ſuæ per diſputationem *de Mundo*, Præſide laudato Prætorio defenſam, & ſollennem orationem publice eidem vale dixit, & cum patronis ac neceſſariis amicis de ratione ſtudiorum alibi locorum ineunte, earumque ſede deligenda deliberavit. Amor artis ſalutaris, *Hoffmannianæ* domus quaſi gentilitius, ſemper animum *noſtri* tenuerat, ejus autem celeberrimus Profeſſor Georg. Wolfgangus Wedelius in inclyta *Jenenſi* academia tunc unus omnium maxime florebat: quare omnium conſilio hæc ipſi ſchola Aſclepiadei dogmatis eligebatur.

Quemadmodum mature cognoverat medico futuro maxime idoneas eſſe diſciplinas mathematicas & philoſophiæ naturalis aſſiduum ſtu-

dium ita in primis curæ cordique habebat, ut in hiſce magis confirmatus, medicinæ operam felicius navaret. Nec deerant jam honeſto amori, qui abunde ſatisfacerent, celeberrimi tunc doctores *Eberhardus* Weigelius, ille Archimedes *Jenenſium* & *Jo. Andr.* Schmidius, Theologus poſtea *Helmſtadienſis* & Abbas *Mariævallenſis*, quorum doctrinæ ſe plurimum debere gratus ſæpe celebravit. Ad medicinæ autem doctrinas recte percipiendas præter ceteros utebatur jam laudato Wedelio præceptore: plurimum tamen ab aſſidua meditatione & frequenti bonorum medicinæ auctorum lectione exſpectabat. Sub hoc præſide in cathedra ſtabat, & An. 1678 *de Monſtro ventriculi* diſputabat.

Quum annuum tempus *Jenæ* tranſegiſſet, omnibusque commilitonibus induſtriam ſuam comprobaſſet, rogabant ipſum non pauci amicorum ſuorum, ut ſe participes redderet domeſticarum exercitationum, quibus chymiam aſſidue colebat. Horum itaque in gratiam, & ut ipſemet docendo magis confirmaretur, hunc laborem minime ſubterfugiendum duxit. Neque parum iſto ſe ſtudio tam illis, quam ſibi, profuiſſe ſenſit. Enimvero major erat cupiditas per chymiam ſperanda medicæ doctrinæ emolumenta conſequendi, quam ut retinere ſe ipſum poſſet, quo minus ardenti deſiderio ſuo quovis modo ſatisfaceret. Florebat tunc artis hujus ſingulari laude *Caſpar* Cramerus, medicinæ in vetuſta *Erfordienſi* academia Profeſſor longe celeberrimus, ad quem anno 1680. ineunte proficiſcebatur, ſeque omni officiorum genere in amicitiam tanti viri inſinuabat. Multum ipſi profuerunt prælectiones chymicæ, quibus aſſiduo ſtudio intererat: ſed longe plus emolumenti ex domeſtica converſatione & quotidianis colloquiis ejuſdem medici percipiebat. In hoc receſſu elaborabat ad dogmata potiſſimum *Helmontiana*, quæ tunc in ſcholis medicis regnabant, quibusque luce phyſicæ doctrinæ plenius colluſtratus nunerum temſit, diſſertationem de *Autochiria*, quam extra finem anni *Jenam* reverſus illuſtri Wedelio legendam, & percenſendam offerebat, ut, ſi digna luce eſſet, ſub ejus præſidio publice ventilaretur.

Enimvero tantopere commentatio hæc celeberrimo viro placebat, ut *noſtro* aperte declararet, tam egregium ſpecimen majori præmio ſe dignum exiſtimare. Ne vero ambiguum eſſet, quorſum hæc tenderent, ſuadebat *noſtro*, ut ſe illis viris adjungeret, qui tum honores doctorales ab ordine medico petierant & propediem reportaturi erant. *Noſter* vero ſine conſilio & auctoritate illorum, quos parentum loco venerabatur, tantam rem adgredi minime auſus, quum id Excellentiſſimo Wedelio declaraſſet, ab ipſo tunc Decano facile impetravit locupletiſſimum teſtimonium, quod tutoribus & proximis agnatis vel affinibus exhiberet. Quo viſo illi facile adſenſum præbuerunt, ut oblatos honores ambiret. His auſpiciis examina legibus præſcripta ſubiit, & cum omnium calculos promeruiſſet An. 1681. ultimo Januarii die, *de Autochiria*, applaudentibus omnibus, diſputavit. Hoc facto a. d. 5. Februarii, quum nondum

dum

dum vigeſimum primum ætatis annum attigiſſet doctorales in medicina honores, brabeuta & præcone toties dicto Wedelio reportavit.

Enimvero *noſtro* minime illa mens erat, quæ in pluribus conſpicitur, qui publico eruditionis teſtimonio acquieſcentes, non tam amplificandæ ſtudent, quam emolumentis cito reportandis inhiant. Vix doctorem a cathedra Wedelius *noſtrum* dimiſerat, quum jam flagraret cupiditate, maxime quidem laudabili, omnibus comprobandi quam eſſet docendo, cathedræque per ſe tuendæ idoneus. Periculum itaque virium ſequente menſe Majo tanto cum ſucceſſu fecit, ut diſputatio, quam primam ſuis auſpiciis habuit *de cinnabari antimonii*, mox diverſis formis recusa prodiret, quum admirabilis & profunda chymiæ, quam pandebat, doctrina lectores ubicunque alliceret. Eſt enim *Lugduni Batavorum*, procurante celeberrimo *Paulo Hermanno* 1685 12mo edita, & *Francofurti ad Manum* 1689 in 8.

Quantopere jam confiderent novi doctoris *noſtri* dexteritati ac peritiæ juvenes academici, mox elucebat, quum prælectiones in chymiam & alias univerſæ medicinæ partes inſtitueret. Majori enim numero & notabiliori ardore ad ſcholas *ejus* confluebant auditores, quam utrumque animo ferre poſſe viderentur illi, quibus ordinarium docendi munus demandatum erat. Annuum itaque tempus, & quod excurrit, utilitati artis cupidorum *Jenæ* impendit, hocque ad finem tendente *de morbo convulſivo ex viſo ſpectro* novam diſputationem publice propoſuit.

Hoc facto *Jenam* tantiſper relinquere ſtatuit, ut crebrius repetitæ invitationi viri Generoſiſſimi & Perilluſtris, domini *Jacob Mars* Unverfærth, Sereniſſimi Electoris *Brandenburgici* Conſiliarii & principatus *Mindenſis* Cancellarii affinis ſui dilectiſſimi, ſatisfaceret, jamque vacillanti valetudini ſuæ hac peregrinatione conſuleret. Evenerat enim ipſi, quod omnibus ſolet, qui intentius naturæ contemplationi & indagationi ſeſe dedunt, ut corporum ſuorum robora inquieta cogitatione nocturnaque vigilia minuant: jamque hypochondriaci morbi rudimenta non obſcure ſentiebat, & cur pulmonibus ſuis a phthiſi metueret, haud adeo læta percipiebat præſagia.

Quum *Mindam* perveniſſet, non ſolum ipſa itineris jucunditate admodum erectas & refocillatas vires mirabatur, verum etiam in honoratiſſimi affinis dilectiſſimæque ſororis domo ita omnia ad votum ſuum comparata deprehendebat, ut reditum ſuum ad *Jenenſes* muſas longius, quam initio ſtatuerat, differre non dubitaret. Sed quum mox intelligeret, quam planam ſibi tanti viri domus viam ad amicitiam ſummorum in illa provincia virorum panderet, divinoque beneficio contingeret, ut pluribus gravi morbo decumbentibus medicas manus ſingulari dexteritate, nec minori felicitate admoveret, amantiſſimæque domus preces propriæque ſalutis rationes liquidiſſimæ accederent: ſtatuit tandem *Mindæ* potius benevolentia præcipuorum virorum frui ac florere, quam ſe denuo invidiæ fluctibus ac valetudinis periculo *Jenæ* exponere. Sæ

E 2 pius

pius memini me ex ore ipſius audire, quod admodum jam male afflicto corpore *Jena* digreſſus, itinerum ac vitæ magis activæ utilitatem tum primum recte cognoverit, quum a ſedentaria vita ſemel ſubtraxiſſet. Atque ab eo tempore uſque in ſenectutem id maxime tenuit, ut quantum fieri poſſet, a ſedendo ſibi caveret. Quoties itaque aliquid meditabatur, deambulabat: quæ autem ſcribenda erant, inter ambulandum dictabat. Habebat etiam complures ſemper, quibus dictabat calamo excipienda, vel deſcribenda dabat, quæ conceperat. Ita vero agendo & ſibi proderat, valetudinem tuendo, & illius, qui, dum ipſi a manu erant, rerum utiliſſimarum ampla cognitione vix ſentientes imbuebantur, & ad medicam prudentiam deducebantur.

Biennium hic lætus & felix exegerat, ubi animum cupido inceſſit exteras etiam regiones adeundi. Primum itaque ad Batavos excurrit, ibique præcipuas & florentiſſimas civitates ordine luſtravit, neminemque, cui ab arte & eruditione nomen paratum erat, inſalutatum reliquit. Sed præcipue benevolentia celeberrimi Botanici Profeſſoris *Lugdunenſis*, *Pauli Hermanni*, patria *Halenſis*, delectabatur, qui hunc civem ſuum non ſolum peramanter hoſpitio excipiebat, verum etiam quovis officiorum genere demereri non deſiſtebat. Navem deinde conſcendit, & menſe Julio in *Britanniam* trajecit, ubi per aliquot menſes *Londini* & *Oxonii* exactos, quicquid in phyſicis, anatomicis, chymicis vel mechanicis curioſum & utile obvenit, avide conſideravit, & ex clariſſimorum virorum conſuetudine fructum non mediocrem percepit. Sæpius tunc familiariter cum illuſtri domino *Roberto Boyle* verſatus fuit, qui non obſcure ſignificavit, ſe virtuti & eruditioni *noſtri* magnum pretium ſtatuere, quum ultro ſæpe ad ſe accerſeret, & de rebus chymicis ac phyſicis longum colloquium inſtitueret. Sed & Slarii, Crellii aliorumque artis ſalutaris antiſtitum amorem & benevolentiam ſibi comparavit. Tam optato hujus itineris ſucceſſu lætus Novembri menſe *Mindam* revertebatur, priſtinoque more ægrotantium languoribus depellendis indulgebat.

Sequenti anno 1685. præſidio militari, quod apud *Mindenſes* collocatum erat, cuique generoſiſſimus & admodum ſtrenuus vir, dominus *de Ziesen* cum imperio præerat, medicus dabatur, & præter honeſtum ſalarium multum benevolentiæ, tam a ſummo harum copiarum ductore, quam a centurionibus & reliquis cohortium præfectis ſemper experiebatur, quoties cum ipſis aliquid eſſet negotii. Non hic ſubſiſtebat Hoffmanni *noſtri* felicitas, ſed dexteritatem artis quotidiano uſu auctam pari paſſu inſequebatur. Glorioſiſſimæ enim memoriæ Princeps Fridericus Wilhelmus, Elector *Brandenburgicus*, ipſum totius principatus *Mindenſis* phyſicum provincialem An. 1686 conſtituebat, & honorificum medici aulici titulum adjungebat. Sed & præcipui per illam provinciam & comitatum *Ravenſpergenſem* nobiles ſuæ ſuorumque valetudinis curæ libentius gerendæ ipſum annuis ſtipendiis obligabant. Cumque his ita

in-

inſerviret, ut præmonendo, conſulendo, medendo induſtriam conſervandæque valetudinis & vitæ ſtudium omnes intelligerent, numquam autem ſoſtrimra quoquam ope ſua uſo exigeret, expertus eſt, hanc ſibi viam ad commendationem & opes etiam comparandas certiſſimam eſſe, a qua numquam deinceps tota ſua vita diſceſſit.

Quum ita ad votum omnia *noſtro* hic fluerent, accidit, ut eodem anno jam ad finem tendente ſtatus principatus *Halberſtadienſis* ipſum ad ſe invitarent, quo locum provincialis medici, morte ejus, qui munus id geſſerat, vacuefactum, capeſſeret. Non adſpernandis conditionibus vocabatur, quum præter ordinarium, quo id munus gaudet, ſalarium multi ex præcipuis, tam urbis, quam provinciæ, viris annuum ipſi ſtipendium decernerent. Nullus itaque dubitabat invitantibus obſequi. Dum vero abitum in annum ſequentem differt, interea novam excurſionem, comite affine ſuo, Domino *de* Unverfærth per *Brabantiam* & *Hollandiam* inſtruit. Ineunte igitur vere An. 1688 *Halberſtadium* petiit, incredibili omnium ſtudio exceptus. Artis crebra documenta inter omnes generis homines edebat, tantumque ſibi omnium amorem conciliabat, ut exſpectationi quisque ſuæ abunde eſſe ſatisfactum fateretur. Eodem tempore ſolidam eruditionem ſuam medico otii oſtendebat tractatu *de inſufficientia acidi & viſcidi* in lucem edito, quo *Cornelii* Bontekoe Archiatri *Brandenburgici* & Profeſſoris medici in academia *Francofurtenſi* hypotheſes, tunc novitatis eximia gratia florentes, de morborum cauſſis, eoſdemque ſubmovendi rationibus, oppugnavit, & multis tam ex theoria, quam praxi rationali deſumtis argumentis ita deſtruxit, ut ex eo vileſcerent, plane ab omnibus exploſæ. Ejus autem ſcripti laudes vel attingere ſupervacuum eſſet, poſtquam doctiſſimi viri, qui *acta eruditorum Lipſiæ* ediderunt, admodum honorifico elogio illud 1689. menſe Julio mactaverunt.

Hornhuſæ, in principatu Halberſtadienſi, larga aquarum ſalubrium ſcaturigo tunc prorumpebat, quo loco olim idem contigiſſe, ſed mox defeciſſe, aliqui reminiſcebantur. *Noſter* in aquæ ſcaturientis naturam & vires accuratius tunc inquirebat, & incredibili hominum ægrotantium multitudini, quæ brevi tempore affluebat, omni opera & ſtudio conſulere annitebatur. Hujus vero laboris fructum hunc habuit, quod tot ægrotos inſpiciendo, & malorum originem exquirendo, curationum quoque ſucceſſus obſervando & conſignando, artis peritiam inſigniter augebat, in dieſque pluribus per rectorum conſiliorum operatos ſucceſſus innoteſceret & commendaretur. Extat de hoc fonte ſcriptum vernaculo ſermone tunc a *noſtro* editum.

* Eodem tempore cœpit animum in contrahendo matrimonio adpellere, eamque ſe tantis auſpiciis hoc negotium aggreſſus eſt, ut nulla re clarius forte intelligatur, quam bene Numen propitium rebus Hoffmanni *noſtri* faverit, ſalutique ejus proſpexerit, quam conſiderata matrimonii illius felicitate. Elegit enim, Deo ſic dirigente, & electa anno jam

* *Hoff. Med. Syſt. Supplem.*

ad finem properanta 1688 potitus eſt virgine honeſtiſſima, & non minus venuſto corpore, quam animo pietate, prudentia & manſuetudine ornatiſſima Joanna Dorothea, viri integerrimi, probe docti & artis pharmaceuticæ conſultiſſimi *Andreæ* Herſtelle, pharmacopœi *Clausthalenſis & Zellerfeldenſis*, unica filia, femina ad exemplum proba & marito per omnem vitam amantiſſima, cum qua per 48 annos conjunctiſſime vixit. Deo enim viſum fuit honeſtiſſimam matronam A. 1737. mortalium rebus eximere. de quo inferius dicendi locus recurret.

Circa hæc tempora ad exitum felicem deducebantur diu agitata conſilia de academia in *Halenſi* urbe erigenda, jamque in eo erat, ut per omnes ordines eligerentur ac advocarentur viri celeberrimi, a quibus exſpectari poterat, fore ut Sereniſſimi conditoris ſpei ac voluntati ſatisfieret. Aderant jam aliqui celeberrimi viri, qui omne ſublimium diſciplinarum bonarumque artium genus docendo famam novi *Heliconis* excitabant. jamque diſcendi cupidorum non manipuli, ſed cohortes adfluxerant. erantque in illa multitudine ſtudioſorum complures ex illuſtriſſimis familiis orti juvenes. prorſus, ut quemadmodum ex vegeto germine præſtantiam ac proceritatem ſtirpis, & ex primitiis fructuum meſſis ubertatem: ita ex primo hoc initio præſentem, quam intuemur, felicitatem novæ academiæ augurari liceret. His ſeſe *Fridericus Hoffmannus*, medicinæ ac naturalis doctrinæ Profeſſor primarius a Sereniſſimo Principe conſtitutus An. 1693. a. d. 23. Mart. in publica cathedra primum oſtendebat, initiumque publici muneris faciebat recitanda oratione *de atheo ex artificioſiſſima corporis humani fabrica convincendo*; quam typis mox publicis exſcriptam perilluſtri academiæ *Fridericianæ* Curatori ac Directori. *Dan. Ludolpho de Danckelmann* dedicabat. Ita autem placuit illa eruditis viris, ut propter illam numero medicorum theologorum pridem a pluribus adſcriptus ſit, & inter præcipuos relatus, qui contra atheos calamum cum fructu effatu digno ſtrinxerunt.

Prima ipſum & præcipua cura diſtinebat, ut de omnibus, quæ ad muneris ſuſcepti rationes pertinebant, provide diſpiceret. Conſcripſit itaque facultatis medicæ ſtatuta, eademque Sereniſſimo univerſitatis conditori confirmanda obtulit. ſigillum etiam facultatis, quali hodie utitur, invenit. Deinceps de collega medico cogitavit. cumque Dominus D. *Georgius Erneſtus Stahlius*, qui tunc Principi *Saxo-Vinarienſi* faciebat medicinam, ſcriptis ad ſe litteris veterem amicitiam *Jenæ* cultam renovaret, ſeque ad novam academiam evocati cupere oſtenderet: aulæ ipſum meliori modo commendavit, & collegam ut expetiit, ita impetravit.

Proxima occupatio in uſum præſentium ſtudioſorum dirigebatur, quibus in partes medicinæ omnes intimius deducendis omnem operam navabat, ſcholaſque tum publicas quam privatas aperiebat. Probabat autem illam medicinæ tam faciendæ quam docendæ rationem, quæ corporis curandi omnium partium ſtructuram ex anatomica autopſia ante omnia exquirit: actionum autem, quas vivæ edunt, cauſſas tam ex motu

rus

tus æternis legibus, quam rerum, quæ in nos non agere non poſſunt, ut aeris, aquarum, ciborum, medicamentorumque viribus inſitis erui & indagat, atque ad hoc tam phyſicis quam chymicis & medico practicis experimentis utitur. Atque anatomiæ docendæ una cum practica medicina provinciam nactus, ejus multiplices utilitates ad practicum uſum inculcandi occaſionem crebram habuit, nunquam autem dimiſit, ſed luculento academiæ fructu eas adminiſtravit.

Diu enim abdicaverat illa dogmatum genera, vel auctoritati veterum innixa, vel ex hypotheſi gratis adſumta, ratiociniorum intortorum ancipiti nexu, magno autem loquacitatis tractu derivanda. Quumq; non minus ea, quæ vitam & ſanitatem præſtant, quam quæ vel morbos inducant, vel eoſdem expellunt, cujus generis ſunt res externæ, in ſcholis dictæ non naturales, neceſſitate & certis legibus agant, non poterat utique probare illorum rationes, qui talibus inſuper habitis, aut leviſſime tactis, principium aliquod vitale cogitans & intelligens præcipue reſpiciendum in medicina exiſtimant, & ab illius vel ſapientia vel erroribus omnia conſequi arbitrantur. Graviter potius & creberrime inculcabat, animæ vires in corpus atique magnas eſſe & conſpicuas, verum magis ad lædendam corpus ac variis morbis exponendam eam valere: quod affectuum exemplo clariſſime cognoſcitur. Quicquid tamen vel mali hinc evenit vel boni, ſemper corporis ſtatui alterando cedit: ut omnino medicus non poſſit ſuccurrere ulla alia parte, quam corporis rationem habendo, inque eo occurrentes motus vel dirigendo vel moderando aut omnino ſopiendo. Urgebat autem præcipue illam medicinæ partem, quæ aeris, ventorum, regionum, aquarum, ciborum, potuum vitæque generum inſignes vires ad vitam ſanam præſtandam, morboſque avertendos, atque ex horum prava vel conſtitutione vel uſu morborum ortas explicat, deinde vero vias recuperand. valetudinem & confirmandi ex eadem cognitione invenit & deſignat.

In ipſa proinde medicina facienda ita pariter comparatus erat, atque auditores ſuos ita formabat, ut non ſperarent a medicamentis aliis curationum optatos ſucceſſus, tamquam illis perpetuæ & abſolutæ vires ineſſent, ſed ab ea corporum, quibus offeruntur, conditione, quæ efficaciæ a medicinis exſertæ vel obſecundando vel reſiſtendo & contra nitendo ad eas medendi vim ducitur, quæ præſenti curandorum ſtatui maxime congruunt & ad ſalutem requiruntur. Hanc cognitionem in medico vocabat rationem ſive potius judicium, univerſæ medicinæ præſidem, cujus beneficio omnium, quæ fieri aut facta eſſe vel ipſi videmus, vel ab aliis conſignata legimus, cauſſas invenimus, facileque cognoſcimus, cur ab eodem medicamento vel auxilii genere hic optimos, alter paucos, alius omnino nullos effectus annotaverit. Ægrotantibus, aut in alicujus morbi initio poſitis præcipue inculcabat, omnium aut ſaltem plerumque ægritudinem ſibi quemque cauſſam eſſe, adeoque multam ſanæ in unoquoque ſitum eſſe, ut vel immunis a morbis ad conſpicuam

ætatem perveniat, vel continuo delinquendo variis morbis obnoxius reddatur, vitæque exitum immaturum ſibi contrahat. Multos itaque multarum medicinarum longo uſu magis in dies magiſque corruptos ad emendatiorem valetudinis ſtatum deduxit hujuſmodi conſiliis, nonnunque paucis & ſelectis medicinis apud tales, qui monitis audientes eſſent, plus effecit, quam antea infinita medicamentorum farrago & varietas potuerat efficere.

Qui medicinam ad naturæ univerſæ rationes ita revocabat, optimo ſane naſcentis *Fridericianæ* fato ad phyſicam docendam fuerat admiſſus. Hujus enim tantopere ad humani generis commoda multiplicia comparatæ doctrinæ ſcholas aperiebat, non mera ratiocinia allaturas, ſed æque perſpicuis ac jucundis experimentis omnia ſenſibus probaturas. Splendidiſſimum merito dicas primum illud auditorium, decem illuſtriſſimos Comites, ſex Barones, complures nobiles & honeſtos alios auditores complectens. Admirabilis hic ardor ille commemoratione dignus viſus eſt, quoniam & felicitatem novæ ac nondum ſollemniter dedicatæ academiæ comprobat, & præclaram fiduciam in docentis dexteritate poſitam oſtendit. Nam quum is philoſophiæ eandem partem ſedecim ordine collegiis tractaverit, neque defuiſſent, qui omni molimine applauſum hunc minuere conarentur: ſemper tamen habuit frequens & nobiliſſimis civibus effulgens auditorium, & in eo viros jam publicis & honorificis muneribus admotos, qui aſſidua præſentia ſua teſtarentur, quantum hujuſmodi ſolidum docendi genus æſtimarent, ipſoque exemplo ſuo ſecus ſentientium non ſatis ſincera judicia refutarent.

In promtu plures ſunt, quos laudare ſuis nominibus liceret: ſed ſufficiat nunc celebraſſe illuſtrem ICtum, intimum deinde Regis Conſiliarium, *Chriſt.* Thomaſium, qui ipſemet collegebat ex veteranis juriſprudentiæ cultoribus decem auditores, cum quibus integris quatuor menſibus Hoffmanno demonſtrationes ſuas afferenti & explicanti aſſidebat: porro theologum poſt hæc *Jenenſium*, *Jo. Franc. Buddeum*, tunc philoſophiæ apud nos doctorem, reticere nefas foret, quoties licuit, ſedulus ſpectator & auditor adfuit. Neque minus favit hiſce demonſtrationibus, qui tunc pariter philoſophiam docebat, & nunc Regii & ſanctioris conſilii particeps, Cancellarii inſuper academiæ *Fridericianæ* dignitate fulget, D. *Jo. Petr. de Ludewig*, itemque D. Goelſchius, Juris Profeſſor, omninoque multi, qui nunc ſummis dignitatibus fulgent, viri, tunc rerum naturalium cognitione ſe imbuens, indeque magnam per univerſam vitam jucunditatem fructumque ſe percepiſſe, grati ſſima prædicatione commemorant, quoties vel per litteras cum ipſo colloquendi, vel coram compellandi occaſio ſe obtulit.

Quum Sereniſſimus Elector Fridericus III. a ſuo nomine vocandam univerſitatem ipſis Kalendis Julii inauguraſſet, poſtridie ejus diei *noſter*, præſentibus Electore, aulæ, univerſitatis & urbis proceribus decem medicinæ doctores ſollemni ritu creabat. Finitis autem ſollemnibus,

quum

quum principi diutius *Halæ* commorari non liceret, atque abiens clementiſſime juſſiſſet, ut patres academiæ deliberarent, ſi quid ad ſalutem *Fridericianæ* in poſterum tempus ſanciendum exiſtimarent: hi quidem re mature deliberata, duo ex ſuo ordine ad munificentiſſimum ſuum nutritorem miſerunt, qui publica univerſitatis negotia tractarent & conficerent. Delectus autem cum illuſtri ICto & Conſiliario Electoris intimo, *Samuele Strykio noſter* eo proficiſcebatur. Atque hi duumviri non minori univerſitatis bono, quam ſua gloria, ex voto perfecerunt, ut privilegia academiæ ampliſſima ſancirentur.

Reverſus ab illa legatione Hoffmannus totum ſe tradebat ornandis & provehendis illis diſciplinis, quas docere juſſus fuerat. Inter alia tunc paraverat ex puriſſimo nitro & chalcanthi oleo ſpiritum efficaciſſimum, vix coercibilem & perpetuo fumantem. Hunc quum variis modis tentaret, diverſiſque corporibus conjungeret: animus etiam tulit oleo cuidam æthereo aromatico eundem affundere. Illico flamma vehemens a commixtione oriebatur, quæ omnia fere conflagrabant, ut reſinoſum paucum in fundo reſtiraret. Et hoc quidem experimentum in demonſtrationibus phyſicis ſæpius auditoribus exhibuit, antequam de chymici *Pariſienſis* regii, domini *Hombergii*, invento quicquam aſſet proditum. Quoniam is vero primus de eo aliquid in *Gallia* ſcripſit, inventi gloriam fere apud omnes exteros reportavit. Sed rectius Hoffmanni gloriæ proſpexerunt illuſtres duumviri, de Tſchirnhauſen & de Leibnitz, qui iam pulchrum inventum *noſtro*, & merito quidem, vindicarunt, multis oculatis teſtibus convicti, qui flammas, ex horum liquorum conjunctione ortas, in primis ejus demonſtrationibus phyſicis ſubinde fuerant intuiti.

Quam multum in omni reliqua chymia tunc laboraverit, conſpicuum reddit opus ab optimo quoque magnopere laudatum, *Petri Poterii*, *Andegavenſis*, opera, annotationibus, additamentis, & animadverſionibus emendata & illuſtrata, quod *Francofurti ad Mœnum 1698.* editum ſummo eruditorum virorum plauſu exceptum fuit. Et ſane fatendum eſt, *Poteriana* hæc non alio magis nomine placere eruditis noſtro ſeculo poſſe, quam quod *Hoffmanniana* liberali induſtria expolita & exornata fuerunt. Plura de ulterioribus in chymiam meritis *Hoffmannianis* inferius dicendi commodior locus occurret: nunc aliqua interſerenda ſunt, quæ primis *Fridericianæ* annis acta fuerant.

Tertio academiæ natali magiſtratum ejus annuum *noſter* ſuſcipiebat, ab illuſtri ICto *Sam.* Strykio ad ſe delatum. Vere dici poteſt, neminem forte ex omnibus, qui *Fridericianæ* in perpetuum prodeſſe anniſi ſunt, feliciori ſucceſſu quam *Fridericum Hoffmannum* primo hoc academico conſulatu gavisum fuiſſe. Etenim hic fuit, cui licuit apud Perilluſtres ducatus *Magdeburgici* proceres efficere, ut viginti quatuor ſtudioſis liberalem victum præbere annuerent, huicque beneficio mille thaleros in ſingulos annos præbendos adſignarent. Non ſatis hoc

bene-

beneficio impetrato academiam ſibi obligaſſe ſe exiſtimabat, niſi plures eidem principi devotas provincias exoraret, ut idem exemplum ſequi vellent. Feliciter res ſuccedebat, quum ad principatus *Halberſtadenſis* Perilluſtre ſtatus preces deferret. Nam quum plures ex proceribus patronos ſibi omni obſequio & valetudinis ipſorum prompta feliciquæ cura paraſſet: facile eos exoravit, ut pro duodecim ſtudioſis liberaliter alendis quingentos thaleros decernerent, idque ſuum beneficium perpetuum ſancirent. Ut vero tanto munere ad reipublicæ emolumentum ſuumque verum commodum rectiſſime omnes uterentur: ipſemet tum hoſpitibus bonas leges præſcripſit, tum etiam alumnis; quas a Perilluſtribus patronis ac mæcenatibus confirmatas promulgavit, & ut ab omnibus rite obſervarentur, eo majori ſemper ſtudio quæſivit, quoniam utriuſque provinciæ proceres ipſum alumnorum ſuorum ephorum legumque cuſtodem conſtituerant.

Nec inter minima hujus magiſtratus referri debet: quod conſtat apud Sereniſſimum Principem Nutritorem impetravit, ut ex reditibus cœnobii *Hillersleben ſis*, in ducatus *Magdeburgici* boreali limine inter *Haldenslebiam novam* & *Walmirſtadium* ſiti, quingenti quotannis thaleri academiæ donarentur, pro *collegio elegantioris litteraturæ* fundando. Inſtitutum hoc erat, ut in meliores ingenii & ſpectatioris induſtriæ aliquot juvenes quadringenti thaleri quotannis impenderentur, qui ſe, hoc auctoramento inducti, elegantiorum litterarum ſollerti cura officiis ſcholaſticis ardentius præpararent, ut eſſent idonei viri, qui ſcholis præfici aliquando poſſent. Huic tanto conſilio ſuſceptæ rei præficiebatur, una cum venerando theologo *Joach. Juſto Breithauptio*, ſacrorum *Hillerslebienſium* præpoſito & ſacrarum litterarum Profeſſore Seniore, vir undiquaque Celeberrimus *Chriſtoph. Cellarius*, eloquentiæ, antiquitatum & hiſtoriarum Profeſſor Publicus, cui pro labore iſto centum thaleri decernebantur.

Fundamentum etiam bibliothecæ academiæ, quæ jam multis acceſſionibus aucta & locupletata eſt, idem Hoffmannus *noſter* hoc anno feliciter jecit. Nam quum vir Conſultiſſimus dominus D. Simon, juriſprudentiæ Profeſſor publicus, hoc anno deceſſiſſet, omnemque librarium apparatum ſuum publicis uſibus legaſſet, id vero quorſum pertineret obſcurum videratur: noſter viduam defuncti adiit, ipſique perſuaſit, ut libros ſibi pro academia traderet quos protinus acceptos publico academiæ loco aſſervandos intulit.

Satis hinc facile intelligitur quam multum pro publico *Fridericianæ* bono Hoffmannus laboraverit. Sed non ſolum domi nulla in parte defuit ejus commodis promovendis, verum etiam peregre miſſus ejus nomine, dignitatem illius decore ſuſtinuit. Nam poſt illam legationem, quam privilegiorum impetrandorum & amplificandorum cauſſa ſuſcepiſſe eum diximus, iterum *Berolinum* adiit, ut ſollemnibus exſequiis, quæ Reginæ An. 1705. memorabili pompa peragebantur, intereſſet eodemque

quæ anno *Francofurtum ad Viadrum* mittebatur, ut illi academiæ, ſecularia gaudia celebranti, noſtræ nomine gratularetur.

Quam celebre Hoffmanni *noſtri* nomen etiam primis academici muneris annis per omnem *Germaniam* fuerit, ex multis licet cognoſcere. Nam non ſolum illuſtris *Academiæ Cæſareæ Naturæ Curioſorum* Præſes *Lucas Schroeckius* eum ad ſocietatem honorifice & ſponte invitavit, quumque ejus in anatomicis, phyſicis ac chymicis indagationibus induſtriam æſtimaret, *Democriti* nomine impoſito teſtatus eſt: verum etiam Perilluſtris Leibnitius eundem inter primos regiæ *ſcientiarum ſocietatis*, quæ *Berolini* ineunte hoc ſeculo fundabatur, ſodales adſcribebat. Excitavit hoc *noſtrum* ad obſervationes barometrico meteorologicas adornandas, quarum non nudas conſignationes, ſed ad uſum applicatas & in ætiologiam epidemicæ conſtitutionis converſas condere ephemerides cogitabat. Exſtat hujus operæ ſpecimen omnem annum 1700. complexum: cui præmiſſæ ſunt curioſæ meditationes phyſicæ de ventorum cauſſis eorundemque viribus & operationibus tam in hominum corpora quam in barometra. 1718. in celeberrimam regiam *ſcientiarum ſocietatem Britannicam* receptus, cui deinde obſervationes ſuas phyſico-chymicas inſcripſit. Poſtea ſub auſpiciis *ſocietatis ſcientiarum Ruſſicæ* per Blumentroſtium Archiatrum, genuinum ipſius diſcipulum, ſodalis electus & per diploma tranſmiſſum, renovata illa ſocietate, 1735 Calend. Junii ſub Præſidio Illuſtriſſimi Miniſtri & Camerarii *de* Korff pro membro honorario una cum celeberrimi nominis Angliæ medico domino Sloane in claſſe phyſico-medica eſt declaratus.

Hic quoque ampliſſimus ſane dicendi locus eſſet ſi ex diurnorum libris exhibendi eſſent, quibus ægrotantibus opi & auxilio venerit. Neque tamen poſſum, quin aliquot ex maxime eminentibus & præcipuo loco poſitis attingam. Eminentiſſimus Elector *Moguntinus* Lotharius Franciſcus ex primis erat, qui *noſtrum* valetudinis tuendæ cauſſa ad ſe evocaverunt. Ad hunc ſapientiſſimum principem An. 1722. profectus, in aula ejus aliquamdiu retinebatur, ejuſdem precibus, quippe cupiebat omnino, ut coram intuendo omne vitæ ejus genus, quæ vires corporis ejus eſſent, quæque proprietates, cognoſceret, ut tanto commodius rectis conſiliis & auxiliis ſuccurreret. Quantam in ejus fide & dexteritate fiduciam poneret tantus princeps, non ſolum tunc oſtendit, verum etiam omni deinceps tempore. Non enim ſolum de ſuæ valetudinis ſtatu ſæpe ad ipſum clementiſſime ſcripſit: verum etiam conſilium ejus in difficilioribus caſibus ad forenſem medicinam pertinentibus, ſua manu exaratis litteris identidem requiſivit. Eodem itinere ad aulas celſiſſimorum Landgraviorum, tam *Haſſo-Darmſtadienſis*, quam *Caſſellani*, invitabatur, ut in rebus ad valetudinem principum pertinentibus conſilia ſuppeditaret. Atque ſæpius deinceps ab aula *Caſſellana* litteras accepit, quibus vel ad curationem advocabatur, vel in medium conſulere jubebatur.

Circa idem tempus *Cizam* vocabatur a Celſiſſima Princ. Maria Amalia Po-

Potentiſſimi *Boruſſiæ* Regis Friderici I ſorore, Mauritio Wilhelmo, Duci *Saxo Cizenſi* nupta: cujus gratia tantum florebat Hoffmannus, ut per plurimos deinceps annos eodem ſæpius vocaretur, nunquam non clementer habitus & honorifice dimiſſus.

Neque defuerunt magni principes, qui ipſum in ſuas terras invitarent, & ſplendida ſatis munera offerrent. Sic factum a morte celeberrimi Meibomii ſcimus, ut in academiam *Juliam* ipſum pertrahere niterentur, quorum eſt de talibus negotiis deliberare. Neque minus ab aula *Guelpherbytana* in locum defuncti Behrenſii archiater deſiderabatur. Omnium autem maxime, ſerio & multum requirebatur, ut in *Caſſellana* aula archiatri munus capeſſeret. Enimvero omnibus ſe modeſte excuſabat *noſter*, cui patriæ inſervire pulcherrimum videbatur; aulæ autem ſervitiis ſe mancipare non ſolum moleſtum, ſed cum periculo etiam multo conjunctum videbatur. Et ſane plus gratiæ eſt magno & celebri medico, qui ad magnates vocatus venit, & peracto negotio abit, quam qui ſemel adſtrictus cum empiricis omnis generis luctari, adverſus invidiam autem, calumniam & faſtum aulicorum perpetuas excubias agere debet, prorſuſq; ſæpe cum gemitu ſub magno ſtrepitu boni viri officium exercere.

Anno 1703. Weiſio juniore Archiatro Regis Boruſſiæ mortuo nomine Regis, qui tunc tempore Magdeburgi degebat, noſtro Hoffmanno ab illuſtr. Camerario Comite *de Wartensberg* ſplendida hæc ſparta fuit oblata, ſed ipſe humillime, ob prætextam infirmi corporis valetudinem, ſummam hanc clementiam deprecatus, brevi vero tempore diplomate Regio in numerum Conſiliariorum & archiatrorum receptus eſt, vacuefactum autē Archiatri munus *Gundelsheimerus*, e *Gallia* redux, obtinuit.

Anno hujus ſæculi quarto rogabant ipſum aliqui aulæ *Berolinenſis* primarii miniſtri, quibus auctor fuerat, ut thermarum *Bohemiæ* Carolinarum uſum experirentur, ſecum ut iter iſtud inſtitueret, fontiſque hujus aquis recte utendi modos edoceret. Hac occaſione ita utebatur, ut naturam & vires admirabilis hujus ſcaturiginis ad examen accuratius revocaret. Quicquid igitur per complura experimenta tunc cognoverat, id omne cum publico communicabat, ſcripta eleganti diſſertatione de *thermis Carolinis*, quæ ſæpius typis renovata & in vernaculum etiam ſermonem tranſlata legitur, cum pluribus aliis, quæ ad fontes loterios pertinentia deinceps obſervavit, & in uſus publicos convertit. Sæpius enim poſthæc eaſdem *Bohemiæ* ſalubres aquas adiit, hortantibus ipſum principibus aut aliis illuſtribus ægrotis, quibus ſpem emendandæ valetudinis ab hac medicina divinitus conceſſa fecerat. Factum hinc fuit, ut Hoffmannus magis magiſque indies innoteſceret, quum ſingulis annis magna ægrotantium multitudo ad thermas confluat, qui quum ipſius conſilia pluribus fuiſſe ſalutaria intelligerent, non ſolum tunc ſidem uti volebant, verum poſtea etiam per literas edoceri modos & vias ad ſalutem recuperandam proficuas deſiderabant.

Nolumus multa cumulare de ſummorum hominum perſonis, quarum

ſaluti

ſaluti tuendæ aut reparandæ fontium uſum attemperavit, neque tamen reticendum eſt, *Auguſtiſſimæ Imperatrici* An. 1721. thermis hiſce utenti vocatus adfuerit, & quod deinde An. 1732 *Auguſtiſſimo Imperatori* Carolo VI. una cum Auguſtiſſima ad hoc fontes profectis conſilio adfuerit. Incredibili ſtudio favebat ſummus hic chriſtiani orbis Monarcha intelligendis harum aquarum principiis & conſtitutivis partibus, quas Hoffmannus coram per experimenta omnis generis demonſtrabat. Non opus eſt hic multis commemorare, quam conſpicuis ſummæ clementiæ ſignis Auguſtiſſimæ perſonæ hunc medicum proſequutæ fuerint, quantisque magnificis muneribus exornatum dimiſerint; illud certum eſt, quod & poſtero tempore non intermiſerint, Hoffmanni nomen honorifice commemorare, & laudare induſtriam ac peritiam in ſe curandis comprobatam, etiam coram Potentiſſimo Rege *Pruſſiæ*, cum *Pragæ* præſens adeſſet.

Illis tam crebris itineribus in *Bohemiam* detexit *noſter* jam An. 1717. aquas amaro cathartico ſale pollentes *Sedlicenſes*, earumque prima mentio publice facta eſt in diſſertatione inaugurali, quæ *obſervationes & cautelæ circa acidularum & thermarum uſum & abuſum* inſcribitur. Sed quum poſt ſex annos ad thermas rediret, *Auguſtiſſimæ* inſerviturus, ejuſque mentionem apud Celeberrimum & Perilluſtrem archiatrum Cæſareum, dominum *Nic. Pium de Garelli*, injiceret, horumque duumvirorum ſententia illæ aquæ & ex iiſdem paratum ſal comprobatum commendatumq; eſſet, mirum erat, quantam mox celebritatem per univerſam *Germaniam* conſequebantur.

Neque tamen his thermis ſolum, aut his, quas modo nominavimus, aquis *Sedlicenſibus* illuſtrandis operam dedit, ſed omnino ad omnes aquas ſoterias, & inter has præcipue ad acidulas, induſtriam ſuam convertit. Inſederat noſtratium animis pervulgata opinio, quod thermarum & acidularum natura toto, quod ajunt, cœlo diſtet, & quod hæ acidum aliquod foveant. Oſtendit autem *noſter* perſpicue, quod non ſolum ab acido longe diſtent acidulæ, quippe potius alcalini ſalis prædominio inſignes, ſed quod omnino a thermis acidulæ uno tantum filo diſerepent, quia calore deſtituuntur. Primus itaque fuit noſter Hoffmannus, qui docuit acidulas & minerales aquas cum lactis connubio tuto & cum ſingulari fructu eſſe potandas, quod olim valde exitioſum habebatur a medicis, qui harum aquarum genium ac naturam ignorabant. Præterea quam optime docuit juſtos omnibus his fontibus utendi modos¹, cum omnibus cautelis, quæ ex modo illarum aquarum operandi, & corporum, in diverſis ab ætate, temperamento & morbo conſtitutionibus, diverſo ſtatu reſultant. Tantum igitur abeſt, ut nobiliſſima hæc ſanitatis principia, quæ Deus humano generi ex terræ viſceribus ſuppeditat, abuſibus priſtinis reliquerit, aut perſuaſionibus ab empirico & imperito uſu olim ſtabilitis obnixia eadem paſſus fuerit, ut potius omni niſu ad rationalem uſum ea revocaverit. De aliquibus fontibus ſeorſim commentando, ut de *Selteranis* & *Lauchſtadienſibus*, quorum inſigniſſimum, tum in aver-

ten-

tendi ſuum in debellandis contumacibus morbis, uſum primus omnium recte detexit, & peculiaribus de iiſdem conſcriptis diſſertationibus docuit, ut inde famam celebritatemque non modo per Germaniam, ſed per plurimas quoque exteras regiones teſtimonii ſui auctoritate conſecuti ſint, in non leve urbium, apud quas ſcaturiunt, incrementum & incolarum, quod gratiſſimo etiam animo agnoſcunt, emolumentum.

Crebrorum ad fontes *Carolinos* itinerum etiam ille fructus erat, ut Potentiſſimo Regi *Boruſſiæ* Friderico I. propius innoteſceret. Nam quum anno 1708 quo Rex fontium horum uſum experiebatur, multi ex præcipua nobilitate viri medica Hoffmanni opera uterentur, & ad ſalutationis officium admiſſi prædicarent viri hujus peritiam, jubebat Rex ipſum met ad ſe vocari, multaque de ſuæ valetudinis ſtatu colloquutus, jubebat, ut ad ſe frequentius veniret. Id quum faceret Hoffmannus, & Rex Clementiſſimus non obſcure oſtenderet, ſe viro huic multum confidere, & eruditis ſermonibus ejus plurimum delectari, jam tunc aliqui non obſcuris ſignis oſtendebant, quam ſuſpectum ipſum haberent, ſuæ ſcilicet exiſtimationi deceſſurum rati, quantum Rex huic tribueret.

Anni hujus ultimis menſibus Rex Potentiſſimus adverſa valetudine graviter affligebatur. Et quum nulla medecina conſtantem afferre opem videretur, in mentem Regis veniebat Hoffmannus, a Sereniſſima ſorore ſua toties ipſi commendatus, & nuper ad *Carolinas* thermas propius cognitus. Jubebat igitur per celeres nuncios, eum proximus advocari, ut inter cæteros medicos ſalutis regiæ curam ſuſciperet.

Non recuſare Hoffmannus poterat, quod Rex ſerio volebat, quamquam bene intelligeret, quam ſit lubrica aulicorum virorum fortuna, atque vita omnis libertatis & quietis ratione animi & corporis expers. Abiit igitur jam ad exitum vergente anno, divino Numine fretus & ſapientiſſimi Regis gratia confiſus. Atque primo ſtatim adventu ſuo induſtriam fidemque ſuam Regi adeo probabat, ut is propriæ voluntatis inſtinctu *noſtrum* inter conſiliarios aulicos adſciſceret & archiatrorum ſuorum collegio illum cum ampliſſimo ſalario adjungeret. Proinde tamen Hoffmannus ſibi academicum munus conſervari petebat, quorum ſemper tranquillis muſis inſervire, quam in aula continuo verſari ſatius putaſſet; cui deſiderio Rex clementiſſime adnuebat.

Ab hoc itaque tempore Hoffmannus per tres ſolidos annos, & quod excurrit, tanta fide tamque promtis & paratis obſequiis inſerviebat aulæ, ut Regi Reginæque abunde ſatisfaceret, neque unquam in ipſo vel fides & aſſiduitas, vel dexteritate deſideraretur. Non autem modici laboris res erat, Regi haud firmiſſima valetudine prædito, per hibernos menſes gravibus parbematibus vexato, inſervire: ſæpeque integras noctes corporis propter neceſſariæ curæ ſubiiabere, & cum diebus noctes continuare opus erat. Neque minus Regina ipſi laborem faceſſebat parbematibus ſubinde gravioribus obnoxia. Has tamen ærumnas ut potė officii partes, facile ſuperabat, & conſcientia recte diligenterque navatæ

vitæ induſtriæ moleſtias omnes inde enatas ſolabatur, præſertim quum Regias perſonas clementiſſima voluntate ſe proſequi intelligeret. At vero ipſa muneris ſui tam diligens cura, & indefeſſum illud ſtudium omnes officii demandati partes implendi, objiciebat ipſum moleſtiſſimæ invidiæ mox etiam capitalibus odiis collegarum, præſertim *Andreæ Gundelsheimeri*, qui nunquam promotus, cum celeberrimo Tourneſortio Regis Galliæ ſumtibus, itinere per Græciam & Ægyptum inſtituto, adfuiſſet, aulæ *Berolinenſi* redux commendatus, violentas medicinas, etiam ex regia familia ortis, porrigebat, cui *noſter* modeſte conſcientiæ vi impulſus contradicebat.

Multa dici hic poſſent de controverſiis, Hoffmanno valde moleſtis, quæ ipſi cum hoc viro interceſſerunt. Quum vero neminem magnopere juvare poſſe videatur hæc recenſio, iſta vero, quæ ad concertationis hujus cauſſam pertinent, in *medicinæ conſultatoriæ* volumine primo pridem legantur ample expoſita: malumus rem totam ſicco pede præterire, poſtquam in vivis eſſe pridem deſierunt, qui tunc adverſarii graviſſimi fuerunt. Certe ab Hoffmanni moribus alieniſſimum fuiſſe, ut ullum umquam hominem laceſſeret, ex eo cognoſcitur, quod nullius umquam controverſiæ initium ipſemet fecit, & quod multis ſatis diſerte contra ſe inſurgentibus, quin inſultantibus nihil omnino reſpondere, remque dijudicandæ arbitrium erudito orbi permittere maluit, quam diſceptationibus bonas horas diſperdere. Quicquid autem hic fecit, quo adverſarius irritatus fuit, ita cum jurata fide, qua obſtrictus tenebatur, arcto vinculo cohærebat, ut ſine officii neglecti graviſſimo reatu non potuiſſet omitti.

Ob plura itaque & gravia tædia aulica dimiſſus Hoffmannus repetebat dulciſſimam patriam An. 1712. menſe Junio, & ad intermiſſas aliquamdiu occupationes academicas tanto majori alacritate redibat, quo majorem ex illo otio dulcedinem jucunditatemque nunc percipiebat. Non poſſum quin hoc loco commemorem, quæ Medicus *Joannes* Papius ad Keplerum ſcripſit *epiſt. de vita aulica XL. pag 76* non eſt, ait, *quod mireris conſilium meum de migratione in Boruſſiam, locum minus, ut videri poteſt, tutam. Expertus ego ſum huc uſque vitam primum academicam, tum hic (Onolsbachi) aulicam contabeſco propemodum recordatione vitæ academicæ, tanta ejus eſt bonitas, ſi cum cæteris conferatur. Huic ſi accedat copioſa proxis, ut nos loquimur, facultas regiam fere vitam dicere. In aulis eſt ſplendida miſeria, imo omnis aularum ratio liberalibus ingeniis eſt inimiciſſima.*

Si quid temporis reliquerunt vel ſtudioſæ juventutis inſtitutio vel ægrotantium querelæ, id ita dividebat, ut partem impenderet ſcriptis olim editis nunc recenſendis & per faſciculos edendis, aliquibus etiam ab integro condendis: partem alteram tribueret naturæ per experimenta chymica profundius ſcrutandæ. Hinc factum eſt, ut ab illo tempore *diſſertationum* olim editarum *decuria* apud *Batavos* excuderentur. aliquis

quis etiam faſciculus, ad thermas & acidulas pertinentia complexus, *Ulmæ* prælum ſubiret, quem mox alius excepit, qui diverſi argumenti minora opuſcula, antea ſeparatim edita, conjungebat.

Prope jam ſexagenarius animum adjiciebat condendæ *medicinæ rationali ſyſtematicæ*, cujus primam partem luci publicæ ſiſtebat An. 1717. quam ceteræ ad hunc uſque præſentem, quo ultimam manum operi immortali octogenarius impoſuit, per juſta intervalla exceperunt. Merito videntur reprehendendi, qui ad medicinæ, vel cujuſcunque artis, quæ rationibus per experientiam longam comprobandis & firmandis conſtet, ſyſtemata condenda juvenes accedunt, alienaque fide conſcribunt non ſatis intellecta. Ex quibus dum multa ratiociniis potius conſentanea, quam certa ſcientia eruunt, curandique methodos eliciunt: fit, ut & ipſi ætate jam provectiores facti, multa, quæ corrigant, in ſuis ſcriptis deprehendant, & alii eorum præſcripta ſequuti, ægrotantes non paucos peſſumdent. Quod ſi ad ſcribendum nemo accederet, niſi multum experiendo confirmatus; in experiendo autem ratione præeunte duceretur, ut eventuum cauſſas rite erueret; brevi omnino futurum videtur, ut certum, quod ſequemur, minime obſcurum eſſet diſſenſionumque infinita multitudo aut omnino tolleretur, aut ad inſignem paucitatem redigeretur. Hoffmannus certe, qui tot annos docendo & artis opera edendo conſumſerat, ſemperque eventus fideliter notatos accurata & repetita meditatione ad veras cauſſas revocare anniſus fuerat, oſtendit ſuo exemplo, quantum in rationibus inveniendis & reddendis feliciores ſimus majoribus, qui eandem rem moliti fuerunt.

Quemadmodum vero ad lucis claritatem cognoſcendam nulla alia re opus eſt, niſi oculo ſano & aperto, ejusque uſura omnibus jucunda & utilis accidit: ſic omnino *Hoffmanniana* de medicis doctrinis præcepta ita univerſis, ad quos ea penetraverunt, facilia, plana & luculenta ſunt viſa, ut vix alius liber noſtra patrumque memoria æquali plauſu ſusceptus fuerit. Nam quum bibliopolæ, apud quem primum emiſſa fuerunt, pleraſque partes bis terve renovare debuerit: exteri etiam in ejus meſſem involaverunt, & tam extra *Germaniam*, *Veneti* & *Baſileæ*, quam in illa *Francofurti*, recudendum illud medicinæ ſyſtematicæ opus ſuſceperunt, invito quidem auctore omnes, præter honeſtiſſimos illos viros *Lugdunenſes*, a quibus omnium ſuorum ſcriptorum editionem fieri, non ſolum conſenſit, verum etiam exempla paſſim correcta & locupletata iiſdem ſuppeditavit. In *Gallicum* ſermonem converſæ medicinæ ſyſtematicæ primam partem & *Pariſiis* emiſſam his diebus conſpeximus, in quo tam egregio opere qualem ſe præſtiterit, ſera etiam poſteritas livoris expers longe adhuc apertius prædicabit.

Eodem tempore, quo ad medicinam rationalem ſyſtematicam accedebat, alius utiliſſimi operis editionem aggrediebatur. Nam quum tot annis ſæpius accidiſſet, ut vel ordinis medici nomine reſpondendum eſſet de caſibus propoſitis, vel ad medicinam forenſem vel curandorum ſalu

lu

latem pertinentibus; neque minus crebræ, immo longe etiam frequentius ad ipſum ſolum directæ adferrentur literæ, quibus conſilia expetebant vel ipſi decumbentes, vel de illorum ſalute ſolliciti medici: cœpit illa colligere, & per faſciculos edere ſub titulo *medicinæ conſultatoriæ.* Atque hujus jam *duodecim tomi*, quorum quiſque decurias quinque complectitur, quod opus vix apud nos prodierat, quum jam binis locis, ut *Amſtelodami & Francofurti ad Mœnum*, recuſum conſpiceretur.

Putares virum tot ſcriptis elaborandis, tot conſiliis ſcribendis occupatum non aliis ſemel indulgere potuiſſe laboribus. Enimvero longe aliter ſe res habet, plurimique ſunt, quibus vel in hac urbe, vel peregre degentibus operam ſuam navavit, ut graves morbos devincerent. A quo enim tempore, aula relicta, huc reverſus eſt, vix ulla aula Sereniſſimorum Principum *Saxoniæ*, aut *Anhaltinorum* fuit, quæ non Hoffmanni opera & conſiliis uſa fuerit, eumque identidem ad ſe invitaverit. *Schwarzburgicus* Princeps ſemel iterumque eum ad ſe vocavit, ſub cujus clementia per auctoritatem Imperatoriam Anno 1727 menſe Julio Comitis Palatini munus obtinuit. *Caſſellas* ad Sereniſſimi Landgrafii curationem expetitus ivit, ut & *Guelpherbytum* ad principis ſalutem procurandam accitus fuit. Longum foret, ſi principes, comites, aliosque ex prima nobilitate proceres recenſere velim, quorum valetudini tuendæ, aut languoribus tollendis conſilia miſit, aut ſi enumerare velim, quot magnates ex remotis regionibus huc venerint, & curandos ſe ipſi præbuerint, magnumque fructum ab ipſo conſequuti ſint. Nolumus quoque hic referre, quantum per omnem vitam temporis impenderit literarum commercio, quod cum ſummis noſtri ævi & medicis & philoſophis maximeque cum magno Leibnitio, Imperatoris Regumque archiatris & pluribus profeſſoribus, tam in quam extra Germaniam, de rebus phyſicis ac medicis habuit, de quibus alio forte tempore meminiſſe juvabit.

Anni 1734. æſtate jam adulta Hoffmannus *Berolinum* accedebat, ut ubi habitantes chariſſimos, generum filiamque unicam, cum familia ipſorum inviſeret. Accidebat tunc, ut triſte nuncium adferretur de graviſſimo & fere deſperato viſu morbo, qui Potentiſſimum Regem in caſtris ad *Rhenum* corripuerat. Quum jam in eo eſſet, ut ad nos reverteretur, non ſolum regii miniſtri ſuadebant, ſed etiam Clementiſſima Regina jubebat diutius ſubſiſtere, ut ad manus eſſet, ſi conſilium ipſius expetendum videretur. Et ſane eadem veſpera, quæ regem *Potsdamio* reddiderat, celerrimo nuncio accerſebatur, quo non parum faciebat, quod celeberrimus Batavorum Medicus *Hermannus* Boerhave de morbo conſultus, *noſtri* potiſſimum opera uti ſuaſerat.

Non levis erat morbus, qui optimum patriæ patrem affligebat, ejusque initia jam a tertio anno inſederant, & mora fuerant confirmata. Aſthma erat hydropicum, quod omnino plus terroris, quam bonæ ſpei oſtendebat: omninoque magni viri, quorum conſilia requiſita antea fuerant, aperte declaraverant, quod plus meruerent quam bene ſperarent.

Enimvero Dei clementiæ tribuendum eſt, quod ex ingenti diſcrimine liberatum patriæ patrem recuperavimus. Neque parum effecit animus Regis inter tot moleſtias ſemper alacris, nunquam earum gravitate depreſſus; rectiſque conſiliis audiendis ac admittendis paratiſſimus. Nunquam enim diætæ præſcriptas regulas migrabat, ac medicinarum uſui ſeſe libenter præbebat.

Quinque menſium ſpatio conſumto, quo tempore Hoffmannus regiæ valetudini recuperandæ una cum eruditis & celeberrimis viris Horchio præcipue ac Ellero, ad eandem curationem vocatis, præcipuam operam dederat, id omne effectum dabatur, quod infinita hominum millia ardentiſſimis precibus a ſummo Numine efflagitaverant. Pater patriæ non ſolum immunitatem a doloribus & moleſtiis conſequutus erat, verum etiam priſtinas vires, Dei munere, collegerat, ut prodire & negotiis ſolita alacritate peragendis impendere ſe poſſet.

Ex eniſſe tum omnibus diceres, quod Alexandri militibus, cum is Philippi medici arte & cura confirmatus ſubito in conſpectum illorum venit, ut, quemadmodum illi non avidius ipſum regem quam Philippum intuiti fuerunt, ita omnes pari admiratione & Regem & Hoffmannum adſpexerint ac pro ſe quiſque gratiam habuerint regiæ valetudinis actutæ poſt Deum ſtatori & conſervatori ſolertiſſimo. Jam vero Rex Clementiſſimus nihil omittebat, quo Hoffmanno oſtenderet, quanta ipſum gratia complecteretur. Non ſolum ſplendidis muneribus laborem ac ſtudium tanto tempore exantlatum compenſabat, verum etiam ſæpiſſime, præſentibus legatis ac proceribus, profitebatur, quod poſt Deum immortalem rei operam valetudinis beneficium ipſi deberet. Ornandum itaque honoribus etiam clementiſſime cenſuit: eoque id magis ſe etiam facere profeſſus eſt, ut orbis cognoſcat, quantum amet virum, quem alio tempore inimicorum malæ artes in eadem aula opprimere conatæ fuerant. Sua igitur ſponte ipſum *conſiliariorum intimorum* ordini adjunxit; filioque unico cognomini, paternarum virtutum æmulo, inter *Fridericianæ* academiæ profeſſores medicos ordinarium locum tribuit, & conſiliarii aulici honorificam dignitatem adjunxit.

Neque minus fuit in Clementiſſima Regina ſtudium Hoffmanno benigniſſimam voluntatem ſuam declarandi. Nam inter alia præclariſſima munera donavit ipſum ſua imagine, quam celeberrimus pictor ſummo artificio elaboraverat; ab eodemque pingi Hoffmannum jubebat, ut in regio ſeceſſu *Monbijou* collocaretur. Scripta etiam viri omnia mitti ſibi jubebat, bibliothecæ ejuſdem ornatui inſerenda; ſæpius inter hæc proponebatur ipſi, ſuperet utique Regem & Reginam, ut in propinquo eſſet, promiqueque poſſet, ſi quid accideret, ad opem ferendam advocari. Enim vero excuſabat ſeſe iiſdem argumentis, quibus quondam apud regem Davidem ſenex Barſillaus fuerat uſus, & opus eſſe dicebat, ut in tam provecta ſenectute ad vitam beatam ſe præparet, & breve, quod ipſi vivendum ſit, tempus medicinæ ſuæ ſyſtematicæ ad finem perducendæ & conſilia

ſa-

ſaluberrimis dandis impendat: neque minus clementer admiſſa hujus excuſatio fuit, quam illius fuerat.

Menſis itaque Aprilis An. 1735 initio Clementiſſimo Regi valedixit, ac non ſine multa gratiæ propenſiſſimæ ſignificatione, cui oſculum Rex adjiciebat, dimiſſus fuit. Ad ſuos ſalvus omnino redux maximo gaudio non ſolum domi ſuæ, a qua octo menſibus abfuerat, exceptus, verum etiam academiæ & urbis ſtudioſiſſima congratulatione, quæ venerandum ſenem, tamquam præcipuum decus ſuum, & ante obſervaverat, & nunc tanto ardentius excipiebat, quum tot præclaris laudibus illud meritum divinum Numen adjeciſſet, quod regem optimum & clementiſſimum ſervaviſſet.

Crebris ab eo tempore literis, etiam ipſiſſima Regis manu ſignatis, & inſignibus muneribus per ſingulos fere annos tranſmiſſis, certior redditus fuit de propenſiſſima in ſe voluntate, qui non ſemel Regia ſua manu teſtatus eſt, vitæ ſuæ conſervationem poſt Deum ipſius curæ deberi. Ut vero etiam academia Fridericiana, cujus ſenior jam eſt, cognoſceret, quantum Rex cupiat conſilia hujus, tam multorum annorum uſu exercitati viri, apud eum plurimum valere, Auguſtali libello jubebatur, nullam rem alicujus momenti abſque ejus conſilio & ſententia perficere.

Tam felicem & fortunatam Hoffmanni ſenectutem haud modica interpellabat An. 1737 gravis morbus, qui dilectiſſimam ejus conjugem, quacum per 38 annos conjunctiſſime vixerat, ab ipſo divellebat, in placidam ejus mortem terminatus. Sed hoc quoque adverſum eo animo, quo Chriſtianum & philoſophum decet, perferebat moderatiſſime atque cogitationes a triſtibus avertendo impendebat piis meditationibus. Eo enim tempore omnem chriſtianæ doctrinæ ſummam perſpicua & nervoſa brevitate, verbiſque *Latinis* complectebatur & cum publico communicabat. Quum de eo ſcripto apud Regem Clementiſſimum mentio facta eſſet, illeque gratioſiſſimis literis oſtenderet, ſe cupere, illud etiam vernaculo ſermone exſtare, non poterat defugere juſſum, efficiebatque ut primo quoque tempore *Germanica* lingua legeretur.

Anni 1738 æſtate graviſſimus morbus febrilis optimum virum occupabat & non mediocriter affligebat, prorſus ut multis metuendi cauſſæ plures & majores, quam bene ſperandi, viderentur. Divino tamen munere factum eſt, ut recuperaverimus virum, ipſiuſque vegeta & alacri ſenectute gaudeamus, nuper octogeſimum primum vitæ annum ingreſſi. Ultimo nec reticendum eſt indefatigabile ipſius in ipſa hac extrema ætate diſcentibus inſerviendi ſtudium, ſiquidem per integros jam octo annos eam publice docendi iniit rationem, ut auditores, theoreticis præceptis bene inſtructos, recta medendi ſcientia imbueret. Quem in finem quovis ſemeſtri collegium medico-practico clinicum aperuit, in quo accurate conſcriptos & ab exteris ad ſe tranſmiſſos caſus communicavit, & ex his veras, tam proximas quam mediatas cauſſas ſolide eruit, quibus deinde genuinam ſanandi methodum ſuperſtruxit ac candide docuit. Dies

F 2 vix

vix poteſt, quem ſingularem plane fructum ac uſum ii inde percipiunt, qui artem ſalutarem feliciter & cum laude exercere cogitant. In tota enim medica ſcientia plurimum ſibi obſervatio & longus rerum uſus vendicat, qui optimus medicinæ interpres & docendi diſcendique magiſter merito prædicatur. Atque hæc inter nec publica academiæ negotia umquam refugit: ſed ita emolumentis ejus procurandis & amplificandis ſtudet, ut ſe vires vigoremque omnem propterea a benigno Numine accepiſſe exiſtimet, ut aliis inſerviendo conſumat. Maximum hujus animi documentum nuper dedit, quum anni hujus ſupra milleſimum & ſeptingenteſimum quadrageſimi XII. Jan. die ad ſe ordine quintum rediens Prorectoratus arduum & moleſtiſſimum munus ſenio jam langueſcentibus humeris imponi pateretur, victus eorum precibus, qui, quantum univerſis a prudentia & auctoritate ejus acceſſurum eſſet commodum, ex prægreſſorum magiſtratuum felicitate metiebantur. Faxit Deus, ut non ſolum hunc jam octogeſimum primum optabili valetudine perficiat, magiſtratumque felix lætuſque abſolvat: ſed & multos deinceps annos ſubjungat: ut optimo viro, communi utique bono, patria urbs, Fridericiana academia, regia domus, univerſum genus humanum, quibus commentando ac conſulendo prodeſt, diutiſſime ſalvo & incolumi perfruantur.

Atque nunc ſermonis filum abrumpo, commentandique finem facio. Satis tenuiter hæc de ſummis viri meritis eſſe tradita, ipſemet agnoſco, quamque multa dici porro potuerint aut debuerint de laudibus ejus optime video. Quoniam tamen ad hanc ſcriptionem accedere, niſi impetrata venia & exoratis ſubſidiis, nolui, non alia autem conditione illam nactus ſum, quam ut parcerem modeſtiæ ipſius, quæ profeſſam laudationem minime perferre poteſt: ſimplici hac vitæ factorumque recenſione defungendum fuit. Certe non deerit ampliſſima dicendi materia cuicunque ad laudandas virtutes, quæ illuſtres & ſummæ in eo eluxerunt, progreſſuro: atque ut vitæ etiam annorumque ſeries, longius divino beneficio producta, plurima, quæ his addi debeant, facta ſuppeditet, omnibus votis ab illo expeto, qui vitam reſque mortalium omnes liberrimo arbitrio moderatur.

INDEX RERUM.

Primus numerus tomi quarti partem, alter paginam & S. ſupplementum indicat.

A

Abdomen ventriculi ſecus ligato poſt partum ſæpe inteſtinorum dolorum cauſſa 2.164 mitteriores via faculentia.
Ablactatio infantum quo tempore fieri debeat S. 16 quæ poſt illam obſervanda ibid.
Abortus quid dicatur 3. 280 partu naturali graviores eſt 3. 301 quo tempore contingat 3.289 differt a partu ſeptimeſtri ibid. ab hæmorrhagia abortiva & minutiali 3.290 non facile provocatur, quod auctorum teſtimoniis ibid. & variis obſervationibus probatur 3. 291 ſigna 3. 290 ſubjecta 3. 291 cauſſæ occaſionales ſunt uteri vitioſa conſtitutio & prava diæta puerperarum 3. 293 alvus adſtricta 3. 290 fluor albus diutius infeſtans 4. 372 hæreditaria diſpoſitio & abortiendi conſuetudo 3. 294 ſpaſmus tonicus uteri 3. 293 ſanguinis defectus & abundantia ibid. tuſſis convulſiva 3. 295 exiitus violentiæ 3. 293. polypus uteri 4. 151 cauſſa proxima 3. 292 quando contingat in veterib. & quæ pariat ſymptomata 1. 85 & quæ illum ſequuntur 3. 295 precavetur ad ipſum is quo conſiſtat 3. 294 diſponit frequenter ad fluorem album 4. 374 ad hæmorrhagiam uteri 2. 58 ad leucophlegmatiam 4. 447 crebrioris circa medium geſtationis tempus contingentis exemplum 3. 301 frequentis cauſſa 3. 303 venæſectione præſervatus 3. 301 cum perpetuo vomitu junctus 3. 308 enim inſequentis hæmorrhagia uteri & ſcelerum exterminat 3. 300 cum ſymptomatibus hypochondriacis 3. 305 nimia ad ipſum proclivitas cum ſcelerum exterminans 3. 307 Indicationes curatoriæ & præſervatoriæ 3.295 quæ capiuntur venæſectione 3. 296 laxantibus leniorihus quomodo uteri purgatio ſi poſt partum 3. 297 quomodo ex tempeſtate vitioſo exacto vitæ regimine tractandus ibid. qua ratione immineat ſecundus 3. 298 hæmorrhagia in illo quomodo tractanda ibid. quomodo præcavendum acuti morbis ibid. in dyſenteria 3. 290 in hyſterico malo ibid. cautelæ circa venæſectionem ibid. circa potum & unctum corporis 3. 306
Abſceſſus colon ſigant 3. 173 diſcernit a fiſtulis 3. 187 ab ulceribus 3. 137 ſunt ſæpe cauſſa fiſtularum 3.169 ſanguinem tua ſint frequentes 2.12 quomodo in pota frigida ſub paroxyſmo febrilis naſcantur ibid. *circa aurem* occultus convulſiones ſæpe excitat 3. 43 *apertio* curatio 3. 154 *ex hepatitide* orti cauſæ 1. 244 *meſenterii* vid meſenterium, *muſculorum abdominis* ex retentione 1. 22 *pulmonum* an puſſis ſanari 3. 238 quando poſt peripneumoniam remanent ibid. *veſicæ* vid. veſica, *uteri* vid. uterus.
Abſorbentia quatenus conveniant in cardialgia 2. 116 in febribus 2. 18 15. ſeq. quomodo improvide data atrophiæ infantilis cauſa S. 33
Acidum quid & unde S. 47 acriopulſi quomodo ſæpe aſthmatis convulſivi & infantilis cauſa 3. 130 epilepſiæ 3 146 gutturis tenax 4. 63 motuum ſpaſmodicorum vagorum 3. 48 tuſſis ferinæ 3. 176 curatio S. 47
Acida humores incraſſant 3. 288 4. 208 ſeri ſitteſſum faciunt 3. 167 primarum viarum ſtimulant 3. 17 diarrhœam ſuſtinent 3. 189 menſes ſupprimunt 3. 18 remedia vermibus ſunt inimica & quæ S. 52 quomodo adhibenda ſint in febre verminoſa 3. 310 quomodo præſtitent in peſtilentia 1. 133 laudantur in ea 1. 134 ſeq. præſertim ſi bezoardicis ſunt ſuttine mixta 1. 159 laudantur in petechiali a 141 petechizante febre 1. 125 in ſynocha putrida 1. 173 an in hæmorrhagia narium

conducant 2. 8 an in tertiana 1. 9 eorum abuſus incautior quantanam procedat 1 39

Acidula qualia principia recondant 4. 170 cum lacte optime miſcari poſſunt ibid. arietarium uſum corpus ante præparari debet 2. 137 cur ſub earum uſu quidam affectus maxime noceant 1. 194 & ſructus horum 3. 184 impurior ſubjectis magis quam thermæ proſunt 5. 80 frigidæ potæ quibus noceant 3. 17 improvide uſurpatæ ſebres intermittentes excitant 1. 8 ſanitatem 5. 129 præſertim obſunt in hydropicis 5. 156 hypochondriacis & ſpongioſis ſubjectis 3. 107 a ſpaſmo vexatis 3. 110 in vertigine idiopathica 4. 30 laudantur in aſthmate 3. 156 calculo felleo 2. 137 dyſenteria 3. 257 in epilepſia & quando conducant 3. 11 nephritide 2. 218 cum lacte proſunt in doloribus inteſtinorum a morbo ſpaſmodico vagi 5. 51 odontalgia 2. 238 malo hypochondriaco 3. 195 vertigine ſymptomatica 4. 56 ulceribus 5. 147 uteri hæmorrhagia 1. 39 vid. *aquæ minerales*.

Acidum eſt plurimarum cauſa morborum infanticum 5. 8 ex quibus ſignis pateat ibidem, quænam ad illud regenerandum ex parte lactantis contribuant 5. 10 ex parte infantis ibid. in primis hypochondriacorum viis unde 3. 126 arthralgiæ qua ratione cauſa exiſtat 2. 116 quomodo tollendum ibid. ſal an podagræ materiæ & cauſa 2. 200 corroſivum concurrit cauſa ulcerum quod probatur 5 138

Acrimonia humorum quomodo generetur 5. 95 in infantibus unde 8. 7 & ſenibus 5. 27

Adſtringentia *externe* admota capiti quomodo repellant humores 1. 217 *ſeq.* gingivis inuncta in dentitione difficili nocent 5. 20 in eryſipelate 3. 243 *interne* quomodo in tertiana cum fructu queant adhiberi 1. 11. 15 in nimio hæmorrhoidum fluxu 2. 40 robustioribus nuptis quo in caſu ad febres lentas commendantur 1. 306 neque uſurpata in nimio menſium fluxu malum hyſtericum concitant 3. 59 polypo 4. 155 in dyſenteria qua cautione adhibenda 3. 0 4 in gonorrhœa 4. 294 nocent ad abortum præcavendum 3. 199 in convulſivis morbis 3. 75 in expellendis exanthematibus 5. 221 in fluore albo 4. 278 in hæmoptyſi a defluxione acri 2. 81 quoniam & quando in uteri hæmorrhagia conveniant 2. 37

Ægypti cur dyſenteriæ obnoxii 3. 246

Æquinoctia aut aëris illa auditus vitia exacerbent 4. 84 aut tempeſtatis circa illa in convulſionibus conveniat 3. 54

Aër qui uſui 5. 128 *purus* ac *temperatus* totum partibus ſolidis conciliat 5. 7 quos effectus exſerat in pulmones 1. 255 laudatur in tuſſi 3. 180 *ipſius mutatio* magnam ad nervoſi generis ſanandos morbos habet 3. 68 confectio aſthmatis 3. 157 in deliriis melancholicis & maniacis 4. 110 in epilepſia 3. 8 in ſcorbutica 5. 14 *ſubita* ad apoplexiam contribuit 2. 85 ad odontalgiam 2. 242 ad vomitum cruentum 2. 35 qualis conducat puerperis 3. 78 rabidis & phthiſi 4. 276 variolis laborantibus 1. 82 quomodo ab aquarum inundatione inſalubris reddatur 1. 139 ejus *conſtitutio præternaturalis* quæ in corpore pariat damna 1. 128. 133. 5. 241 qualis diſponat ad abortum 3. 295 ad auditus vitia 4. 84 ad dyſenteriam 3. 240 ad febres exanthematicas 5. 121 ad fluorem album 4. 274 ad hypochondriacum malum 3. 162 ad purpuram 5. 56 ad rachitidem 5. 37 ad ſcabiem 6. 12 ad ſcorbutum 5. 7 ad ſingultum 3. 192 ad ſphacelum 3. 37 quomodo frumenta corrumpat 1. 99

Æris viride egregie callum abſumit 5. 176 quomodo adhibendum 5. 177 ejus aqua ulcerum putredinem arcet 5. 148

Ætas cui quælibet ſuas peculiares habeat affectiones 3. 96 5. 108

Æthiops mineralis quomodo conficiatur 5. 13 confert in contuſionibus ac ſanguinis ſtagnationibus 3. 16 gutta ſerena 4. 66 lue venerea cum aliis ſudoriferis 5. 90 reſiſtaurantia morbis ſubcutaneis 5. 216 tuſſi ferina 3. 181 vermibus exturbandis 5. 45

Alcohol in anhelo ſemuli præſervando laudatur & quare 128

Alexipharmaca quomodo ad geraſiu exanthematum contribuant 1. 196 ſoln nocent in peſtilentia 1. 158 ſed aurdia nupta in aa conveniunt ibid. nocent in petechizante febri 1. 131. ſeq. ſed an alepriat nupta intardum conveniunt ibid 1. 118 nocent in purpura 5. 70 in gonorrhœa cum aliis ſudoriferis laudantur 4. 291 in ure in dyſenteriis ſunt adhibenda 5. 158

Aloetica cui infantibus noceant 5. 17 in defectu diſpoſitionis ad hæmorrhoides 2. 173 hæmorrhoidarius ſuper nimium hæ-

-morr-

monachorum fluxum excitans 4. 45 nocent in vomitu cruento 2. 58

Alumina an conveniant in febrium intermittentium curatione 1. 10. 20

Alvus ejus ratio in omnibus fere morbis habenda 4. 42 quomodo in abortu ſolvenda 3. 297 ardente febre 1. 189 calculo 1. 109 catarrhali benigna febre 1. 68 in colica 1. 286 convulſivis morbis 3. 5 c doloribus inteſtinorum 2. 188 malo hypochondriaco 3. 8 c iliaca paſſione 2. 185 in lue venerea 5. 97 maligna febre 3. 70 mictu cruento 2. 122 petechiante 1. 124 in puerperio 5. 274 *ſeq.* quartana 1. 38 quotidiana 1. 31 ſemitertiana 1. 61 tuſſi 3. 170 variolis 1. 82 ejus *aperiens* quantum valeat ad morbos præſcindendos 1. 19 *fluxus* quando & quomodo in petechiali febre ſit promovendus 1. 14 c quatenus conveniat in pneumonicis febribus 1. 50 num eas ſolvat 1. 230 quatenus in purpura ſit dirigendus 2. 113 quando in variolis ſit procurandus 1. 95 vid. plura *diarrhœa*. *Adſtrictio* ſeguorem ad ſuperficiem pellit 3. 7 hinc congeſtiones ad caput ſuſtentet 4. 168 eſt gravidis familiaris 3. 298 morbos chronicos ſuſtentat 3. 59 inducitur ſæpe a tinctura antiphthiſica Grammanni 2. 163 vel ab acido ac prunis viti 3. 128 vel a convulſione inteſtinorum 3, 280 maxime eſt in catalepſi & unde 3. 64 diſponit ad abortum 5. 296 autum tinctum 4. 85 mictum cruentum 2. 7 c convulſiones auget 3. 35 maxime nocet in purpura 5. 72 quæ pariat ſymptomata in variolis 1. 8 c. 91 an fumo tabaci reſecatur 1. 188

Amara quo principio maxime agant 5. 18 bilis defectum ſupplent 4. 197 quomodo in quartana agant 1. 33 cur & quomodo vermibus inimica 5. 42 ſopa noct 1. 1 u ictero 4. 107 laudentur in ſcorbuto 5. 19 putredini reſiſtunt & quæ 5. 39

Amentaceſ vid. *gutta ſerena*.

Ambra gryſea ſummum eſt analepticum 3. 10 ejus *eſſentia* quando in palpitatione cordis conveniat 3. 137 cum *paſſulis* decocta a Cracone in decliuatione tuſſis laudatur 3. 180

Ambuſtio quos effectus in corpus humanum inſtrat 3. 36

Amor occultatus & veſanus omne animi & eo potius functiones perturbat 3. 86 ſæpe epilepſiæ cauſſa 3. 6 deliriorum 4. 105

Amputatio membrorum ſphacelatorum ubi & quomodo inſtituenda 5. 45 quæ circa illam tenenda 5. 45 quæ ante & poſt illam conſerant 5. 41

Amuleta quomodo operentur 4. 280

Amygdalæ dulces, earum oleum externe in tocium ſiccitate laudatur 4. 87 vel ante vel poſt anthelminticorum uſum internum convenit 5. 74 in calculo renum & felleo 2. 176 dyſenteria 3. 192 hæmoptyſi & 20 inteſtinorum doloribus a ſalivatione mercuriali 5. 94 tuſſi vel ſpermata ceti 3. 18 vel cum ſyrupo papaveris albi 3. 181 vel ſtercora indurata edurenda 3. 185 cum nucibus oleo in ſingultu 3. 121 cum ſpermate ceti in ſcorbuticis doloribus venereis 5. 20 crebro inſantibus arthriticum nocet 8 17

Analeptica quæ conveniant gravidis ad abortum præcavendum 3. 298 laudantur in peſtilentia 1. 159 quando conducant in phrenitide 1. 226

Anaſarca hydrops quid 4. 227 differt a cachexia 2. 199 ab hydrope polypo cordis juncto 4. 237 a leucophlegmatia 4. 127 ſigna ibid. ex defunctorum anatome 4. 230 ratio ſymptomatum ibid. cauſſæ occaſionales 4. 236 *ſeq.* prognoſis 4. 237 cum æſtimata juncti caſus 4. 254 cum tympanitide juncti & ſaucii exemplum 4. 245 indicationes curatoriæ 4. 238 quæ abſolvuntur paracenteſi ibid. & quando 4. 239 purgantibus ibid. emeticibus 4. 240 & diureticis ibid. quando ſudoriferà conſtrani 4. 241 cauterium ſucceduat quomodo tractandus 1. 15 an veneſectio in eo conveniat 4. 24c cautelæ circa purgentes 4. 243

Angina quæ dicatur 1. 208. 209 ejus ſubjecta ibid. ſedes 1. 208 ſpecies periculoſæ ibid. in quo differat ab aphtis 1. 290 ab inflammatione faucium levior ibid. a prunella ibid. a ſpaſmis hyſtericis ibid. quando in ea magis ſolida quam fluida deglutire queant 1. 216 ejus cauſſa proxima & remotiores 1. 209 orta ex conclavi recenter calce obducto 1. 200 ex repellentium præpoſtero uſu diſcuſſa 1. 216 alvi fluxu ſoluta 1. 215 mortis ſigna in ea 1. 211 prognoſis 1. 210 *epidemica* quibus temporibus ſe exſerat ibid. *interna* qualis dicatur 1. 208 *humida* & *ſicca* qualis ſit 1. 209 *ſymptomatica* quibus ex cauſſis oriatur 2. 210 & quibus occidat ibid. *vera* quaſi dicatur 1. 209

quomodo curanda 1. 211 *ſiq.* quo pacto conveniant exercitia 1. 212 & ſanguinis miſſio 4. 211. 212 *recidivam* ſæpius faciant 1. 216 ejus recidiva, quomodo arcenda 1. 214. 216
Angli cur phthiſi obnoxii ſunt 4. 274
Anima arctiſſimum cum corpore habet commercium 3. 63 ejus ſedes quo loco ſtatuenda ibid. in mechaniſmo per mechanicas cauſas agit 3. 58 ipſiusque *ſunctiones* beneficio fluidi nervei ſiunt 4. 104 irregularitates unde dependeant 3. 3 an ipſa proxima cauſa functionum vitalium ſit 4. 135
Animi affectus quinam ad eos proclives 1. 226 pro ratione varios edunt affectus 3. 221 eorum noxa in tota motuum œconomia 3. 28 in pueris & infantibus ad quos morbos diſponant 3. 2 morborum ſanationem remorantur 3. 79 morbos quieſcentes ſæpe reſuſcitant 4. 82 diſponunt ad abortum 3. 168 cachexiam & chloroſin 4. 210 epilepſiam 3. 5 hypochondriacum malum 3. 105 lipothymiam 4. 132 motus ſpaſmodicos vagos 3. 48 ſpaſmum œſophagi 3. 212 polyporum generationem 4. 154 quæ in febre petechizante pariant ſymptomata 1. 121 & cui maxime ſub uſu aquarum mineralium noceant 3. 124
— *deliquia* diverſum gradu 4. 78 in quo ab apoplexia & epilepſia 4. 130 a ſuffocatione ibid. ſigna antecedentia & ſolutionis paroxyſmorum ibid. ſubjecta & cauſſa proxima ibid. mediatæ cauſſæ ſunt animi affectus ibid. corruptio partis ſphaceloſa 4. 135 diæta prava ibid. hæmorrhagiæ nimiæ 4. 138 hydrops pattantis 4. 138 morbi prægreſſi & qui 4. 134 opiata & narcotica 4. 135 polypus 4. 136 venena, purgantia & emetica ibid. unde in paſſione hyſterica frequentia 3. 75 & in puerperis 4. 145 & quomodo in his tractanda ibid. prognoſis ſuccesſi & male 4. 138 ſalutaris 4. 137 vide plura *ſyncope* & *lipothymia*.
Anodyna quænam ſint laxiſſima 3. 92 ſub lingua detinere jubent in aphonia 4. 98 laudantur in animi deliquiis ab ira 4. 138 calculo felleo 4. 136 capitis aurium dolore 3. 156 doloris mammarum 4. 121 dyſenteria 3. 253 ſingultu 3. 240 viſiæ ſpaſmo 2. 208 tormini 3. 235 quatenus ad puerperarum febres conferant 2. 233 in rheumaticis arthriticis & doloribus 2. 226 inio genere nervoſo debilitate noceant 3. 74 colera adfectis 3. 276 & in intermittentibus 1. 14
Antepileptica quænam ſint 3 33
Anthelmintica quotuplicia & quæ ſint 3. 41 variæ eorum præparationes 3. 43 quid ante & poſt horum uſum agendum 3. 34 fortiora quando in cardialgia verminoſa noceant 4. 120 *anthelmintica pilulæ* vid. *pilulæ pulvis* vid. pulvis, *ſyrupus* vid. ſyrupus
Anthraces peſtilentiales quæ diæta 1. 254. *ſeq.* qualem poſcant curationem 1. 260
Antidota quæ ſint optima 1. 224 3. 270
Antihecticum Poterii an in hectica conveniat 1 306. *ſeq.*
Antimonium crudum decoctis antivenereis cum fructu additur 3. 92 in pulvere cum aliis in arthritide venerea 2. 223 *ejus ſal ſulphureum* quomodo præparetur 3. 90 quod laudatur in lue venerea ibidem, *ſulphur auratum* ſudoriſicis in lue venerea ſubjungitur ibid. *tinctura* ejus cum aliis laudatur in capitis doloribus a ſcorbuto 2. 111 ad calculum renalem arcendum 2. 188 in lue venerea 3. 90 ulcerum vaporum inflammationem inducit 1. 203 cum aliis in ipſo minus rite præparati choleram excitans 3. 272 bene præparatus ex eo in lue in ulceribus laudatur 3 151
Antiaphrodiſiaca quid circa illorum uſum venenorum 2 148
Antiquarium Riverii quomodo præparetur 1. 33
Antiſcorbutica quænam ſint 3. 17 lactantes bilioſis ſubjectis & juvenibus offerenda 3. 12 eorum ſucci optima cum ſero lactis propinantur 3 32
Antimonia aquæ cum lacte mixtæ in veſicæ vitiis laudantur 2. 73 quando conferant in nimio hæmorrhoidum fluxu 2 47
Anus, ejus fiſtulæ ſedes 3. 178 cauſa 3. 171 ſæpe melius conſolidata phthiſeos cauſa 4 178 quomodo tractanda 3 179 *procidentia* ſæpius fortiori ſphincteri ſpaſmo debetur 2 202 cui ſinibus infimis & hæmorrhoidarii familiaria ſymptomata 2. 44 *ſpaſmus* valida conſtrictio ſæpe dolores acres & ſlatulentos producit & in quibus 2. 182
Auxiliar præcordialis unde ſuam trahat originem.

gloſis ri 293. in febres ardentes 1. 285. quomodo a puta ſoſſa ſarneator 5. 63.

Aphonia quæ dicatur 4. 95. ſedes ejuſque cauſa proxima ibid. oritur ab ubi ſetan 4. 96. a paralyſi linguæ aut ſcte impuro ſtagnante ibid. a ſanguinis congeſtione ad linguam ibid. prognoſis ibid. ex inſulta apoplectico ortæ exemplum 4. 101. quomodo tractanda a paralyſi linguæ inducta 4. 97. a catarrhali defluxione ibid. quomodo ſub ſalivatione mercuriali oriunda ſananda ibid. a vitio ſanguinis orta qua ratione tractanda ibid. a vermibus 4. 98. cautela circa venæſectionem & ſpirituoſa 4. 97.

Aphthæ quæ dicantur 5. 24. differunt inter ſe ratione graduum ibid. in quo ab antiquis 1. 203 cauſa materialis & formalis 5. 24. mediatæ & remotæ 5. 25. a ciruræ aquatiſæ uſu ſæpe producuntur 3. 149. ſymptomatum ratio 5. 25 prognoſis ibid. quomodo ſint tractandæ 24. præſertim in infantibus ubi retio habenda nutricis 5. 25. & infantis ibid. quomodo in vetulis 1. 81. 90 quæ exsurgunt in ... convenientes 5. 25. cautelæ circa ſymptomaticas ibid. 14.

Apophlegmatizantia laudantur ad tuendos milignos morbos 1. 139.

Apoplexia quot ejus gradus 4. 2. *ſanguinea* quid 2. 81 ſerum 4. 2 *ſeroſa* in quo conſiſtat 2. 87 quo loco maxime accidat 2. 83. 4. 2. ſigna antecedentia 2. 84. ſymptomata atque effectus 4. 92. eu deſunctorum anatomia 2. 87 in quo differat ab animi deliquio 4. 130. a paſſione hyſterica 3. 74. a lethargo 4. 29. diſponens ad eam animi affectus 2. 83. debilitas generis nervoſi 4. 7. excretiones ſanguinis & ſeroſæ ſuppreſſæ 4. 5 *ſq.* mercurialia inepte adhibita 4. 9. a mercurialibus in podagra datis exemplum 4. 29 morbi epileptici ac convulſivi 4. 9 polypi in caſſis cordis & cerebri 2. 87. 4. 150 ſpaſmi partium inferiorum 4. 3 ſtatus ſanguinis 2. 86. plethoricus 2. 79. 4. 5 nunc inſultus in corpore purpura & podagra vexato exemplum 4. 24. leviores in lethalem mutatæ caſus 2. 92. finitum balnei calidi Carolinarum uſu obſervatio 2. 91. ſanatio et purgante mitiori ortæ exemplo 2. 92. curandi methodus quæ ſyſtoribus acribus haud ſolvenda 2. 88. curatio & cautelæ ceſſantibus 2. 84. & venæ ſectionis congruo loco ſalutare 2. 88. 4. 9. cautelæ circa balſamica & apoplectica 2. 90. circa venæſectionem 2. 89 purgantes alvum ſolventibus ibid. in hæmorrhoidarii ſectionibus & hirudinum applicatione & externis balſamicis ibid. venæſectione ibid. & exacta victus ratione 2. 91.

Appetitus a diuturna abſtinentia periit 3. 71. a ſalibus acidis excitatur 3. 34. *nimius* a quibus ſaniſſimatis 3. 99. ſua ante morbum ſpaſmodicorum in caſionem auſtinet 3. 34. plane *dejectus* in quartana quid indicet 1. 42 cum bono conſilio reſtrictus poſt febres malignas 1. 150. & intermittentes 1. 318.

Apuli non catarrhalibus & exanthematicis morbis ſcatent 3. 91.

Aqua propota pura eſſe debet 5. 19 *calida* pota a nescio proſeſſore ad ſanalem præſcandum laudatur 2. 189. *frigida* potus a variis auctoribus laudatur 2. 174. ſanat & præcavet morbos 3. 283. fibras roborat & firmat 2. 194. 3. 217 acres humores temperat & reſerat obſtructiones 4. 19 5. 16. ſanguinis æſtum reprimit 2. 177. quomodo ſudorem moveat 1. 121 non promiſcue exhibenda 2. 172 3. 32 & quæ circa ejus uſum tenenda 3. 40 quem uſum præſtet in ardente 1. 189 in cardialgia ab ica 3. 117 in ceterr hepaticis 3. 171. in cholera 3. 283. cholericis morbis 1. 191. ſolvit ſanguinem 2. 179. convulſionibus 3. 32. epilepſia 3. 181 hæmoptyſi 2. 23. *hæmorrhagia* aurr 3. 52 lipothymia 4. 140. lippitudine oculorum 4. 79 palpitatione cordis 3 144. ulceribus 5 68. nocet poſt emeticum 3. 23. *chalybeata* a quibus commendatur ad liciti morbos 5. 16 hæmorrhagias omnes 2. 40. vomitum præſcribendum 2. 38 quæ ratione ejus inundationes aerem reddant inſalubrem 1. 139 *hydropicorum* quales conſtituant 4. 232 *marina* cui a veteribus ita dicatur & quid ſit 4. 227. *lavans* quomodo paranda 1. 80 *ſcelopetaria* laudatur in exteſis capitis ciſſureſcentis 3. 331 mixta ciuſdem c. 211. cum balſamo vitæ in gonorrhœa ad injectionem 4. 296. *vitæ ſtomachica & intimarum* ea poſt cibum ſumtum digeſtionem promoveat. 2. 196.

Aquæ minerales actiones ſuas ſummunt 5. 19. quænam principia reſonant 4. 117. earum effectus & uſus 2. 115. ſeque ante & ſub earum uſu tenenda 3. 107. artificiales imitatio 3. 26 calidæ ta ſubjectus

Google

ſtis in potu caute adhibendus 5. 86. purgatorii calculum 2. 138. polyposæ concretioni 4. 157. eryſipelatis recidivæ 1. 170. ſeq. laudentur in cachexia & chloroſi 4. 014. cutis adfectibus 5, 018. in deliſio melancholico & maniaco 4. 116. in malo hypochondriaco 3. 107. periodicis 1. 682. morbis a ſanguine impuro & ſpiſſo ortis 2. 126. in quotidiana continuatis 1. 42. quatenus in aſthmate conveniant 3. 163. in febribus intermittentibus 1. 38 ſeq. cum primis longis 2. 51 & cur in iis condueant 1. 50. quando in febre lenta 1. 304 & quæ iis non præſidia ſit roganda ibid. in phthiſi 4. 187. cum lacte quomodo sint instituenda 4. 176. commendantur in arthritide & rheumaticis doloribus 2. 225. nimio hæmorrhoidum fluxu 2. 48. potenti a ſcorbutica 5. 67. rheumatiſmo ſcorbutico 2. 223. diu nimis uſurpatæ quam noxam inferant 5. 107.
Aquiſgranenſes thermæ cur nimis calidæ ſint 4. 88. ante earum uſum corpus rite præparari debet 2. 128. laudantur in calculo 2. 137. ad polypos arcendos 4. 157. in quibus morbis noceant 4. 88
Arabes dyſenteriæ ſunt obnoxii & cur 3. 246.
Ardens febris quæ vulgo dicatur 1. 180. ſiquæ recte dicatur 1. 183. cui ſubjecta & cauſſæ antecedentes 1. 185. cauſa proxima 1. 184. quibus regionibus terris quibusve frequentior ſit ibid. quam neceſſaria ſit in ea linguæ inſpectio 1. 167. in quo differat ab aliis febribus continuis 1. 183. a marasmo ſenili 1. 167. a ſyncocha 1. 183. quem exitum habeant in ſenibus 1. 167. quid in ea ſignificent rigores 1. 188. in ſene ea male conatrium funeſte 1. 198. copioſo julepi potu ſanata 1. 160. quale regimen poſcat 1. 188. an in ea conveniat venæſectio 1. 186. quomodo adhibendus potus frigidus 1. 190. inprimis aqua frigida 1. 180. qualis conveniat potus 1. 187. quomodo in ea ducenda ſit alvus 1. 188 ſeq. cephalalgia tractanda 1. 189. ſitis ſedanda ibid. craſtinas in tertianam intermittentem mutata 1. 161. ſanguinea copioſo potu ſanata 1. 163. vid. ſynocha biliosa.
Ardor urinarum unde oriatur 1. 126
Arena ſicce qua ratione in intumeſcentia abdominis conferat 4. 285
Armoracia, ejus ſuca quali ſecundas præcipuum 5. 18. ſanderur in ſcorbuto ibid.
Arſenicum quomodo ſumtum ſymptomata inducat & quæ 2. 245. 1. 010. eo ex ſuffitorum nomine 3. 280. ad ſeparationem corruptionis ſphacelo minus tutum eſt 5. 40. eo eo ſumto mors quomodo præcaveatur 1. 204. 3. 276
Arteria aſpera quæ dicatur 3. 173. ejus uſus 3. 174. *bronchialis* ſecundum ſortiumentum & progreſſum anatomice deſcribitur 3. 173
Artorum ſepe ingredientes eos eraſſiorem ſeam tunicam deponant 2. 3.
Arteriotomia num in phrenitide conveniat 1. 220 num in dolore cephalico 6. 102
Arthritica cur præ aliis ad venerem pinas 2. 213.
Arthritis quid veteribus & recentioribus dicatur 2. 217. ejus deſcriptio ab Aureliano 2. 259. differt ratione cauſſarum, indolis & gradium 2. 219. a rheumatiſmo 2. 218. ſubjecta 2. 222. eos maxime, & viros maxime adſligat 2. 221. num ſolius ſcorbuticæ alternantis exemplum 2. 175. num cephalitide ſæpe alteruns 2. 115. cauſa materialis ſalina cujus indolis 2. 257. conferunt ad hunc cauſam adſectus, deſes vita & luxuria 2. 263. hæmorrhagiæ ceſſantes 2. 219. excretiones ſæpe nimiæ & ſuppreſſæ 2. 256. veneris abuſus 2. 284. venæſectio neglecta 2. 018. cauſſa proxima 2. 218. 221. prognoſis 2. 265. 222. *ceſſans* ſæpe ſpaſmi veſicæ & dyſuriæ cauſſa 2. 203. *retropulſa* ſæpe cardialgiæ cauſſa 2. 016. colicæ 2. 163. convulſionum 3. 28. hydropis 4. 236. lethargi 4. 43. palpitationis cordis 3. 134. tuſſis convulſivæ 3. 276. *vaga* qualis menſtrua in ea poſcat 2. 216. quomodo diſſeri e morbus ſpaſmodicis vagis 3. 44. & ſinuade 2. 280. *univerſalis* inſpiratus unde 2. 213. ſæpe ex rheumatiſmo 2. 216. præſervatio quamtimus inſtituenda 2. 225. curatio diffiri pro cauſſarum differentia 2. 023. & quomodo inſtituenda 2. 202. quæ conducant in imminente paroxyſmo 2. 272. in cacochymicis ſubjectis 2. 222. in hæmorrhoidariis 2. 024. anomalæ circa anodyna & opiata quæ tenenda 2. 32. ſolidiora remedia & ſpirituoſa 2. 228. lactis uſum 2. 227. topica 2. 267. & præmeſſionem 2. 224. 221
Artus eorum diſtenſio in epilepſia unde 3. 4.
Aſcarides ob maxime ſedem ſuam habeant 3. 57. eorum cauſſæ & ſubjecta 5. 40. ſunt ſæpe ſinnullorum cauſſa 4. 260. motuum ſpaſmodicorum 3. 57. prognoſis 5. 42 quibus

bus eliminandæ 3. 57. vid. *vermes*.
Aſcites hydrops qui dicatur 4. 227. differt a tumore graviditatum. 4. 237. ab hydrope polypo cordis juncto ibid. vetus a ſputo ibid. ejus ſigna 4. 227 morbi hiſtoria 4. 228. ex defunctorum anatome 4. 229. ſymptomatum catio 4. 231. ejus geneſis dependet ab hepatis vitiis ibid. & aliquorum viſcerum labe 4. 232. cauſſæ occaſionales ſunt animi pathemata 4. 235. diæta inconveniens 4. 234. a frigido potu in cachectico orti exemplum 4. 250. diſpoſitio naturalis 4. 234. exanthemata & ulcera retropulſa & conſolidata 4. 236. nomina 4. 238. curatio inſtituenda diuretica 4. 240. enematibus & purgantibus ibid. & cohobatibus 4. 242. deſperatus quomodo tractandus 4. 243. quatenus paracenteſis conveniat 4. 244. ſcarificatio 4. 245. & veneſectio 4. 243.
Aſthma quid 3. 147. ſubjectio 3. 148. ex defunctorum anatome 3. 148. ex acria vitio cum hydrope pectoris orti exemplum ſuppreſſum 3. 161. ab exhalationibus celeris vivæ 3. 168. a frigore vehementi enati caſus 3. 169. a retropulſo eryſipelate pedum 3. 165. a podagra retropulſa lethalis 3. 164. convulſivum ſtricte dictum quod 3. 140. ejus ſigna ab Arteo deſcripta 3. 147. differt a ſuffocatione hyſterica & catarrho ſuffocativo ibid. a pituitoſo ibid. cauſſæ 3. 149. a materia retenta podagrica orti exemplum 3. 150. a calculo veſicæ felleæ ſubnati caſus 3. 159. prognoſis 3. 163. quomodo tractandum 3. 155. *dropen* ſunelli exemplum 4. 153. cum anaſarca tracti obſervatio 4. 344. *infantilis* cauſſæ & curatio 5. 46. *chronicæ* Caroliani ſanati exemplum 3. 179. *ſpaſmodici* a viſu poſt tiam ſumti 3. 162. a repulſa podagra ortum 3. 167. a tuberculo in oſſe ſacro 3. 171. *ſpaſmodice* *scholleianum* quid 3. 131. a tumore pedum repulſo caſus 3. 163. *ſpaſmodice flatulentum* quid 3. 149. *ſpaſmodica hypochondriaci* ab uſu radicis ſquillæ ſublevati exemplum 3. 160. *ſpaſmodice ſanguineum* quid 3. 140. utriuſque curatio 3. 155. *ſuffocativum* ſæpe a læſione diaphragmatis oritur 3. 130. a pectoris hydrope & polypo cordis 3. 151. quatenus in eo conducant acidulæ & thermæ 3. 136. balnea mineralia ibid. diuretica & externa 3. 137. emetica & purgantia 3. 151. & veneſectio 3. 156.
Aſthmatici quando bene ſeſe habeant 3. 168. qui ad apoplexiam procl. 2. 56.
Atonia ſpaſmum ſequitur 3. 7. *Viſcerum* ex quibus cauſſis inducatur 4. 235. qua ratione ad cachexiam & chloroſin diſponat 4. 228. brevitas morbi & quomodo tractanda ſit 1. 308. hydropem 4. 232.
Atrophia differt a phthiſi 4. 137. infantilis quid 5. 32. differt a rachitide ibid. ſymptomata unde 4. 138. ſigna 5. 32. ſectio ex defunctorum anatomica ibid. cauſſæ mediatæ & proxima ibid. *ſq.* eſt ſæpe ſcorbutica 5. 33. prognoſis ibid. quomodo tractanda & animiq abſorbentium uſu orto 5. 33. a prava digeſtione & tranſpiratione prohibita ſubnata qua ratione ſananda ibid. a ſcorbutica matris labe oborta quomodo tollenda ibid. cautela quæ circa purgantia tenenda ibid.
Avena ejus decoctum quomodo parandum 3. 61. ad æſtum & bilem temperandam in febribus intermittentibus 1. 9. laudatur in dyſenteria 3. 252. tuſſi 3. 170. methodo Lowerana quomodo præparetur 1. 306.
Auditus, ejus vitio quæ 4. 81. *ſq.* differunt tota ſeribid. quibus lædatur ibid. difficilis oritur ſæpe ab aurium cerumine indurato 4. 82. quomodo tractandus 4. 87. a tuba Euſtechiana obſtructa 4. 82. quomodo ſananda 4. 87. a laxitate partium acuſticarum 4. 82. quibus remediis tollenda 4. 87. a ſpaſmo & ſiccitate auris 8c. mediatæ cauſſæ ſunt vitium ventriculi & inteſtinorum 4. 83. ex vitio primarum viarum orti exemplum 4. 02. decubitus ſeroſorum humorum 4. 84. ejus in ſemina ſenili exemplum 4. 01. remotiores cauſſæ 4. 84. *inſtamentis* fortiori purgante curati caſus 4. 02. per mediam ſanati exemplum ibid. *abolitionis* a mercurieli cura mala tractata 4. 03. prognoſis 4. 84. optime ſanatur diaphoreticis & diureticis 4. 85. laxantibus ibid. pediluvia & veſicatoriis ibid. quatenus ei conveniant topica 4. 86 & ſanguinis miſſio 4. 85. quomodo tractandæ ſatali halia 4. 87. ſecum aliis morbis juncta ibid.
Aures earum ſtructura 4. 81. dolores eas graviter lædant vid. *otalgia*. *Tinnitus* ejus cauſſæ 4. 83. ex plethora exemplum 4. 88. ex hæmorrhoidario ſuborti caſus ibid. poſt lethargum & inſultum apoplecticum unde 4. 83. in parotidum inflammatione quomodo reducatur ibid.

in acutis febribus quid indicet ibid.

Aurum ejus effectus in corpore humano 1. 74. *fulminans* qua ratione turulentam induat naturam 2. 135. quo in casu sit noxium 1. 74. quaecunque in singulari infanciis confectas 3. 101. ejus sinistros effectus in febre intestabili benigna 1. 74. in aere morbos infantibus 2. 135.

Auſtria cur ibi colica ſpaſmodica endemia 2. 161.

Autocratia naturæ in quo conſiſtat 2. 136.

Autumnus cur in arthritici & rheumatici dolores ſint frequentes 1. 121. intermittentes febres 1. 63. hæmorrhagiæ narium 2. 6. tuſſis infantilis 3. 184. cur eo pejus habeant hectici 1. 327. hypocondriaci 1. 73. phthiſici 4. 161.

B

Balbuties quid 4. 93.

Balnea aquæ dulcis quomodo præparanda 4. 113. tepida effectibus 4. 114. quid unde eorum uſum conducat 3. 51. horum vtilitas, quibus adjuvatur 3. 34. ſpaſmos relaxent 3. 37. & æqualem ſanguinis circuitum reddunt 3. 111. quæ convulsiones in declinatione arthriticorum dolorum 2. 117. in diſpoſitione ad abortum ex pravo puerperii regimine 3. 197. in calculo renis 2. 187. tepida in affectibus 4. 32. cardialgis ex ſiccitate 1. 117. convulſionibus 3. 34. in affectibus 3. 124. fluore albo 4. 277. gonorrhœa benigna 4. 290. gutta ſerena a ſpaſmis ſubſiſtentibus 4. 69. in hecticis & quando 1. 326. iliacæ paſſionis declinatione 2. 151. lentis infantum febribus 1. 304. lue venerea 3. 56. menſibus ſuppreſſis 4. 114. morbus ſpaſmodicis vagis 3. 51. phthiſicorum ſymptomatum atrocia 4. 173. phrenitide 1. 221. pollutione 4. 290. purpura chronica 5. 68. quartana 1. 24. rachitide 5. 75. a renis nafi 5. 15. ſtrabiſmo 5. 58. ſingultu a tranſpiratione prohibita 3. 202. ſpaſmis uni tenitis 4. 189. diuturni uteri morbo 2. 63. nonnis in cachexia 4. 214. in ardore ac pedum 4. 225. in affectibus ſoporoſis 4. 16. *adſtringentia* quomodo agant 4. 268. & quæ concitent damna in fluore albo uſurpata ibid. ut ea in aquibus paranda 4. 287.

Balſamica quænam putredini reſiſtant 5. 68. *ſubadſtringentia* laudantur in gonorrhœa 4. 122.

Balſamum de copaiva cum ſaccharo inveterato phthiſi inveterata laudatur 2. 202. ipſius eſſentia ſæpe nocet in gonorrhœa 4. 296. *embryonum* laudatur in abortu imminenti 3. 298. in abolera 3. 275. *peſtilentiale* egregiæ virtutis 3. 185. laudatur in tuſſi habituali *peſtilentiale Meiſſ*: ex quibus præparetur 4. 171. conſiſte in phthiſi ſiticulosa quales ſanguinis recondat 5. 84. laudatur in abortu imminente 3. 298. auditos aiens 4. 16. abolera 3. 273. diarrhœa 3. 276. epilepſia 3. 10. gutta ſerena 4. 85. ſphacelo 3. 84. vertigine 4. 49. vomitu 3. 131. *ſine ambra* in cephalalgia rheumatica 3. 101. cum *aqua Regina Hungariæ* in flatulentia 4. 264. hypochondriaco malo 3. 109. cum *aqua ſilopreſſa* ad injectionem in gonorrhœa 4. 196. cum *cortice aurantiorum ſyrupo* in putredine gingivarum 5. 57. cum *ſignis anodynis* in aphonia 4. 98. dyſenteria 3. 213. ſingultu 3. 203. nocet in capitis affectibus et viſu primarum tantum 4. 59. in morbis a plethora & congeſtione 4. 65.

Beccabunga cur excellens antiſcorbuticum 4. 174.

Belgæ cur phthiſi ſint obnoxii 4. 174.

Bilis in quo viſceri ſecernitur 4. 190. ejus ſecretio motu periſtaltico adjuvatur 5. 98. principia conſtitutiva 4. 261. cum bonitæ experimentis inſtituta 2. 130. uſus 4. 161. in duodenum maxime ab quo infunditur & quomodo 2. 239. ſingularis profuſo rurſus 4. 261. atra quæ ſetetibus dicatur 4. 125. *acredina facta* in ea dari ſigno meretur 3. 271. inimem ex quibus cauſis ſuſcipiat acrimoniam 3. 179. & quomodo temperanda 1. 187. *corrupta* & inter vomitus continui 3. 128 ſævos dolores circa hepatis regionem 2. 140. cum lacte in infantum inteſtinis ſtagnans tormentum cauſa 2. 151. *intempeſtiva* ira a ſetetibus cauſa febrium intermittentium dicatur 1. 8.

Bilis reſorata, quod meteorum dulium in dyſenteriis laudatur 3. 254.

Borborygmi unde 3. 98. in epilepſia 3. 5. ab aquis mineralibus frigide potis ſæpe exacerbantur 4. 171.

Bronchia quid 3. 173. conſtricta formalem tuſſis conſtituunt cauſam 3. 183.

Bubones peſtilentiales quales dicantur 1. 185. & quomodo ſiat tranſi 1. 160. venerei quomodo generentur 5. 169. a variis cauſis oriantur 5. 154. *peſtilentiales* qua

gox

menorrhœa ſuppreſſa vel parum æſtimata 4. 289. *febris* ſæpe ipſis ſupervenit 1. 319. quibus internum 5. 154. & arterias iraritandi 4. 495

C

Cachectici cui ſæpe epilepſiæ adſiciantur 5. 6. eryſipelate 1. 267. ſingultu 3. non palpitationis cordis 3. 133. ſphacelo 5. 53. ſi 9 vomitu 3. 129. hæmoptyſis ipſis ſuſpicionem ſuſpectos. 27
Cachexia quæ dicatur 4. 207. ab Aureliano ibid. & Aretæo optima deſcribitur ibid. differt ab anaſarca, atrophia, cacochymia & leucophlegmatia 4. 211. a chloroſi & fluore albo 4. 210. a ſcorbuto 4. 212. ſigno 4. 107. cauſſæ occaſionales ſunt animi pathemata 4. 210. a diuturno morborum miſmat amplum 4. 115. curationes pervarſæ 4. 211 e male curatoque tertianis lethalis 4. 218. diæta mordinata 4. 199. diſpenſatæ a vitio diætæ inductæ caſus 4. 218. ab inordinata vita & gravi mœrore laborat exemplum 4. 216. aſſertores ſanguineæ imminere oo1 animæ 4. 210 hæmorrhagiam narium ſuſpicientis obſervatio 4. 219. habitus corporis ſpongioſus 4. 199. tuſſis proxima 4. 207 prognoſis 4. 2 2 indicationes curatoriæ quæ explendæ operationibus 4. 013. aquis medicatis & quo utuntur 4. ibid. calidis 4. 214. corrigentibus & evacuantibus 4. 212. martialibus 4. 214. & ſtomachicis 4. 213. quatenus inea conducas vereſectio 4. 214. & quæ tenenda circa ſumptus medicamentoſos 4. 215
Calamitatis cui adverſiſſim proclives 3. 68
Calculus ſelleus ejus vera figura & forma 2. 132. magnitudo & numerus 2. 131. quo loco maxime reperiatur ibid. cum humanæ & bovinis reperti ſubſtantia comparatione 2. 132. ejus ſigno 4. 191. 2. 134. ſopa aſthmatis cauſſa 3. 139. icteri 4. 191. pathemata inde 2. 134. cauſſæ procatarcticæ ſunt vita ſedentaria & otias 2. 133 inde in plethorico vanæſectionis anteriæ exemplum 2. 138. ſpiritus oſorum abuſus 4. 141. ſanguina ſpiſſus in fœtalis quadragenaria 2. 53 in hydropico & vitiſo vomitu rejecti exemplum 2. 139. dolores inde ſæpe ſunt periodici 2. 135. immaniorum inde natorum dolorum caſus 2. 90. acceſſiſſent inde orti exemplum 2. 140. ſpaſmus quomodo ſedandus lenitivis 2. 135 & emeſis ibid. cura præſervatoria quomodo inſtituenda 2. 137. cauſſa paroxyſmum quæ conducant 2. 136. renum ex quo materia generatur 2. 154. quomodo ejaculari e paſſione hyſterica diſcerni 5. 74. cui ſenili ætati frequens 2. 184 quando dolores ſedandi 3. 125. cui ejus diagnoſis ſit difficilis 2. 252. quomodo febrem excitet ſine renum inflammatione ibid. qua ratione ingeneret febrem inflammatoriam 1. 453. vomitum 5. 231. copioſiſſimæ retentionis cum dolore nephritico exemplum 2. 241 ibid. *nephritis calculoſa*, *veſicæ* quomodo ſpaſmum excitet 2. 201 ſigna 2. 202
Calidus potus vid. *potus calidus*
Callus in fiſtulis quid 5. 170. ejus deſtituendi 5. 172. quomodo ſanationem remorata ibid. & quibus remediis abſumendus 5. 172
Calor continuus in febribus quæ ſit ejus cauſſa 1. 290 humiat ſufficientibus notis 3. 180
Calx viva, ejus exhalationes quomodo angina mandavit 1. 119. aſthma 3. 268 & quid in eo proſit 3. 160
Camphora, ejus virtutes 3. 264. aut æſtum ſanguinum 2. 50. laudatus in 1176, ſlatu retropulſo 4. 45. in hæmorrhagiis ſumtus 2. 51. in hæmorrhagia narium 2. 9. collo appenſo præcaveri contagium dyſenteriæ 3. 257. cum altro in ſphacelo e cauſſa interna 5. 30 in variolis malignis 1. 89. alium quomodo præparetur 2. 37 externe conſecta in febre ſtomachica inflammatoria 1. 201. tympanitide 4. 243. vomitu crueuto 2. 58
Cancer, ejus definitio & generatio 5. 142. qua ratione e ſcirrho generetur ejuſque ſignum 5. 143 ſymptomata ibid. quando ſæpe incipiat 5. 163. cur præcipue mammas fœminarum invadat 5. 141. ad eam factum hæmorrhoidum & menſium ſuppreſſione 5 141. terror & mœſtitia ibid. prava diæta & temperamentum ibid. diſpoſitio hæreditaria & cætera violenta 5. 143 prognoſis 5. 146 curatio 5. 150. quæ circa anodyna obſervanda 5. 156. febrem lentam & lipothymiam ibid.

aper-

aperti deſcriptio 3. 141. cauſa 3. 143
optim & externo curatio 3. 151
an exſcindi debeat 6 156
exulceratus cur mortem inferat 2. 40
ejus exemplum 3. 161 occulti deſcriptio 5. 141. occulti exemplum 4. 150
diu domitis caſus 3. 143. ejuſque curatio 5. 156 atque vid. ulcerat.
Cabroſa corruptio quomodo ex variolis reſiduis queat 1. 197
Cantharidis quale ſal continent 4. 141. ad carcinoma manu conducunt Ibid.
in & externe ſæpe miſtus ciente cauſa 2. 71. in gonorrhœa torcere datæ veſicæ inflammationem & ſpaſmum inducunt 2. 203.
Capus ejus cum ventriculo & inteſtinis conſenſus 2. 174
ipſius læſione cui ſæpe vomitus ſequatur 3. 232. quomodo ejus refrigeratio ad oeditum ani contribuat 4. 32
Carbonis uſum ſumus quomodo homines ſuffocare valeat 3. 163 quomodo ad epilepſiam diſponat 3 7. ſoporoſus affectus 4. 33
Carbunculi peſtilentiales vid. anthraces.
Cardialgia ejus deſinitio 2. 120
S 89 ſedet 2 101 differt a colica 2. 112
ab inflammatione ventriculi 2. 198
quomodo a ſpaſmo dignoſcenda 2 110
vitæ aulicæ addictis ſit familiaris 2. 108
dividitur in flatuloſam & ſpaſmodicam 2. 111 utriuſque ſigna ibid.
flatulenta ſubjecta 112 cauſæ 2. 112
pathematum rationalis explicatio ibid.
prognoſis 2 125 ab atonia & inflatione ventriculi pilul. de ſtyrace chronicæ ſanatæ exemplum 2. 130. infantilis quæ & ſigna S 45. ab incongruorum ciborum nimia ingurgitatione ortæ caſus 4. 212
ex frigore & intemperantia Carolinis ſanatæ exemplum 2 127
ſpaſmodica ſæpe in epilepſiam tranſit 3. 24 ejus cauſæ ſontonium pathemata 2 124. ejus inde ortæ & ſæpe recurrentis exemplum 2. 120 ex iracundia eb aſſumto veneno funeſtæ caſus 2. 116
arthritica 3. 107 excretiones ſanguinis ſuppreſſæ 4. 113 ex hæmorrhoidibus ſiſtente ſuppreſſis ortæ exemplum 4. 123
ex plethora & hæmorrhoidum fluxu non rite ſuccedente curatæ caſus 2. 115
parotides ſuppreſſæ 1 116
vermes 2. 113. ſæpe in febribus acutis anteb-
mateſis præſens & unde ibid. in dyſenteria epidemica ibid. in plethorica ſub æſtuolo cœlo proficiſcente ortæ exemplum 2 114. eventus 2. 116. Carolinis & Teplitenſibus curatæ exemplum 2. 126 quæ præſervatione ſine conferant 2. 110
Indicationes curatoriæ 2. 116 quæ expleatur abſorbentium demulcentium & laxantium 2 117 clyſtatum 2. 116
& externorum uſu ibid. poſt terminandam quomodo tractanda 2 117
ex cruditatibus orti quomodo ſananda 2. 118. ex veneno inducta quibus depellenda ibid. infantilis quomodo tractanda in & extra paroxyſmum S 46. ſymptomatica qua ratione in ea curatio inſtituenda 2. 118. a menſium defectu quæ conducant ibid. cautelæ circa verminoſe curationem 2. 119. & ſalia ibid.
Caries oſſium quomodo differat ab ulceribus 3. 137 ex quibus cognoſcenda 3. 138
in lue venerea periculoſa 4. 86
& quomodo tractanda 3. 95
Carminativa ex quibus conſtant & quænam ſint 4. 263
Carolinæ aquæ quibus principiis agant 2. 90. earumque virtutes 3. 126. ante earum uſum quæ tenenda 2. 137. quæ diætæ ratio habenda ſub earum uſu 4. 195
quæ poſt illas conducant 3 80 ſunt frigidæ acidulæ in morbis mulierum turiones ibid. in & externa uſurpatæ abortum procurant 3. 309. laudantur in aſthmate rheumatico 3. 170. cachexia ex menſium & hæmorrhoidum ſuppreſſione 4. 214
in calculi & quomodo eos reſolvunt 4. 137 in cancro & ſcirrho 5 155. cardialgia hypochondriaca & ſpaſmodica 2 126
in cephalæa ex quartana 2. 207
colica ſanguinea cum arthritide alternante 2. 179. convulſionibus hyſtericis 3. 61 gonorrhœa inveterata 4. 195
4. 37 malo hypochondriaco 3. 207
& in hoc ſubjungenda balnea naturalia 3 209. hyſterico malo 3. 81
ictero 4. 195 in menſibus ſuppreſſis 4 221. ad polypus præſentes eoſque præcavendos 4. 157. ad podagræ recidivam arcendam 4. 270
in phthiſi hypochondriaca. ſcorbutica 3. 5
270. quartana & quando 1. 50
rheumatiſmo & quando 2. 214
ſingultu hypochondriaco 3. 203
ſcorbuto 3. 16. vertigine & quali 4. 27
ulce-

ulceribus 5. 240 fomentum 5. 241 ulceri obſtructionibus 5. 264 evocando purpuram deliriumque tollunt 2. 115 tumori œdematoſo ſpiritu abigunt & cur 4. 140 quando nocent in aſthmate 5. 109 morbis capitis 2. 93 fluore albo 4. 204 in hæmoptyſi 2. 11 in renum affectibus 1. 254 veſicæ exulceratione 2. 209 uteri contuſione 5. 164 eorum ſal qua dosi exhibendus 3. tus ejus virtutes 4. 240 laudatur in iſchuria 4. 212 in hydrope 4. 240 in ictero 5. 196 ad vermes enecandos 2. 42

Caruncula in urethram gonorrhœa quomodo generetur & tollatur 4. 180

Carus quid & quotuplex ſit, 4. 49 differt a lethargo & apoplexia 4. 32 a ſyncope & ſuffocatione hyſterica ibid. cur ſæpius febribus acutis jungatur 4. 31 & illis incipiat 4. 36 cauſæ mediatæ 4. 33 poſt malè tractatam febrem in ſyphilagonum oborti exemplum 4. 41 poſt hæmorrhoides ceſſantes aqua frigida curati ibidem, petrudine revertentes curat 4. 40 cum febre tertiana complicati exemplum 4. 36 curatio 4. 35

Caſtrenſes febres quæ dicantur 1. 146

Caſtoreum eorum effectus in corpus humanum 3. 82 laudatur in hyſterico paroxyſmo 3. 70 in ſingultu 5. 241 tumore 5. 435

Catalepſis eſt unus ex morbis rariſſimis 3. 61 quæ dicatur ibidem, an a tetano & catocho differat ibidem, ſignæ & paroxyſmis ibidem, ſubjecta ibidem defunctorum anatome 3. 76 ſententiæ medicorum de ipſius cauſis 3. 62 cauſa proxima ibidem, quomodo in hac liquidi nervei influxus intercipiatur 3. 63 ſymptomatum ratio ibidem, cauſæ mediatæ animi pathemata 3. 65 ſingulis intervenire ibidem, humores crassi præſertim commovent 3. 64 primarium vitium 3. 67 ex vermibus & hyſterica paſſione vitæ exemplum 3. 69 & aliæ occaſionales 3. 66 ex flatibus medicamentibus inductæ illi 3. 70 prognoſis 3. 66 quomodo tractanda in paroxyſmo ibidem, quæ conferant ſi ex animi vitio aut ſignis vehementia 3. 68 & ab excretionibus ſanguinis ſuppreſſis ſuborta melancholicis 3. 67 remedia quæ tenendæ uteri acida et volatilia in paroxyſmo 3. 68 & tandem ſcarificationem ibid.

Cataplaſma adſtringens in hæmorrhagia uteri 2. 37 deſcenſione 1. 20 emolliens in bubonibus 4. 297 *pipiens* in diarrhœa contumaci 5. 276 in vomitu compeſcendo 3. 233 *ſuppurans* in tumoribus 5. 253 egregium *dictum* in cancro & ſcirrho 5. 151 in ophthalmia 1. 284

Cataracta, ejus incipientis et ſpuriæ ſigna 4. 105 in quo differat ab gutta ſerena 4. 60 a ſuffuſione 4. 73 quomodo ut ſiccum primarium vitium tollatur 4. 54. *ſpuria* cum vertigine juncta exemplum & curatio 4. 107

Catarrhalis benigna quæ dicatur, 1. 6 ejus hiſtoria eruditus ibidem, ſubjecta 1. 66 ſedes et cauſa 1. 65. ſeq. quo tempore ſit frequens 4. 6 cur vero & utrumque potiſſimum inſiſtat 1. 65 in quo differat ab affectibus colli ſcorbuticis et venereis 1. 66 catarrhalis maligna ibidem, a quotidiana intermittente 1. 45 a rheumatica 1. 66 in quibus ſubjectis ſit gravius ibidem ſeq. quæ exſtant ſymptomata in fœminis quæ menſtrua carent 1. 67 an ſit periculoſa quibusve modis ſolvatur ibidem, an ſiccam habeat recidivam 1. 69 *contagioſa* an et cur ſit 1. 66 *epidemica* quo tempore graſſetur, ibidem 1709 epidemica deſcribitur 1. 70 *ejus* in hypochondriacum male pro maligna habita caſus ibidem, cum colica complicatæ et venæſectione curatæ exemplum 1. 72 auri fulminantis uſu funeſta, ibidem, quomodo præſervari 1. 67 et recidiva arceri queat 1. 69 quæ ſint curandi indicationes 1. 67 quæ curatio ſpecialis 1. 73 præſertim in ſæminis menſibus ſuppreſſione laborantibus 1. 67 in hypochondriacis ibidem, quale conferat regimen 1. 68 qualis diæta ibidem, quando conducat vinum et nitrum ibidem, venæſectio 1. 69 quomodo alvus ſolvenda ibidem, tuſſis ſicca tractanda ibid. in ea nocent pectoralia dulcia ibid. et purgantia ibid. *maligna* vid. petechizans. *rheumatica* unde oriatur 1. 74

Catarrhi cur circa æquinoctia plerisque ſint familiares 5. 185 an eorum ſola cauſa tranſpiratio prohibita 5. 190 cum cephalalgia narium fluxu ſolum 1. 84 eorum frequens invaſio ſubjectis 1. 71 quomodo venæſectione præſerventur ibidem ſeq. capitis qui ratione ad audiendum dolores diſponant 4. 73 *pilloſa* unde 4. 184 *ſuffocans* aut ſæpenumero degenerare pedum repulſo

pulſo 3. 190 a polypo ortis 4. 150 quomodo differat ab aſthmate convulſivo 5. 147 morbilis accedens quomodo tractanda 1. 103

Catochus qualis morbus 3. 80 an differat a catalepſi ibid.

Cauſus vid. *ardens febris*.

Cauteria quomodo agant 4. 64 quæ ante eorum uſum obſervanda 4. 65 quot ſint quando conducant in amputatione partis ſphacelosæ 5. 40 in apoplexia 2. 22 in epilepſia 3. 21 gutta ſerena 4. 64

Cephalæa quid ſit 94 quomodo differat a cephalalgia ibid. ex diſſectorum anatome 2. 95 ſymptomata 2. 96 ſæpe ex intemperie ſumptum cibum et quomodo tractanda 1. 100 ex gonorrhœa virulenta decocto ſudorifero diſſipata 2. 109 in conſocia narium hæmorrhagia ſuppreſſa orta 2. 9 ex quartana contracta chinæ prodigam caroline diſſipata 2. 107 hypochondriacorum quomodo tractanda 2. 102 cauſas vide ſub voce ſubjuncta *cephalalgia*.

Cephalalgia 2. 94 ſedes ſæpe eſt in dura matre ibidem, penetrantio ibid. cuneca pertinaria ibid. differt a cephalæa gradu ibid. quænam cauſa generalia 2. 95 qualis a ſanguine ſpiſſo et ſero mucido ibid. qualis a lue venerea ibid. a materia ſalinæ ex corporis cortice retrocedentia 2. 95 ubi poeris familiaris 2. 97 immanis cum auditus difficultate ex neglecta venæſectione tuſſis caſus 2. 104 partus dicum oculorum ardente et dolorifica defluxione in perſona diætæ vinoſæ dedita curata 2. 104 rheumatica unde 2. 108 in ſacerdote hypochondriaco Caroliaſt curata 1. 105 ex ancoſum anomalia orta 2. 108 *ſympathetica* 2. 97 quomodo in febre acuta tractanda 1. 189 ſæpe quartanæ jungitur 1. 36 & quomodo tractanda 1. 144 unde oriatur in tertiana 1. 74 prognoſis 2. 97 methodus præſervatoria 2. 19 ab inebriis ab orgaſmo orta quomodo inſtituenda 2. 99 ubi in præſentia conferat venæſectio 2. quando 1. 103 quid cum laxantia 2. 99 quo caſo arteriatomia conducat 2. 101 clyſteres ibidem, epithemata 2. 102 ſ pruritu et veſicantia 2. 99

Cerevisia qualis diſponat ad dyſenteriam 3. 150 *ſeq.* epilepſiam 3. 7 puerorum reſolutiones 4. 25 ſcabiei generatio 5. 24 nocet in convulſionibus 3. 34 deliriis melancholicis et maniacis 4. 119 apilepſia 3. 12 gonorrhœa 4. 287 morbis chronicis 3. 250 purpura 1. 115 tuſſi 3. 181 et vomitu 3. 435 medicata pro bibulo hectico 1. 93 in ſcorbuto 3. 41

Chamomilla vulgaris ejus viatus antiſpaſmodica 1. 61 ex ipſa præparata laudantur in cardialgia 2. 118 nimio hæmorrhoidum fluxu 2. 46

Cholera quid 3. 268 differt a dyſenteria ibidem a diarrhœa bilioſa 3. 269 eſt vel ſicca vel humida ib. ſubjecta ibid. hiſtoria morbi ibidem, a veteribus traditur 3. 270 ſicca ab Hippocrate deſcribitur 2. 277 ſymptomatum ratio 3. 171 peremptorum anatome 3. 170 ſedes ibid. cauſa proxima 3. 171 materialis ibidem; mediatæ ſunt aſſumta alia et alia venenata ibidem, ex ſumpto arſenico lethalis 3. 277 a comeſtis paſtillis venenata orta 3. 281 quomodo tractanda 3. 274 cibi dulces ac fermentiſcibiles 3. 272 per fraga copioſius aſſumpta productæ exemplum 3. 284 quomodo tollenda 3. 174 gravis iracundia 3. 272 eam ſubſecutæ et potu aquæ frigidæ incuratæ caſus 3. 280 ſero lactis ſanatæ exemplum 3. 283 falſo a veneno deſcripta 3. 178 ſiccæ cum humida complicatæ caſus 3. 285 *infantibus* unde 3. 278 prognoſis 3. 273 cauſæ ſenandæ ſicca anodyna et roborantia 3. 276 aquæ frigidæ potus ibidem, ſal ejuſque ſerum laxantia ibidem, ac venæſectionem ibidem.

Cholerica febris quæ dicatur 1. 184 quæ vocetur acutiſſima ibid. ac minus acuta 1. 184 ejus cauſa proxima 1. 185 ſubito ſanatæ exemplum 1. 194 ejuſdem potu aquæ frigidæ ſanatæ caſus 1. 195 tertianæ typum habentis & ſanatæ caſus 1. 197 quomodo tractanda ſit 1. 187 an in ea conducat venæſectio 1. 185

Chiragra qui dicitur 1. 189

Cinnabaris quæ ratione ſite præparata dicatur 3. 12 laudantur in epilepſia a violentia externa ibidem, gutta ſerena 3. 7 ſuo vertigine 5. 44 in pertinacibus oculorum et capitis doloribus 1. 185 rachitide 5. 38 nocent in morbis ſpaſmodicis 3. 38

Circulus ſanguinis ſine reſpiratione non fit 3. 246 *æqualis & liber* unde dependeat 5. 36 necet poſt cœnam 5. 140 functiones animales conſervat 1. 3 quibus promoveatur & reſtituatur 3. 152 *auctior* an conſtituat febrem 1. 3 tardus & impeditus in abdomine quomodo producat quartanam 1. 47 in capite quomodo cephalalgiam inducat 1. 100 qua ratione cacochymiam inferat 5. 140 calculum felleum 1. 138 cur in obeſis & ſpongioſis talis maxime deprehendatur 3. 195 procerbus 4. 154 præſertim ut talis per hepar 4. 152 & uterum 3 292

Circumgyratio, ejus ſenſus in vertigine unde 4. 201

Clyſteres quæ habeant locum in acutis & chronicis morbis 4. 142 in febrium epidemicarum paroxyſmo 1. 100 cur in torminibus ventris ſæpe non immitti poſſint 3. 89 in dyſenteria applicati & regredientes quale ſignum præbeant 3. 251 qui & quando conveniant in apoplexia 2. 87 aſthmate 3. 153 convulſivo paroxyſmo 3. 7 cephalalgia 1. 98 convulſionibus & epilepſia infantili 3. 11 dentitione difficili 2. 48 dyſenteria 3. 252 flatulentia 4. 295 fluore albo 4. 477 gravidis 3. 199 gutta ſerena 4. 64 hæmorrhagia narium 2. 59 hydrope 4. 240 hypochondriaco malo 3. 109 paſſione hyſterica 3. 80 ictero 4. 194 febribus inteſtinorum inflammatoriis 1. 290 palpitatione cordis 3. 136 in imminente paroxyſmo podagrico 2. 474 quartana 1. 32. 38 rachitide 5. 38 ſcorbuticis abdominis doloribus 3. 21 ſingultu infantili 3. 201 tertiana 1. 13 28. 41 torminibus infantum 5 43. tuſſi 3. 179 vertigine 4 103 vomitu 3. 135 *anthelminthici* 3. 33 *ex cortice chinæ* quatenus in quartana conferant 1. 38. 41 *ſicci* qui ſint & an conducant in conſtrictorum doloribus 2. 171

Cochlearia ejus principia conſtitutiva 5. 17 cum lacte infuſa laudatur in ſcorbuto ibidem, conſerva quo ratione commode bilioſis offerenda 5. 25 *ſpiritus* cur junioribus & bilioſis caute exhibendus 5 19

Coffee faba quale ſub uſtione ſuſcipiat principium 5 83 ejus *potus* uſus &
innoxius 1 119 cur Aſiaticis populis minus noceat 5. 62 cur in pleriſque alvum adſtringat 5. 63 an conferat in paroxyſmo febrili 1. 18 qua ratione ad chloroſicos 4. 200 & purpuræ geneſin contribuat 2 110. 119

Coitus cur brevis epilepſia dicatur 3. 42 qua ratione chloroſin tollat 4. 215 deſiderium 4. 121 epilepſiam 3. 8 malum hyſtericum 3. 8 *immoderatus* ad abortum diſponit 3. 491 lactationis tempore inſtitutus quæ inde in infantem redundent mala 5 10 *impurus* qua ratione gonorrhœam 4. 188 & luem veneream inducat 5. 38 *nimius & præmaturus* vid. *venus intemperata*

Colica quæ dicatur 4. 158 quæ pars in ea maxime patiatur ibidem, ex defunctorum anatome 1. 184 quomodo differat a cardialgia 2. 108 a doloribus iliacis 4. 138 ſubjecta 4. 181 & cur maxime hypochondriacis & porpetur ſenilitatis 3. 154 & quomodo ea diſcernatur 2 188 ſymptomata inde 2. 158 cur ſub frigore ingraveſcat, ſub æſtu remittat 1. 73 oritur ſæpe a morbis peregreſſis improvide curatis 2. 183 ex morbis exanthematicis vel retrocedentibus vel non expulſis & qua ratione tollenda 3. 155 quomodo ad epilepſiam diſponat 3. 65 & peripneumoniam 1. 337 ejus cum febre catarrhali benigna junctæ exemplum 1. 72 prognoſis 2. 184 *bilioſa* ejus cauſſæ & ſymptomata 2. 181 cur ſæpe ictero jungatur 4. 199 in æſtivo tempore ex frigore curatæ exemplum 2. 172 quomodo curanda 1 105 *cardialgica* ex comeſtione carnis aſſæ vervecinæ & frigore orta exſtat 2. 171 *chronica* quæ 2. 184. ejus cum arthritide alternantis exemplum 2. 171 hiemem producentis Carolinis & Toplicenſibus curatæ caſus ibid. *convulſiva* metallurgis unde familiaris 4. 18 ejus ex gonorrhœa adſtringentibus ſuppreſſæ exemplum 2. 173 ex ira & ſuperveniente terrore ſubortæ caſus 2 189 *flatulenta* quæ dicatur 2. 159 qua ratione differat a ſ. bilioſa ibidem, a nephritico calculoſo dolore 1 181 ejus cauſſæ ſymptomata & generatio 2. 180 ejuſdem cum ſalivatione rara & ſingulari exemplum 4. 288 ex ira & ſuperingeſta acidi lactis inductæ caſus 2. 177 quomodo ſananda 2. 186 *ſeq.* & an in ea conducant carmi-

nativa 2. 168 *ſanguineæ* ex quibus cauſſis oriatur 2. 162 ipſius ex lauta diæta & vinoſa orræ caſus 2. 174 ex menſibus retentis ſuppreſſis aqua frigida curata 2. 175 ex hæmorrhoidibus nimium fluentibus enata 2. 177 quomodo tractanda 2. 165 *ſaturnina* unde 2. 192 ejus curatio 2. 163 *ſpaſmodica* quæ 2. 179 endemia quandoque eſt 2. 163 ſymptoma ſæpe eſt calculi fellei 2. 163 aut canalis ibid. exiſtit interdum vomitus cauſſa 3. 230 minor in ea conducunt purgantia 2. 187 & quæ cautelæ tenendæ circa acidula & thermas 3. 136 & opiata 2. 168

Collyrium ad ophthalmiam 1. 280 *acria* in epiphora quæ pariant damna 4. 74 *frigida* quam caute ſint adhibenda 1. 281

Colocynthis an in hydrope conveniat 4. 243

Colon, ipſius ſitus & natura 3. 98 flexura laxata quæ pariat incommoda 4. 259 flatus ſæpe in hoc tumorem durum conſtituunt 3. 119

Color an ex viridiſcens in hydrope unaſarca unde 4. 227 flavus in ictero 4. 190 pallidus in cachexia 4. 208

Coliſtrum quid 3. 13 ejus uſus ibid.

Coma [illegible], ejus hiſtoria & differentia a vigili 4. 29 cauſſa proxima 4. 31 remotæ cauſſæ 4. 32 ſubjecta ibidem, ex 115 ſpeciatim repulſo exemplum 4. 38 ejuſdem chronici a retropulſa podagra caſus 4. 43 ſcorbutici obſervatio 4. 38 curatio ipſius tam a cauſſa calida quam frigida enatæ 4. 36 *vigil* ipſius ſigna et differentia a pervigilio 4. 28 & ſomnolento 4. 29 cui febribus acutis 5. 30 & hemiplexiæ maxime ſe jungat 5. 31 utriuſque prognoſis 4. 30 quomodo tractanda in febribus acutis et hemiplexia 4. 35 quomodo utriuſque medica attendenda 4. 34 cautela circa utrumque tenenda et quidem circa opiata & ſuavcolentia 4. 32 flatuumatoria ibid. thermas ibid. venæſectionem ibid. & volatilia externa ibid.

Convulſivi quibus morbis pateant 5. 124

Conclave quale debeat eſſe acutis decumbentium 1. 188 catarrhali febre benigna afflictorum 1. 178 dyſentericorum 3. 254 a ſtigmate conglaciatorum 3. 23 febribus intermittentibus epidemicis anomalis malis morbis laborantium 1. 56 porpora affectorum 1. 115 tuſſientium 3. 180 variolis laborantium 1. 80 *ſeq.* color vivum recentes obductum quæ pariat in ipſo dormientibus damna 1. 280 3. 169

Contagium ejus natura in quo conſiſtat 3. 92 quibus ſubjectis facillime inhæreſcat 2. 146 quotuplici modo poſſit propagari 5. 98 & in ſpecie per veſtimenta 1. 151 ejus effectus qualia ſupponat corpora 1. 236 venerei caſus 3. 98 vid. plura morb. contagioſi.

Continua febris vid. *febris continua.*

Contractio, in epilepſia unde 3. 4

Convulſiones quæ dicantur 3. 26 differunt ab epilepſia ibidem a morbis ſpaſmodicis vagis 3. 44 eorum objectum ibid. ſigna antecedentia et paroxyſmorum deſcriptio 3. 27 et ſolutio ibid. quotuplices ſint 3. 28 ſubjecta 3. 27 cauſſa proxima 3. 28 oriuntur ab animi pathematibus ibid. earum a ſpectro viſo exemplum 3. 38 cum vomitibus alternantium caſus 3. 37 ſola aqua frigida curatæ 3. 39 quomodo tractandæ 3. 32 ab exanthematibus retropulſis 3. 28 ex ſcabie retropulſa ſuborarum exemplum 3. 129 ſcorbuticarum caſus earum 3. 33 quarum cura inſtauenda 3. 31 a læſionibus externis 3. 70 ex abſceſſu circa aurem ſiniſtram 3. 42 ex oſſis coccygis percuſſione ortarum caſus 3. 84 ab imminuto & irregulari menſium fluxo caſus 3. 32 hyſtericorum inde exemplum 3. 27 quomodo tractandæ 3. 33 a vitio primarum viarum 3. 29. *ſeq.* uterum, quarum fomes in inteſtino duodeno hæſit, caſus 3. 51 hyſtericarum inde exemplum 3. 18 quomodo ſanandæ 3. 33 ex nimio et præmaturo veneris uſu enatarum caſus 3. 41 & quomodo tollendæ 3. 32 a vermibus 3. 29 & qua ratione curandæ 3. 33 hæreditaria ſæpe in liberos transferuntur 3. 28 quæ ex cauſſa in apoplexia ſuboriuntur 1. 83 variolis 1. 93 cur epileptici motibus ſæpe jungantur 3. 28 prognoſis 3. 26 Cura præſervatoria 3. 31 quando conducit potus aquæ ſimplicis 3. 32 balnea 3. 35 emetica 3. 32 ſaſſa cura 3. 36 laxantia 3. 34 linimenta 3. 34 martialia et venæſectio 3. 31 & volatilia 3. 34

Cor, ejus ſtructura ac uſus 3. 130 ipſius nervi deſcribuntur ibidem, quotuplex eſt ejus motus 4. 133 quid ad ipſum requi-

Digitized by Google

requiratur 5. 131 auctior an febrem conſtituat 1. 95 unde tantam vim habeat 5. 130 cui decet; canaliculus præ ſiniſtro ad polypos ſuſpendos ſit idoneus 4. 130 *palpitatio* vid. palpitatio *tremor* unde & quomodo differat a palpitatione 5. 108
Carnis tunica, ejus cortex ab oſu frigido in ophthalmia collyrii 1. 195
Corpus, infantilis duturum geſtatio ad generationem cathartis multum diſponit 5. 37 ejus gravitas & laſſitudo in cachexia unde 4. 199 ſuccuſſatio quomodo commoveat calculum renalem 1. 234 *corpora procera* cur difficilius ægrotent quam quæ minoris ſint ſtaturæ 1. 256 cur ad iſthmum & polypos proclivia 4. 131 ad maciem corporis 4. 219 & phthiſin 4. 185 *pinguia & ſpongioſa* cur cariſoribus gaudent 1. 309 hinc etiam progreſſus ſanguinis tardius & difficilis ibid. pronæ exiſtunt ad cathetismum 4. 108 ad putredinoſam corruptionem 5. 86 ad ſoporoſos affectus 4. 55 & cur præ aliis gracilis ſunt affectibus adficiantur 3. 107
Cortex caſcarilla quando conducat in tertiana 1. 15 cur in febribus intermittentibus conducat ibid. cortici chinæ præferendus in quotidiane 1. 49 in hæc etiam alvi duxum movet 1. 50 laudatur in febribus intermittentibus anomalis malis morbi 1. 53 uterio hæmorrhoidum fluxu 2. 48 in uterio hypochondriaco 5. 108 ejus eſſentia quando conveniat in dyſenteria 5. 253
— *chinæ* quo principio maxime agat 1. 11 quo tempore tutiſſime detur 1. 14 quibus ſubjectis 1. 11 & num gravidis conducat 1. 37 num puerperis 5. 10 num ſenibus 1. 45 an urina cortex exſudare poſſit queat ibid. quomodo adhibendus 1. 10 & quibus cum remediis miſcendus 1. 39 an exceptione mortis 1. 52 quando conveniat in febre lenta 1. 306 quomodo uſurpandus in quartana 1. 35 in quotidiana ei præferendus cortex caſcarillæ 1. 49 quomodo porrigendus in tertiana 1. 11. *ſeq.* ex opere inſemitertiana 1. 61 ubi uſurpandus in clyſteribus vid. *clyſteres* - imprudenter datus inducit in cachexiam & hydropem 4. 210 hypochondriacum malum 3. 103 polypos 4. 153
Coryza cur plethoricis circa æquinoctia familiaris 5. 186 a quibus cauſſis inducatur 1. 71 *ſuppreſſa* ſæpe auditum difficilem 4. 84 ejus in rheumatiſmum aurium mutatæ exemplum 4. 31 eſt non raro dolorum gravium ciuum capitis cauſſa 2. 200 & quomodo ea tractanda ibid. febris catarrhalis benignæ 1. 64 comes ſomnolentia 4. 31 vertiginis 4. 47
Criſis quomodo fiat in pneumonica febre 1. 150. *ſeq* quando imperfecta ſit judicanda 1. 193
Critici dies quinam dicantur in febribus 1 4
Cruditates in inteſtinis præſentes ex quibus ſignis cognoſcentur 5. 150 cauſſæ 5. 98 fletus excitans 4. 80 & varia inde ſymptomata 5. 98 quomodo temperandæ & evertendæ 1. 10. *ſeq.*
Cruſta lactea retropulſa aſthmatis convulſivi ſæpe cauſſa 5. 150 & quomodo 5. 164 convulſionum infantilium 5. 30 cathartidis 5. 37 & quomodo tractanda 5. 154
Cucupha ad cerebri injuriam arcendam in auditus vitiis experiæ ſitunt 4. 86
Cucu per medium jam a veteribus & quibus laudata 4. 91 in quo conſiſtat 4. 65 ejus uſus 5. 50 quid ante ejus uſum conducet 4. 65 quibus ſubjectis & morbis conveniat 4. 91 quatenus conducet in auditus gravitate ibid. auriculæ 5. 115 gonorrhoea chronica benigna 4. 295 guttæ ſicco 4. 85 lue venerea 5. 81 purpura chronica 5. 76 ſcorbuto 5. 31 vertigini 4. 52 ulterius ſelecti rotatione 5. 147
Cutis, ejus ſtructura 5. 58 differt ſecundum ætates 4. 124 *adfectus* qui 4. 101 ſunt contagioſi & cur 5. 107 ſcabies ibid. ſubjecti ibid. diſcrimen ſecundum ætates 5. 108 & partes, quæ infeſtant & materiæ diverſitatem ibid. & quomodo a veterum 5. 109 cauſſa proxima ibid. mediatæ 5. 170 prognoſis 5. 112 curatio 5. 114 quando externa in his conducant 5. 125 *rebelles* unde 5. 135 *retrocedentes* quomodo iterandæ 5. 122 ipſius *ariditas* unde 5. 58 quomodo ejuſdem aſperitas tractanda 5. 124
Cynanche quæ dicatur 1. 208

D

Decoctum anagallidis maris Michaelis in delirio chronico laudatur 4. 118 an-

nephriticum Forestii in calculo renali 2. 186 *antiſcorbuticum* 5. 21 *antiveneream* 2. 100 *aperiens* 5. 77 aliud 2. 191 *avena* vel *avena golan* ligno in lue venerea laudatur ejuſque praeparandi modus 5. 90 cur ſcabioſis malis lentioribus noceat 5. 131 probatum in haemoptyſi 2. 20 ad injectiones in ulceribus ſinuoſis 5. 148 *lignorum* in gonorrhaea ſupra noceat & cur 4. 294 *mannatum* 4. 146 *miſchiano* in fluore albo laudatur 4. 285 *nigrum* quomodo conficiatur 2. 97 *Sapiali* quomodo praeparetur 2. 59 laudatur in haemorrhagia uteri ibidem, *Syndehami* antidyſentericum 3. 257 ad varices ani in nimia haemorrhoidum fluxu 2. 48

Deglutitio cujus beneficio fiat 3. 197 *difficiles* quomodo fiat ab atonia pharyngis 3. 210 aut ipſius ſpaſmo 3. 209 aut tumore aut fruſto oeſophago inhaerente ibidem.

Delirium ubi ſedet 3. 104 cauſa proxima 4. 105 de ea veterum opinio 4. 104 deſunctorum anatome 4. 105 in acuto leve in quo differat a phrenitide 1. 310 *ſeq.* quid ejus acceſſum praenunciat in illo 4. 83 interdum hecticae & phtiſi ſupervenit 2. 32 *chronicum* quae in eo ſint ex uſu 1. 346. *ſeq.* quomodo in petechizante febre ſit evertendum 1. 127 ubi recedente *purpura* orit & Carolum, hac revocata, curari exemplum 1. 115 in *ſyncoba* quomodo curandum 1. 176 in variolis ſuffixi ti oarium haemorrhagia ſolvitur 1. 86 quomodo in iis ſanandum 4. 90 vid *mania & melancholia*.

Dentitio difficilis quae dicatur 5. 18 ejus ſigna ibidem, ratio ſymptomatum ibidem *ſeq.* ſaepe eſt epilepſiae 5. 6 ſingultus & vomitus infantilis cauſa 5. 40 cur plerumque cum doloribus inteſtinorum juncta ſit 2. 163 cum tuſſi periculoſa 5. 178 prognoſis 5. 19 quae tuto & ſub ea diaeta conveniat ibidem, curatio ex parte infantis ibidem ex parte nutricis 5. 50 quae externe conducant 5. 10 & quae tenenda circa alvum apertam ſervandam ibid.

Dentes quomodo generentur 5. 18 quando primum erumpunt ibidem, cariosi cur ad dolorem ſuſpicandum proclives 2. 242 optimi in fiſtula genae cariatorum 5. 168 eorum *lapſus* quomodo praecavendum in ſalivatione mercuriali 5. 93 vacillantes quomodo in ſcorbuto confirmandi 5. 32

Diaphoretica, eorum uſus 2. 107 *ſeq.* quatenus conducant in adultis viris 41 85 in dyſenteria 3. 252 in hydrope 4. 241 in opthalmia 1. 280 in palpitatione cordis 3. 140 in ſcorbuto 5. 29 in tuſſi 3. 179

Diaphragma ejus ſtructura 3. 156 uſus in reſpirationis negotio ibid. ipſius laeſio aſthmatis ſuffocativi cauſa 3. 150 *ſeq.* & difficilis reſpirationis 4. 156

Diarrhoea aquoſa in febribus ardentibus undantibus & quid ſignificet 1. 193 biliſa quid 5 239 differt a cholera ibid quomodo a dyſenteria 3. 245 ſubjecta 3. 269 Judis & Arabibus familiaris 5. 273 variis ſymptomatibus ſtipata exemplum 3. 287 cauſa mediata 5 271 prognoſtica 3. 273 contumax quomodo tractanda 5. 276 delirium ſaepe ſolvit 4 111 ſequitur poſt uſum electuarii antiſcorbutici 1. 32 quomodo a ſpiritu vitri tractetur 1. 145 ſolet augeri, ſuppreſſa que varia revocat ſymptomata 1. 215 prognoſis 3 173 quomodo in *febribus epidemicis* tractanda 1. 57 quomodo in *morbillis* tractanda 2. 100 in iis circa dentibus morbum abſque revocatione exanthematum ſolvit 2 102 poſt eos ſuppreſſa infert ulcus mali moris cum inſequuta morte 1 103 quando ſit ſalutaris in febre petechiali 1. 121 diverſa ejus ratio in petechizante 1. 119. *ſeq.* quomodo in ea moderanda 1. 127 phthiſi ſupervenient quale ſignum praebeat 4. 166 quomodo in *ſimitarianis* tractanda 1. 61 quomodo hic ſolvat 1 59 an ſit permaliſcenda in variolis 1. 77 quando in iis ſit ſalutaris 1. 85. *ſeq.* quomodo in iis tractanda 1. 90 105 *biloſa* mala medicatione in chronicum cruentam tranſeuntis exemplum 5 286 haemorrhoidalis *chronica* exemplum ibidem, adſtringentibus ſuppreſſa ſaepe ſolutae cauſa 2. 183 ſingultus 3 199 ejus exemplum 3. 205 opiatis cohibitae & bina mali hypochondriacae cauſae exemplum 3. 114 *cruenta* in ardente cohibita producit phrenitidem 2. 283 *nigra* quid ſignificet in inflammatione inteſtinorum 1. 293 *purulenta* cum febre ex lapſu in abdomen ſanata ibid.

ibid. quomodo oriatur ex abſceſſu meſenterii 1. 298 & uteri 1. 297 ſolvit obſceſſum meſenterii 2. 299 quomodo tractandus 1. 211 ſanguineus febribus inteſtinorum inflammationis ex meſenterio quomodo ſenenda 1. 290. ſeq. curatio abſolvitur evacuantibus & temperantibus 3. 275 quæ tenenda circa lacunam 3. 278 circa victum 3. 277 ſudorifera & uſum ibid.

Digeſtio ſæpe turbatur ab ira 3. 38 a nimia & diuturna tuſſi 3. 194 præter ſæpe tabis tuſſis 3. 165 eſt in ſcorbuto 5. 7

Diuretica quæ in aſthmate conveniunt 3. 118 in capitis morbis ſervuſſi 4. 65 quatenus conducunt in calculo renali 2. 168 hydrope 4. 241 ſcorbuto 5. 8 in tuſſi 3. 161 actiones quomodo producunt victum crucem a co noceri in arthritici & rheumatici doloribus 2. 228 in gonorrhœa benigna 4. 199 in ſpaſmo veſicæ 2. 210

Dolores omnes functiones perturbant 4. 90 a cauſa calida qui celebres dicti 2. 96 in arthritide & rheumatiſmo unde 2. acc aniium vid. *otalgia* a calculo felleo in quo differunt ab hepatitide ſpuria 1. 220 ventris unde & cum cæteris ſymptomatibus quid indicent 2. 134 capitis & oculorum in ſudantibus in ſcrobutina & venereis ſaliæ 1. 281 in imminentibus & producentibus menſibus unde 4. 1 poſt morbillos ponderis inſtar unde 2. 114 vid. *cephalalgia* & *cephalæa* dentium vid. *odontalgia* hypochondrii dextri in quo differunt ab hepatitide ſpuria 1. 220 iliaci qui dicuntur 2. 159 in lue venerea quales 2. 96 lumborum in hyſterica unde oriantur 2. 160 in miſtione cruenta 3. 25 cluni & gravativi c. 96 affectus qui dicuntur 1. 28 in ſcrobiculo cordis unde 3. 126 nervi in ſyncope quomodo componendi 1. 229

Dulcia quæ diſponant ad epilepſiam 3. 1 noceant in aſthmate 3. 148 in tuſſi ſcorbutica 3. 81 & vomitu cruento 2 16

Duodenum, ejus ſtructura 3. 226 conſenſum cum aliis nervoſis partibus alit 3. 199 unde in hoc bilis corrumpatur 3. 271 ſtatum generationi favet & cur 3. 126 cur anguſtia vomitus ſexhalis cauſa 3. 244 ſedes eſt ſæpe choleræ 3. 270 convulſionum 3. 69 epilepſiæ 3. 12

morborum periodicorum 3. 40 vomitus biliosi 3 246

Dura mater, ejus ſtructura & uſus 5. 47 gaudet ſyſtole & diaſtole ibidem communium membranarum principium 5. 6 & ſæpe ſedes dolorum capitis 2. 38

Dyſemeſi qui dicuntur 3. 226

Dyſenteria quæ dicitur 3. 245 differt a cholera 3. 268 diarrhœa 3. 255 ab affecta & mal de Parie dicto ibidem, diſtinguitur in benignam & malignam, rubram & albam 3. 246 ſubjecta ibid. leviora ibid. & graviora ſymptomata 3. 247 quo tempore maxime graſſetur 3. 246 ex defectu alimenti 3. 247 ſedes ibidem, cauſſa formalis et proxima 3. 248 materiales eaſdem cum quartana agnoſcere poteſt 1. 39 quæ de his ſentiant, auctores 3. 248 earum cauſſio 3. 249 cauſæ occaſionales ſuoi temporis ibidem, maxime contagioſum 3. 251 epidemica an. 1284. 3. 263 anno 1719 3. 264. anno 1726 3. 266 hyſterica caſus 3. 258 feliciter curatæ 3. 250 in juvene brevi curata ibidem, cito curata 3. 260 ex imaginatione orta 3. 261 cum ſemitertiana complicatæ & ſucceſſæ exemplum 1. 64 fructuum horæorum abuſus 3. 250 abortum ſæpe cauſſatur 3. 299 quomodo hydropem in hecticum ſtatum poſt ſe relinquere poſſit 4. 249 ſolibus non raro cardialgiæ 2. 115 & ſingularis cauſſa 3. 199 curata dira colicam facile ingenerat c. 163 prognoſis 1. 64. 290 quomodo præcavenda 3. 254 quomodo curanda per anodyna 3. 255 demulcentia 3. 252 diaphoretica & purgantia ibidem, roborantia 3. 215 ſubadſtringentia ibidem, quale regimen in ea tenendum ibidem, cautelæ quæ tenendæ circa alexipharmaca 3. 250 anodyna 3 254 opiata & adſtringentia ibidem, diaphoretica 3. 256 lactis ejuſque ſeri uſum 3. 257 circa laxantia & purgantia & circa ipecacuanhæ radicis & maneæ uſum 3. 255 mucilaginoſa 3. 256 pilulas polychreſtas 3. 254 circa ſalica 3 255 venæſectionem 3 256 conveniunt in ea quomodo tractandus 3. 257 convaleſcentes ea quomodo tractandi 3. 258

Dyſuria quibus morbis accedat 1. 236 an

in acutis febribus quid indicet ibid.
Anima cujus ſedes in corpore humano 1. 74. *fulminans* qua ratione vitulo ſtam reddat naturam 2. 153. quo in caſu ſit nocitura 1. 74. quantum in ſingultu infantili conſtituit 3. 201. cujus ſunt effectus in febre catarrhali benigna 1. 74. in reactionibus infantibus c. 135.
Auſcla cur ibi colica ſpaſmodica endemia 2. 103.
Autocratia naturæ in quo conſiſtat c. 136.
Autumnus cur eo arthritici & rheumatici dolores ſint frequentes c. cur catarrhales febres 1. 05. hæmorrhagiæ narium 2. 6. tuſſis infantilis 3. 184. cur eo pagnt habeant hectici 1. 307. hypochondriaci 1. 73. phthiſici 4. 103.

B

Balſamum quid 4. 03.
Balnea aquæ dulcis quomodo præparanda 4. 115. tepida eſſe debet 4. 114. quid circa eorum uſum cuodnet 3. 35. horum vitiis, quibus adjuvatur 5. 34. ſpaſmos etlaxant 3. 37. & æqualem ſanguinis circuitum reddunt 5. 111. quam conveniant in dellinatione arthriticorum dolorum 2. 207. in diſpoſitione ad abortum ex prava puerperii regimine 3. 107. in calculo renali 2. 187. capitis adfectibus 4. 52. cardialgia ex ſignate c. 147. convulſionibus 3. 54. cutis adfectibus 5. 184. fluore albo 4. 277. gonorrhæa benigna 4. 290. gutta ſerena c variolis ſubſiſtentibus 4. 02. in hecticis & quando 1. 300. ictericæ paſſionis dellinatione c. 131. lentis inſenſium febrilius 1. 344. lue venerea 5. 96. menſibus ſuppreſſis 4. cc4. motibus ſpaſmodicis vagis 5. 31. phthiſicorum ſymptomatum miticia 4. 173. phrenitide 1. 221. pollutione 4. cc0. purpura chronica 5. 08. quartana 1. c4. rachitide 5. 73. tenuis nariſ 5. 15. ſcorbuti 3. 38. ſingultum tranſpiratione prohibita 3. 202. ſpaſmis imi ventris 4. 109. diuturnis uteri morbis 1. 63. nocent in tacheeia 4. 214. in œdemate pedum 4. 105. in adfectibus ſoporoſis 4. 30. *adſtringentia* quomodo agant 4. 208. & quæ conveniunt damnata in fluore albo uſurpata ibid. uterine expuibus pacanda 4. 267.
Balſamica quænam putredini reſiſtant 5. 82. *ſubadſtringentia* laudantur in gonorrhœa 4. 192.
Balſamum de copiva cum ſaccharo in phthiſide inveterata laudatur 4. 200. ipſius eſſentia ſæpe nocet in gonorrhœa 4. 296. *embryonum* laudatur in abortu imminente 3. 298. in cholera 3. 275. *pectorale* egregiæ virtutis 3. 105. laudatur in tuſſi habituali *pectorale Michaelis* quibus præparetur 4. 172. confert in phthiſi ibid. *vitæ* quales virtutes recondat 5. 84. laudatur in abortu imminente 3. 298. ad crura virilis 4. 20. cholera 3. 275. diarrhœa 3. 276. epilepſia 3. 10. gutta ſerena 4. 03. ſphacelo 3. 84. vertigine 4. 40. vomitu 3. 033. *ſine ambra* in cephalalgia rheumatica 3. 101. cum *aqua Reginæ Hungariæ* in flatulentia 4. 204. hypochondriaco meteo 3. 109. cum *aqua ſcloppetaria* ad injectionem in gonorrhœa 4. 196. cum *corticum aurantiorum ſyrupo* in putredine gingivarum 5. 37. cum *liquore anodyni* in aphonia 4. 98. dyſenteria 3. 253. ſingultu 3. 203. nocet in capitis adfectibus ex victu primarum viarum 4. 59. in morbis a plethora & congeſtionibus 4. 05.
Beccabunga cur excellens antiſcorbuticum 4. 174.
Belgi cur phthiſi ſint obnoxii 4. 174.
Bilis a quo viſcere ſecernatur 4. 190. ejus ſecretio motu periſtaltico adjuvatur 3. 28. principia conſtitutiva 4. 201. cum bovina experimenta inſtituta 2. 132. uſus 4. 201. in duodenum maxime ebita effunditur & quomodo 2. 239. ſingularis profuſio ejus 4. c01. *atra* quam veteribus dicatur 4. 205. *cauſtica* ſiſta veteri dari ſigna meretur 5. 278. *commota* ex quibus cauſis ſuſcipiat acrimoniam 5. 279. & quomodo temperanda 1. 187. *corrupta* & in ictu vomitus concitat 3. 208. facit dolorem circa hepatis regionem 2. 140. cum laſte in inteſtinum inceſſitis ſtagnant tormentum tenſia 1. 102. *intemperata* cur a veteribus cauſſa febrium intermittentium dicatur 1. 8.
Boerhaave ſuaſor, quod mercurium dulcem in dyſenteria laudaverit 3. 254.
Borborygmi unde 3. 08. in epilepſia 3. 5. ab aquis mineralibus frigide potis ſæpe exacerbantur 4. 071.
Branchia quid 5. 173. conſtricta ſtomak in tuſſi conſtituunt tanſſam 3. 183.
Bubones peſtilentiales quales dicuntur 1. 187. & quomodo ſint tractandi 1. 102. venerei quomodo generentur 5. 109. a variis cauſſis oriuntur 5. 134. præſertim quæ

nutritum ſuppreſſa vel parum æſtimata 4. 089. *febris* ſæpe ipſis ſupervenit 2. 319. quibus iniertiis 5. 154. & curationis methodi 4. 295

C

Cachectici cur ſæpe epilepſia afficiantur 3. 6 eryſipelate 1. 167. ſingultu 3. 200. palpitatione cordis 3. 113. ſphacelo 5. 35. *ſeq.* vomitu 3. 249. hæmoptyſi ægroti uſphi... ſoneſta c. 27

Cachexia quæ dicatur 4. 207. ab Aureliano ibid. & Aretæo optime deſcribitur ibid. differt ab anaſarca, atrophia, cacochymia & leucophlegmatia 4. 211. a chloroſi & ſtore albo 4. 210. a ſcorbuto 4. 212. ſigna 4. 207. cauſæ occaſionales ſunt animi pathemata 4. 210. a diuturno mercurii exemplum 4. 213. curationes per variæ 4. 211. a male curata quartana lethalis 4. 212. diæta inordinata 4. 199. deſperatæ a viſio diæta inductæ natos 4. 218. ab inordinata vita & gravi mœrore ſubortæ exemplum 4. 216. excretiones ſanguinis immutatæ aut nimiæ 4. 220. hæmorrhagiam narium cauſantia obſervatio 4. 219. habitus corporis ſpongioſus 4. 199. cauſa proxima 4. 207. prognoſis 4. 212. indicationes curatoriæ quæ expletur aperientibus 4. 213. aquis mineralibus & quæ ratione 4. ibid. balneis 4. 214. corrigentibus & evacuantibus 4. 212. martialibus 4. 214. & ſtomachicis 4. 213. quatenus in ea conducat venæſectio 4. 214. & quæ tenenda circa tumores œdematoſos 4. 215

Cacumenti cur ad rixiſſim proclives 3. 68

Calculus fellens ejus varia figura & forma 2. 132. magnitudo & numerus 2. 131. quo loco maxime reperiatur ibid. cum humanis & bovinis repertis ſoliſſima experimenta 2. 132. ejus ſigna 4. 190. 2. 134. eſt ſæpe aſthmatis cauſa 3. 150. icteri 4. 191. pathemata inde 2. 134. cauſæ procatarcticæ ſunt vita ſedentaria & æris 2. 133 ejus in plethorico venæſectionis exemplum 2. 138. ſpirituoſorum abuſus 4. 141. ſanguis ſpiſſus in feminis quadragenariis 2. 38 in hydropico & ictericio vomito rejecti exemplum 2. 139. dolores inde ſæpe ſunt periodici 2. 233. immanium inde natorum dolorum caſus 2. 90. accumulationis inde orti exemplum 2 140. ſpaſmi quomodo ſedandus intra 2. 133. & acternis ibid. cura præſervatoria quomodo inſtituenda 2. 137. extra paroxyſmum quæ conducant 2. 136. renum ex qua materia generetur 2. 124. quomodo ejus dolor a paſſione hyſterica differat 3. 74. cur ſenili ætati frequens 2. 184 quando dolores inducat 3. 103. cur ejus diagnoſis ſit difficilis 1. 252. quomodo febrem excitet ſine ulla inflammatione ibid. quæ ratione ingeneret febrem inflammatoriam 1. 233. vomitum 3. 231. copioſæ excretiones cum dolore nephritico exemplum 2. 241 vid. *nephritis calculoſa*, veſicæ quomodo ſpaſmum excitet 2. 201 ſigna 2. 202

Calidus potus vid. *potus calidus*

Callus in fiſtulis quid 3. 170. ejus dorities unde 3. 171. quomodo ſanationem remoretur ibid. & quibus remediis abſumendus 5. 170

Calor continuus in febribus quæ ſæpius cauſæ 1. 290. nimios ſufficientibus onceſ 3. 180

Calx viva, ejus exhalationes quomodo anginam inducant 1. 209. aſthma 3. 168. & quid in eo proſit 3. 169

Camphora, ejus virtutes 3. 264. an coaguletur ſanguinis 2. 50. laudatur in eryſipelate interno 4. 41. in hæmorrhagiis nimiis 2. 51. in hæmorrhagia narium 2. 9. collo appenſa præcavet contagium dyſenteriæ 3. 257. cum nitro in ſphacelo a cauſa interna 3. 39 in variolis malignis 1. 89. eleum quomodo præparetur 1. 37. caretur confert in febre ſtomachica inflammatoria 1. 201. tympanitide 4. 248. vomitu cruento 2. 48.

Cancer, ejus definitio & generatio 5. 143. qua ratione a ſcirrho generetur ejusque ſignum 5. 143 ſymptomata ibid quando ſæpius tempore 5. 103. cur præcipue mammas feminarum invadat 5. 141. ad eum faciant hæmorrhoidum & menſium ſuppreſſiones 5. 142. terror & mœſtitia ibid. prava diæta & temperamentum ibid. diſpoſitio hæreditaria & externa violentia 5. 143 prognoſis 5. 146 curatio 5. 150. quæ circa anodyna obſervanda 5. 156. febrem lentam & lipothymiam ibid.

ope-

aperti deſcriptio 5. 141. cauſa 5. 145
ejuſque externa curatio 5. 151
an caſtrodi debeat 4 152
exulceratus cui mortem inferat 2. 42
ejus exemplum 3. 161 remiſsi deſcriptio 5. 141. occulti exemplum 4. 160
diu durantis caſus 5. 143. ejuſque curatio 5. 150 uteri vid. uterus.
Canirina corruptæ quomodo ex aceto reſtituere queat I. 97
Cantharidis qualis ſal recondant 4. 121. ea externe in medio conducant ibid.
in & externe ſæpe miſtue cruentè cauſa 2. 71 in gonorrhœa interne data veſicæ inflammationem & ſpaſmum inducunt 2. 205.
Caput ejus cum ventriculo & inteſtinis conſenſus 2. 174
ipſius læſiones cui ſæpe vomitus ſequatur 3. 234 quomodo ejus refrigeratio ad auditus vitia contribuat 4. 24
Carbonum ardentium fumus quomodo homines ſuffocare valeat 3. 168 quomodo ad epilepſiam diſponat 3 7. ſoporoſos affectus 4. 51
Carbunculi peſtilentiales vid. anthraces.
Cardialgia ejus definitio 2. 210
§ 29 ſedes 2. 211 differt a colica 2. 212 ab inflammatione ventriculi 1. 498
quomodo a ſputis dignoſcenda 2 219
vitæ aulicæ addictis eos familiaris 2. 208
dividitur in flatulentam & ſpaſmodicam 2. 211 utriuſque ſigna ibid.
flatulentæ ſubjecta cur. cauſæ 2. 118
pathematum rationalis explicatio ibid.
prognoſis 2. 115 ab atonia & inflatione ventriculi pilul. de ſtyrace chronicæ ſectæ exemplum 2. 130. infantilis quæ & ſigna § 45. ex incongruorum ciborum nimia ingurgitatione ortæ caſus 2. 124
ex frigore & intemperantia Caroliſis ſenatæ exemplum e. 127
ſpaſmodica ſæpe in epilepſiam tranſit 3. 24. ejus cauſæ ſummaque pathemata e. 214. ejus inde ortæ & ſæpe recurrentis exemplum 2. 120. ex iracundia ab aſſumto aceto funeſtæ caſus 2. 166
amentiæ 5. 107 ex retentione ſanguinea ſuppreſſæ e. 115. ex hæmorrhoidum frigore ſuppreſſis ortæ exemplum e. 123
ex plethora & hæmorrhoidum fluxu non rite ſuccedente ortæ caſus 2. 165
parotides ſuppreſſæ e. 116
vermes 2. 113. ſæpe in febribus exanthematicis præſentes & unde ibid. in dyſenteria epidemica ibid. in plethorico ſuo ex ſtupido cœlo proficiſcente ortæ exemplum 2 124. eventus e. 116. Carolinis & ſimplicibus curatæ exemplum 2. 126 quæ præſervationis fine conferant 2. 106
Indicationes curatoriæ e. 116 quæ compleatur abſorbentium demulcentium & laxantium e. 117. clyſterum 2. 118
& externorum uſu ibid. poſt vectatam enata quomodo tractanda 2 117
ex crudiatibus orta quomodo ſananda 2. 118. ex vegano adducta quibus depellenda ibid. infantilis quomodo tractanda in & extra paroxyſmum S. 46. ſymptomatum quarumcunque in ea curatio inſtituenda 2. 118. a menſium defectu quæ conducant ibid. cautelæ circa veram eſe curationem 2. 119. & ſebia ibid.
Carcinoma quomodo differat ab ulceribus 3. 137 ex quibus cognoſcenda 5. 138
in lue venerea periculoſa 5. 12
& quomodo tractanda 5. 95
Carminativa ex quibus conſtent & quænam ſint 4. 263
Carolinæ aquæ quibus principiis agent 2. 90. earumque virtutes 5. 106, ante earum uſum quæ tenenda 2 137. quæ diætæ ratio habenda ſub earum uſu 4. 195
quæ poſt illas conducant 3 82 ſunt ſtrigiſtæ cedulæ in morbo multarum turionæ ibid. ut & externo uſurpatæ abortum promovent 5 309. laudantur in aſthmate rheumatico 3 170. cachexia ex menſium & hæmorrhoidum ſuppreſſione 4. 214
in calculo & quomodo hoc reſolvant 2 137 in cancro & ſcirrho 3 153. cardialgia hypochondriaca & ſpaſmodica e 2.6
in cephalæa ex quartana 2. 107
colica ſanguinea cum ecthlipſi de alternante 2. 179. convulſionibus hyſtericis 5. 88. gonorrhœa inveterata 4. 195
4. 37 malo hypochondriaco 5. 207
& in hoc ſubjungenda balnea naturalia 3. 209. in hyſterico malo 5. 81
ictero 4. 195 in menſibus ſuppreſſis 4. 201. ad polypos præſentes eoſque præcavendos 4. 137. ad podagræ recidivam avertendam e. 272
in phthiſi hypochondriaca ſcorbutica 5 279. quartana & quando 1. 50
rheumatiſmo & quando 2. 214
ſingultu hypochondriaco 5. 205
ſcorbuto 5. 66. vertigine & quali 4. 67
ulce-

ulceribus 5. 148 tormina 3. 241 uteri obſtructionibus 3. 264 revocando purpuram delitiam [illegible] 3. 215 tamoies ardentes [illegible] & [illegible] 2. 140 quando utendum in aſthmate 3. 169 morbis capitis 2. 94 fluore albo 4. 204 in hæmoptyſi 2. 42. in renum affectibus 1. 234 veſicæ exulcerationem 2. 209 uteri eroſione 3. 164 earum ſal qua doſi exhibendus 3. 105 ejus virtutes 4. 240 laudatur in cachexia 4. 212 in hydrope 4. 140 in ictero 4. 191 ad vermes enecandos 8. [illegible] 42
Caruncula in urethra gonorrhæa quomodo generentur & tollantur 4. 289
Catarrhus quid & quotuplex ſit, 4. 29 differt a lethargo & apoplexia 4. 32 a ſyncope & ſuffocatione hyſterica ibid. cui ſæpius febribus acutis jungatur 4. 31 & illas excipiat 4. 46 cauſſæ mediatæ 4. 33 poſt male tractatam febrem et eryſipelaceam obortæ exemplum 4. 41 poſt hæmorrhoides ceſſantes aqua frigida curatas ibidem, periodice revertentis caſus 4. 40 cum ſcorbuto ſuperveniens [illegible] 4. 36 curatio 4. 35
Caſtrenſes febres quæ dicantur 1. 146
Caſtoreum eorum effectus in corpus humanum 3. 82 laudatur in hyſterico paroxyſmo 3. 70 in ſingultu 3. 201 vomitu 3. 233
Catalepſis rariſſimus morborum rariſſimus 3. 61 quæ dicatur ibidem, an a tetano & catocho differat ibidem, ſigna paroxyſmi ibidem, ſubjecta ibid. ex defunctorum anatome 3. 64 ſententiæ medicorum de ipſius cauſſa 3. 62 cauſſa proxima ibidem, quomodo in hac liquidi nervei influxus intercipiatur 3. 63 ſymptomatum ratio ibidem, cauſſæ mediatæ animi pathemata 3. 65 ſtatus horrentium ibidem, humores craſſi præſertim crudi 3. 64 primarum viarum 3. 17 ex vermibus & hyſterica paſſione ortæ exemplum 3. 69 & aliæ occaſionales 3. 66 ex flatibus mediatis [illegible] 3. 70 prognoſis 3. 88 quomodo tractanda in paroxyſmo ibidem, quæ conferant ſi ex animi vitio aut frigoris vehementia 3. 68 & ab excretionibus ſanguineis ſuppreſſis [illegible] melancholicis 3. 67 cavenda quæ tenenda circa nervina et volatilia in paroxyſmo 3. 68 & narium ſcarificationem ibid.
Cataplaſma adſtringens in hæmorrhagia uteri 2. 27 diſcutiens 1. 20 emolliens in bubonibus 4. 297 roborans in diarrhœa contumaci 3. 276 in vomitu compeſcendo 3. 233 ſuppurans in tumoribus 3. 153 egregiæ virtutis in cancro & ſcirrho 5. 151 in ophtalmia 1. 284
Cataracta, ejus incipientis ſignum ſpurius ſigna 4. 103 in quo differat ab gutta ſerena 4. 60 a ſuffuſione 4. 73 quomodo ex vitio primarum viarum oriatur 4. 14 ſpecie cum vertigine juncta exemplum & curatio 4. 107
Catarrhalis benigna quæ dicatur 1. 6. quo baſtarda gradu ibidem, ſubjecta 1. 66 ſedes et cauſſa 1. 65. ſiq quorum pom ſit frequens 1. 6 cur vere & autumnum potiſſimum infeſtet 1. 65 in quo differat ab affectibus colli ſcorbuticis et veneris 1. 66 catarrhalis maligna ibidem, a quotidiana intermittente 1. 41 a rheumatica 1. 66 in quibus ſubjectis gravior ibidem ſeq. quæ ceſſat ſymptomata in fœminis quæ menſtrua caſtrat 1. 67 an ſit periculoſa quibuſve modis ſolvatur ibidem, an locum habeat recidiva 1. 69 contagioſa an et cur ſit 1. 66 epidemica quo tempore graſſatur, ibidem 1709 epidemica deſcribitur 1. 70 ejus in hypochondriaco male pro maligna habitæ caſus ibidem, cum colica complicatæ et venæſectione curatæ exemplum 1. 72 aura ſulminantis uſu ſublata, ibidem, quomodo præſervari 1. 67 et recidiva arceri queat 1. 69 quæ ſint curandi indicationes 1. 67 quæ curatio ſpecialis 1. 73 præſertim in fœminis menſibus ſuppreſſione laborantibus 1. 67 in hypochondriacis ibidem, quale conferat regimen 1. 66 qualis diæta ibidem, quando conducat vinum et oleum ibidem, venæſectio 1. 69 quomodo alvus ſolvenda ibidem, audi ſtrina tractanda ibid. in ea nocent pectoralia dulcia ibid. et purgantia ibid. maligna vid. petechizans, chronica unde oriatur 1. 74
Catarrhi cur circa æquinoctia plethoricis familiares 3. 183 an eorum ſola cauſſa tranſpiratio prohibita 3. 190 cum cephalalgia narium fluxu ſolum 1. 84 eorum frequens recurſus ſublevatur 1. 71 quomodo venæſectione præſervetur ibidem ſeq. capitis qua ratione ad audiſtus vitia diſponant 4. 73 peſſimi unde 4. 168 ſuffocantes ſæpe ab inſtigante pedum retropoſito

pulſo 3. 190 e polypo cordis 4. 150 quomodo differat ab aſthmate convulſivo 3. 147 morbilis accedens quomodo tractandus 1. 103
Catochus qualis morbus 5. 81 an differat a catalepſi ibid.
Cauſus vid. *ardens febris.*
Cauteria quomodo agant 4. 64 quæ ante eorum uſum obſervanda 4. 65 quot et quando conducant in amputatione partis ſphaceloſæ 5. 40 in apoplexia 1. 88 in epilepſia 3. 81 gutta ſerena 4. 64
Cephalea quid ſit 94 quomodo differat a cephalalgia ibid. ex defunctorum anatome 2. 95 ſymptomata 2. 98 ſæpe extra [illegible] ſumptum cibum et quomodo tractanda 2. 100 ex gonorrhœa virulenta decocto ſudorifero diſcuſſa 2. 109 ex conſueta narium hæmorrhagia ſuppreſſa orta 2. 9 ex quartana cortice chinæ profligata [illegible] diſcuſſa 2. 107 hypochondriacorum quomodo tractanda 2. 102 cauſæ vide ſub voce ſubjuncta *cephalalgia*.
Cephalalgia 2. 94 ſedes ſæpe eſt in dura matre ibidem, periculoſo ibid. [illegible] differt a cephalæa gradu ibid. quænam ei uſu generalis 2. 95 qualis a ſanguine [illegible] ex lue venerea ibid. [illegible] corpore [illegible] cortice [illegible] 2. 95 [illegible] familiaris 2. 97 immanis cum auditus difficultate ex neglecta veneſectione curatæ caſus 2. 104 pectoris cum oculorum ardore et dolorifica defluxione in perſona [illegible] venoſa [illegible] curata 2. 104 rheumatica unde 2. 108 in ſacerdote hypochondriaco [illegible] curata 2. 105 ex menſium anomalia orta 2. 108 *ſymptomatica* 2. 97 quomodo in febre ardente tractanda 1. 189 ſæpe quartanæ jungitur 1. 36 & quomodo tractanda 1. 181 unde oriatur in tertiana 1. 74 prognoſis 2. 97 methodus præſervatoria 2. 10 [illegible] ab orgaſmo orta quomodo reſtituenda 2. 99 an eo præſente conferat veneſectio et quando 2. 103 quatenus laxantia 2. 99 quo caſu arteriotomia conducat 2. 101 clyſteres ibidem, epithemata 2. 101 e [illegible] et veſicatoria 2. 99
Cerviſia qualis diſponat ad dyſenteriam 3. 250 *ſeq.* epilepſiam 3. 8 putrefacientem reſolutivam 4. 85 [illegible] 5. 14 nocte in convulſionibus 3. 30 deliriis melancholicis et maniacis 4. 119 epilepſia 3. 24 gonorrhœa 4. 187 morbis chronicis 2. 250 purpura 1. 115 tuſſi 3. 181 et vomitu 3. 235 *medicata* pro [illegible] hectico 1. 93 in ſcorbuto 5. 81
Chamomilla vulgaris apud veteres antiſpaſmodica 1. 81 ex ipſa præparata laudantur in cardialgia 2. 118 nimio hæmorrhoidum fluxu 2. 46
Cholera quid 3. 268 differt a dyſenteria ibidem a diarrhœa bilioſa 3. 269 eſt vel ſicca vel humida ib ſubjecta ibid. hiſtoria morbi ibidem, a veteribus traditur 3. 270 *ſicca* ab Hippocrate deſcribitur 2. 277 ſymptomatum cauſa 3. 271 periculoſum [illegible] 3. 270 ſedes ibid. cauſa proxima 3. 275 materialis ibidem mediatæ ſunt [illegible] et alia [illegible] ibidem, ex ſumpto arſenico lethalis 3. 277 e comeſtis paſtillis venenatis orta 3. 281 quomodo tractanda 3. 274 cibi dulces et fermentiſcibiles 3. 271 [illegible] adſumpta productæ exemplum 3. 284 quomodo [illegible] 3. 274 [illegible] 3. 272 cum ſubſecuto [illegible] aquæ frigidæ curatæ caſus 3. 282 ſero lactis ſanatæ exemplum 3. 281 falſo a veneno derivata 3. 278 ſiccæ cum humida complicatæ caſus 3. 285 *infantibus* unde 3. 272 prognoſis 3. 275 cauſtica tentandæ circa anodyna et roborantia 3. 276 aquæ frigidæ potus ibidem, lac ejuſque ſerum [illegible] ibidem, et veneſectio non ibidem.
Cholerica febris quæ dicatur 1. 184 quæ vocetur [illegible] ibid. [illegible] 1. 184 ejus cauſſæ proximæ 1. 185 ejus ſanatæ exemplum 1. 194 ejuſdem potu aquæ frigidæ curatæ caſus 1. 195 tertianæ typum habentis & curatæ caſus 1. 197 quomodo tractanda ſit 1. 187 an in ea conducat veneſectio 1. 185
Chordapſus quid dicatur 1. 189
Cinnabaris qua ratione [illegible] præparata dicantur 3. 11 laudantur in epilepſia a violenta [illegible] ibidem, [illegible] 3. 7 lue venerea 3. 44 in pertinacibus oculorum et capitis doloribus 1. 185 cachexia 5. 38 nocent in morbis ſpaſmodicis 3. 34

Cir-

Circulus ſanguinis ſine reſpiratione non fit 3. 146 *æqualis & liber* unde dependeat 3. 36 aceti putredinem 5. 140 functiones animales conferat 3. 3 quibus promoveatur & reſtituatur 3. 188 *an illis* an conſtituat febrem 1. 3 tardus & impeditus in abdomine quomodo producat quartanam 1. 27 in capite quomodo cephalalgiam inducat 1. 100 qua ratione cacothymiam inferat 5. 146 calculum felleum 1. 116 cur in abeſis & ſpongioſæ telis maxime deprehendatur 3. 295 pectoribus 4. 154 præſertim cur talis per hepar 4. 150 & uterum 5. 232

Circumgyratio, ejus ſenſus in vertiginæ unde 4. 102

Clyſteres non habent locum in acutis & exanthematicis morbis 4. 140 in febrium epidemicarum paroxyſmo 1. 100 cur in torminibus ventris ſæpe non immitti poſſint 3. 69 in dyſenteria applicari & regredi nequeant quale ſignum præbeant 3. 231 qui & quando conveniant in apoplexia 2. 87 ultimate 3. 153 catalepticum paroxyſmo 3. 7 cephalalgia 1. 98 convulſionibus & epilepſia infantili 3. 11 dentitione difficili 2. 48 dyſenteria 3. 052 flatulentiæ 4. 295 fluori albo 4. 277 gravidis 3. 299 gutta ſerene 4. 64 hæmorrhoidum nonnullorum 2. 59 hydrope 4. 040 hypochondriaco malo 3. 109 paſſione hyſterica 5. 80 item 4. 194 febribus inteſtinorum inflammationis 1. 200 palpitationi cordis 3. 136 in imminente paroxyſmo podagrico 2. 472 quartana 1. 31. 36 rachitide 5. 38 ſcorbuticis abdominis doloribus 5. 01 ſingultu infantili 3. 201 tertiana 1. 13 6. 41 torminibus infantum 5. 45. 3. 279 vertigini 4. 103 vomitu 3. 235 *anthelminthici* 5. 33 ex cortice *chinæ* quatenus in quartana conveniat 1. 36. 41 *fœti* qui ſint & an conveniant in catarrhinorum doloribus 2. 71

Cochlearia ejus principia conſtitutiva 5. 17 cum lacte infuſa laudatur in ſcorbuto ibidem, ejus in qua ratione commode bilioſis offerenda 5. 03 *ſpiritus* ejus junioribus & bilioſis caute exhibendus 5. 19

Coffee fabæ quale ſub adultione ſuſcipiant principium 3. 63 ejus *potus* noxius &

Hoff. Med. Syſt. Suppl.

incongruus 1. 119 cur Aſiaticis populis minus noceat 3. 60 cur in pleriſque alvum adſtringat 3. 63 an conferat in paroxyſmo febrili 1. 16 qua ratione ad chloroſeos 4. 400 & purpuræ geneſin contribuat e 110. 119

Coitus cur brevis epilepſia dicatur 3. 48 qua ratione chloroſin tollat 4. 215 detum 4. 101 epilepſiam 3. 6 malum hyſtericum 3. 8 immoderatus ad abortum diſponat 5. 491 lactationis tempore inſtitutus quæ inde in infantem redundent mala 5. 10 impurus qua ratione gonorrhœam 4. 288 & luem veneream inducat 5. 80 nimius & præmaturus vid. *veneris exercitium*.

Colica quæ dicatur 6. 158 quæ pars in ea maxime patiatur ibidem, ex defunctorum anatome 6. 164 quomodo differat a cardialgia 2. 228 a doloribus iliacis 6. 158 ſubjecta 6. 161 & cur maxime hypochondriacis & puerperis familiaris 5. 250 & quomodo in his tractanda 6. 168 ſymptomata inde 2. 158 cur ſub frigore ingravescat, ſub æſtu remittat 1. 73 oritur ſæpe a morbis prægreſſis improvide curatis 2. 163 ex morbis exanthematicis vel retrocedentibus vel non expulſis & qua ratione tollenda 3. 155 quomodo ad epilepſiam contribuat 3. 65 & peripneumoniam 1. 337 ejus tum ſibre catarrhali benigna junctæ exemplum 1. 70 prognoſis 2. 164 *bilioſa* ejus cauſæ & ſymptomata 2. 161 cur ſæpe ictero jungatur 4. 199 in europæa ex frigore curetæ exemplum 2. 170 quomodo curanda 6. 165 *cardialgica* ex commotione tarnis aſſatæ vervecinæ & frigore ortæ caſus 6. 171 *rheumatica* quæ 2. 164 ejus cum arthritide alternantis exemplum 2. 171 hemiam producentis Carolinis & Teplitzenſibus curatæ caſus ibid. *tranvalſiva* intelligitur unde familiaris 4. 10 ejus ex gonorrhœa adſtringentibus ſuppreſſæ exemplum 2. 173 ex ira & ſupertentitate terræ ſuborta caſus 2. 169 *flatulenta* quæ dicatur 2. 159 qua ratione difficulter a ſlatulentiis ibidem, a nephritica calculoſo dolore 1 181 ejus cauſæ ſymptomata & generatio 6. 160 ejuſdem cum ſalivatione rara & ſingulari exemplum 4. 168 extra & ſuperingeſti carne ſuillæ inductæ caſus 6. 177 quomodo ſananda 2. 166 *ſeq.* & an in ea conducant carmi-

 anti-

naturæ 2. 168 *ſanguinis* ex quibus cauſis oriatur 2. 162 ipſius ex lauta diæta & vitæ ſedentariæ caſus 2. 174 ex menſium retentione ſuppreſſi aqua frigida curata 2. 173 ex hæmorrhoidibus unius illi fluentibus aucta 2. 177 quomodo tractanda 2. 165 *ſaturnina* unde 2. 196 ejus curatio 2. 165 *ſpaſmodica* quæ 2. 169 audenda quandoque eſt 2. 163 ſymptoma ſæpe eſt calculi felleì 2. 163 aut renalis ibid. et inteſtini interdum vomitoriæ tuſſa 3. 230 minus in ea conducunt purgantia 2. 187 & quæ cautela in eadem circa acidulas & thermas 3. 156 & opiata 2. 128

Collyrium ad ophthalmiam 1. 280 *acria* in epiphora quæ pariant damna 4. 74 *frigida* quam caute ſint adhibenda 1. 281

Coloquintis an in hydrope conveniat 4. 243

Colon, ipſius ſitus & ſtructura 3. 98 flexura læſa quæ pariat incommoda 4. 234 flatus ſæpe in hoc tumorem durum conſtituunt 3. 119

Color ex albo viridiſcens in hydrope anaſarca unde 4. 227 flavus in ictero 4. 190 pallidus in cachexia 4. 208

Coloſtrum quid & 13 ejus uſus ibid.

Coma ſomnolentum, ejus hiſtoria & differentia a ſtigili 4. 29 cauſſa proxima 4. 31 remotæ cauſſæ 4. 34 ſubjecta ibidem, ex ejus ſpeciale repulſo ortì exemplum 4. 36 ejuſdem rheumatica retropulſa podagrica caſus 4. 43 ſcorbutici obſervatio 4. 38 curatio ipſius tam a cauſſa calida quam frigida orta 4. 34 *vigil* ipſius ſigna et differentia a pervigilio 4. 26 a ſomnulentia 4. 29 cur febribus acutis 5. 30 & hemiplegiæ maxime ſe jungat 3. 31 utriuſque prognoſis 4. 32 quomodo tractanda in febribus acutis in hemiplegia 4. 35 quomodo utriuſque recidiva arcenda 4. 34 *cautelæ* circa utrumque tenenda et quidem circa opiata & ſuaveolentia 4. 38 ſternutatorie et thermas ibid. venæſectionem ibid. & volatilia externa ibid.

Concubinarii quibus morbis pateant 3. 121

Conſtitutio quale debeat eſſe acutis decumbentium 1. 188 catarrhalis febre benigna afflictorum 1. 176 dyſentericorum 3. 134 a frigore congelatorum 3. 68 febribus intermittentibus epidemicis autumnalis mali morbis laborantium 1. 36 purpura affectorum 1. 115 tuſſientium 3. 180 variolis laborantium 1. 82 *ſiq.* calce viva recenter obductum quæ pariat in ipſo dormientibus damna 1. 610 3. 109

Contagium ejus natura in quo conſiſtat 3. 96 quibus ſubjectis facillime inhæreſcat 4. 146 quotuplici modo poſſit propagari 3. 66 & in ſpacie per veſtimenta 1. 151 ejus effectus quales ſupponat corpora 1. 136 venerei caſus 3. 96 vid. plura *morbi contagioſi*.

Continua febris vid. *febris continua*.

Contractus, in epilepſia unde 3. 4

Convulſiones quæ dicantur 3. 26 differant ab epilepſia ibidem a motibus ſpaſmodicis vagis 3. 44 earum objectum ibid. ſigna antecedentia in paroxyſmorum deſcriptio 3. 47 et ſolutio ibid. quotuplices ſint 3. 28 ſubjecta 3. 27 cauſſa proxima 3. 28 oriuntur ab animi pathematibus ibid. earum a ſpectro viſo exemplum 3. 38 cum vomitibus alternantium caſus 3. 37 ſola aqua frigida curatæ 3. 39 quomodo tractandæ 3. 32 ab exanthematibus retropulſis 3. 26 ex ſcabie retropulſa ſubnatarum exemplum 3. 146 ſcorbuticarum caſus rarus 3. 33 qua ratione cura inſtituenda 3. 33 a læſionibus externis 3. 70 ex abſceſſu circa aurem ſiniſtram 3. 48 ex oſſis coccygis percuſſione ortarum caſus 3. 64 ab immutato & irregulari menſium fluxu caſus 3. 36 hyſtericarum inde exemplum 3. 67 quomodo tractandæ 3. 33 a vitio primarum viarum 3. 42. *ſeq.* earum, quarum fomes in inteſtino duodeno hæſit, caſus 3. 51 hyſtericarum inde exemplum 3. 16 quomodo ſanandæ 3. 53 ex crudo et præmaturo venerís uſu enatarum caſus 3. 41 & quomodo tollendæ 3. 34 a vermibus 3. 26 & qua ratione curandæ 3. 33 hæreditarie ſæpe in liberos transferuntur 3. 48 quæ ea cauſſa in apoplexia ſubortæ ibid. 1. 85 variolis 1. 95 cui epilepticis morbus ſæpe junguntur 3. 48 prognoſis 3. 26 Cura præſervatoria 3. 35 quando conducat potus aquæ ſimplicis 3. 52 balnea 3. 35 emetica 3. 32 lactis cura 3. 36 laxantia 3. 32 linimenta 3. 24 martialia et venæſectio 3. 31 & volatilia 3. 34

Cor, ejus ſtructura ac uſus 3. 130 ipſius veteri deſcribuntur ibidem, quotuplex iſthoc ſit motus 4. 135 quid ad ipſum requi-

Google

requiratur 5. 231 auctior an febrem conſiſtat 1. 93 unde tantam vim habeat 3. 150 cur dextri ventriculus præ ſiniſtro ad polypos ſuſcipiendos ſit idoneus 4. 152 *palpitatio* ibid. palpitatio *tremor* unde & quomodo differat a palpitatione 5. 128

Cornea tunica, ejus ruptura ab uſu frigidi in ophthalmia catalytica 1. 291

Corpus, infantilis diuturna geſtatio ad generationem rachitidis multum diſponit 5. 37 ejus gravitas & laſſitudo in cachexia unde 4. 199 ſuccuſſatio quomodo commoveat calculum renalem 1. 256 corpora *procera* cur difficilius ægrotent quam quæ minoris ſint ſtaturæ 1. 136 cur ad aſthmata & polypos proclivia 4. 151 ad marasmum corpora 4. 219 & phthiſin 4. 185 *pinguia & ſpongioſa* cur calidioribus gaudent 1. 309 hinc in iis progreſſus ſanguinis tardus & difficilis ibid. prona exiſtunt ad cachexiam 4. 208 ad putredinoſam corruptionem 5. 86 ad ſoporoſos affectus 4. 33 & cur præ aliis gravius cuncta adfectibus adfligantur 3. 107

Cortex caſcarillæ quando conducat in tertiana 1. 15 cur in febribus intermittentibus conducat ibid. cortici chinæ præferendus in quotidiana 1. 49 in hac 1. animalis quam morte 1. 52 laudatur in febribus intermittentibus anomalis malignis 2. 55 nimio hæmorrhoidum fluxu 2. 48 in malo hypochondriaco 3 108 ejus efficacia quando conducat in dyſenteria 3. 255

— *chinæ* quo principio maxime agat 1. 11 quo tempore tutiſſime detur 1. 14 quibus ſubjectis 1. 21 & num gravidis conducat 1. 37 num puerperis 3 19 num ſenibus 1. 25 an utrum caſſetur cruda toto porrigi queat ibid. quomodo adhibendus 1. 12 & quibus cum remediis miſcendus 1. 39 an emeticum moveat 1. 32 quando conveniat in febre lenta 1. 506 quomodo uſurpandus in quartana 1. 55 in quotidiana ei præferendus cortex caſcarillæ 1. 49 quomodo porrigendus in tertiana 1. 11 *ſeq.* an noceat in ſemitertiana 1. 61 ubi uſurpandus in clyſteribus ibid. *clyſteres*. imprævide datus adducit in cachexiam & hydropem 4. 219 hypochondriacum malum 3 105 polypos 4. 155

Coryza cur plethoricis circa ægrotandum familiaris 3 186 a quibus cauſſis induratur 1. 71 *ſuppreſſa* ſæpe auditum debilitem 4. 84 ejus in rheumatiſmum aurium mutatæ exemplum 2. 31 eſt non raro dolorum gravativorum capitis cauſſa 2. 200 & quomodo ea tractanda ibid. febris catarrhalis benigna 1. 64 comatis ſomnolenti 4. 31 vertiginis 4. 47

Criſis quomodo fiat in pneumonica febre 1. 250 *ſeq.* quando imperfecta ſit judicanda 1. 195

Critici dies quinam dicantur in febribus 1. 4

Cruditates in inteſtinis præſentes ex quibus ſignis cognoſcuntur 3. 252 cauſſæ 3. 98 ſæpe cacitant 4. 82 & varia inde ſymptomata 3. 98 quomodo temperandæ & evacuandæ 1. 12 *ſeq.*

Cruſta lactea retropulſa aſthmatis convulſivi ſæpe cauſſa 5 152 & quomodo 5 164 convulſionum infantilium 5. 30 cachexiæ 5. 37 & quomodo tractanda 5. 154

Cucupha ad memoriam accendam in auditum teritur expreſſæ virtutis 4. 86

Cura per ſudorem jam a veteribus & quibus laudata 4. 91 in quo conſiſtat 4. 65 ejus uſus 5. 32 quid autem ejus uſum conducat 4. 65 quibus ſubjectis & morbis conveniat 4. 91 quatenus conducat in auditus gravitate ibid. tunis vitiis 5 125 gonorrhœa chronica benigna 4. 295 gutta ſerena 4. 65 lue venerea 5. 81 purpura chronica 5. 76 ſcorbuto 5 51 vertigini 4. 32 alectrum feliciter curatione 5. 147

Cutis, ejus ſtructura 5 58 differt ſecundum ætatem 4. 104 *adſeſſus* qui 4. 101 ſunt contagioſi & cur 5. 107 ſedes ibid. ſubjecta ibid. differunt ſecundum ætatem 5. 108 & partes, quæ inſiſtant & materiæ diverſitatem ibid. & quomodo a venereis 5. 109 cauſſa proxima ibid. mediatæ 5. 170 prognoſis 5. 112 curatio 5. 114 quando externe remedia conducant 5 125 *rebelles* unde 5 133 *retrocedentes* quomodo tractandæ 5. 122 ejuſque *ariditas* unde 3. 18 quomodo ejuſdem aſperitas tractanda 5. 124

Cynanche quæ dicatur 1. 208

D

Decoctum anagallidis maris Michaelis in deliriis chronicis laudatur 4. 118 *cu-*

tartarisatum Foreſti in calculo renali 2. 186 *antiſcorbuticum* 5. 21 *non venereum* 2. 100 *aperitivum* 5. 77 *alkod* 2. 161 *aveæ* vid. avena *guaiaci* ligni in lue venerea laudatur ejuſque parandi modus 5. 90 cui ſcabioſis macilentioribus noceat 5. 131 probatum in hæmoptyſi 2. 40 ad injectionem in ulceribus ſinuoſis 5. 148 *ligneorum* in gonorrhæa ſæpe nocet & cur 4. 264 *mannatum* 4. 146 *meſtichinum* in fluore albo laudatur 4. 485 *nigrum* quomodo conficiatur 1. 67 *Sipialii* quomodo præparetur 2. 56 laudatur in hæmorrhagia uteri ibidem, *Sydenhamii* antidyſentericum 3. 257 ad varices ani in nimio hæmorrhoidum fluxu 2. 48

Deglutitio cujus beneficio fiat 3. 167 *difficilis* quomodo fiat ab atonia pharyngis 3. 210 aut ipſius ſpaſmo 3. 206 aut tumore aut fruſto œſophago inhærente ibidem.

Delirium ejus ſedes 3. 104 cauſa proxima 4. 105 de ea veterum opinio 4. 104 defunctorum anatome 2. 105 in mitiis leve in quo differat a phrenitide 1. 419. *ſeq.* quid ejus acceſſum prænunciet in illa 4. 83 interdum hecticæ & phtiſi ſupervenit 2. 52 *chronicum* quæ in eo ſini ex uſu 1. 226. *ſeq.* quomodo in *petechizante* febre ſit avertendum 1. 147 ſcrotocedente purpura etc. & Caroliois, hoc revocato, curati exemplum 1. 115 in *ſyrtha* quomodo curandum 1. 176 in *variolis* ſufficienti narium hæmorrhagia ſolvitur 2. 86 quomodo in iis ſanandum 1. 90 vid. *mania & melancholia*.

Dentitio difficilis quæ dicatur 5. 18 ejus ſigna ibidem, cæteraque ſymptomatum ibidem *ſeq.* ſæpe eſt epilepſiæ 3. 6 ſingultus & convulſionum infantilis cauſa 5. 49 cui plerumque cum doloribus inteſtinorum juncta ſit 2. 163 cum tuſſi periculoſa 3. 178 prognoſis 5. 16 quæ ante & ſub ea diæta conveniat ibidem, curatio ex parte infantis ibidem ex parte nutricis 5. 50 quæ externa conducant 5. 20 & quum incidenda circa dentem aperiam ſecandam ibid.

Dentes quomodo generentur 5. 18 quando primum erumpunt ibidem, carioſi cur ad dolorem ſuſcipiendum proclivis 2. 242 optime in fiſtula genæ extrahuntur 3. 168 *dentium lapſus* quomodo præcavendum in ſalivatione mercuriali 5. 93 *vacillantes* quomodo in ſcorbuto confirmandi 5. 38

Diaphoretica, eorum uſus 2. 107 *ſeq.* quatenus conducant in adſtma vitiis 41. 8310 dyſenteria 3. 252 in hydrope 4. 241 in ophtalmia 1. 280 in palpitatione cordis 5. 140 in ſcorbuto 5. 16 in tuſſi 3. 179

Diaphragma ejus ſtructura 3. 136 uſus in reſpirationis negotio ibid. ipſius læſio aſthmatis ſuffocativi cauſa 3. 150 *ſeq.* & difficilis reſpirationis 4. 156

Diarrhæa aquoſa in febribus ardentibus unde oriatur & quid ſignificet 2. 163 billioſa quid 3. 256 differt a cholera ibid. quomodo a dyſenteria 3. 245 ſubjecta 3. 269 Indis & Arabibus familiaris 5. 273 variis ſymptomatibus ſtipatæ exemplum 3. 287 cauſa mediata 3. 270 proxima 3. 273 curatio quomodo tractanda 5. 276 dubiis ſæpe ſolvit 4. 111 ſequitur poſt uſum electuarii antiſcorbutici 1. 50 quomodo a ſpiritu nitri caveatur 1. 145 ſolet cogi eam, ſuppreſſaque varia revocat ſymptomata 1. 215 prognoſis 3. 273 quomodo in *febribus epidemicis* tractanda 1. 57 quomodo in *morbillis* tractanda 1. 102 in iis intercedentibus morbum abſque revocatione exanthematum ſolvit 1. 102 poſt eos ſuppreſſe inſert ulcus meſi motus eum inſequuta morte 1. 103 quando ſit ſalutaris in febre petechiali 1. 142 diverſa ejus ratio eſt in peripneumonia 1. 129. *ſeq.* quomodo in ea moderanda 1. 127 phthiſi ſupervenient quale ſignum præbeat 4. 166 quomodo in *ſemitertiana* tractanda 1. 61 quomodo hæc ſolvet 1. 59 an ſit primo ſecunda in variolis 1. 77 quando in iis ſit ſalutaris 1. 83. *ſeq.* quomodo in iis tractanda 1. 90. 103 *biliſa* mala medicatione in chronicam curationem tranſeuntis exemplum 3. 286 hæmorrhoidalis chronica exemplum ibidem, adſtringentibus ſuppreſſa ſæpe coliem cauſa 2. 163 ſingultus 3. 169 ejus exemplum 3. 205 opiatis cohibitæ & hinc mali hypochondriaci cauſæ exemplum 3. 114 *cruenta* in ardente cohibita producit phrenitidem 2. 123 *nigra* quid ſignificet in inflammatione inteſtinorum 1. 195 *purulenta* cum febre ex lapſu in abdomen ſanata ibid.

ibid. quomodo oriatur an ex abſceſſu meſenterii 1. 258 & ulcere ortu 1. 267 ſolam abſceſſum meſinterii 2. 299 quomodo tractanda 1. 118 *ſanguinea* in febribus inteſtinorum inflammatoriis ex meſenterio quomodo ſananda 1. 290. *ſeq.* curatio abſolutur evacuantibus & temperantibus 3. 275 quæ tecenda circa lenantia 3. 278 circa victum 3. 277 ſudoriferi & uſum unii. ibid.

Digeſtio ſæpe turbatur ob ira 3. 38 a nimis & diuturna tuſſi 3. 164 prava ſæpe tabis cauſſa 3. 183 eſt in ſcorbuto 3. 7

Diuretica quæ in aſthmate conveniant 3. 156 in capitis morbis ſecuſſe 4. 85 quæ conducunt in calculo renali 2. 189 hydrope 4. 041 ſcorbuto 3. 8. 38 tuſſi 3. 181 acriora quomodo producunt mictum cruentum c. et uncini in arthritide & rheumaticis doloribus 2. 088 in gonorrhœa benigna 4. 299 in ſpaſmo veſicæ c. 410

Dolores omnes functiones perturbant 4. 90 a tuſſi calida qui acterſus dicti 2. 96 in arthritide & rheumatiſmo unde 2. 000 nutrium ibid. *cholgia* a calculo felleo in quo differens ab hepatitide ſpuria 1. 240 ernes unde & cum caitis ſymptomatibus quid indicent c. 154 capitis & oculorum in iis ſandentur cinnabarina & mercurius dulcis 1. 385 in imminentibus & prodeuntibus menſibus unde 4. 1 poſt morbillum ponderis inſtar unde 2. 112 vid. *cephalalgia* & *cephalea* dentium vid. *odontalgia* hypochondrii dextri in quo differens ab hepatitide ſpuria 1. 246 *iliaci* qui dicantur c. 156 in lue venerea quales a 90 lumborum in hyſtericis unde oriuntur a. 160 in mictione cruenta 3. 61 alvus & genitivi 2. 96 *oſteocopi* qui dicentur 1. 28 in ſtrabiſmo iridis unde 3. 126 uteri ex ejus cancro quomodo compeſcendi 1. 469

Dulcia quæ diſponunt ad epilepſiam 3. 1 nocent in aſthmate 3. 148 in tuſſi ſtomachali 3. 81 & vomitu cruento 2 58

Duodenum, ejus ſtructura 3. 236 conſenſum cum aliis nervoſis partibus alit 3. 199 unde in hoc bilis corrumpatur 3. 271 ſtetnum generationi facit & cur 3. 186 ejus anguſtia vomitus lethalis cauſſa eſt 3. 244 ſedes eſt ſæpe chulacæ 3. 470 convulſionum 3. 69 epilepſiæ 3. 10

morborum periodicorum 3. 40 vomitus biliofi 3. 012

Dura mater, ejus ſtructura & uſus 3. 89 gaudet ſyſtole & diaſtole ibidem, omnium membranarum principium 3. 6 & ſæpe ſedes dolorum capitis 2. 50

Dyſenterii qui dicantur 3. 213

Dyſenteria quæ dicatur 3. 245 differt a cholera 3. 268 diarrhœa 3. 213 ab affecta le mal de Pans dicto ibidem, diſtinguitur in benignam & malignam, rubram & albam 3. 246 ſubjecta ibid. leniorie ibid. & graviora ſymptomata 3. 247 quo tempore maxime graſſetur 3. 246 in defunctorum anatome 3. 247 ſedes ibidem, cauſſa formalis et proxima 3. 248 materialis eaſdem cum quartana agnoſcere poteſt 1. 36 quæ de ea ſentiunt, auctores 3. 248 eorum ratio 3. 249 cauſſæ occaſionales ſunt tempeſtas ibidem, miaſma contagioſum 3. 251 epidemica an. 1684. 3. 263 anno 1716 3. 264 anno 1726. 3. 266 hyſtericæ caſus 3. 258 feliciter ſanata 3. 259 in juvene brevi curata ibidem, cito curata 3. 260 ex imaginatione orta 3. 261 cum ſemitertiana complicatæ & funeſtæ exemplum 1. 64 fructuum horæorum abuſus 3. 250 abortum ſæpe cauſſatur 3. 266 quomodo hydropicam cachecticam ſtatum poſt ſe relinquere poſſit 4. 249 cohibita non raro cardialgiæ 2. 115 & ſingultus cauſſa 3. 199 immatura dicta colicam facile ingenerat 2. 163 prognoſis 1. 64. 290 quomodo præcavenda 3. 254 quomodo curanda per anodyna 3. 253 demulcentia 3. 252 diaphoretica & purgantia ibidem, roborantia 3. 255 ſubadſtringentia ibidem, quale regimen in ea tenendum ibidem, cautelæ quæ tenendæ circa alexipharmaca 3. 259 anodyna 3. 254 opiata & adſtringentia ibidem, diaphoretica 3. 058 laſtis ejuſque ſeri uſum 3. 257 circa laxantia & purgantia & circa ipecacuanhæ radicis & maruum uſum 3. 255 mucilaginoſa 3. 256 pilulas polychreſtas 3. 254 circa ſalvas 3. 255 venæſectionem 3. 256 tenesmus in ea quomodo tractandus 3. 257. convaleſcentes ex ea quomodo tractandi 3. 258

Dyſuria quibus omnibus accedat 1. 236 an

inflammationem veſicæ ſemper procauſ-
ſa agnoſcit ab Hortius ſæpe a calculo 2. 205
geneſis ejus male curata 2. 215 a materia
podagrica 2. 203 ſæpe renum aut veſicæ
exulcerationis ſymptoma 2. 73

E

Ebrietas frequens cerebrum & genus nervo-
ſum debilitat 4. 42 ad aphoniam diſpo-
nit 4. 96 ad coma ſomnolentum 4. 31
ad delirium 4. 187 ad epilepſiam 5. 7 ad
ſoporoſos affectus 4. 42
Ebur aliquæ ante eorum uſum corpus rite
præparari debet 2. 137 laudatur in cal-
culo felleo ibid. in ictero 4. 195 in ma-
lo hypochondriaco 3. 107 in ſcorbuto 5.
26 in viſus caligine & quando 4. 79 *cum*
lacte in phthiſi a tertiana contumaci 4.
282 in ulceribus 3. 148 *ustum ſal*, ejus
virtutes 1. 10 qua doſi quove vehiculo
exhibendum ibid. commendatur in caghe-
xia 4. 218 in hydrope 4. 240 in ictero
4. 298
Eleoſaccharum myrrhatum quomodo præpa-
retur ejuſque uſus 4. 182
Elaterium in hydrope ab auctoribus lau-
datur 4. 238 ſed minus convenit 4.
243
Electuarium antifebrile 1. 18. 24 præſer-
tim in quartana laudatur 1. 44 *chinatum*
alvi fluxum ſiſtit 1. 58 *laxans* in gra-
vidis 3. 207 ad tormina infantum 5. 25
tuſſim ferinam 1. 69 *roborans* in tuſſi
declinatione 3. 180 in vertigine hypo-
chondriaca 4. 49
Elleborus quomodo ſtrangulationem fau-
cium inducat 1.210 a veteribus ſæpe uſur-
patur 4. 113 ipſius a Lindenio quomodo
facta correctio 4. 116 judicium de ea
ibid.
Elephantiaſis quid 5. 196 ab Aretæo & Cel-
ſo deſcribitur 5. 107 ejus ſubjecta ibid
hanc ſimile exemplum 5. 154 curatio ſe-
cundum Aretæum 5. 115 & Celſum 5.
224 cur mercuriali expoſcat 5. 116
Elixir aleap ſatmacum ſiat menſtruo ſpiri-
tuoſo 1. 80 antifebrile in quartana, 1. 84
antiſpaſmodicum 5. 22 emmenagogum
5. 89 laxans in quartana 1. 44 pectora-
le temperatum 5. 48 proprietatis cum co-
chleariæ ſpiritu in ſcorbuto laudatur 5. 45
ſtomachicum 4. 281 viſcerale tempera-
tum 5. 77
Emplaſtrum operis ſæpe ad meliusm evacuatum
facit 2. 70
Emetica in quas partes maxime agant 4. 196
quam cautæ cum iis a medico proceden-
dum 1. 205 quando vim veneni habent
1. 297 quo caſu maxime damna exhibent
1. 205 quæ pariant damna in gravidis 1.
270 cur poſt iram noceant 1. 305 & quæ
ſuſcitent mala 3. 272 quæ poſt ipſam
conveniant 1. 202 antimonialia præſer-
tim nocent in aſthmate 3. 209 palpitatio-
ne cordis 3. 140 in hydropicis cur maxi-
me per inferiora operentur 4. 272 cum la-
xantibus parata in convulſionibus lauda-
tur 5. 52 quomodo inducant animi deli-
quia 4. 136 cardialgiam & quando 4. 124
choleram 3. 272 hypochondriacum ma-
lum 3. 103 paralyſin linguæ ejuſque e-
xemplum 4. 101 ſingultum 3. 108 & quo-
modo curanda 3. 202 in comate ſomno-
lento 4. 36 in dyſenteria 3. 252 in epile-
pſia 5. 12 in ictero 4. 188 in lenta febre
2. 300 quomodo maligna in prima quaſi
herba ſuffocare valeant 1. 150 quando
conveniant in morbillis 1. 99. 103 quan-
do in peripneumonia noceant 1. 257
& proſint 1. 239 qualia & quatenus in pe-
ſtilentia proficua 1. 139. ſeq. in petechiali
febre 1. 127 in quartana 1. 35 in quoti-
diana 1. 40 rachitide 5. 58. in tertiana 1.
12 in tuſſi infantium ſtomachali 3. 182 in
variolis 1. 81 & quando harum eru-
ptionem juvent 1. 96 vertigine ſympto-
matica 4. 49 vomitu 3. 254 eorundem
formulæ 1. 150 *emetico* julepus vid. ju-
lepus. *Pulvis* vid. pulvis.
Emmenagoga ante venæſectionem noceat 5.
90 quo modo exhibenda 4. 221 intempe-
ſtive uſurpata abortum ſæpe provocant
3. 204 cachexiam cum hectica 4. 222 vo-
mitum cruentum 4. 33 nocent in lypo-
thymiis a menſibus obſtructis 4. 139
Emplaſtrum Agricolæ cum aliis mixtum ad
bubones maturandos laudatur 4. 295 in
aphonia probatum 4. 97 *antiſplenicum*
Hieronymi quando in malo hypochon-
driaco conducat 3. 106 quando *ceratum*
ſtomachicale maſtichinum Galeni in chole-
ra 3. 275 *de crusta panis* in cholera ibid.
vomitu 3. 255 *diaſulphuris Rulandi* in
tuſſi phthiſica 3. 180 *manus Dei* cum a-
liis ... in tophis venereis 5. 95
in aſthmate 3. 178 in paroxyſmo hyſte-
rico 5. 80 *pectorale* 4. 182 in tuſſi rheu-

matica 5 180 capette victoris in pollutione nocturna 4. 50 in ſpaſmo & inflammatione uteri probatum 1. 257 *Rhagia* ea quibus ſpeciebus præparetur 3. 172 laudatur ad abortum præcavendum ibid. *Sapenatum &* ſcae *ichthyocollam* in aſthmate cardialgico 3. 137 ad bubones maturandos 4. 295 in flatulentia 4. 265 in mala hypochondriaco 5. 169 *unguentum mercuriale* in tophis venereis 5. 94 in teſticulo venereo 5. 96

Empyema ex pleuritide vel peripneumonia ortum & curatum 1. 237 ex peripneumonia extra thoracis cavitatem ruptum 4. 183

Emulſio in ardente 1. 193 cholera 3. 277 in cancro cum febre hectica cephalalgia ab orgaſmo 4. 98 5. 150 in diarrhœa 3. 276 in dyſenteria 3. 252 in gonorrhœa 4. 290 in hæmoptyſi 4. 20 ad expellendas variolas 1. 80 in ſomno cruento 4. 37

Enula radix ejus principia conſtitutiva & uſus 5. 54

Epiala febris quæ dicatur ibid. vide *febris inflammatio.*

Epicarpia quomodo in quartana parandæ ſint 2. 33 31

Epidemici morbi vide *morbi epidemici* febres vid. *febres epidemicæ*

Epiglottis eſt primarium vocis inſtrumentum 3. 183 ejus relaxatio quomodo curanda ibid. ejus infectio cum muco quid efficiat 1. 210

Epilepſia, ejus variæ denominationis ratio 3. c definitio ibid. hiſtoria cum paroxyſmorum ratione 3. a ſymptomatum ratio 3. 4 ſubjecta ibid. ſæpius hæreditaria eſt 3. a differt ab animi deliquio 4. 132 a motibus ſpaſmodicis vagis 3. 44 a paſſione hyſterica 3. 74 dividitur in idiopathicam & ſympomaticam 3. 5 eſt ſæpe periodica 3. 12 ejus ſedes & ſigna ibid datur cathectica hypochondriaca & ſympathica 3. 6 & habitualis 3. 7 nephritica hyſterica aut ex menſibus ibid. verminoſæ exemplum 3. 18 cauſa proxima 3. 4 oritur non raro ab animi adfectibus 3. 5 ejus exemplum 3. 70 ex retentione hæmorrhagia narium ſanata 3. 13 ab eadem cauſa mariſmum ſublata exemplum 3. 20 ab obſtructionibus 3. 5 poſt male tractatam febrem producta 3. 16 in puerpera a correcta ch inæ utræ exemplum 3. 18 a menſibus ſuppreſſis 3. 14 in viro a tertiana ſuppreſſa 3. 16 ex interniſſa venæſectione 3. 24 ex pelvine vini orta 3. 59 ab externe capitis violentia 3. 16 ejus exemplum 3. 11 prognoſis ſalutaris 3. 7 mala & funeſta 3. 8 ſæpe febribus intermittentibus ſolvitur 3. 24 ad præſervationem quæ conveniant 3. 13 curatio 3. 9 ſi ab animi adfectibus, biliſa acre mixta & doloribus quomodo tractanda 3. 21 ſi a ſero acri impuro curata ibid. ſi periodica 3. 14 in variolis quomodo tollenda 1. 80 & a vermibus quibus expugnanda 3. 11 cautelas circa antepileptica 3. 10 circa potum ibid. opiata 3. 13 ſpirituoſa & volatilia in paroxyſmo 3. 12 & circa venæſectionem ibid. *infantilis* quæ maxime frequens 3. 30 ejus ſubjecta ibid. cauſæ remotæ ſunt ibid nutricis ibid ex vitio nutricis orta caſus 3. 24 ex retento auriuis 3. 21 dolores & ſpaſmi in infante neceſſariorum partium ex variis cauſis inducti ibid exanthematum retinentio ibid. prognoſis ibid. quomodo tractanda ſi ab animi affectibus nutricis 3. 31 ſi ab exanthematum retropreſſione ibid. a meconio non rite expurgato nata ibid. & nimia ventriculi repletione ibid.

Epiphora quæ dicatur 4. 70 levior quæ ibidem, differt ophthalmia & ſigillatione ibid. ejus ſigna 4. 71 ſedes ibid. ſubjecta 4. 73 geneſis 4. 72 poſt variolas & morbillos quomodo gruecetui ſunt ſnes habet periodos 4. 73 unde ſentis ſeri ſalſi effuſio, dolor ac rubor 4. 71 tumore glandularum in collo ſuſtentatam, caſus 4. 77 per malum victus regimen in plenariam viſus privationem terminatæ caſus ibid. ab intinguentia dicta extra in viſus hebetudinem tranſeuntis caſus 4. 78 ex ipſe viſus imminutionis cum paralyticis & ſoporoſis adfectibus complicatæ exemplum 4. 75 prognoſis a Celſo tradita 4. 71 Curatio ab internis inchoanda & quibus 4. 74 quando in ea conveniunt externa ibidem, fonticuli, ſetacea & vomitoria ibid.

Epithema in aphonia 4 100 *diſtantium* 1. 179 in gonorrhœa 4 290 in gutta ſerena 4. 65 in gutta roſacea 5. 126 in lepra 5. 134 ad inflammationem uteri 1. 250 in morbis malignis cordi applicatum quare locum habeat 1 157 in melancholico & maniaco ſacrote 4. 129 in inteſtinorum doloribus verminoſis 2 107 in

hæmorrhoidibus opem ibid. ad putrilaginem 1. 221 *vulnerum* in vomica 4. 124 ad putredinem arcendam 3. 40 in penis ulceribus 4. 295

Equitatio non ſtatim poſt paſtum inſtituenda & quando 2. 109 qualem in hectica præſtet uſum 1. 307 in malo hypochondriaco 3. 108 in phthiſi a Sydenhamio laudatur 4. 174 & quando in ea locum inveniat 4. 176 fortius curruum motum eruentum 2. 77 ad ani fiſtulam diſponit 3. 179 palpitationis cordis cauſſa 4. 174 nocet in gonorrhœa 4. 190

Errhina laudantur in dolore capitis a coryza ſuppreſſa 2. 400

Eryſipelacea febris 1. 160 quomodo generetur 1. 161 in quo cum febre peſtilentiali conveniat 1. 160 & ab ipſa diſcrepet 1. 160 ejus ſubjecta 1. 163 cauſſa materialis ibid. an & quando proſit in ea venæſectio 1. 136. vid. plura *eryſipelas*.

— macula poſt variolas remanens quid ſignificet 5. 78

Eryſipelas cur ſit frequens Weſtphalis 1. 170 cur pedes frequentiſſime occupet 1. 167 diverſum eſt ratione ſubjectorum 1. 162. ratione partium, quas occupat ibid. in quo differat ab aliis inflammationibus ibid. ſpeciatim a phlegmone ibid. cur difficilius in cachecticis diſcutiatur 1. 167 ejus cauſſæ procatarcticæ 1. 164. *ſeq.* eventus bonus & malus ibid. quomodo mors in ipſo contingat ibid. ejus in ſene funeſti caſus 1. 168 ejus topicis corrupti, inciſione ſanati exemplum ibidem, a ſpiritu camphorato retropulſi exemplum 3. 165 ejuſdem crebro recurrentis Caroliniſque depulſi caſus 1. 169 ejus in vultus tranſitus ſigna 1. 166 *exulceratum* quale dicatur 1. 162 ejus exemplum 1. 167 quomodo tractandum 1. 166 *ſyſtrob ulceratum* quale dicatur 1. 162 ejus ſæpe recidivantis exemplum 1. 170 quomodo tractandum 1. 167 *ſimplex* quale dicatur 1. 162 ejus crebræ recidivæ quid indicent 1. 170. *ſq.* quomodo arcendæ 1. 107 *retrocedens* quæ machinetur ſymptomata & quibus ex cauſſis retrocedat 1. 164 *retropulſum* ſæpe vomitus cauſſa 4. 163 ſingulare 3. 144 vomitus lethalis p. 238 *ſymptomaticum* quibus accedat morbis 1. 161 ejus quædam maligna ſpecies 1. 163 illud tura odi radicitionea 1. 163. ſeq. quomodo tractandum in febribus epidemiis 1. 157 quod requiratur regimen 1. 163 quomodo arcendus ſphacelus 1. 166 quæ cautione topica adhibenda ibid.

Eſſentia carminativa 4. 240 *incarnans* 5. 178 *ſtomachica* *proſtatica* 3. 187

Exanthemata quo pacto ex uſu alexipharmacorum naſci queant 1. 196 cur ſint diverſa in petechizante febre 1. 152 eorum eruptio retardatur obſtructione alvi 1. 64 eorum retrocedentium quomodo apoplexiam inducat 2. 85 aſthma convulſivum 3. 130 cardialgiam 1. 115 convulſiones 3. 33 dolores capitis 2. 96 motus ſpaſmodicos vagos 3. 42 palpitationem cordis 3. 134 paralyſin 4. 103 arthritidem 5. 37 veſicæ ſpaſmum 2. 204 ſingultum 3. 166 vomitum 3. 286 ventriculi inflammationem ibid. 241 quomodo tractanda 1. 201 purpuracea quomodo a veneno ſuncto inducantur 5. 262

Exanthematica febres vid. *febres exanthematicæ*.

— materia quæris ſpecificam habet indolem 1. 107 in quo omnis conveniat 1. 167 in pleriſque morbis epidemicis ſubeſſe ſolet 1. 64

— morbi vid. *exanthematici morbi*.

Excrementa cur ſurſum ſæpe pellantur 4. 254 an per os in paſſione iliaca evomi poſſint 1. 146 cum filamentis membranaceis ejectorum exemplum 3. 116 qualia ſint deliriorum 4. 190 *alba* quomodo generentur 3. 186 in ictero unde 4. 160 *dura & cretacea* unde 4. 203 ipſorum & magnorum ejectorum exemplum 3. 59. ſæpe ſunt colicæ flatulentæ cauſſa 1. 160 paſſionis iliacæ 1. 145 quæ ad ea educenda conveniant 3. 105 *filamentoſa* membranacea quid ſint 3. 116 *flava* in ictero unde 4. 160 *fœtida & induverſa* in dyſenteria unde 3. 246 & quid indicent 3. 85 *nigra & pici ſimilia* quid ſignificent in vomitu cruento 3. 36 *viridia* & cauſtica infantium unde 5. 21.

Expectorantia quænam in pneumonicis febribus proſint 1. 133 ſeq. in tuſſi ſtomachali 3. 161

Expulſionis quæ demum paſſant in variolis 5. 59

Eunuchi cur non raro ſint podagræ obnoxii 6. 264

Euemici qui dicantur 3. 205

Fe-

F.

Faciei ejus *pulchritudo* in fluore albo cur pereat 4. 272 *rubor* in catalepſi unde 3. 64 in comate 3. 228 *tumor* in ardente febre unde 1. 188
Faſtidium quid 3. 213 quomodo ad ſpaſmum oeſophagi diſponat 3. 212
Fauces quâlem conſenſum habeant cum oeſophago 1. 215 earum *debilitate* ad quæ diſponat ſymptomata 1. 210 *decubitus* ſeroſus quomodo tractandus 1. 215 *inflammationis* ſigna 3. 210. *ſcarificatio* in hyſtericis unde 3. 86. *tumor inflammatorius* a ſero acri quomodo tractandus 1. 213 ſeq. præſertim ſi in ſuppurationem tendat 1. 214 quid de capite in eo ſentit adum ibid. *ulcerum* in lue exemplum 3 98 & quomodo ea tractanda 3. 94
Febricitantes plethorici, ſi iis ſpuant venæſectione quomodo tractandi. 1. 18 *cachectici* quomodo tractandi 1. 18
Febrilis materia, non per ſudorem poſt paroxyſmum excernitur 1. 40
— *materia* indulti & nervis n. 221 in podagra unde & uno cur hæmorrhagiæ ſemper antecedat 4. 58
Febris cur morbus univerſalis dici mereatur 1. 1 ejus vera definitio 1. 2 ſeq. quomodo explicanda veterum definitio 1. 3 ejus ſalubritas oſtenditur 1. 2 præſertim in inflammationibus 1. 242. unde oriatur in genere 1. 172. an a quovis circuli ſanguinis augmento cauſatur 1. 3 ejus cauſſa formalis 1. 8 cauſſæ materiales ibid. ſeq. diverſæ ſpecies unde provenient 1 3 duplicem in abſoletior ibid. quomodo ſolutæ ibid. & quo morti ſub ea contingit ibid. curatur ratum 1. 2 quomodo per artem tractanda ibid. quatenus in ea conveniant abſorbentia 1. 13 quando potus calidus quandoque frigidus conducat 1. 191
Febris ardens quid in eo largi ſudores ſtatim ab initio indicent 1. 143 an ſudor frigidus ſemper ſit funeſtus ibid.
— *alba* vid. *chloroſis*
— *ardens* v. *ardens febris*.
— *calida* renum quomodo accedat 1. 235 abſque renum inflammatione 1. 252
— *catarrhalis* benigna vid. *catarrhalis benigna*
—— *maligna* vid. *petechizans*.
— *cholerica* vid. *cholerica febris*.
— *continua* quo tempore in intermittentem converti ſoleat 1. 196 quid ibi rigores ſignificent 1. 188 quando & quomodo naturæ motus in ea juvandi 1 189
— *epidemica* qua ratione in principio tractanda 1. 56 vid. *febris intermittens epidemica*.
— *eryſipelacea*, vid. *eryſipelacea febris*.
— *exanthematica* qua ratione ſit præſervanda 1. 95
— *glandularum* tumoribus accedens cur ſit periculoſa 1. 314
— *hectica* vid. *hectica*.
— *inflammatoria* vid. *inflammatoria febris*
Febris intermittens quando poſt venæſectionem generetur 1. 51 qua ratione aquæ minerales in ea conducant 1. 50 quomodo apud fontes medicatos feliciter curetur 1 25 male curata ſæpe ad rheumaticos dolores confert 1 1 ex cacali pſin 3. 65 epilepſiam 3. 24 quam accedens ſæpe ſolvit ibid. ad ſuppreſſionem menſium 8 24
— *chronica* quibus cauſſis ſuſtentetur & quomodo curetur 1. 50
— *tertiana* qua ratione ſit tractanda 1. 60
— *epidemica* ejus hiſtoria 1. 55 cauſæ procatarcticæ ibid. materialis cauſſa ibid. quibus loci & ſubjectis familiaris fuerit ibid. quomodo præcaveri potuerit ibid. eam excepit induratione 1. 58 ipſius curatio ibid. quomodo in ea tractanda diarrhœa 1. 57 purpura & eryſipelas ibid. vomitus 1. 50 quomodo tractanda ſi mutet ea in intermittentem 1. 57 an conſtat eo venæſectio ibid. noceret alexipharmaca ib. clyſteres in paroxyſmo ibid. & purgantia ibid.
— *maligna* an detur 1. 34 ejus ſigna ibidem, eo quo differat a ſemitertiana. 1. 58
— *lactea* quomodo oriatur 1. 262 & quo die ingruat 5. 59
Febris lenta vid. *lenta febris*.
— *maligna* cur in Auſtria atque Pannonia ſit frequentiſſime 1. 144. ſeq. quando in prima herba ſuffocari queat 1. 150 quomodo in ea ſerum lactis conducat ibidem, quomodo ejus recidivam accendat ibid.
— *tetragiſa*, ejus venæſectione compreſſa caſus 1. 148

— exan-

---- exanthematica emetico jugulata 1. 140
--- in meſenterio post enteritide quales ſint 1.287
-- milliaris vid. milliaris febris.
-- nephritica vid. nephritica febris.
-- ophthalmo ex cephalitide 1. 285
-- peſtilentialis vid. peſtilentia.
-- petechialis vid. petechialis febris.
-- petechizans vid. petechizans febris.
-- purpurata vid. purpura.
-- quartana vid. quartana febris.
-- quotidiana vid. quotidiana febris.
-- rheumatica vid. rheumatica febris.
-- ſecundaria qui inflatum qualis ſit 1. 315
-- ſimulata quæ dicatur 1. 198. vid. ventriculi inflammatio.
-- ſymptomatica quæ dicatur 1. 315 quibus accedat morbis 1. 316 & externis laſionibus ibid. ejus bubone venereo accedentis caſus 1. 319 ejus ex punctura tendinis ſi pedis ortæ exemplum 1. 318. quomodo tractanda ſit 1. 316 ſæpiſſime ſi oriatur a doloribus 1. 317. quæ copiam conſequantur ibid.
Febris ſynocha vid. ſynocha febris.
-- tertiana vid. tertiana febris.
-- verminoſa quæ ſymptomata habeat 1. 317 in quo differat a lenta 1. 318 quomodo curanda ib. ejus curatæ exemplum ibid.
-- uterina a ſecundina & lochiis retentis ſanata 1. 274 ſudore ſoluta 1. 272 ſine tranſſectione curata 1. 273 repetita veneſectione & ſudoriferis curata 1. 275 nimio tranſſectione lethalis facta 1. 279 vid. pluta uteri inflammatione.
-- vulneraria quomodo oriatur 1. 316 & curanda ſit 1. 317
Figuli cur ad tuſſim proclives 3. 175
Fiſtula quid 3. 166. ſedes 3. 167. differunt ratione loci ibid. ab ulceribus ibid. eorum materia qualis 3. 171. quomodo explorandæ & cognoſcendæ ibid. cauſſa proxima 3. 169 remotæ ſunt abſceſſus & ulcera ibid. dirigere cur ibid. remedia etiam & calida ibid. callus in his unde 3. 171. & ſinus ibid. prognoſis differt ratione loci 3. 173 & circumſtantiarum 3. 174 quomodo ſanandæ 3. 175 antiquæ an conſolidandæ 3. 169. callus quomodo tractandus per dilatationem orificii & ſeptina 3. 175 & quomodo conſolidandæ 3. 177 ani ejus cauſſa 3. 171 quomodo tractanda 3. 179 colli 3. 168 genæ & maxillaris ibid. ipſius curatæ exemplum 3. 179 lacrymalis 3. 157 ſedes & ſigna 3. 168 cauſſa 3. 170 quomodo ſananda 3. 178 mammæ 3. 168 ejus exemplum 3. 180 & quomodo tractanda ibid.
Flatulentia quid 4. 256 differt a colica flatulenta 2. 159 ſigna & ſymptomata concomitantia 4. 256 ſymptomatum ratio ibid. ſubjecta 4. 257 formalis 2. 113 cauſſæ materiales ſunt flatulenta 4. 257 remotæ ſunt morbi prægreſſi ibid. primarum viarum ſpaſmi 4. 258 inteſtinorum anguſtia 4. 259 cum inteſtinorum doloribus a vermibus exemplum 4. 265 ab adſtringentibus inductæ caſus 4. 267. inteſtini coli exemplum 4. 268 cum borborygmis junctæ ibid. prognoſis 4. 262 curatio quæ clyſterum applicatione abſolvitur & quæ ei vitanda notanda 4. 265 laxantibus ibid. roborantibus & carminativis 4. 263 & aliis externis 4. 264 quæ conveniant in ſtatu plethorico hæmorrhoidali ibid. ex orta ſitio orta quomodo tractanda 4. 265 quatenus conducant calida & purgantia 4. 264
Flatus quid 4. 43 ſemper præſentes ſunt in inteſtinis 2. 160 primatio quomodo generentur 2. 122 quando autem dolorem excitant 2. 160 quo loco quam maxime producantur 3. 126 quomodo a motu periſtaltico deſtructo procedunt 3. 98 materiales cauſſæ 4. 257 cur ſpaſmis junguntur 4. 258 in colo maxime ſectam ſuam exſtruunt 3. 717 an clyſteribus tolli poſſint 3. 96 faciunt ad aſthma 3. 149 ad auctum ? 4. 84 ad lipothymiam 4. 140 ad nephritidis exacerbationes 1. 249 ad oculorum adfectus 4. 89 ad palpitationem cordis 3. 134 incarcerati ventriculum dolorifice extendunt 2. et a ſæpe in ſiniſtro latere tumorem concitant 3. 98 quibus eliminandi 2. 122
Fluor albus quid 4. 271 cui Belgia frequens 4. 274 inordinatus eſt 4. 271 differt ratione coloris & conſiſtentiæ ibid. ratione gradus ibid. a cachexia ibid. 4. 272 a menſibus decoloribus & fluxu contagioſo 4. 275 ſedes 4. 272 ſubjecta 4. 272 ex quibus ortis profluat 4. 273. ab defunctarum ſectio anatomica 4. 274 cauſſæ mediatæ ibid. a menſibus ſuppreſſis ſæpe oritur ibid. ejus exemplum 4. 283 ex eadem cauſſa curatus caſus 4. 285 poſt crebriorem abortum orti caſus 4. 283 cum aliis melit complexionis exemplum 4. 279 cum ſtatu cachectico hydropico 4. 284 a partu laborioſo ibid. diverſarum diſponit ad abortum 4. 276 canerum & ſterilem uteri 3. 149 ſuppreſſus facit ad purpuram 3. 60 prognoſis 4. 276 curatioque

Indicationes quę explent aeternis hu-
mori & dicta 4. 277 ihadarbariae ibid. quo-
modo tractandae si tum tertianis tangitur
ibid. in scorbuticis & purpurae 4. 279 si
vomitoria eorum attribuuntur scatet ibid. quę
tenenda circa adstringentia 4. 278 circa
balnea 4. 278 circa Carolinarum usum pr. 5.
4. 278 circa clysmata & pessaria ibid. circa
suffimigia 4. 279 & circa ventosas
4. 272

Foeminae tatam habitus corporis qualis 5. 82
quae fiat ad lochia difficiles 1. 21 3 viduarum
iuniores cur ad passionem hystericam pro-
clivae 3. 74 cachecticae febricitantes quo-
modo tractandae 1. 16 ad animi deliquia
sint pronae 4. 130 ad carbunculos 4. 200 ple-
tarii ad hydropem 4. 290 ad morbos ordi-
narios 3. 62 ad purpuram 3. 56 quaenam dif-
ficulter pariant 1. 474 hypochondriacae cur
instantibus mensibus male habeant 3. 86
valetudinariae sub graviditate infirmae t-
dunt liberos 1. 83 exemplum quadragena-
riae nunquam mensium fluxum experta
2. 453

Foetus mortuus qui dicatur 3. 289 ea quibus
causis in utero moriatur 8 203

Fraticuli quando & quo loco conducant in
epilepsia chronica 3. 12 in mania 4. 121 in
morbis spasmodicis tagis 3. 54 ad pestis
praeservationem 1. 156 ad ulcerum conso-
lidationem 1. 146 praematurae consolidati
apoplexiae saepe causa 2. 85 asthmatis 3.
150 phthiseos 4. 163

Fetus in alvi adstrictione periculosi laudantur
2. 150 in aurium titus a siccitate 4. 27 in
gutta serena 4. 65 in dysenteria alternatim
4. 257 ad haemorrhoidum fluxum promo-
vendum 5. 110 in testiculo ventris 4. 285
faeci quomodo a zteribus parat in quan-
do conducant 4. 265

Freyenwaldenses aquae laudantur in fluore
albo 4. 278 in malo hypochondriaco 3. 108
in morbis spasmodicis tagis 3. 51

Fricationes anim pedibus etiam usum, si pedes
frigidi sint, conferunt 3. 130 capitis a
Celso laudantur in tussi humida 3. 185 lau-
dantur in animi deliquio 4. 138 in apople-
xia 2. 88 in febre ardente ad phrenitidem
accedente 1. 189 in comate somnolento 4.
36 in epilepsia 3. 12 in frigore congelatis
membris 3. 68 in palpitatione cordis et
quando 3. 139 in mchitide S. 38 in suffoca-
tione hysterica 3. 83 in soporosis affecti-
bus 4. 34 quando post salivationem mercu-
rialem conducant 5. 161

Frigidae potus ibid. potus frigidus & aqua 3. 65

Frigus quot in corpore adat effectus 1. 183
quando maxime nocivi et rium malum 2. 51
& in ustilatione 3. 182 quomodo disponat
ad apoplexiam c. 25 ad asthma 3. 132
ad catalepsin 3. 61 ad catarrhales de-
fluxiones 3. 183 ad cephalalgiam 2. 97
ad convulsiones 3. 28 ad deliria 4. 107
ad haemoptysin 2. 38 ad hypochondria-
cum malum 3. 10c ad morbos spas-
modicos 3. 84 ad sphacelum 5. 36 ad
vomitum 3. 232 quando noxa sit gravidis 3.
57 in puerperis ad mammas admissum
8. 20 in puerperis 1. 275 in purpura 5.
77 in fimbria 3. 36 in tussi 3. 180 ∫acen-
sum quot habeat affectus in corpore hu-
mano 5. 36 & quomodo noceat 3. 65
ajut intituus scosucinae zaition unde 3.
60 extremorum in hypochondriacis un-
de 3. 200 tite cum salivatione mercuria-
li junctum 5 161

Fronc, ajut postulimiaine venena quomo-
do tractandae 5. 85

Fructus hinei quomodo ad dysenteriam dis-
ponant 4. 250 ad epilepsiam 3. 7 lau-
dantur in fortore oris scorbutico 5. 22
nocent maxime sub acidularum & thermarum
usu 4. 206 immaturi quomodo
contribuant ad passionem iliacam 2. 145

Fumenta quomodo ab aere corrumpantur
2. 159

Fum carbonum aid. carbones metallici quo-
modo asthmati convulsivi causa existant
3. 452 tussis 3. 175

Forunculi in locum suppurandorum vario-
larum attraienter 2. 88

G

Gabelhuvi hydromel describitur 3. 182

Gangraena quae signa 5. 35 quomodo diffe-
rat a sphacelo ibid. quae remedia in scor-
buticis ac ei possit 5. 21

Gargarismata quaenam ad faucium affe-
ctus inflammatorios conveniant 1. 214
laudantur in oris & faucium vitiis sub sa-
livatione mercuriali & quae 5. 83 contra
raucitatem in tussi 3. 83

Gaudium quos effectus exserat in corpore
3. 136 ecstaticorum post catalepsin unde
3. 74

Genitalia cum oculis magnum aluot consen-
sum 4. 63

Gingiva infantum torminosa quomodo ad in-
ditandum confirat 5. 37

Gin-

Gingiva earum inciſio laudatur in dentitione difficili 8. ad intumeſcentiam cum oris fœtore a mercurio dulci miſſero 4. 297 laxitas quomodo præcavenda in ſalivatione mercuriali 3. 91

Glandulæ earum obſtructiones in quartana quomodo reſerandæ 1. 41 earum tumoribus accedentes febres cur ſint periculoſæ 1. 314 colli tumores ſæpe a lue venerea 5. 101 & quomodo tractandi ibidem. *inguinales* earum ſtructura 5. 140 ſcirrhoſæ in ulcera facile abeunt ibid. *lacrymales* anatomice deſcribuntur 4. 72 *meſaraicæ* earum obſtructiones unde oriantur 1. 297 *proſtatæ* gonorrhœæ ſedes ſunt 2. 214 male notiſſimæ quomodo dyſuriam inducant ibid.

Glutinoſa remedia caute debent in dyſenteria propinari & cur 5. 217

Glycyrrhiza radix ejus virtus 2. 187

Gonorrhœa quid 4. 286 ſedes 4. 287 differt a pollutione 4. 283 ſigna & ſymptomata 4. 287 dividitur in benignam & malignam 4. 288 male tractata ſæpe inflammationis veſicæ cauſſa 2. 658 *benigna* cauſſa 4. 288 facile recidivat 4. 297 benignæ chronicæ exemplum 4. 295 chronicæ & ſæpe recidivantis caſus 4. 297 cur difficilis ſanationis 4. 289 prognoſis 4. 288 ejus curatio abſolvitur balneis 4. 292 laxantibus ibid. roborantibus in externis ibid. cautelæ circa balſamica & diuretica & purgantia 4. 291 curam per mediam & extrinſecam ibid. *maligna* ſedes 4. 288 ſigna 4. 275 differt a fluore albo ibid. *ſanguinea* quomodo differat a mictu cruento 2. 67 *virulenta* ejus cauſſæ & ſymptomata 4. 288 adſtringentibus ſaturnine ſuppreſſæ noxa ibid. parum mitigata bubones ſæpe excitet 5. 100 in luem veneream mutetur exemplum 5. 92 quomodo tractanda ibid. *ſuppreſſa* diſponit ad colicam convulſivam 2. 176 ad veſicæ laeſionem 4. 298 & ipſius inflammationem 1. 456 prognoſis 4. 288 curatu ſigna 4. 289 inveterato curatio curatur 4. 295 & quomodo ex ea ortæ læſiones veſicæ ſanandæ 4. 298 ſub impuro coitu quomodo præſervanda 4. 291 curatio abſolvitur per balſamica ſubadſtringentia 4. 292 per demulcentia & roborantia externa 4. 293 purgantia 4. 291 quale obſervandum diætæ regimen ibid. cautelæ quæ tenenda circa ſubjecta & humorum conſtitutionem 4. 293 circa adſtringentia 4. 294 diuretica & venæſectionem ibid. ſi ſiſtatur quid faciendum ibid.

Granatæ ſuccus in calculo laudatur 2. 136 & radix in ictero 4. 195

Gravidæ ſi de ardore in uſu interiorum conquerantur quid ſignificet 1. 114 cui primis menſibus comitibus obnoxiæ 3. 229 quomodo ſe ab abortu præcavere poſſint 3. 290 quomodo morborum iſtarum cauſſa curandæ 5. 9 cui ſæpe purpura excretur 5. 59 cur cardialgia flatulenta 2. 113 101 lipothymia 4. 141 hæmoptyſi 2. 18 ſingultu 3. 200 vomitu 3. 237 vomitu cruento 2. 35 ab ira ſæpe ſyncopem & malum hyſtericum incidunt 3. 78 toſſi magnæ non raro abortum patiuntur 1. 172 quartana laborantes quomodo tractandæ 1. 17 quomodo vertigine ex ira ac 4. 10 & vomitu adfectæ 3. 237. quæ damna patiantur ab emeticis 1. 270 earum regimen quale ſit 1. 119 & eſſe debeat ad præcavendum partu febrem uteriniam 5. 287

Gula inferior ejus ſtructura & ſitus 3. 212 functio ibid. ſigna *ſpaſmorum* in hac 3. 209 qui diſcernit ab aliis ejuſdem adfectionibus 3. 210 ratio ſymptomatum 3. 205 prognoſis 3. 214 ipſius cum ventriculi ſpaſmo exemplum 3. 220 contumaciſſimi caſus 3. 222 cum rejectione mali inveterati caſus 3. 222 ex muco ipſi impacto orti exemplum 3. 224 curationi indicationes 3. 215 ſi ab ira imam paſtam quid faciendum 3. 219 ſi a ſanguinis dyſcraſia ibid. cautelae circa copica 3. 217

Gummi guttæ in hydrope an conducat 4. 243

Gutta roſacea quid 5. 125 cauſſa ibid. retropulſa ſæpe prohibitum cauſſa 4. 103 cuſſis ferreæ 3. 170 curatio interna ibid. externa 5. 126

Gutta ſerena quid 4. 60 ſedes 4. 62 differt a cataracta & vertigine 4. 60 ſigna & ſymptomata ibid. dividitur in perfectam & imperfectam ibid. ſubjecta 4. 62 utriuſque ſedes ibid. ex peremtorum anatome 4. 61 cauſſa proxima ibid. cauſſae occaſionales 4. 62 medietæ ſuæ ſanguinis vitiam ibid. ejus defectus 4. 63 ſeræ ac lymphae exitus ibid. incipientis exemplum 4. 67 ex morbillis relictæ caſus 1. 301 poſt purpuram rubram ortae caſus 4. 67 ex ſuppreſſa purpura ibid. ex ſubſiſtentibus catarrhis 4. 68 ſpuriæ caſus 4. 67 accedente fluxu menſtruo interdum ſanatur 1. 10 ſanatio requirit cautelæ actualia & ſeracea 4. 64 & quæ cautionac ea debeant adplicari 4. 65 hirodinum

dinem ad tempora adplicationem 4. 64 laxantia ibid. venæſectionem ibid. inveterata quomodo tractanda ibid. quando conducant ſternutatoria & externa roborantia 4. 63 ſq. & cura per medicam ibid.
Gypſea materia excreta per alvum cum dolore ſixo in hepate 2. 146

H.

Hæmorrhagiæ ſunt quibuſdam locis ordinariæ 1. 1 aliis inſuetæ ibid. quibus familiis ſubjectæ ibid. differunt pro ætate & anni temporibus 2. 2 ſigna antecedentia 2. 5 ſunt ſæpe hæreditariæ ibid. cauſſæ earum proxima ibid. cauſſæ antecedentes quæ 2. 5 quando ſalutares & minus tales 2. 2 quomodo in genere tractandæ 2. 4 in hydrope periculoſæ 3. 213 in variolis & morbillis quid indicent 5. 112 *abortivæ* tertianæ ſuppreſſæ ſyncopes cauſſa 3. 93 quomodo tractandæ 3. 185 poſt amputationem partis ſphacelatæ quomodo compeſcendæ 5. 42 *cutaneæ* ex parte adfecta ejus exemplum 5. 182 quomodo ſiſtenda 5. 151 *nimia* quomodo ad animi deliquia diſponant 4. 136 ad cachexiam 4. 264 ad guttam ſerenam 4. 63 ad hydropem 4. 248 ad ſuffuſionem oculorum 4. 72 ad phthiſin 4. 163 quomodo in iis tractandæ 1. 260 in variolis unde oriantur 1. 76 ex oculo in variolis lethalis 1. 86 quomodo in iis tractandæ ibid.
— *narium* qua ratione fiat 2. 5 differt ratione quantitatis, ſucceſſus & ſubjecti 2. 7 ſigna antecedentia 2. 5 cur circa æquinoctia autumnale & vernale maxime frequens 2. 6 in cachecticis, hydropicis & ſcorbuticis non raro contingit 1. 7 & ex apoplexia demortuis 2. 83 qualem in hac indicet apoplexiam 2. 91 unde poſt amputationem partis ſphacelatæ aut contuſionem oriatur 5. 44 febribus ſæpe ſupervenit 2. 7 qua ratione apoplexiam ſolvat 2. 87 deliria 4. 111 & ſyncopam 1. 175 in petechizante quid indicet & quomodo tractanda 1. 156 cauſſa proxima 2. 5 quomodo originem trahat a plethora 2. 6 excretionibus ſanguineis ſuppreſſis ibid. obſtructionibus viſcerum 2. 7 & ſpaſmodicis morbis 2. 6 in cachectico lethale exemplum 1. 11 in apinſæ & rebellis potu frigido curatæ caſus 2. 12 ex icteto nigro lethalis 2. 11 morbillis accedens curata 2. 14 cum quartana ſanata ibid. in puerpera lethalis 2. 12 in ſynocha venæſectione cum damno turbata 2. 14 ex venæſectione omiſſa 1. 15 artificialiter producta ſæpe delitia tollit 4. 111 epilepſiam 3. 14 phrenitidem 1. 220 ſynocham 1. 15 ceſſat per ætatem 4. 87 *ceſſans* ſæpe hæmoptyſin inducit 2. 18 palpitationem cordis 3. 140 vertiginem 4. 54 & quibus ſit ſarcienda 4. 87 *nimia* ad animi deliquia diſponit 4. 136 ad epilepſiam 3. 7 ad ſingultum 3. 199 *ſuppreſſa* quæ mala pariat 4. 108 quando ſalutaris 1. 8 & periculoſa ibid. cura præſervatoria 2. 10 quomodo tractanda ſi ab animi pathematibus 2. 11 ab orgaſmo 2. 8 ſi periodica 2. 14 ſi exanthematicis & ſcorbuticis ſupervenit, quomodo tollenda 2. 11 *imminens* quomodo revocanda ibid. quatenus in ea conducant anodyna 2. 9 & externa adſtringentia 2. 10
— *uteri* quid & qualis 2. 54 ſubjecta ibid. cauſſa proxima ibid. menſibus & emanſis & emanentibus ſupervenit 1. 55 rebellis poſt ipſos emanentes exemplum 2. 61 inducitur a ſpaſmis 2. 65 ejus antiſpaſmodicis ſanatæ caſu 2. 62 a molis 2. 55 cum molis junctæ & ſanatæ exemplum 1. 62 ab uteri polypo 4. 151 frequens atoniam inducit utero 2. 63 poſt partum atrea decreſt 4. 15 diſponit ad epilepſiam 3. 7 ad ſingultum 3. 196 abortivæ terrores, quam partus ſeptimeſtris excepit, obſervatio 3. 302 cum febre lenta in vetula lethalis exemplum 2. 56 ſq. poſt ſeptimo ſanatæ caſus 2. 60 diuturnæ analeptica & diaphoretica mixtura curatæ exemplum 2. 63 ex inſcite ſecundinæ extractione ortæ exemplum 2. 63 pathematicum cujusdam ortarum polucem Henrici perſanatorum caſus 2. 24 prognoſis 2. 55 quatenus in iis conveniant adſtringentia in & externa 2. 57 anodyna 1. 56 diluentia & refrigerantia ibid. emetica 2. 58 venæſectio ibid. & quæ diætæ ratio habenda 2. 59
Hæmorrhoidalia vaſa cum veſica communicant & quæ 2. 61 cum ventriculo & inteſtinis 4. 57 quænam fundant ſanguinem 2. 44

Hæm

Hæmorrhoides ſæpe ſere motus febriles antecedunt 4. 58 in malo hypochondriaco unde oriuntur 3 99 fluentes ſolæ non ſæpe debent 4. 111 hyſtericam paſſionem quando ſubleveant 3. 116 in pueris & ſenibus cur circa pubertatem annos iſchiadum ſæpe ſucceſſiorem eventum 1. 56 quomodo promoveantur 2. 89 infantum quid ſignificent 1 40 earum quæ cauſa & unde 2. 167 ſæpe dolores intolerabiles inferunt recti cauſa ibid. in hypochondriacis quomodo generentur 3 99 quantum ad epilepſiam 3. 7 & ad mictum cruentum conferunt 2. 68 *nimiæ* quales dicendæ 2, 44 differunt a dyſenteria 3. 245 ſigna 2. 44 ſubitæ 2. 45 ſanguinis qualitas & quantitas in iis 2. 44 ſymptomata compoſitarum exempla 2. 585 ſanatarum 2. 51 in hypochondriaco funeſtarum 2. 52 lethalium poſt Pyrmontanas 2. 50 ex terrore ortarum & curatarum 2. 52 prognoſis 2. 45 ſtyptica & narcotica an iis adhibenda 4. 244 & quomodo ſubito ſuſtinendæ revocandæ 2. 49 quinam in his ordo curandi ſervandus 2. 48 orgaſmus quomodo compeſcendus 2. 46 quatenus aperientia & obſtructiones reſolventia conducant 2. 47 & & caveant anodyna 2. 49 ſecantia & diaphoretica 46 ſeq. & venæſectio ibid. *ſuppreſſæ* adſtringentibus ad apoplexiam conferunt 2. 85 quatenus ad aurium tinnitum 4. 85 ad ſardiaſiginem 2 113 ad colicam 2. 160 ad flatus 4. 250 ad hæmoptyſin 2. 68 ad malum hypochondriacum 3. 101 ad maniam melancholicam affectum 4. 124 mictum cruentum 2. 68 ſeq. ad palpitationem cordis 3. 154 ad phreniticum 3 ad ſtuporem 5. 197 ad ſcirrhum 5. 142 ad ſcorbutum 5. 8 ad ſoporoſos affectus 4. 33 ad vertigines 4. 56 ad veſicæ inflammationem 1 455 ad vomitum 3. 250 & quomodo revocandæ 2. 81

Hæreditaria diſpoſitio in quo conſiſtat 5 09

Hectica febris quas dicatur 1. 295 in quo differat a lenta ibid. ejus ſigna lethalia 2 ano quid poſt mortem deprehendetur ibid. quando ſpes ſalutis in ea ſuperſit 309 ſæpe ſola atonia viſcerum oritur 1. 318 quomodo ea ſuppreſſis excretionibus oriatur 1. 297 ſ a hæmorrhoidibus nimiis 2. 46 ex menſtruatione 1. 296 ejus exemplum ex abſceſſu meſenterii orta, & per diarrhœam ſinuoſam curata 1. 311 ex corruptione uteri ſphacelata natus lethalis caſus 1 713 in puero bibulo ſaccharatae caſus 1. 314 in ea maturè ſuccurrendum 1. 307 quid faciendum ſi ſola viſcerum atonia initium 1. 313 an & quatenus in ea conveniant antihecticum Poterii 1. 306 balneum ibid. lac 1. 304 ſeq. motus corporis 1. 307 ſaturninum 1. 306 tinctura antiphthiſica Grammanni ibid. venæſectio 1. 311 vid. plura *hectica febris inteſtinalis* quæ dicatur 1. 300 quomodo tractanda 1. 308 *phthiſica* incipiens curata 1. 308 lethalis ex venæſectione 1. 310 ſenilis vid. *maraſmus. ſtomachica* quæ dicatur 1. 300 quomodo tractanda 1. 301

Hemicrania quid 2. 95 eſt ſæpe ſymptomatica 2. 97 non raro a ſtomachi vitio oritur 2. a ſum medilgeu quandoque alternas 2. 116 ophthalmica ex ulcere primum conſolidatio 1. 288 curatio 2. 100

Hemiplegia quæ dicatur 4. 3 ſedes & ea perinentium anatome 4. 4 differt a paralyſi alterius lateris 4. 10 tandem cuſtie 4. 6 ejus a dirria piera ſuboriae & funeſtae obſervatio 4. 27 ejus in ſanguinis mole in dextro lateris caſus 4. 14 conſultus ſanguinis abundantia producitur 4. 23 menſium fluxum ſub ta inhibitum ſaspicantis caſus 4. 17 in dextro lateri a ſudoribus conſuetis ſuppreſſis ſuborta exemplum 4. 19 cauſa proxima 4. 3 eventus 4 8 quomodo tractanda 4. 9 conducunt in ea balnea naturalia & artificialia & quæ 4. 77 diaphoretica & purgantia 4. 15 frictiones & externa ſpirituoſa ac roborantia ibid. venæſectio & quando 4. 9. cautelæ circa reſidulus & clyſmata obſervandae 4. 11 circa balnea naturalia & artificialia 4. 12 circa capitis lotiones 4. 13 diætam ibid. & curam per medium. 4. 14

Hemitritæus vid. *ſemitertiana*.

Hepar ejus vela ſanguiferu 3. 100 uſus 4. 100 an per ipſum ſanguinis circulus fit tardus 3 142 in eo locum habent corruptiones 1. 242 ſeq. ejus inflammatio vid. *hepatitis. obſtructi* quæ inducet ſymptomata 2. 140 immaniſes & ſcirrhi ſæpe inducit hæmorrhagias 2. 48 quartanam & hydropem 4. 141. & olcera 3. 140

Hepatitis ſpuria quæ ſit & quomodo a veris ibus diſtinguitur 1. 239 cum pleuritide ſpatim ſæpe complicetur 1. 241 in quo ab ea differat ibid. ues 000 4 doloribus

ex.

ex calculo felleo 1. 242. dextri hypochondrii ibid. inflammatione muſculorum abdominis ib. ejus ſymptomata 1. 240 cauſſae ibid. eventus boni 1. 242 & mali ib. ejus ex lapſu in abſceſſum deſinentis & lethalis exemplum 1. 244 ſudore diſſuſo ſublatus 4. 245 ſeq. quomodo tractanda 1. 240 ſpectetur quoad ſymptomata 1. 243 quae cum ea conveniant topica & ex ea ſectio ibid. vitetur ſit tutiſſima 1. 130
Hernia ſcrotalis & inguinalis quae dicatur 2. 144 cur haec in foeminis periculoſior quam in viris ibid. ſi paſſionis iliacae cauſſa quomodo tractanda 2. 144 ſi ea poni nequeat quid ferendum 2. 131 ejus reductio quomodo ineunda ibid.
Herpes exedens & miliaris quid 5. 103 ejus ſigna 5. 108 ſedes 5. 107 quomodo diſſociat a lue venerea 5. 84 eſt contagioſa 5. 107 & ſenibus familiaris 5. 108 prognoſis 5. 110 curatio 5. 122
Hextuus pulvis adſtringens ex quibus ingredientibus conſtet 2. 50
Hirudines quae earum uſum ad haemorrhoides promoveadas ſuadent & diſſuadent 3. 110 quo loco & quando inguttiſ ſint 4. 64
Hollandicum medicamentum ophthalmicum quod ſit 1. 281
Horripilationes in febribus unde 1. 2 in hypochondriacis 3. 100
Humores oculorum quotuplices ſint 4. 72 cum ipſis in epiphora ſtillantibus experimenta inſtituta 4. 71 eorum temperies & craſis in quo generatim conſiſtat 5. 3 corrupti quotuplices ſit 1. 108 acido *vappido* in quibus praeſertim locum habeat 1. 309 interna unde oriatur & cognoſcatur 1. 313 *ſulphureo foetido* quibus humoribus ſit familiaris 1. 109 cum iſtis, qui e veſica poſt uſtionem ex coſſeronis ducti ſunt experimentum inſtituta 5. 23
Hydatides quae dicantur 4. 233 qua ratione generentur 4. 140 unde in pectore 3. 152 cur ſaepe in utero 4. 233
Hydrocele quomodo generetur 4. 234 ejus exemplum 4. 248 et quomodo tractanda 4. 244
Hydrops quid 4. 126 diviſio ejus ſpecies 4. 127 hiſtoria 4. 228 differt a tumore oedematoſo pedum 4. 236 a flatulentis tumoribus ibid. a graciditam tumore 4. 237 ſigna 4. 226 ſubjecta 4. 234 in defunctorum anatome 4. 228 ſq. cauſa tumoris 4. 230 qua ratione ab iniquis pathematibus oriatur 4. 233 a ſiniſtra febrium continue praeſertim intermittentium 4. 229 a diaeta prava 4. 234 a motibus retropulſis arthritico et exanthematica 4. 238 ab exterioribus ſanguinis ſuppreſſis 1. 1 cum vomitus 2. 46 a polypo 4. 250 ejus cum aſthmate ſoluc 4. 253 cum ſtechiaſia juncta exemplum 4. 216 ſymptomatis caſus 4. 231 eventus bonus 4. 238 malus 4. 237 quando in eo conveniant clyſteres 4. 240 diaphoretica 4. 241 diuretica 4. 240 paracenteſis 4. 238 purgantia fortiora et mitiora 4. 250 externa roborantia et reſolventia 4. 241 et venaeſectio 4. 242 quomodo tractandus in aſthmaticis 4. 243 quomodo ex flatulentia ortus 4. 245 ab excretionibus ſanguineis ſuppreſſis ortus 4. 244 in ſcorbuticis 4. 243 haemorrhagiae huic ſupervenientes quibus ſiſtendae 4. 244 et qua ratione ulcera pedum curanda ibid. *ſaccatus* qui dicatur 4. 257 *pectoris* quomodo generetur 3. 151 ſigna 3. 152 quomodo oriatur & inſequantur ſymptomata 4. 252 eo defuncti anatome 4. 252 ſaepe aſthmatis ſuffocatorii cauſſa eſt 3. 151 ejus curatio 3. 255 et quatenus in eo conducat paracenteſis 4. 252 *pericardii* quomodo generetur 4. 247 ut plurimum a polypo enaſcitur 4. 149 *uteri* quomodo generetur 4. 133 cui facilius curetur, quam is qui e hepatis vitio 4. 249
Hypochondriaci cur vere et autumno pejus ſe habeant 1. 273 cur hieme 3. 26 ex quibus cauſis poſt paſtum maxima incommoda ſentiant 3. 90 et praeſertim palpitationes cordis 3. 155 cur ut plurimum pharmacomania laborent 3. 58 et cur ſi graviter decumbent 1. 66 quomodo in iis tractandi 1. 80 cur rariſſime morbis gravioribus admittantur 4. 100 maxime apoplexiae ſunt obnoxii 2. 234 aſthmati 3. 148 cardialgiae flatulentae 4. 223 colici doloribus 2. 161 comati ſomnolento 4. 21 epilepſiae 3. 6 guttae ſerenae 4. 03 haemoptyſi 4. 17 haemorrhoidibus c. 4 morbo nigro Hippocratis 2. 30 melancholiae 3. 100 motibus ſpaſmodicis vagis 3. 48 ſcorbuto 3. 100 ſterilitati 4. 47 ulceribus 5. 248 vomitui cruento 4. 36 et nigro 3. 230
Hypochondriacum malum quid 3. 94 ejus hiſtoria ibid. ſeq. a veteribus deſcribitur

aut 3. 85 in quo differat a colica 3. 104 a flatulenta ſimplici ibid. paſſione iliaca ibid. hyſterica 3. 79 nephritide calculoſa 3. 104 ſedes non eſt in ſtinc[illegible] venæ portæ 3. 97 ſed in canali inteſtinorum ibid. ſubjecta 3. 96 ex defunctorum anatome 3. 101 flatulentorum ſymptomatum 3. 98 & ſpaſmodicorum ratio 3. 100 cauſſa proxima 3. 98 remotæ cauſſæ ſunt animi pathemata 3. 103 ejus a diuturno mœrore oborti & ſuppreſſa per tertianam quartana exemplum 3. 114 ex gravi terrore enati caſus 3. 113 atrita frigida conſtitutio 3. 102 excretiones ſanguinis ſuppreſſæ 3. 101 a ſuppreſſione hæmorrhoidum oborti exemplum 3. 122 morbi progreſſi 3. 103 ex febre acuta ... tollitata caſus 3. 113 a diarrhœa optata ſuppreſſa 3. 124 diſpoſitio hæreditaria 3. 101 hæreditarii ex vario cauſſa adaucti exemplum 3. 118 ex tertiana ſuppreſſa 3. 111 a febris poſtponentis obtituoi 3. 120 victus craſſior & vita ſedentaria 3. 132 duorum ex vita ſedentaria caſus 3. 116 ſpaſmodici cum ſuſpicione falſa exemplum 3. 121 ſtomachici caſus 3. 126 quo fiat ut ſcorbuticum ſæpe evadat 3. 120 hyſtericum ibid. ſingulare hujus exemplum 3. 119 & melancholicum oriatur 3. 100 ejus hæreditarii caſus 3. 123 melancholico maniaci exemplum 3. 124 cum mania periodice alternantis caſus 4. 124 quomodo tractandum 3. 111 evitatur 3. 104 curatio in paroxyſmo fit per antiſpaſmodica 3. 106 clyſteres & laxantia 3. 107 temperantia & tonica 3. 106 requirit piſcium cum vacua victus regimen & quale 3. 107 quando in eo conducant aquæ minerales ibid. ... 3. 110 laxantia & purgantia 3. 109 martialia 3. 111 externa remedia 3. 109 venæſectio 3. 107

Hyſterica ad abortum ſunt proclives 3. 291 & quomodo ab ipſo præcavendæ 3. 299 ad catalepſin pronæ ſunt 3. 64 ad guttam ſerenam 4. 61 hæmoptyſin 2. 17 hypochondriacum malum 3. 101 motus ſpaſmodicos vagos 3. 47 ſingultum 3. 11 ini ipſis frequens fit ad mingendum ſtimulus 3. 20 cur minus ferant ſalivationem 5. 03 quomodo morbillis laborantes tractandæ 1. 100 purgatio alvi flatu laborantibus an ſalina remedia conducant 3. 83 aorticæ maxime infeſtæ ſunt nocivæ 3. 10

Hyſtericum malum quod dicatur 3. 74 ejus hiſtoria ibid. paroxyſmorum deſcriptio 3. 72 ſolatio ibid. ſubjecta 3. 74 gravidis & puerperis inprimis familiare 3. 78 ſedes 3. 78 differt ab apoplexia 3. 74 a calculo renum ibid. epilepſia ibid. malo hypochondriaco 3. 73 ſq. & ſyncope 3. 74 ex defunctorum anatome 3. 77 cauſſa proxima 3. 73 materiales cauſſæ ibid. ejus ex fluore albo ſuppreſſo caſus 3. 95 a vitio fluxus menſtrui ſæpe oritur 3. 77 ex menſibus immotis orti exemplum 3. 86 cum epilepſia ex menſibus ſuppreſſis juncti caſus 3. 78 & quomodo tractandum 3. 81 a lochiis ſuppreſſis aut minus rite fluentibus 3. 78 ex lochiis ſuppreſſis orti caſus 3. 89 ex irregulari lochiorum fluxu ſubnati exemplum 3. 92 ex iiſdem orti & pollentibus tractati caſus ſucceſſus 3. 74 a ſtimulis veneris 3. 76 & præprimis ſemine corrupto inducitur ibid. ex occultato amore exemplum 3. 83 & in hoc caſu expedit conjugium 3. 81 in juvenili ſtatu nobiliſſima conſurgentis caſus 3. 84 cum convulſionibus ex uteri & primarum viarum vitio ortum 3. 85 cum motibus convulſivis & epilepticis junctum 3. 83 ſpaſmodicum vagum certæ familiæ peculiare 3. 88 prognoſis 3. 74 medendi indicationes 3. 79 quæ in paroxyſmo explentur per abſorbentia 3. 83 per antiſpaſmodica 3. 80 in paroxyſmo per clyſteres ibid. & graveolentia externa ibid. extra paroxyſmum per anodyna & ſpecifica 3. 81 antiſpaſmodica 3. 80 diaphoretica 3. 81 cautelæ circa ſubjecta 3. 82 caſtorium & diætam ibid. purgantia 3. 83 & venæſectionem 3. 79

I.

Jalappa, ejus pulvis a Rolfinckio in colica & ictero laudatur 4. 196 *reſina* cum aliis praemixta in pertinacibus cutaneis morbis laudatur 3. 116 quantum multoties ſucceſſus effectus corpori inducat 2. 92 & quando infantibus noceat 5. 25

Icterus quid 4. 188 ſigna ſymptomata ibid. differt gradu 4. 188 ex defunctorum anato-

Google

tuma ibid. cauſſa proxima quæ 4. 190 cauſſa mediatæ ſunt plethora & præterſadicta 4. 198 a plethora in gravida exemplum 4. 200 febre intermittente menſtruorum & ſecretione ſanguineæ ſuppreſſæ ibidem, cum tertiana & tuſſi curati caſus 1. 88 a colica bilioſa oborti exemplum 4. 198 ab obſtructione hepatis 4. 199 a metaſtaſi ſeri ad hepar delati 4. 201 paroxyſmum febrilem excipientis obſervatio 4. 203 febre bilioſa junctus 4. 206 gravior cum ſalivæ flavo exſpuitione 4. 222 in nigrum mutatus 5. 224 ejus frequens recurſus quain ſignum ſit 5. 159 an ſolvat febres 1. 65 quomodo tertianæ jungatur 1. 22 ſeq. nigra ejusdem cauſſa 4. 194 eo defuncti anatome 4. 224 periodum accedentem unde 4. 203 ipſius exemplum 4. 225 prognoſis ſtatui 4. 192 nigri 4. 195 cura præſervatoria quorſum dirigenda 4. 128 a ſpaſmo quomodo per emulſiones temperantes & leniora antiſpaſmodica tractandus 4. 094 ſi ab obſtructione per aperientia & reſolventia 4. 195 ab immundis oriun- quomodo curandus 1. 203 quando ſalia media, rhabarbarina & roborantia conducant 4. 198 cautele circa emetica & purgantia ibidem, ſudorifera & balnea 4. 097 nitra amara ibidem, veneſectionem ibidem, topica & alimenta 4. 058

Ignis ſacer quid dicatur 5. 005

Ileus ejus mutuus congreſſus frequens doloris & ſpaſmi iliaci cauſſa 2. 144 quomodo fieri poſſit ibidem, quæ partes lumbrici ibid. ſtagnantes ſymptomata 2. 145

Ileus cruentum Hippocratis quomodo differat a ſcorbuto 5 10

Ilium inflammatione paſſio ſæpe epilepſiæ cauſſa 3. 7 ex ilei per ſpinæ ſiccas obſtructione orta 1. 294

Immobilitas membrorum in catalepſi unde 3 63

Impetigo ejus definitio ſigna & ſymptomata 5. 125 quomodo differat a lue venerea 5. 84

Impuritas alvorum unde oriatur 4. 52

Indi cur dyſenteriæ obnoxii 3. 249 non an epilepſiam curandi methodus 3. 18

Infantes recens nati quomodo tractandi 5. 18 quomodo faſcia involvendi 5. 15 quomodo ablactandi 5. 16 quibus & ab pulmentis ſaturandi ibid. debiles ex quibus ſignis judicandi 5. 12 cur ad morbos proclives ibidem, a nutricibus adſectibus dediti multa trahunt pathemata 2. 154 ſunt cardialgiæ obnoxii 2. 115 catarrhalibus adfectibus 4. 69 cutis vitiis 5. 107 epilepſiæ 3. 208 guttæ ſerenæ 4. 03 iliaco paſſioni a nitrois macris 2. 154 purpuræ 5. 58 motibus ſpaſmodicis 5. 184 ſingultui & cur 5. 197 tuſſi convulſivæ 5. 123 vermibus 5. 48 vomitibus viridibus ac ærugineis 5. 228 tuſſiendo ſibi ſæpe herniam adi gibbos contrahunt 5. 170 & ex quibus aliis cauſſis gibboſi fiant 5. 15 a fructibus acidis & immaturis cur maxime lædantur 4. 206 cur ino vomitu facile infici poſſint 5. 94 in variolis & morbillis immunes, ſi aliae jam cutis adfectus perpeſſi ſint 5 107 an ipſis mercurialia interni deſedationibus debeant offerri 5. 012 quomodo a morbis præſervandi 5. 12

vid. morbi infantiles

Ingenium dictis in quo ejus cauſſa proxima conſiſtat 4. 42 vivax unde in rachitide 5. 31

Inflammationes quæ occupant partes 2. 239 in quo conſiſtat earum eſſentia 2. 228 quando ſequitur quando minus occurrat 1. 195 ſunt ſæpe ulcerum cauſſa 5. 139 quæ in quartam reconſectionem, quæ non 2. 208 faucium leviores quomodo differant ab angina 1. 209 hepatis vid. hepatitis. internarum partium quibus perſonis ſint familiares 2. 254 quibus ſignis cognoſcantur 2. 203. ſeq. inteſtinorum vid. inteſtina meningum vid. phrenitis meſenterii vid. meſenterium muſculorum abdominis in quo differant ab hepatitide ſpuria 2. 241 oculorum vid. ophthalmia. Renum vid. nephritis ventriculi. vid. ventriculus. veſicæ vid. veſica. uteri vid. uteri.

Inflammatoriæ febres quæ dicantur 1. 072. ſeq. quæ ſint univerſales quæ ſive particulares ibidem, ad ſiticulo an malum exhibeat præſagium 2. 194 earum recidivæ quæ damna pariant 1. 077 quomodo accedant ibidem ſeq.

— inteſtinorum ex meſenterio in quo differant a ſemitertianis 1 288

Inflammatoria iliaca febris 1. 294

Inflammatoria ſpaſmodica inteſtinorum paſſio, iliacam minitans 1. 291

Infuſum antifebrile 1. 46 *laxans* 3. 213 *pectorale* 3. 185 *theiforme* in chronicis adfectibus 1. 230 in morbis cutaneis 5. 226 in chloroſi a ſuppreſſione menſium 4. 220 ad diaphoreſin 3. 106 ad epiphoram 4. 79 ad taſſin 3. 179 ad ſpaſmos in hæmorrhagia uteri 2. 52 ad pneumonicas febres 1. 231 ad rheumaticos & arthriticos dolores 2. 216 ad vertiginem cum nephritide 4. 51 ad accedos tominious cruentæ ſecutus 2. 37 *vinoſum* in diſpoſitione ad abortum ex malo puerperii regimine 3. 297 ad chloroſin e ſuppreſſioue menſium 4. 210 ad quartanam 3) ad hydropem ſpectatæ viſceris 4. 240 ad gonorrhœam 4. 290 ad fluorem album 4. 277 ad obſtructiones viſcerum 3. 74

Injectiones in fluore albo 4. 228 in urethræ exulcerationem a gonorrhœa 4. 295 in pudenda ſubſtituentur quæ conveniant 5. 93 in uteri ulceribus 5. 164

Inteſtina, eorum ſtructura 3. 97 cum aliis nervoſis partibus eiuns conſenſum 3. 147 inteſtina, qui veneno occiſi ſunt, expanſa deprehendantur 3. 282 eorum *obſtructiones* ſæpe oedemaginem trahant 1. 171 *inflammationes* quibus ſignis cognoſcantur 1. 199 quomodo earum varia ſides diſſeminanda 2. 287 ſæpius ſunt frequentiores quam menſtruum 1. 197 quibus morbis & in quibus accedant 1. 216 quomodo paſſios præcaveant 1. 295 & in paſſione iliaca ſolit 2. 149 ejus cruenta diarrhœa ſolutæ & reprecenti lethalis raſor 1. 191 in *inſeneceris* quomodo orantur 1. 287 quæ ſint earum cauſſæ 1. 288 ſunt vel graviores vel leviores ibidem, quomodo ſint præſervandæ & curandæ 2. 289 ſeq. eorum *ſpaſmi* quomodo laxandi 1. 192 ipſorum *rheumatiſmus* qui dicitur 3. 261 *vermes* in dyſenteria addi orantur 3. 149 eorum vehementia ſæpe convulſionis cauſſa 3. 280 a ſalivatione mercuriali producta quomodo compeſcenda 3. 94 *inflatæ* iis quibus ſignis pateant 5. 21 eorum cauſſa proxima ibid. medelæ ibid. prognoſis 5. 22 quæ in iis curandis ex parte nutricis ibidem, & infantis conducunt ibidem, cautelæ tenendæ circa clyſterum præparationem 5. 34 circa ea quæ a ſpaſmi ata aliis locis oriantur 5. 25 circa purgantia ibid. & ſedativa 5. 24

— *tenuia*, eorum ſedes 4. 256 a diæſticca remediis in colica biliosa inflammantur 2. 181 a fœtibus induratis aut a vermibus ſpaſmis ſunt obnoxia 2. 269 *jejunum* ſpaſmus unde cognoſcatur ibid.

— *rectum* ejus conſenſus cum veſica 1. 256 ſpaſmus alvi adſtrictionis cauſſa 3. 220 dolor ſæpe ab hæmorrhoidibus cœcis 2. 17

Ipecacuanha ejus radix roborat & tranſpirationem adjuvat 4. 288 quatenus conducat in epilepſia 3. 12 in dyſenteria 3. 232 in fluore albo 4. 282 in hypochondriaco malo 3. 109 in morbis ſpaſmodicis regia 3. 46 in vertigine 4. 39 in vomitu 3. 234

Iracundia ejus effectus in corpore humano 1. 125 præſertim in ventriculum & vicinas partes 1. 205 in primis ſi cibi ſuperingeruntur 3. 37 in plethoricis 1. 17 in morbis acutis 1. 114 in fœminis mox menſtruantibus 2. 44 menſibus fluentibus 2. 8 & quæ excitet ſymptomata 4. 124 præſertim ſtomacho cibis plenis fermenteſcibilibus 1. 194 ad eam proclives ſunt hepate laborantes 1. 245 quantum faciat ad abortum 3. 168 ad apoplexiam 2. 84 ad catalepſin 3. 15 ad colicam convulſivam 2. 171 ad cholleram 3. 172 convulſiones 3. 58 dolores calculoſos 2. 185 epilepſiam 3. 5 icterum 3. 77 ad hæmoptyſin 1. 24 ad ſyncopen 4. 138 in nutrice ad vomitus infantiles 5. 218 quomodo mala inde overtenda 2. 202

Iſchuria quid 5. 45 in infantibus unde ibidem, quomodo cognoſcenda ſi ex calculo ibidem, & quatenus ex ipſo commoto lethalis fieri poſſit 2. 189 ſæpe renum aut veſicæ exulcerationis eſt ſymptoma 2. 73 cui preſſo pedi ſummo ſomnolentum ſequatur 4. 31 a grumis ſanguinis & quid in ea proſit 2. 73 a gonorrhœa male curata cujus exemplum 2. 214 lethalis a matricis acrimonia ex ictibus purulentis producta caſus 2. 216 ex multa cruenta potione manans ſanatæ exemplum 2. 81 quomodo ſananda in infantibus 5. 43

Jalapa emeticus quomodo parandus 1. 11 refrigerans 1. 190 in febribus acutis ſi coma vigil urget 4. 33

Jaſin-

Juſcula ex aſtertenuis quam noxam pariant in febre petechizante 1. 145 ſeq. 151 *gelatinoſa* laudantur in animi deliquio ex ſanguinis defectu 4. 158 in motibus ſpaſmodicis 3. 52 *medicamentoſa* laudantur in cholera 3. 174 in hæmorrhagia uteri convaleſcentibus 3. 37 in nimio hæmorrhoidum fluxu 2. 47 in lue venerea 1. 91 *ſingula* a colica ſaturnina præcavente 2. 167

L

Lac quodnam ſit optimum 1. 305 ejus uſus veruſtiſſimus oſtenditur ibid. ſeq. non omnium ejuſdem generis eſt 5. 62 ejus vitiosi bibendo ſit ſalubrius ibidem, ejus vitium augetur pabulo medico 4. 169 vel admiſtione aquarum mineralium 4. 170 egregium eſt remedium antidotum & quomodo propinandum 3. 276 laudatur cum aqua calcis vivæ a Sponio in lepra & impetigine 4. 171 cum decocto & infuſo vulnerario in phthiſi & hæmoptyſi ibidem, cum diureticis & anodynis in eodem morbo 4. 171 cum pectoralibus balſamis ibid. quo in caſu cum aquis mineralibus permiſcendum 1. 33 quomodo & quibus cautelis inſtituenda iis 3. 35 & quid ante ejus uſum conducat 3. 33 commendatur in dyſenteria 3. 257 in epiphora 4. 73 hæmoptyſi 2. 22 dolore inteſtinorum a purpura ſcorbutica retrocedente 2. 182 lentis & hecticis febribus 1. 305 podagra 2. 176 morbis ſubcutaneis 5. 213 purpura ſcorbutica 5. 67 an conveniat in choleriis paſſionibus 1. 195 in imminente ventriculi inflammatione 1. 207 in veſicæ morbis 1. 258. ſeq. quibus noceat 1. 303 cum amylo in vomitu cruento a corroſivis excitato laudatur 2. 38 cum oleo amygdalarum dulcium in venenis præſentis 2. 127 eſt purgans ſi improvide ſumitur 3. 69 *ſerum* quem præſtet effectum 5. 112 in defectu aquarum mineralium optime adhibetur ibid. ejus cura quomodo inſtituenda ibid. præſervat calculum renalem 2. 126 recidivam vomitus cruenti 2. 38 quando conducat in cephalæa 1. 167 convulſionibus 2. 38 cholera 3. 274 cum adſtrictioni 5. 112 dyſenteria 3. 257 epilepſia 3. 11 epiphora 4. 74 hæmorrhagia uteri 2. 50 hæmoptyſi 2. 36 nimia hæmorrhoidum fluxu 2. 46 hyſterica paſſione 3. 81 mania & melancholia 3. 129 miſto cruento 2. 75 petechiali febre 1. 250 rheumatico & arthritico dolore 2. 130 ſcorbuto præſertim cum herbis antiſcorbuticis 3. 52 5. 17 tuſſi cum tabe 3. 39. vomitu 3. 234
— *aſininum* ejus ſubſtantia 4. 168 cur ad caſeum & butyrum conficiendum minus aptum ſit ibid. laudatur ad deterſionem & ulcerum purgationem ibid. ad nimis adſtrictum 5. 118 ſcorbutum 5. 16 ad tuſſim cum tabe 3. 36 cum aquis mineralibus in delirio maniaco & melancholico 4. 117 in febribus lentis & hecticis 1. 305 in morbis convulſivis a malo ulceroſo ſuppreſſo 5. 53 in phthiſi 4. 170
— *bubalum* in quo differat ab aſinino 4. 113
— *caprillum* in quo differat ab aſinino 4. 168 ejus virtutes 5. 176
— *mulibre* ad uſum medicum eſt optimum, 4. 162 quid præſtet 1. 324 præſertim in lenta febre 1. 303 diu lactantium ejusque indoles 5. 13 quoties infantibus dandum exhibendum 5. 15 corrumpitur ab animi affectibus 5. 9 a diætæ vitio ibidem, a coitibus, coitu & menſibus fluentibus lactationis tempore 5. 10 a frigore mammis incautius admiſſo ibid. in infante a ſuperflua ejus ingeſtione ibid. a cibis incongruis datis 5. 11 & meconio retento 5. 21 *corruptum* qua ratione aphthas inducat 5. 47 cardialgiam 5. 45 epilepſiam 3. 8 ſingultum 3. 168 cormina 2. 161 quomodo corrigendum & evacuandum in nutrice & infante 5. 17
Larymaſis fœtus ejus ſitus 4. 167 iſt fides fiſtulæ ibid. dictæ ibid.
Lana qua ratione aptiſſimum ad materiam impuram ſuſcipiendam & propagandam ſit remedium 5. 107
Lauchſtadienſia balnea quali ſecundant principia 5. 18 experimenta cum ipſis inſtituta 4. 245 commendantur in cachexia & chloroſi ibidem, fluore albo 4. 272 gonorrhœa benigna 4. 190 nimia hæmorrhagia uteri 2. 59 hypochondriaco malo 3. 109 menſibus inordinatis 5. 76 motibus ſpaſmodicis vagis 3. 52 paralyticis affectibus 3. 16 pollutione 4. 360 ſcorbuto 5. 15
cornu moſſuſi interius laudatur in cachexia 4. 224 ſcorbuto 5. 16 & quomodo a purpura hab coaliſi liberet 5. 57

H 2 Lo-

Laxans commodum in angina 1. 211 aqua vid. *aqua laxans.* elixir vid. *elixir laxans.* pulvis vid. *pulvis* . *laxans* mannatum eſſicax 1. 11

Laxantia conferunt ante aquarum mineralium 3. 107 ſalivationis mercurialis 5 58 cur in torminibus ventris ſæpe vomitu repetantur 5. 69 quæ & quando locum habeant in audicus vitiis 4. 85 cholera 3. 276 dyſenteria 3. 252 febre ardente puerperarum 1. 273 gutta ſerena 4. 24 iliaca paſſione 2. 148 infantibus 5. 13 morbillis 1. 99 oculorum ſuffuſione 4. 205 ophtalmia 1. 279 petechiali febre 1. 148 phrenitide 1. 221 phthiſi 4. 175 pneumonicis febribus 1. 252 podagra imminente 2. 129 purpura 1. 118 ſcorbuto 5. 19 ſynocha 1. 172 tertiana 1. 23 tuſſi 3. 179 variolis 1. 82 vertigine 4. 18 ulceratione uteri 1. 148 & reliquis ulceribus 5 147

Lepiriæ febris quæ dicatur 1. 198 vid. ventriculi inflammatio.

Lentæ febris quæ dicatur 3. 295 in quo differat ab hectica ibid. quotidiana 1. 45 verminoſa 1. 318 unde utimur in infantibus 1. 299 in puerperis 1. 225 quomodo uteram trahat ex abſceſſus meſenterii 1. 295
poſt cohibitas excretiones 2. 298
poſt febres ſuppreſſas 1. 201
ex hæmorrhoidum intercepto 1. 303 & orinio ſluxu 2. 46
ex menſtruis ſuppreſſis 1. 205
morbillis 1. 99 poſt alios prægreſſos morbos 1. 296 ex potuum inebriantium abuſu 1. 205. ſeq. ex quotidiana 1. 47
ex renitrali tradatione 1. 300
ex vitio hypochondriorum 1. 301
ex meſenterio 1. 296. ſeq
ex ab eroſione ventriculi & inteſtinorum 1. 302 a virium & ſucrorum defectu ibidem, ejus ex ictere obiæ caſus 1. 314 poſt tertianam relictæ & autumæ exemplum 1. 312 in bibulis autumæ repertum & in phthiſin ſunestam terminatæ caſus 1. 308
quomodo tractanda in infantibus 1. 304. ſeq. ſi orta fuerit ex tradationibus renitrali & inteſtinorum 2. 302
poſt febres ſuppreſſas 1. 501
ex hæmorrhoidum intercepto fluxu 1. 303 ex hypochondriorum vitio 1. 302
ex menſium defectu 1. 343 ex potuum inebriantium abuſu ibidem, a virium & ſucrorum defectu 1. 302 quomodo poſt alias febres perſanvienda 1. 62 quando adſtringentia roborantibus ſuppia in ea conducant 1. 306

Lepra vid. *elephantiaſis* .

Lethargus qui dicatur 4. 29 in quo differat ab apoplexia ibidem, ejus cauſa proxima 4. 32 mediatæ cauſſa 4. 33 a materia arthritica remanante caſus 4. 45 poſt terrorem obortæ caſus 4. 59 prognoſis 4. 30
curatio 4. 58

Leucophlegmatia quomodo differat ab anaſarca 4. 217 ſigna ibid. cauſſæ 4. 237 ab abortu inductæ caſus 4. 248 a male curata quartana ſubortæ exemplum 4. 427 prognoſis 4. 257 ab Hippocrate curatio tradita 4. 244 an in ea potare morbi locum habeat 4. 259

Lien multum ad miſtionem fluidi cum ſolido in corpore humano confert 5. 7 an ad acutos & lancinantes dolores aptus ſit 3. 97 an ſedes mali hypochondriaci 5. ibidem, & ſcorbutici ſit 5 6 ejus vitia quomodo ad immodicas hæmorrhagias faciant 2. 7. 28. 32 & ad uteria 5 142

Ligatura arctiam laudatur in enormi hæmoptyſi 2. 11 multa oriuntur a 57 ſiſtitur qua ratione ſphacelum inducat 5. 35 quomodo ad operationem fiſtulæ ani instituenda 5. 179

Linctus ad anginam præcavendam 1. 189 ad ardorem in angina 1. 213 ad expectorationem 1. 184

Lingua ejus ſtructura 4. 95 ejus inſpectio commendatur 1. 197 ſicca in ardentibus febribus 1. 195 ipſius ulcera in ſcorbuto unde 5 53 & cur ea caute diſſecanda 5 31

Linimentum contra ambuſta 5. 24 anodynum in morbis ſpaſmodicis vagis 3. 50 antepilepticum 3. 13 antipodagricum exs obſervata 5. 104 in convulſionibus quando applicandum 3. 35 capitis circumeu in cardialgia 2. 139 & infantili 5. 4510 dyſenteria cum torminum vehementia 5. 253 in ſtatulentia 4. 264 in hæmorrhoidibus doloroſis 2. 117 in inflammatione inteſtinorum a paſſione iliaca 5. 159

Lipothymia quæ dicatur 4. 154 in quo differat ab apoplexia 4. 33 ab epilepſia ibidem, a ſuffocatione hyſterica ibid. ejus

historia 4. 131 signa antecedentia 4. 132 paroxysmorum solutio ibid. subjecta ibid. 10 pecipitur unde 1. 314 caussa proxima 4. 130 quomodo ab animi affectibus oriatur 4. 135 a diæta prava ibidem, a corruptione partis sphacelosæ ibidem, a sorroribus emmenagogis 4. 144 cum aliis malis ab emmenagogis infelicissimae casus ibidem, ab hæmorrhagia nimia 4. 150 a narcoticis & opiatis 4. 151 a plethora in gravida otto casus 4. 143 situ stricto in acutis 4. 141 a sanguine crasso & polypo 4. 156 a nimia ciborum post morbum ingestione cuatæ casus 4. 146 in hypochondriacis subitum exemplum 4. 140 ischiatis in cachectica casus 4. 142 uterinæ spasmodicæ exemplum 4. 141 prognosis funesta 4. 136 & salutaris 4. 137 quæ conveniant in paroxysmo analeptica, aquæ spirituosæ & balsamica externa ibidem, quæ interna 4. 139 intra paroxysmum quando conducant anodyna ibid. bezoardica, analeptica & nutrientia 4. 134 si sub animi adfectibus quomodo tractanda 4. 139 si ab mensibus suppressis orta ibidem, aut cum aliis morbis juncta ibidem, quid sentiendum de aquæ fugandis potu 4. 146 de cordialibus solaribus & specificis 4. 139 & victus usu 4. 140

Liquor anodynus ejus virtus unde 1. 191 & quo principio maxime agat 1. 10 qua ratione conveniat in asthmate 3. 161 in calculi renalis paroxysmo 2. 185 capitis dolore 2. 34 cardialgia 5. 117 dentitioni difficili 5. 10 epilepsia 3. 9 febrili paroxysmo 2. 62 hæmorrhagia narium 2. 9 nimio hæmorrhoidum fluxu 2. 46 singultu 3. 101 [illegible] 5. 10 scorbuti doloribus a scribuntur diarrhœa 5. 40 cum *balsamo vitæ* in dysenteria 3. 253 vomitu 3. 255 cum *essentia castorei* convenit in mensium suppressione 3. 35 cum *mercurio dulci* egregium est antispasmodicum 3. 235 hinc laudatur in tholicis 3. 275 cum mixta aqua in diarrhœa prodest 3. 276 cum *pulvere nitroso* in hæmorrhagia uteri dolorifica epotus 2. 116 *balsamico-consolidans* in exulceratioribus 5. 111 *perveniens* *rescissivo* 2. 101 *salinus* ad quartanam 1. 44 *Hispicus* Danicus quomodo præparetur 5. 41

Lubentriptica remedia multum ad calculi generationem & motum tractionem

Hist. Med. Syst. Suppl.

conferant 2. 78 eorum noxæ exemplum 2. 78

Lubentiana improvide assumta qua ratione pessime illa inducat 2. 205

Lochia quibusnam difficilius fluant 1. 273 eorum fluxus retardetur sudore ibidem, calidioribus tractata quæ paris nonas 1. 244 non rite repurgata qua ratione oboriens futuræ caussa 1. 295 passionis hystericæ 3. 78 ex quibus caussis supprimantur 3. 89 eorum *suppressio* quomodo ad deliria contribuat 4. 108 ad dolores intestinorum 2. 69 phrenitidem 1. 219 purpuram 3. 11 & ad uteri inflammationem 1. 260 quomodo promoveri debeant 1. 265 an conveniant salina & purgantia 3. 91 quando conducant pellentia 2. 269 restitutio 2. 265 & quo loco sit instituenda 2. 272

Loquela quid 4. 305

Lubrici morbi capitis pareant 3. 44

Lues venerea ejus prima origo 5. 82 definitio & historia ibidem, differt secundum subjecta 5. 83 a scorbuto & aliis morbis ibidem, recensio symptomatum præsertim in capite ibidem, quomodo pro caussa habeat contagium 5. 83 ob Fernelii sententia de materia contagiosa cammigrant ibidem. Boerhaavii 5. 87 & auctoris judicium de ea 5. 86 varia ipsius symptomata cum perniciosi colli tumore 5. 102 cum nasi & frœcium corruptione 5. 67 cum phthisi juncta 5. 102 male initio pro scorbuto habita 5. 99 ex gonorrhœa male curata orta 5. 96 prognosi differt pro subjectorum & graduum morbi varietate 5. 87 curatio differt secundum subjecta 5. 88 & quomodo instituenda cum lignis quajaci 5. 89 aut aliorum decoctorum temperatiorum usu 5. 90 sudoriferis ibidem, & salivatione cura 5. 92 quæ tenenda circa decocta ibidem.

Lumbi eorum *dolor* quomodo a variis caussis possit induci 2. 181 unde in fluore albo 4. 185 in hæmorrhoidariis 2. 181 *frigus* in hystericis unde 3. 76

Lumbrici quid sint 5. 39 quibus intestinis sedem suam habeant ibidem, quomodo expellendi 5. 44 vid. plura *vermes*.

M

Maculata eryſipelatis ſpecies quæ dicatur 1. 192
Magneſia alba quid ſit 4. 170 cur maxime in malo hypochondriaco 5. 209 & quartana conſerat 1. 32
Mal di Punti qui morbus ita dicatur 3. 245 & in quo differat a dyſenteria ibidem.
Maligna febris. vid. *febris maligna*.
Malignitas unde cognoſcatur 1. 146 ſpeciatim in dyſenteria 3. 246 morbillis 1. 59 & variolis 1. 95
Malignus humor diu deliteſcere poteſt in corpore 1. 75
Mammæ cur præprimis cancro ſint obnoxiæ 5. 141 earum fiſtulæ exemplum 5. 150 qua ratione ſectæ in ſerax tetrore poſſit ſanari 5. 154
Mania quæ dicatur 4. 104 differt a melancholia gradu 4. 102 a phrenitide 4. 229 ejus ſigna 4. 102 ſedes 4. 104 ſubjecta 4. 105 ex defunctorum anatome 4. 103 cauſſa proxima 4. 105 quantum ad eam conferunt pathemata & veſanus amor ibidem, ab ira excitatæ exemplum 4. 104 ex eadem cauſſa inductæ caſus 4. 126 a nimiis meditationibus ortæ exemplum 4. 109 diæta prava 4. 108 hæreditaria diſpoſitio, ebrietas & frigus externum 4. 107 excretionum ſanguinearum ſuppreſſæ 4. 168 morbi prægreſſi ibidem narcotica & opiata 4. 107 & nimia ſeminis profuſio 4. 106 non raro cum melancholia alternat 4. 125 ipſius exemplum 4. 123 cur periodice ſæpe recidivet partu ceruſu 4. 120 ipſius exemplum 4. 124 prognoſis quæ ferenda ſi a cauſſa morali orta ſit 4. 109 ſi recidivat 4. 110 ſi ſymptomatica ibidem & quando ſalutaris ſit ſolutio 4. 101 ejuſdem curandi methodus per balnea 4. 113 purgantia 4. 115 & venæſectionem 4. 112 quomodo tractanda per anodyna 4. 121 per aquas minerales & ſimplicem fontanam 4. 116 per lactis aſinini vel equi ſeri uſum 4. 117 nitrum ibidem, quid ſentiendum de fonticulis 4. 116 de ſpecificis 4. 117 de venæſectione in genere 4. 120 & ſpeciatim frontis ibidem, de ex ſiccantibus 4. 121 quomodo ſananda ſi ex veſano amore oriatur ibidem, aut ingluvie maniaci aut ebrietate bili ibid. vel ex abſciſſa plica Polonica 4. 122
Manna laudatur in morbis ex acrimonia humorum 5. 168 in tuſſi 5. 170 quando damnandus in cholera 5. 174 dyſenteria 4. 251 malo hypochondriaco 5. 229 & variolarum declinatione 1. 92
Maraſmus ſenilis quomodo cognoſcatur 1. 299 unde oriatur ibidem, in quo differat ab ardente febre 1. 297 quomodo tractandus 1. 300 ejus herbale exemplum 2. 512
Martialia quo ordine & methodo in cachexia exhibenda 4. 265 quibus jungenda 4. 214 in malo hypochondriaco 5. 208 in ictero 4. 156 lenta febre 1. 302 in obſtructionibus viſcerum 5. 74 cur in forma liquida & cum temperamento acido menſtruo fœminæ cachecticæ magis, quam viris ſint præſidio 4. 250 & quomodo cocante adhibita ad polyporum generationem conferant 4. 155
Mercurius quid S. 15 an venenoſit indolis S. 14 qua ratione naturam ejus actionem promoveat ibidem, quo tempore ſit expurgandum & quibus laxantibus S. 13 ejus vitreſcio quantum ad cardialgiam, infantum conferat S. 45 ad epilepſiam & convulſionem S. 50 & tormina S. 19 & quibus remediis ſit eliminandum S. 51
Medulla oblongata qua ratione commune ſenſorium dicatur 3. 63 *ſpinalis* ejus ſtructura 3. 27 & viſus 3. 28 continet materiam variolaceam 4. 75 ejus membranæ conſenſum cum reliquis corporis habent 3. 69 ſpaſticæ conſtrictæ cauſſam convulſionum conſtituunt 3. 28 quæ ratione obſtructa cauſſam catbundia ſuppeditet 8. 37
Mel Pruſſicum quales vires poſſideat 2. 187 in exulceratione rectum laudatur 1. 249 ex ipſo præparata curiosiſſime nocent 3. 158
Melancholia quæ dicatur 4. 104 differt a mania gradu 4. 103 ejus ſigna ibidem, ſubjecta 4. 108 ſedes 4. 164 ex defunctorum anatome 4. 103 cauſſa proxima 4. 125 quomodo oriatur ab animi adfectibus ibidem, ex timore ortæ caſus 4. 167 ex eadem cauſſa aucta exemplum 4. 129 a diæta prava 4. 168 ab hæreditaria diſpoſitione 4. 100 ab excretionibus ſanguineis ſuppreſſis 4. 108 frigore externo

ventro 4. 107 ex malo hypochondriaco & hysterico quomodo generetur 3. 201 hypochondriacae casus 3. 124 cum mania periodice alternantis exemplum 4. 125 prognosis differt ratione gradum morbi 4. 110 oriente a morali caussa ortae 4. 109 ex malo hysterico vel hypochondriaco enati ibidem, si recidivat quid indicet 4. 110 quomodo solvatur 4. 101 circa praeservationem 4. 129. Indicationes curationis 4. 100 quomodo generantur tractatae cum veteres ibidem specificum perhibeat 4. 113 quorum virtutem per aquae frigidae applicationem ad caput augebant 4. 114 per purgantia & quidem elleborina 4. 115 venaesectionem 4. 102 quatenus in eo conducant anodyna 4. 121 aquae minerales & fontanae 4. 116 lactis cura 117 acetum ibidem, purgantia 4. 101 specifica 107 venaesectio 4. 100

Membrana unde suam trahant originem 3. 4 sunt sedes motuum spasmodicorum 3. 44

Menses, eorum *fluxus* quo aetate accedat 2. 30 quae sint ejus caussae 3. 76 circa eruptionem und. oriantur symptomata 4. 127 & quae utplurimum 4. 133 lactationis tempore provenientes fluxus quae pariat damna 10. 11 fanis & 10 eorum *plethoricae effectis* quomodo conferunt ad apoplexiam 1. 91 ad auritum tinnitum 4. 83 ad calculum 2. 133 ad febrem lentam & hecticam 1. 297 ad mictum cruentum 2. 68 ad plethoram 3. 64 palpitationem cordis 3. 134 ad scirrhum uteri 3. 242 ad scorbutum 3. 6 vesicae inflammationem 2. 199 & vomitum cruentum 2. 35 salutariter in plethoricis haemorrhoidalis quae loco sequitur 4. 55 & quibus remediis haec mala avertenda 2. 44. *irregularis* fluxus quam motione disponat ad cachexiam & chlorosin 4. 210 ad cardialgiam 2. 115 ad debilitatem 4. 108 ad epilepsiam 3. 6 hepatis obstructionem 2. 140 hystericam passionem 3. 86 ad vomitum cruentum 2. 52 quomodo in ordinem redigendus 3. 87 & cur speciatim per Lauchstadiensium balneorum usum regularis fiat 4. 76 *largior* quaenam ejus caussa proxima 3. 65 quid in variolis significet 5. 83 ad auctiorem rheumatismum in feminas disponat 4. 88 adstringentibus curatus quomodo scirrhi & cancri uterini caussa 3. 244 *suppressus* caussa ejus proxima in quo consistat 2. 65 quomodo ab acidis oriatur 5. 097 a diaeta ratio 3. 91. a frigore 4. 61 86, 112 & terrore 2. 43 a sanguinis copia, vel inopia 5. 311 a vita sedentaria 3. 125 qua ratione inducat cachexiam & chlorosin 4. 210. cancrum et scirrhum uteri 2. 34 cardialgiam 3. 115 calculum 2. 182 dyscrasiam humorum 4. 125 uterinam febrem inflammatoriam 1. 250 fluorem album 4. 275 guttam serenam 4. 95 haemoptysin 2. 24 hystericum malum 3. 76 hypochondriacam passionem 3. 101 maniam 4. 107 mictum cruentum 2. 68 phrenitidem 1. 214 scabiem 5. 101 scorbutum 5. 3 soporosos affectus 4. 33 ulcera mammarum 5. 165 vomitum cruentum 2. 34 conjugia saepe revocentur 3. 18 male gestientibus provocentur 4. 222 ex quibus restituendus 4. 35

Mercurialia, eorum efficacia unde 5. 98 variae adhibendi modus 5. 117 quae ante horum usum observare debeat medicus 5. 03 caute offerenda in cuti adfectibus praeprimis infantilibus 5. 120 in gonorrhoea 4. 203 ad vermes necandos & 44 an infantibus conferant 5. 17 cur aegris ea ferant scorbutici 5. 92. & maciem fores 5. 93 nocens immo cibus spasmodicis aegri 3. 53 qua cautione anginam inducere valeant 1. 210 et guttam serenam 4. 63 externe quando in oculorum adfectibus ea applicare deceat 5. 119

Mercurius in iliaca passione in substantia exhibendus quomodo prius depurari debeat 2. 150 quo dosi et quibus junctis propinandus ibidem, et quando in iliaca passione noceat ibidem, an brevi infiat venenum, integrum inficere possit 3. 280 cum aqua aut vino coctus anthelminticum est *diaphoreticus* quomodo praeparetur 5. 98 quem praestet usum in lue venerea 5. 98 et in ulceribus 5. 147 *dulcis* quomodo adhibendus ne ingruat salivationem 5. 98 cum salibus alcalinis mixtus salivationem suscitat 1. 38 cum acidis mixtus corrosivam inducit naturam 4. 097 ejus varius adhibendi modus in lue venerea 5. 91 qua dosi in initio ad salivationem movendam exhibendus 5.

tae egregii uſus eſt in acrimonia ulceroſa 4. 291 capitis et oculorum doloribus pertinentibus 1. 020 in cutis affectibus refractariis 5. 116 in gonorrhœa 4. 191 lue venerea 5. 91 in vermibus enecandis & expellendis 3. 33 cur minus in ictero conducat 4. 127 ſublimatum an in tinam iterum poſſit in veniculis conteri 3. 081 minus utilis eſt ad ſeparationem corrupti in ſphacelo 5. 40

Menſ trium cur a plethora gravisſime lædatur 1. 297 in in ſubortum degenerationes circulo ſanguinis in remotioribus partibus intercepto 1. 310 qua tertiam ſedem præbeat tertis morbis 1. 096 atrophiæ infantum S. 50 febris lentæ et hecticæ 1. 097 hydropi 4. 031 inflammationibus 1. 087 earum *abſceſſus* quomodo cognoſcatur 1. 098 quibus ſubjectis ſic familiaris 1. 311 unde et quomodo oriatur 1. 098 cur brevi tempore major fiat 1. 311 quomodo a percuſſione partium externarum naſci queat 1. 310 quomodo ſolvi ſoleat 1. 098 ſolvitur diarrhœa purulenta 1. 294 *inflammatio* an locum habeat 1. 098 quibus modis in ſenioribus fit diſcutienda 1. 60

Methodus medendi an detur generalis 1. 44

taſma malignum vid. *petechialis febris*. *peſtilitatis* vid. *peſtilentia*. *venereum* vid. *lue venerea*.

Mictus cruentus quid et qualis 2. 66 ex quibus cognoſcendus ibid. ſi ex urethralibus aut veſica 2. 67 aut ejus ſphinctere ibidem, differt a gonorrhœa ſanguinolenta ibidem, ab hæmorrhagia penis ibidem, quomodo ſuccedat ex renibus ibidem, ex veſica 2. 68 cauſa proxima quæ ſit ibidem, quomodo a calculo renali oriatur 2. 69 a cantharidibus et acribus diureticis in gonorrhœa datis 2. 70 ab hæmorrhoidibus ſuppreſſis 2. 68 ab his ſæpe ſit utilior 2. 070 a motu corporis fortiori 2. 65 a tormentibus tentum 2. 76 veſicæ toſionis ac ulcere ibidem, a tenſione catarrho ibidem, in plethora ſubortus ſui 2. 71 ejus ſubeas coloris inſtar Coffee ſaneis exemplum 1. 80 venæſectione incidat 2. 77 cum dolore iſchiadico junctus ibidem, ex ſcabie retropulſa ortus 2. 76 intus caſus ex veſicæ et ſphincteris vaſis 2. 78 ab ejus obſtructa, quomodo tractandus 2. 70 ſi ab orgaſmo ibid. a veſicarum relaxatione ibid. a ſcorbuticis grumis 2. 73 quando in eo conducant acidulæ vel cum vel ſine lacte ibid. quando adſtringentia 2. 74 quando lac ejuſque ſerum 1. 73 quæ tenenda circa motum corporis 1. 74 potum adæquatum et vini ibidem, et quomodo recidiva arcenda 2. 71

Miliaris febris quomodo in puerperis præſervanda 1. 110 et curanda 3. 115 maligna ejuſque hiſtoria 2. 117 vid. plura *purpura*.

Milites cur dyſenteriæ obnoxii 3. 045 et ſcorbuto 5. 10

Millefolium ejus ſummitates quales habeant virtutes 2. 187 et in ſpecie unde ipſis antifebrilis et antiſpaſmodica virtus 1. 03 laudantur in calculo curando 2. 187 in nimio hæmorrhoidum fluxu 1. 46

Mixtura analeptica & bezoardica in animi deliquiis a malignitate 4. 138 et *antiſpaſmodica* ad abortum præcavendum 3. 098 in aliis *diaphoretica* 3. 63 et diſuritas in apoplexia 2. 89 *antaſthmatica* 3. 060 *antepileptica* 3. 13 *antidyſenterica* 3. 241 *antipleuritica* 1. 010 *bezoardica* 1. 104 *carminativa & ſtomachica* 1. 173 ad choleticos febris 1. 190 ad dentitionem difficilem S. 10 *diaphoretica* 1. 56 62 ad febres purpuratum 1. 046 ad febres petechiacras 1. 124 ad febrem quotidianam 1. 51 ad hæmorrhagias exceſſivas 1. 100 *laxativa* ad imminentem paroxyſmum podagricum 2. 070 *pectoralis* ad tuſſim 3. 190 ad purpuræ retrogreſſionem arcendam 5. 70 *Riveriana* quomodo præparetur 1. 157 & quando in paſſione iliaca conducat ibid. *ſimplex Paracelſi* ex quibus conficiatur 1. 20 quando locum habet in motibus ſpaſmodicis vagis ibidem, *italica* in hæmoptyſi 1. 00 ad variolas ſuppurandas 1. 20

Mœror, ejus noxii effectus in corpore 3. 188 quantum contribuat ad gravia animi deliquiorum 4. 135 catalepſios 5. 61 epilepſiæ 3. 7 ictericorum chronicis 4. 192 hypochondriaci mali 1. 92 malignorum morborum 1. 147 maniæ & melancholiæ 4. 108 polyporum 4. 154 ſtrictis 5. 142 ſcorbuti 5. 31 & ſphaceli 5. 42

Mola

Morbi quid ſint 5. 308 ſunt vel *nutritionis* earumque cauſſæ 5. 307 vel *generationis* & quæ dicuntur ibidem, *ſpurii* quæ 5. 50 eorum excluſio quid indicet 3. 88 eorum exempla 3.206 quomodo ad fluorem album diſponant 4. 475 & qua ratione præſervandæ 5. 499

Morbi quinam ex inſolita actis conſtitutione oriantur 1. 54 earumque curiſpientes quomodo ſint tractandi 1. 94 & præſervandi 1. 94 eorum cauſſa an ſemper conſiſtat in materia 1. 409 hæreditate accepti aut invaleſcentem fere incurabiles 2. 193 a polypo quinam ſint 4. 148 a ſalina acri materia eorum ductu maxime infeſtat 5. 24

— *cutis* a quibus cauſſis producantur 4. 41 & in quo conſiſtat ad eos diſpoſitio ibid.

— *contagioſi* quam habeant cauſſam 1. 66

— *epidemici* in iis plerumque ſubeſt materia exanthematica 1. 64

— *exanthematici* quales ſint 1. 107 pro diverſitate corporum diverſam induunt formam 1. 105 aut frequentes ſunt puerperis 1. 116 potui vini deditis 1. 105 aut in iis noceat liberalior nitri uſus ibid.

— *hæreditarii* cur difficilis ſunt curationis 2. 195

— *infantiles* quales ſint S. 7 cur cognitu ſint difficiles ibidem, quæ circa illos requirendos tenenda ibidem, cauſſa eorum proxima ibidem, quæ materialis S. 8 ad eos ingenerandos quantum faciant aeris mutatio S. 9 animi pathemata tum matris tum prolis ibidem, debilitatio in ipſo partu ibidem, hæreditaria diſpoſitio S. 8 medicamentorum abuſus & regimen nimis calidum S. 9 & vitia poſt ſeriem a matre contracta ibidem, ſæpe ſunt per eum vermibus ſunt juncti 3 a prognoſis S. 11 & quomodo præſervandi S. 88. ſeq. & accurandi S. 11

— *mulierum* ut plurimum ex utero trahunt originem 4. 473 ab externo ſigare 3. 84 & quid in his faciendum ibid.

— *ſeniles* a quo potiſſimum cauſſa oriantur 5. 47 in quo maxime conſiſtat eorum curatio ibid.

Morbilli, eorum hiſtoria 1. 68 unde pernicies unde declaranda ibidem, differunt tantum ſe gradu S. 47 in quo conveniant cum variolis 1. 97 in quo ab iis diſcrepent 1. 98 nec non a peteſhiis, purpura, rubeolis, maculiſque ſcorbuticis ibid. ſymptomata eorumque ratio S. 28 in iis ſuſpecti dolores capitis per totum morbi decurſum durantes 1. 101 & epileptici motus S. 26 & qui hi ipſi vel eos antecedant vel ſubſequantur 3. 6 totus ſuſpectum ſi ægri antea doloribus artuum laboraverint 1 101 quid in his hæmorrhagia exceſſiva indicent 1. 104 quomodo purpura ſuperveniens quæat 1. 101 & vomitus 3. 440 præſervet. Acutis ſimilis 5. 101 ſæpe relinquunt epiphoram 4. 70 & diſpoſitionem ad phthiſin 4. 183 cum purpura complicatorum & guttam ſerenam relinquentium caſus 1. 103 quomodo in iis mors contingat 1. 90 unde fiant maligni 1. 98 & quibus ſignis cognoſcantur 1. 99 eorum eruptio retardatur ab abundantia ſanguinis 1. 106 a cruditatibus primarum viarum 1. 103 retropulſi aſthmatis convulſivi cauſſa 5. 130 & quomodo 3. 164 exempla illorum in hypochondriacis 1. 105 ex abuſu nitroſorum lethalium ibidem nimia hæmorrhoidum ſuffluxione 1. 104 emetico ſublevatorum 1. 101 alvi fluxum & ulcus lethale relinquentium 1. 103 retrocedentium alvi fluxu ſolutorum 1. 104 quomodo, ut retrocedentibus, potus copioſus ſalubris fuerit ibidem iis immiſcentibus quid faciendum 1. 99 quomodo curandi ibid. quid in iis conveniant diaphoretica S. 28 e urina 1. 103 levantia S. 19 anodyna 1,[1]106 quorum in iis uſus 14. ſacientia 1. 49 quomodo in iis tractari debeat ſuffocativus 1. 103 diarrhœa 1. 100 hæmorrhagiæ ibidem, ſudor nimii ob tormina 5. 88 quomodo naſcitur ubi jam ſuadum 1. 100 quid ita ſuperius faciendum 1. 106

Morbilloſa febris quo dicatur 1. 97

Morbus aquaticus vid. *Hydrops*.

— — *divinus* qui veteribus dicatur 3. 1

— *Lazari* quid ejuſque ſigna 5. 149 ſubjecta 1. 108

— *niger* Hippocratis qui dicatur 2. 36 in quo differat a hæmorrhoidum fluxu ſubinde ſubnigricante ibidem an ex liene & hepate recte a veteribus ſtatuatur 2. 45 & unde derivandus 2. 36 cur hypochondriacis & hæmorrhoidarii frequens ibidem, & potiſ-

ſpirituoſo nimium dediſſe 2. 45 ad defunctis anatome 2. 56 unde mortem inferat 2. 40 ex hepatis vitio lethalis caſus 2. 42 brevi ſunesti exemplum 2. 39 poſt 14 dies lethalis 2. 40 ex tumore brachii tendo lethalis 2. 46 cum curandi methodus ab Hippocrate tradita 2. 38

Mors in quo conſiſtat 3. 248 quomodo contingat ex abortu 5. 265 in angina 1. 510 in apoplexia 2. 86 aſthmate 3. 255 cachexia 3. 238 cancro 5. 126 cardialgia 4. 115 colica 2. 265 cruore coagulo 4. 34 convulſionibus 3. 51 diarrhœa 3. 275 dyſenteria 3. 212 epilepſia 5. 55 eryſipelate 1. 104 febribus 1. 3. lentis & hecticis 1. 300 hæmoptyſi 2. 19. hæmorrhagia narium 2. 8 hæmorrhagia uteri 2. 15 hæmorrhoidum nimio fluxu 2. 46 hydrope 4. 257 malo hypochondriaco 5. 200 ictero 2. 164 iliaca paſſione 2. 146 inflammatione veſicæ 1. 256 mania 4. 210. mictu cruento 2. 71. morbillis 1. 90. œſophagi ſpaſmo 3. 215. palpitatione cordis 3. 156. peſtilentia 1. 154. petechiali febre 1. 158 petechizante febre 1. 123 phthiſi 4. 105 pneumonica febre 1. 250 purpura 1. 121 quartana 1. 48 ſcorbuto 5. 14 ſingultu 3. 200 ſpaſmo violentiori 1. 203 ſyncope 4. 157 ſynocha 2. 164 ſynocho biliosa 1. 184 tuſſi 3. 178 tympanitide 4. 241 variolis 1. 78 a veneno 2. 115 veſicæ ſpaſmo 1. 206 ulceribus 5. 150 vomitu cruento 2. 50 *ſubitanea* quomodo a polypo in corde vaſis 4. 148 a putredine ſuſcepta 2. 36 & congrumatio ſanguine in aorta 1. 278

Motus corporis qualis eſſe debeat 3. 108 quo tempore inſtituendus 3. 104 & maxime ſub aquarum mineralium uſu conveniat 3. 107 quem uſum præſtet in gravidis 5. 300 in hypochondriaco malo 3. poſt affectu melancholico & maniaco 4. 112 ad podagram arcendam 3. 247 in purpura ſcorbutica 5. 67 poſt terrorem 4. 156 in quartana 4. 36 qualis diſponat ad apoplexiam 2. 89 ad hæmorrhagias 2. 2 ad mictum cruentum 2. 69 ad palpitationem cordis 3. 141 ad phthiſin 4. 162 ad ſcorbutum 4. 9. & ſpaſmos 2. 144 qui nocent in plethoricis 4. 52

— *periſtalticus* quid 3. 97 ejus uſus 3. 98 quibus promoveatur & conſervetur 3. 108 qua ratione ab animi curis & meditationibus deſtruatur 4. 271 a potu glaciato 2. 128 a purgantibus fortioribus 2. 157 ſpaſmis 4. 256 vermibus 4. 157 quæ inferat mala 3. 98 inverſiſſime aſt dyſenteria inniſa 5. 242

— *voluntarii* quomodo fiant 4. 2

Mucus faucibus impactus quomodo excernendus 1. 68 naribus impactus quomodo excernendus. ibid.

Mucrones tertii unde 3. 98 in epilepſia ex qua cauſa oriantur 3. 5.

Myrrhæ quatenus conducat in morbillis 2. 42 in variolis 1. 90 & quosnam inferat effectus 1. 93

N.

Narcotica quomodo operentur 4. 107 improvido uſurpata ad animi deliquia diſponunt 4. 155 ad delirium 4. 107 ad ſoporoſos affectus 4. 55 nocent in nimia hæmorrhagia in hydrope 4. 244 in inteſtinorum dolore 2. 168 in vomitu cruento. 2. 52

Naſus quare facile erumpat ſanguis in hoc contingat 2. 5 ejus corruptio in puero e lue venerea 5. 98 quomodo in variolis defendendus 5. 62

Naſturtium aquaticum qualia recondat principia 5. 52 cum lacte infuſum in ſcorbuto prædicatur 5. 19.

Nausea quid per eam intelligatur 1. 72 ejus ratio in morbis habenda 2. 188 ejus motus in febribus continuis quomodo & quando juvandi 1. 189. & in vomitu 3. 240 *debilis* quæ ſit 4. 150 *ſtoma* & *robuſta* quæ dicatur 4. 150

Nauſea quid 3. 214 ejus natura ibid. ſæpe e cruditatibus 3. 27 ab iracundia 3. 24 curatio in febre ardente unde 1. 185

Nephritica febris quæ dicatur 1. 246 unde oriatur & quæ ſint ejus cauſæ 1. 247 ſpecies eleganter exemplum 1. 265

Nephritis quomodo generetur in plethoricis 1. 250 ſimplex quæ dicatur 1. 246 gravior quomodo in ulcus abeat ib. quomodo ad eam generandam flatus contribuant 1. 249 cur ſit frequentior reni ſiniſtro 1. 248 non raro cum veſtigiis 4. 50 & cum colica jungitur 2. 165 quomodo epilepſiæ cauſa 5. 7 cum curandi veterum methodus 1. 248 levior quomodo tractanda ibid. gravior quomodo tractanda 1. 249 ejus cum tractatæ & funeſtæ exemplum 1. 252 quatenus ad curam con-

contineantur aquæ minerales 1. 250. clyſteres 1. 249 topica 1. 250 *calculoſa* quando accedit 3. 246 difficile dignoſcuntur 2. 182 non eſt ex omnia. *lumborum* dolor oritur 2. 183 in quo differat a colica ibid. ſedes ibid. ſigna diagnoſtica 2. 184 eſt maxime recidiva ſinitio frequens ibid. cauſſa proxima ibid. cauſſæ remotæ ſunt hæmorrhagiæ & menſes ceſſantes ibid. caſei & lactis abuſus cum diæta lauta & tenuis ibid. ſæpe guſtus cruento cauſſam manifeſtat & cur 2. 09 eſt maxime hæreditarius 2. ejus exemplum 1. 191 exulceratæ ſanatæ exemplum 1. 150 cum vertigine junctæ ex plethora exemplum 2. 191 nocte ſublatæ venæſectione 2. 190 hæreditariæ 2. 193 ſuaviſſima maſſa pilul. de cynogloſſa 2. 190 cum præſervatoria in progreſſu morbi cur difficile 2. 188 & qua ratione ad eam accedam alcalina conferant ibid demulcentia ibid diæta 2. 189 & traumatica 3. 187 & ipſa curatio in paroxyſmo ubi laudantur anodyna lenitora 2. 185 balnea 2. 190 clyſteres 186 linimenta 2. 188 & urinoſa 2. 186 ſpaſmo ſedato quando conferant nephritica 2. 198 aquæ minerales 2. 192 balnea 2. 186 diuretica 2. 190 opiata 2. 91 & venæſectio ibid quomodo in ſcorbuticis tractanda ibid. & hinc coitea hæmorrhoidalis ſuperveniens 2. 190

Nephriticus & hæmorrhoidalis dolor cum numeroſa calculi excretione 2. 254

Nervus quid ſint 4. 1 quo loco oriantur 3. 64 horum ope ſenſus interni adminiſtrentur 4. 4 an obſtru poſſint 3. 129 eorum *conſuetæ debilitas* quid 4. 1 quomodo ea ſphacelum inducere valeat 5. 35 *cardiaci* deſcribuntur 3. 109 ipſorum ſtructura 4. 46 ſedes ibid. ipſorum compreſſio quæ retentionem corrigiati cauſſa ibid. *paralyſis* quomodo guttam ſerenam inferat 4. 62 eorum *per corpus* ad quas corporis partes maxime ſerviunt 4. 101. *reſolutio* quid ſit 4. 2

Nitroſa quatenus conveniant in calculo renali 2. 186 in cardialgia ab ira 2. 117 hæmorrhagia narium 2. 9 hæmorrhoidali nimio fluxu 2. 46 peſtilentia maſo peteſ haliſ febris 1. 166 in purpura 1. 113 in ſemitertiana 1. 63 reſidant morbillorum excretionem 1. 99 & ſunt in iis noxia 1. 105 ut & in cutis adfectibus 5. 221 & veſicæ morbis 2. 258

Nutrimentum quem præcipue habebat uſum 1. 105 2. 9 qua ratione conducat in catarrhali ſe- orgna 1. 68 diarrhœa. 3. 277 dyſenteria 3. 155 hæmoptyſi 2. 20 hydrope 4. 241 melancholia ad maniam inclinante 4. 147 tertiana 1. 9 cum camphora primixtum laudatur in inteſtinorum inflammatione 2. 149 in ſphacelo a cauſſa interna 5. 39 *ſpiritum* quos effectus ediderit in pemchiali febre 1. 144 *dulcis* in quo ejus virtus conſiſtat 1. 10 laudatur in epilepſia 3. 80 ſinguitu 3. 201 tertiana 1. 10

Nutrix bona quæ dicenda S. 64 quæ diæta ipſi habenda circa morborum infantilium præſervationem S. 10 meretrix qua ratione damnat infantem ſeuat S. 15

O.

Obex Calce quid 4. 181

Obſtetrices quomodo morborum infantilium cauſſa S. 9 quæ cura ipſis circa recens natos S. 12

Oculis, eorum ſtructura anatomica experimentis demonſtratur 4. 61 eorum *rubedo* in vomitu unde 3. 228 *dolor & rubor* in euphoria unde oriatur 4. 71 *inflammatio* vid. *ophthalmia* eorum *macula* in iii pinguedo viperarum commendatur 1. 285 *pellicula* ſub variolis enata quomodo ſit auferenda 1. 80 unde in apoplexia *prominentia & quaſi vitrei* videantur 1. 84 *in ardore* quomodo tractanda 1. 83 quomodo in variolis defendendi 1. 80 S. 28

Odontalgia quid 2. 242 ſedes ibid ſymptomata ibid. ſubjecta ibid præterita gravidi familiaris u 250 et ſcorbuticis 5. 3 ſæpe oritur a podagra podagrica retrogreſſa 2. 260 a ſubita æris mutatione 2. 242 a rheumatiſmo ibid cum eryſipelate non raro jungitur 2. 250 facile recidivat 2. 245 eventus ibid. exempla ex incongrua diæta orta 2. 249 a frigore corporis plethorici admiſſa aqua frigida ſanitæ 2. 258 ex vehementi motu ſub iniqua tempeſtate ortæ 2. 246 ex omiſſa venæſectione 2. 250 potu dulci ex vino & dulcium intemperantia 2. 251 rheumaticæ a ſeroſa colluvie cura per mediam hecticæ 2. 248 indicationes curatoriæ 2. 253 quæ abſolvuntur mediantium 2. 244 clyſterum et pediluviorum 2. 154 laxantium 2. 254 ſuffimigiorum et diſcutientium 2. 244 et ſanguinis miſſionis uſus ibid. ſi a dente carioſo enata quomodo tractanda ſit 2. ibid cautelæ in ea circa ſcarificationem ſectionem et purgantia 2. 245

Oedema vid. tumores œdematoſi
Oeſophagus, ejus *conſummatio* quibus ſignis cognoſcenda 1. 211 quomodo tractanda 1. 215 *ſpaſmi* qui dicantur 3. 209 differunt loco ſe ibid. eorum ſigna ibid. diſtinguuntur in idiopathicos & ſympathicos 3. 214 cauſæ medetur æ remotæ ibid. ſymptomaticæ quæ 3. 214 prognoſis ibid. exemplum totius œſophagi ſpaſmorum 3. 218 curatio quæ abſolvitur per antiſpaſmodica & diſcutientia 3. 215 quomodo tractandi ſi ab aſſumto veneno producti ſint ibid. quo tractandi chronici, ſi febribus acutis ſupervenit 3. 217 ſi a vermibus ib. 3. 216 cautelæ circa pediluvia 3. 217 circa purgantia ibid. & venæſectionem ib.
Olcera profunt poſt venena & purgantia acriora adſumta 5. 31 quæ & cur variantibus adverſa 5. 81 nocent in ulceroſa capitis diſcreſcratis 5. 81 & vomitu cruento 2. 58
Oleum benſardecum weſelii quomodo præparatur 1. 190
Ophthalmia quæ dicatur & quomodo oriatur 1. 278 differt ab epiphora 4. 75 quæ ſit levior & gravior ibid. atque graviſſima 1. 278 ficca & humida ibid. vera & ſpuria ibid. profundior an ſit periculoſa 1. 282 periodica quæ dicatur 1. 270 exemplum 1. 282 quomodo ſoboriatur ex menſium ſuppreſſione 1. 281 *epidemica* quæ dicatur 1. 278 ejus cauſæ antecedentes 1. 279 prognoſis ibid. ejus exemplum ex ictu ſupparatæ 1. 281 ſubitæ a feſtuca ferrea 1. 282 quatenus cum rupturis coniunct 1. 284 ſpuriæ rebellis 1. 283 quomodo curanda 1. 270 ſeq. præſertim levior 1. 280 gravior & graviſſima ibid. periodica 1. 282 quomodo ſtaſis in & externis diſcutienda 1. 279 quatenus in ea conveniant diaphoretica & purgantia 1. 280 ſtatim ibid. topica 1. 281 vanum ſecho 1. 279 veſicatorio 1. 280
Ophthalmica febris vid. *febris ophthalmica* – *hemitania* 1. 216
Opiata quomodo operatur 4. 135 eorum vis narcotica alexipharmacis & purgantibus citentarent 1. 14 juvenibus magis quam ſenibus conveniunt 2. 196 laudantur in odontalgia 2. 245 quæ & quando locum habeant in dyſenteria 3. 254 cordis palpitatione 5. 159 in iliaca paſſione 2. 161 in rheumaticis & arthriticis doloribus 2. 250 in ſcorbuto 5. 94 nocent *abſurpant* ad animi deliquia diſponunt 4. 135 ad deliria 4. 100. ad polyporum generationem 4. 215 ad ſyncopen 4. 144 in mania majorem inducunt dementiam & cur 4. 121 in quibus inflammationibus ſint noxioſiſſima 1. 250 nocent ante partes ſphacelatæ amputationis operationem 5. 41 in ſudore aëris & cur 4. 86 in cardialgia ab ſcrobe viſcerum 2. 129 in convulſivis motibus 5. 14 in ſanctibus & debilibus 5. 81 in inteſtinorum dolore 2. 168 in intermittentibus 1. 15 poſt vomitum 3. 142 in vomitu cruento 2. 58
Os, ejus fœtor ſæpe a vermibus 5. 50 in ictero unde 4. 200 eſt ſcorbuticis familiaris 5. 3 cadaveroſus in phthiſi quale ſignum præbeat 4. 166
Oſſa, eorum ſtructura & ſitus 4. 167 a fiſtula lacrymali graviter adficitur ib. ſæpe ex utero exterminantur 5. 308 in fiſtuloſis ulceribus paſſim adgredi 5. 167 incurvata in rachitide unde 5. 37 eorum morbi in lue venerea unde 5. 93 cur nocte graviores ibid.
Otalgia quid 2. 212 ejus geneſis & cauſæ ibid. ſymptomata eorumque ratio ibid. prognoſis ibid. a ſuffumigiis & emplaſtri brachii tumoris applicatis inductæ 2. 255 ex ingeſta vini copia & ſequente refrigeratione 2. 256 drotuanæ & immaniter ſicco patis ſolum 2. 257 curatio per antiſpaſmodica in & externa 2. 251 ſeq. diſcutientia 2. 0 cauſa externa nata quomodo tractanda ibid. effluens materia in hac quomodo divertenda 2. 254 & leniter exſiccanda 2. 255
Ovaria quæ dicantur 3. 76

P.

Palatum, ejus ulcera in lue venerea quomodo tractanda 5. 04
Palpitatio cordis quid 5. 128 in quo differat a tremore ejus ibid. ejus hiſtoriam 5. 129 ſedes ibid. ea caſtrictorum autorum 5. 131 ratio ejus mechanica ib. cauſa proxima 3. 129 quantum ad eam contribuant animi adfectus ibid. aqua in pericardio colloſſa collecta 5. 131 tibi ſtatuente ibid. humorum abundantia 2. 133 eorum craſſities & defectus ibid. humores

morte commoventis 3. 135 materia acris cordi inhærescens 3. 134 polypus 3. 132 & ſtructuræ partium inferiorum 3. 135 exempla a variis cauſſis ſuſtentatam 3. 143 a cicuta aquatica manmis loco petroſelini apposita 3. 145 in ſecca vehementiori equitatione ſuſtentatæ 3. 144 ab hæmorrhagia narium ceſſante ortæ 3. 140 a polypo lethalis 3. 143 a nimia ſanguinis commotione 3. 142 ex ſanguinis vitio 3. 141 ex terrore cum inſequente hydrope lethalis 3. 142 cura præſervatoria 3. 128 quæ conducant interna in paroxyſmo 3. 136 & cæteras 3. 137 quæ extra illum ibid. ſi ab humorum circa quomodo curandæ 3. 132 quo cautione adhibenda emetica 2. 140 opiata 3. 130 pediluvia ibid. purgantia & venæſectio 3. 140

Paracenteſis in hydrope jam a Celſo laudatur 4. 232 & quonam loco conducat 4. 239 ejus in hydrocele partium juvenum 4. 264

Paracynanche quæ dicatur 1. 208

Paralyſis quæ dicatur 4. 2 differentiæ ſe ibidem quotuplex ſit 4. 3 dantur adhuc ſpecies particulares ibid. ejus hiſtoria ibid. ſedes ibid. ætiologia ejus quæ artus occupat 4. 7 brachio 4. 8 & crure 4. 7 ejuſdem proxima 4. 9 quomodo a cerebri flaccidorum & nervorum debilitate oriatur 4. 6 a colica ſanguinea 2. 175 ab exanthematibus retropulſis ibid. ab excretionibus ſanguineis ſuppreſſis 4. 5 a gravi iracundia 4. 6 ipſius artuum & partium inferiorum a terrore lethalis exemplum 4. 15 artuum inferiorum poſt partum cum æ caſus 4. 22 dextri lateris in ſeptuagenario exemplo 4. 21 dextri lateris ſanata & ratione revocatæ 4. 18 ab immodico hæmorrhoidum fluxu ortæ 4. 20 manuum ex colica ſaturnina inducta 4. 19 an a febre & quali ſolvatur 4. 8 prognoſis 4. 7 quomodo præſerenda 4. 11 qualis diæta obſervanda ibid. quænam & quando in ea conducant acidulæ & thermæ ibid. balnea artificialia 4. 12 cura per mediam 4. 13 diaphoretica leniora 4. 12 lotiones capitis 4. 13 roborantia 4. 10 & venæſectio 4. 12 palpebrarum quomodo tractanda 4. 13. & ſcorbutica ibid.

Paralyticorum membra cur adhuc viva dicenda 4. 16 ſumores in iis quomodo tractanda 4. 13

Paraſynanche quæ dicatur 1. 208

Paroxydes, earum remedia 3. 134 *fiſtula* in iis quomodo gerenda 3. 129

Paroxyſmi febrilis quomodo dijudicandi 1. 13

Partus qui regulares ad eum ſint ſpaſmi 2. 33 cur in quibuſnam feminis difficilius ſuccedat 1. 274 quæ ſub eo fiant 1. 265 quæ poſt eum fiant ibid. & poſt ipſum ex aſia ſint 1. 263 *difficilis* quomodo ad conceum & ſcirrhum uteri diſponat 3. 144 ad chronicas paſſiones 3. 248 ad fluorem album 4. 274 ad vomitum cruentum 2. 33 *laboriſus* qua ratione lethalem ſæpe inducat ſyncopen 2. 01 *ſeptimeſtris* quomodo differat ab abortu 3. 289 ejus exemplum poſt hæmorrhagiam abortiva ratione 3. 352

Paſſulæ minores, earum virtus laxent unde 3. 14 i rhabarbarina laudantur in mictu cruento 2. 22 malo hyſterico 3. 82 adſectu hypochondriaco 3. 106 odontalgia 2. 246 tuſſi 3. 179

Pectus, ejus clongoſæ concuſſiones in infantibus quid & quid indicent 3. 212 rheumatiſmi ab hæmorrhoidibus ſuppreſſis oborti exemplum 2. 230

Pedes cur circulus ſanguinis in his difficilis 2. 290 cum inteſtinis habeat conſenſum 3. 102 cum pectora 3. 90 cur ad morbi arthriticam ſerroidem diſpoſiti 2. 270 eorum *fœtor* ſuppreſſus quomodo ad aſthma diſponat 3. 130 ad palpitationem cordis 3. 134 *veſtigatio* quomodo aphoniam inducat 4. 09 ſlatus 4. 24 tormina 3. 102 tumor vid. tumores oedematoſi. *vacillatio* poſt coitum unde 3. 42 unde in vertigine 4. 46

Pediluvia ex quibus & quomodo parandæ 3. 106 nimis calida ſunt nocentiſſima 3. 32 omnes conveniunt ſi pedes ſunt frigidi 3. 139 quid horum loco ſubſtituendum ibid. aut quid ante eorum uſum conveniat 3. 136 eorum uſus 4. 76 & quando conducunt in aphonia 4. 97
in diſtor vitia 4. 95
capitis morbis 4. 52
comate ſomnolento 4. 43
convulſionibus 3. 39
hæmoptyſi 2. 20
hæmorrhagia narium 2. 9
hypochondriaco malo 3. 83
mania 4. 119
menſium ſuppreſſione 3. 192
& quo tempore in eo inſtituenda 3.

98

68 odontalgia 2. 243 in oedemate pedum 4. 215 palpitatione cordis 3. 136 ad podagram retrogreſſam revocandam 3. 158 in ſingultu 3. 202
Penis hæmorrhagia differt a mictu cruento 2. 67 ejus *ulcera* in gonorrhœa quomodo tractanda 4. 263
Pericardium quomodo aqua in eo generetur 3. 136
Peripneumonia ejus ſigna 1. 228 quomodo oriatur a colica 1. 237 polypo 1. 234 ſanguine craſſo pulmonibus impacto ibid. vitio primarum viarum 1. 236 ex qua tuſſis aſthma ſpaſmodicum ipſi ſuperveniat 5. 168 ejus exemplum ex omiſſa venæſectione lethale 1. 235 ex colica lethalis 1. 237 graviſſima ſudore diſcuſſa 3. 238 quando emetica in ea conveniant 1. 236 & noceant 1. 237 vid. *pneumonica febris*.
Peſtilentia quæ dicatur 1. 151 in quo differat ab aliis malignis & exanthematicis febribus ibid. ab eryſipelacea febri 1. 161 ejus hiſtoria & ſymptomata 1. 150 ſubjecta 1. 153 ejus miaſma cujus ſit naturæ, & unde acquiratur 1. 154 quomodo corpori inſinuetur 1. 152 quibus potiſſimum modis ſolvatur 1. 154 quomodo in ea mors contingat 1. 155 quomodo optime præcaveatur ibid. quare laudantur acida ibid. ſq. ſontreoli 1. 156 ejus curandi ratio ex Langio inſtituitur ibid. optime curatur a natura 1. 158 quomodo tractanda ab initio & ſub vigore 1. 157 in declinatione ibid. in ea nocent alexipharmaca ſola 1. 158 ſed conducunt acidis nupta ibid. ſq. nec non acida tam bezoardica fixa 1. 156 & analeptica ibid. quatenus in ea conveniant emetica ibid. ejusdem 1. 165 acuneſectio 1. 160
Petechiæ, in quo differant ab exanthematibus aliis 2. 138 a morbillis 1. 68 a morſu pulicum 1. 120 an bonum ſi purpura accedente evaneſcant 1. 148 cur ſæpe eas vel antecedat vel ſubſequatur epilepſia 3. 6
Petechialis febris quæ dicatur 1. 137 cur vocetur maligna ibid. ſeq. quæ ſortiatur nomina ibid. ejus hiſtoria ibid. ſigna mala 1. 138 unde primam originem nanciſcitur 1. 132 ejus ſubjecta ibid. cur frequens ſit in Auſtria & Pannonia 1. 144 in caſtris 1. 140 & locis publicis ibid. ejus cauſa formalis in quo conſiſtat 1. 138 ejus miaſma quomodo intra corpus ſuſcipiatur ib. quos in eo effectus cauſetur ibid. a ſedera ſit attrahentius 1. 136 quomodo attendum ibid. qualis ſanguinis conſiſtentia in ea ſit laudabilis 1. 148 quæ ſalutaris in ea ſit alvi fluxus 1. 141 quomodo in ea mors contingat 1. 138 ejus exempla ſub diarrhœa funeſta 1. 243 in ſomite & fratre diverſæ 1. 146 ex ſitu erecto lethalis ibid. vino bono ſanatur 1. 148 venæſectione compreſſa ibid. tacitu jugulata 1. 149 quomodo ſit præſervanda 1. 140 præſertim vini boni uſu 1. 141 quæ in ea tuenda conveniant remedia ibid. quomodo tractanda, ſi a majore proveniat 1. 146 quatenus in ea conducant emetica 1. 144 laxantia 1. 248 venæſectio 1. 148 144 quomodo præſervanda ejus recidiva 1. 143 *epidemica* anno 1683 ejus hiſtoria & peculiaria ſymptomata recenſentur 1. 143 quem in ea effectum ſpiritus nitri præſtiterit 1. 144 *ſpuria* quæ dicatur 1. 120 cum purpura alba, ejus hiſtoria 1. 154 ſeq. & curatio ibid.
Petechizans febris quæ dicatur 1. 120 in quo differat a catarrhali benigna 1. 66 ejus hiſtoria 1. 120 ſeq. ſubjecta 1. 122 ſigna bona & mala 1. 120 an exanthematum eruptio in ea ſit eſſentialis 1. 121 cur diverſa ſint exanthemata 1. 122 quibusnam ſit contagioſa ibid. quæ ſit ejus formalis 1. 121 ratio materialis ibid. quomodo mors in ea contingat 1. 122 an ſemper ſit epidemica ibid. quo tempore graſſetur 1. 121 quæ ſubjecta ab ea ſæpius cadant 1. 123 cur in ea ſit vitandus terror metus 1. 125 quæ animi tranquillitas læſa in ea efficiat ibid. magis a natura quam arte curatur 1. 125 quæ indicationes medico eſſent ab. quomodo in curatione temperamenta ſint reſpicienda 1. 126 quæ in ea probatæ fidei ſint pharmaca 1. 124 quo ordine & tempore ſint exhibenda 125 quæ ad præcavendam humorum corruptionem inſerviant 1. 133 ſeq. quæ vires reficiant 1. 124 quæ alvum & ſudorem moveant 1. 125 quando conducant emetica 1. 127 ſq. venæſectio ibid. veſicatoria 1. 128 quales excretiones in ea moderandæ 1. 127 quæ iſtiuce ſymptoma-

ea tractanda ibid quale conducat regimen 1. 124 quid ratione lecti & reliquorum obſervandum ibid. fugienda ſub 10 aluminis 1. 125 epidemia anno 1698 quibus fatalis fuerit 1. 128 ejus ſubjecta & ſymptomata eſſentialia ibid. eorumque diſtinctas ſecundum temperamenta 1. 124 quomodo in ea diætam mode habeant diaſbæ 1. 119 exanthemata 1. 130 hæmorrhagiæ 1. 120 ſudores ibid. vomitus 1. 130 urina 1. 129 ejus ſigna bona & mala 1. 130 eventus ibid. regimen neceſſarium ibid. quam in ea ſtrui ſtectus noxam induxerit 1. 131 quale damnum afferant alexipharmaca calida ibid. methodus medendi 1. 132 præſertim ſymptomatibus ibid. quæ profuerunt pharmaca 1. 131 quænam profuerint alexipharmaca cum analepticis mixta 1. 131 venæſectio 1. 130 veſicatoria ibid. vomitoria ibid. quomodo præſervari potuerit 1. 133 anno 1728 epidemia ejus hiſtoria 1. 134 quomodo inter milites præſidiarios ſe habuerit 1. 135 & curata fuerit 1. 138

Phrygidum quid 3. 138

Phantaſia, ejus vis in homine 3. 56

Pharynx, ejus ſtructura & ſitus 3. 196 functio 3. 211 quotuplex ſit ejus ſpaſmus 3. 219 ejus intio formalis 3. 212 quomodo hi differant ab atonia 3. 209 ex quibus ſigna hæc cognoſcatur 3. 210 differunt ab ejus inflammatione & tumore ipſi inhærente 4. 209 ejus exemplum 3. 219 curatio vid. *œſophagi ſpaſmus*.

Phlegmatici cur purpuræ obnoxii 5. 58 ſcorbuto 5. 8 quomodo ab adfectibus catarrhalibus ſint præſervandi 1. 87 & gonorrhœa laborantes tractandi 4. 294

Phrenitis quæ dicatur 1. 117 in quo differat a delirio levi in acutis 1. 215 a mania ibid. 4. 101 ejus futuræ & præſentis ſigna 1. 118 ſubjecta ibid. cauſſa proxima ibid. cauſſæ antecedentes ibid. ex præmortuorum ſectio ibid. idiopathica quæ ſit 1. 219 ſymptomatica quæ dicatur ibid. quomodo accerſatur in acutis 1. 225 exempla ejus ex alvi fluxu critico cohibito orta 1. 223 ex calidiorum uſu lethalis 1. 225 in ſcorbutum & hecticam mutata 1. 224 ex ea in chronicam inſaniam mutata & curata 1. 226 delirium relinquentes ibid. quomodo curandi indicationes 1. 220 quomodo tractanda ſi orta fuerit ex hæmorrhagiis ſuppreſſis 1. 222 ex materia acri ibid. ex latente plica Polonica 1. 223 quomodo arcenda in ardentibus 1. 189 quænam in ea conveniant antiphlogistica 1. 218 laxantia 1. 221 medicamenta interna ibid. & externa ibid. venæſectio 1. 219 222 reſicatoria 1. 223 quale regimen 1. 221

Phthiſis quæ dicatur 4. 158 differt ab atrophia infantili ibid. a tabi ex gonorrhœa, pollutione nocturna & lue venerea orta ibid. a tuſſi chronica cum copioſa phlegmatis ejectione ibid. ſigna ex Aretæo & Hippocrate 4. 159 ea diſfunctorum anatome ibid. an ſit contagioſa 4. 164 & cauſſæ antecedentes 4. 161 ſeq. exempla habitualis ſive primulo 4. 183 hæreditariæ a febre tertiana contumaciore redditæ 4. 182 incipientis ab hæmoptyſi per adſtringentia tractata 4. 169 incipientis a materia ulceroſa retrocedente 4. 179 a nimia ſanguinis jactura orta ibid. cum tuſſi in juvene 4. 172 cum tuſſi & tabe ſtagia horruſibus ſanatæ 4. 177. venereæ cauſa 5. 301 cur tam raro curetur 3. 143 & cur inveterata nullam recipiat ſanationem 4. 164 ſigna funeſta 4. 183 & convaleſcentiæ 4. 180 ſq. cura præſervatoria 4. 173 methodus mitigatoria quæ requirit balnea aquæ dulcis 4. 174 decocta & infuſa depurantia 4. 173 lactienda & pulveres temperantes 4. 172 curativa quæ abſolvitur uſu anodynorum ibid. balſamicorum pectoralium & diureticorum ibid. laxantium 4. 171 lactis cura 4. 156 aut ſitu ipſius 4. 167 aut admiſtione aquarum mineralium 4. 169 aut cum infuſis & decoctis herbarum 4. 171 cautelæ quæ tenendæ circa acris ulum 4. 174 lactis uſum 4. 170 motum corporis 4. 173 purgantia & venæſectionem 4. 175 quomodo ſudores colliquativi tractandi 4. 176

Pilulæ aliorum quæ damna pariant in ſanguinem 1. 158 et qua ratione tuto poſſint exhiberi 3. 109 *anthelminticæ* 3. 67 4. 100 *antiſpaſmodicæ* 3. 33 in malo hyſterico 3. 20 *Becheri* quem uſum habeant in mulierum morbis 4. 174 ſpecialiter in puerperis 1. 285 quando in clyſteribus uſurpandæ 1. 274 *cephalica* in obauditione contumaci 4. 92 de *cynogloſſa* laudantur in convulſionibus 3. 33

ad

ad toſſis ferociam compeſcendam 3.193 caute in hæmorrhagia uteri uſurpanda 2. 59 contra hæmoptyſin egregiæ virtutis 2. 21 ad hydropem 4. 240 laxantia 1. 285 laxantes & antiſpaſmodicæ 1. 273 laxantes & roborantes 4. 277 ad obſtructiones viſcerum præſtantis virtutis 4. 213 contra obſtructiones ... venales ex quibus parantur 3. 91 in odontalgia egregii uſus 2. 142 de ſtyrace commendantur in arcedtus lymphæ 1. 62 purgantes in gonorrhœa 4. 192 ſubadſtringentes in eodem morbo ibid.

Piper an nimium adſumtum digeſtionem promoveat 4. 77 album quatenus proſit emetice in febribus intermittentibus 1. 84 tollit quartanam 1. 40

Piperatæ aquæ qualis recondunt principia 3. 150 commendantur in aſthmate ib.

Pituita vitrea veterum quid ſit 3 100

Plethora quæ maxime ad eam faciant 1. 177 gravidis familiaris eſt 3. 59 qualis illa vero maxime ſit 3. 195 quatenus confert ad abortum 3. 293 ad apoplexiam 2. 84 ad aſthma 3. 140 ... 4. 247 ad calculum 2. 198 comæ ſomnolentum 4. 51 hæmoptyſin 2. 62 hæmorrhagiam uteri 2. 54 hydropem 4. 150 menſium ſuppreſſionem 3. 70 phthiſin 4. 104 polypos 4. 155 purpuram 3. 50 ſcorbutum 3. 32 ſpaſmodicæ ex utero paſſiones 3. 93 ſuffuſionem oculorum 4. 73 ad vertiginem 4. 57

Plethorici circa æquinoctia maxime toſſi inſiſtantur 3. 185 quomodo ſe a morbis poſſint præſervare 1. 293

Pleuritis endemia ubinam ſit 2. 230 epidemia quo tempore graſſetur ibid. ſpuria quæ dicatur 2. 128 in quo differat ab hepatitide ſpuria 4. 241 ejus ſigna 2. 221 ſubjecta 1. 255 cauſſæ 1. 228 & quomodo polypo generetur 4. 150 ejus venæſectioni curatio ... 2. 225 an in ea conveniat venæſectio 2. 218 ... 2. 235 vera quid ſit 2. 228 ejus ſigna ib. ejus purgantis uſu corruptæ ... 2. 235 ... hæmorrhagia ſolutæ exemplum 2. 250 quomodo ſit curanda 2. 237 an conveniant topica 2. 231 vid. plura pneumonica febris

Pleuropneumonia, ejus in empyema deſinentis exemplum 1. 247

Plica Polonica abſciſſa ſæpe morbi cauſſa 4. 120 & quid in ea conducat ibid. laxantia quomodo evocanda 2. 233

Pneumonica febris quæ dicatur 2. 227 quæ pro diverſo, quem occupat, inflammationis loco ſortiatur nomina ibid. ejus hiſtoria 2. 228 cauſſæ proximæ quadruplices ſint quales ſint antecedentes ibid. quomodo oriatur ex repulſis exanthematibus 2. 200 ex ſanguine craſſo ibid. ex ſpaſtica abdominis conſtrictione ibid. quas habeat criſes 2. 230 quomodo mors in ea contingat ibid. ſq. ... facillime recidivet ibid. cum curandi indicationes 2. 231 quæ conveniant remedia 2. 318 ſq. quod regimen 2. 235 quis potus 2. 232 quatenus in ea conducant anodyna 2. 233 expectorantia ibid. laxantia 2. 232 venæſectio 2. 231

Podagra incipiens quomodo differat a radicata 2. 257 hiſtoria ejus a Sydenhamo tradita ibid. ejus ſymptomata quæ poſt aliquot annos ſubſiſtunt 2. 258 ratio formalis 3. 250 ſymptomata ſpaſmo debentur 2. 160 & quomodo illa non a ſale acido vel bilioſo, ſed tartareo producantur ibid. quomodo hic ſal generetur 2. 261 cum calculi doloribus ſæpe alternat 2. 183 cur nonquam ejus paroxyſmus ſine febre accidat 2. 266 copioſus ſeri impuri in hac proventus debilitati deberur 2. 203 quænam ad eam conferant animi adfectus 2. 265 deſidia & luxuria ibid. hæmorrhagiarum conſuetarum defectio ibid. potus vini largior 2. 264 conſpiratio prohibita 2. 265 venus immoderata 2. 264 hæreditarium in hypochondriacis exemplum 2. 181 hæreditariæ inveteratæ ... in corpore plethorico remanentes & Carolinarum ... & ... caſus 2. 183 levioris ... & refrigerationi factæ gravioris & metaſtaticæ exemplum 2. 683 retropulſa quomodo aſthmatis convulſivi cauſſa fiat 3. 199 cardialgiæ 2. 115 colicæ 2. 102 comatis ſomnolenti 4. 43 palpitationis cordis 3. 134 ſingultus 3. 100 & vomitus 3. 220 ... exemple ob empiricam retropulſæ ſuneſtæ 2. 277 funeſto omnino retropulſæ 2. 181 in hæmorrhoidario ex opiatorum uſu ſuneſtæ 2. 281 Præſervatio qua ratione legitimo ſit a rerum non naturalium uſu fieri debeat 2. 287 ſq. & præſertim ſi necdum jam diſpoſitio adeſt 2. 203 a Cratone præſcripta ibid. an venæſectio repetita eo fine conducat 2.

quæ inveteratæ cur nullum recipiat ſanationem 2. 269 utrum per oxyſmum quomodo corpus præparandum ut mitior evadat per uſum acidularum 2. 271
Caſtalinorum 2. 270 diaphoreticorum 2. 271 lactis ibid. cucurbitularum cum ſcarificatione in dorſo pedis 2. 270 venæſectionis ibid. & vomitoriorum ibidem, imminente paroxyſmo cur & quibus alvus ducenda 2. 272 in paroxyſmo laudantur diaphoretica 2. 273 & convenientiores ibidem, quatenus & quibus conducant decoctum Vitteneuſe 2. 274 opiata & ſpirituoſa ibid. & renalibus ea quæ contrarie ea adminiſtranda ibid quomodo tumor a ſolutione morbi relictus tractandus 2. 103 tophi reſolvendi ibid. cavendæ circa lactis curam 2. 174 purgantia ibid. et remediorum uſum 2. 275
Pollutio nocturna quomodo differat a gonorrhœa 4. 186 unde ſæpe oriatur 4. 143 et quomodo tractanda 4. 192
Polypi totum de commentationis initio 4. 147 qui ita dicantur 3. 152 4. 152 eorum exiſtentia obſervationes anatomicis demonſtrantur 3. 132 differunt invicem 4. 151 quomodo generentur 4. 152 ſæpiſſimum in ventriculo cordis dextro & recenti generantur ibidem, qui ſæpius diu abſque incommodo geſtari queant 1. ada ſunt in regionibus ſeptentrionalibus magis quam calidioribus frequentes 4. 153 ſigna 3. 132 & ſubjecta ibid. quomodo ad eos contribuant ardentium & ſpirituoſorum abuſus 4. 154 incautus adſtringentium uſus 4. 133 animi affectus 4. 134 corporis protervius 4. 153 potus frigidus corpori calenti ingeſtus 4. 154 ſanguinis copia & inopia 4. 155 quæ ratione diſponant ad animi deliquia 4. 156 in aſthmate 3. 131 4. 140 ad catarrhum ſuffocativum 4. 141 ad hæmoptyſin 2. 17 ad hydropem 4. 149 palpitationem cordis 4. 150 phthiſin 4. 149 & quomodo generatim mortis & morborum cauſa exiſtant 4. 148 cur magis præcaventur quam curentur 3. 138 & quibus remediis id accendi ibidem ſeq. præſentes autem quomodo tractandi ibid.
in cerebro intra venas jugulares nonnullum generantur 4. 150
qui apoplexiæ & deliriorum cauſſæ exiſtant 2. 86 in utero generati quomodo hæmorrhagiæ uterinæ & abortus
cauſſa ſint 4. 150
Porrigo quid 5. 283 ejus ſigna & ſubjecta ibid.
Potus analeptica temperant 1. 184 *anti-febrilis* 1. 22 *attenuantia* 4. 64 *Croſſii* qua anthelmintici adhibenda 1. 24 *inſolentia* 1. 159 *emollienti lavant* 1. 96 *febrilis* 1. 28 &c. 56 in gutta ſerena in præmiis vetatus 5. 126 *mannata* 2. 87 *refrigerans* 1. 274. &c. 37 ad ſomnum conciliandum 1. 129
Potus ſub frigore febrilis eſt denegandus 1. 13 calidus cur dandus ſitim ſiſtat 5. 63 in quibus febribus conferat 1. 191 cur in paroxyſmo febrili noceat 1. 16 noceat in ardentibus 1. 451 quando in purpura proſit noceatve 1. 216
qua ratione ad ejus genesin contribuat 4. 118 quando noceat vel proſit in variolis 3. 85 *frigidus* quando in acutis morbis ſine noxa aſſumi queat 1. 103 quomodo proficuus fuerit in ſecundandis morbillis 1. 101 ejus noxa 3. 46 *frigidus* quo pacto ſit roborans 1. 185 quibus in febribus conferat 1. 191 quomodo in ardentibus operetur 1. 187 qua cautione ſit porrigendus 4. 190 ejus noxa 3. 240 quomodo corpori calenti ingeſtus inflammationes & obſtructiones producat 4. 154 qua ratione diſponat ad malum hypochondriacum 3. con polypos 3. 145 purpuram 5. 26 noxa inde quomodo avertenda 4. 156 vid. plura *aqua frigida glaciata* quæ producat mala 1. 218
Prudentia hominum in quo phyſice conſiſtat 1. 218
Prunella in quo differat ab angina 1. 109
Pruritus cutis unde 5. 109 ſeniles quomodo tractandus 1. 124
ſudoriferis excitatus quomodo compeſcendus 5. 110
Pſelli qui dicantur 4. 95
Puerperæ quomodo lædantur a frigore & terrore 1. 273 ab ira & frigore 1. 267 cur facile patiantur inflammationes morbos e & in tormentosos dolores 2. 169 lacteas febres 2. 223 melancholiam & maniam 5. 106 tympanitidem 4. 260 cur & quales contra inflammationem patiantur 2. 161 quales ex febribus deponunt notas 2. 27 cur illis familiaris ſit purpura alba maligna 2. 210 quomodo ab ea præſervandæ 1. 211.

Hoff. Med. Syſt. Suppl. I oimna

nimia hæmorrhagia uteri laborantes quomodo tractandæ 4. 155 malum cachexiæ regimen quomodo ad abortum disponat 3. 171 quale igitur iis conveniat 2. 229 qualis potus 1. 220 quomodo statim a partu tractandæ 3. 105 quando iis introducunt diaphoretica 175 venæsectio 1. 105 iis in praxi aliquam, quam sudorem movere 1. 274
Pulmones sunt sanguificationis officina 4. 158 eorum usus & necessitas ibid. a tussi diuturniori in miliarem labefactantur 3. 185 & quomodo iis succurratur 1. 09 ipsorum super vasa sua difficulter coalescant 2. 18 horam substantiæ corruptionis singulare exemplum 4. 182 ulcera cur difficulter sanentur 4. 60
Pulsus qualis in ardente sit 1. 188 in catalepsi 3. 04 post coitum 2. 40 in epilepsia 3. 4 sub & post febrium paroxysmum 1. 5 in hystericis plethoricis 3. 94 apoplecticorum 3. 151 in syncope & lipothymia 4. 135 post tussis vehementiam 3. 185
Pulvis antasthmaticus 3. 67 antepilepticus 3. 12 Dilæ quomodo paretur 3. 9 antihelminthicus 3. 45 antidysentericus Klapprothii quomodo paretur 1. 39 antifebrilis 1. 55 57 antiscorbuticus 2. 195 antipleuriticus 1. 235 antispasmodicus 4. 127 aperitivus 4. 282 Cornachini quomodo in quartana adhibendus 1. 40 diaphoreticus 1. 70 emeticus 1. 13 Harris contra iram quomodo præparetur 4. 118 Hervei adstringens ex quibus consistatur 2. 58 quando in hæmorrhagia uteri exhibendus 2. 39 in hæmoptysi cap. eius virtutis 2. 21 laxans 1. 14 ad pneumonicas febres 1. 231 polychrestus ad febres petechizantes 1. 124 præcipitans nitrosus 4. 175 pyrius ad pestilentiam commendatus 1. 160 resolvens in quartana 1. 33 roborans in gonorrhœa 4. 290 stypticus in hæmorrhagia sistenda ab amputatione sphacelatæ partis orta 5. 41 stomachicus 2. 118 sudorifer in lue venerea 5. 90
Purgantia quænam sint selecta 4. 1 ea veterum quænam sint 4. 113 eorum ab ipsis varius alibi modos ibidem, & quaestione facienda ibid. fortiora quomodo evitanda 3. 200 quando in hydrope usum habeant 4. 240 quandoque minus 4. 252 quæ in lue venerea conferant 5. 91 quo casu quartanam fugent 1. 39 ab imprudenter datis concitata symptomata 1. 91 & quomodo hæc mitiganda 3. 92 post iram & sub menstruo fluxu sunt noxiosissima 1. 53 inducunt cum choleram 3. 272 lenem intestinorum inflammationem & quotidianam febrem 1. 53 num ut in catarrhali benigna 1. 69 colica biliosa 2. 181 dysenteria 3. 254 ad excretionem nova dare ducenda 1. 157 in ictero 4. 190 iliaca passione 2. 156 ad lochia promovenda 3. 92 malo hypochondriaco 3. 160 melancholia 4. 116 palpitatione cordis 3. 154 podagra 3. 226 in scabie infantes & pueris infestante 5. 9 in semitertiana 1. 60 certiora 1. 15 quomodo abortum promoveant 3. 204 quæ intione animi deliquia inducant 4. 130 convulsiones 3. 19 diarrhœam chronicam evacuant 3. 287 iliacam passionem 2. 145 multam immutuum 2. 70 singultum 3. 198 spasmos 3. 85 in mulieribus sanantibus 3. 22 vomitus 3. 259 quomodo erysipelaceam materiam retrocedent 4. 42 scabiem 5. 30 non ad febres exanthematicas præservandas conducant 1. 150 & quid de iis in ophthalmia sentiendum 5. 280
Purpura in quo differat ab aliis morbis exanthematicis 1. 107 cur nostris temporibus sit frequentior 1. 109 ejus subjecta ibid. causæ procatarcticæ ibidem, cur cum aut epilepsia sequatur aut non etiam 3. 0 in quibus subjectis & casibus sit periculosa 1. 112 quæ in ea mala & funesta sint signa ibid. quomodo in ea mors generetur ibid. an ea accidente petechiæ bono omine disparantur 1. 140 quo omine continuis declinantibus superveniat 1. 93 quomodo ex morbillorum retentione oriatur 1. 115 quomodo morbillis & variolis superveniat 1. 102 & ex quartana generetur 1. 30 qua ratione chronica fiat 3. 55 retrocedens quæ inducat mala 1. 179 quomodo destruit 1. 215 guttam serenam 4. 08 palpitationem cordis 3. 134 phthisin 4. 195 exempla, ejus a febri male curata ortæ 5. 77 post usum Caroli inutiliter datæ 1. 350 cum semitertiana complicata 1. 64 post erysipelas ex vitio primarum viarum ortæ 1. 216 post alvi laxationem feliciter sanatæ ibidem,

dem, deliraum, Catholicæ, curatum, relinquenti 1. 125 cur non ſemper convenie ſiam 2. 125 quomodo ſit curenda 4. 212 præſertim ſi febribus epidemicis accedat 1. 57 qua ratione in ea ſit aſtnt tractande 2. 125 quomodo variae ſucceſſuendum 1. 124 quale conveniat regimen 1. 123 quale potet ibidem, an ea noceat iam calidiora quam refrigerantia ibid. quatenus conveniat venæſectio ibidem, & ejus temporum juvet 1. 127 quantum proſint veſicatoria 1. 124
— alae quæ dicatur 1. 127 quæ ſit ejus materialis cauſa 1. 128
— alba quæ dicatur 1. 168 ſynochis accedant quid indicet 1. 177 ejus cauſe materialis eſt acidum lympham coagulans 1. 109 cur puerperis ſit familiaris 1. 210 & non ſemper ſemper malignus 5. 55 peculiaria ſymptomata ejus eruptionem antecedentia 1. 150 ejus idiopatticæ ſeveræ exemplum 1. 125
— benigna quæ dicatur 5. 52 ejus hiſtoria & progreſſus 5. 53
— chronica ſcorbuti ſoboles qualis dicatur 1. 118 ſigne 5. 52 differt ab aliis exanthematibus ibid. & inter ſe ibid. cura durum cura aliquot laſtra prodierit 5. 61 cauſa materialis eſt ſerum ſalino ſulphureum acre 5. 56 quod effectu remediorum probatur 5. 57 cur in hoc major ſaline acrimonia, quam in alba ibidem, cur tam ſertile & cito recrutetur ibidem, ſubjecta 58 ſunt ſeminæ magis quam viri 5. 60 & ex iis ſenſibiliores & debiliores 5. 58 ſpeciatim divites 5. 59 fluore albo laborantes 5. 60 gravidæ ibidem, puerperæ ſi lochia haud rite fluant ibidem, cauſæ occaſionales 5. 62 ex loco ſcorbuti veniat & diæta eſt devitanda 5. 63 prognoſis 5. 66 ipſius exempla ex inveterata diæta orta 5. 78 in fœmina ſene 5. 79 poſt crimum hæmorrhoidum fluxum lethalis 1. 68 iodia & equis miscealibus ſanctæ 5. 75 & ſcorbuticum poſt uſum Coffeæ excipientes 5. 65 accedente alba febre 5. 80 qualis præſervationis cauſa conveniat potus 5. 67 vitetur genus ibid. rubrium aquæ medicatæ cura lactis & motus corporis conveniunt ibid. quomodo gravidæ præſervandæ 5. 69 quæ ante & poſt partum in eundem incident conducant ibidem ſeq. tamen meta ſanguinem

bo quibus obviam eundum 5. 70 & quomodo præſcribi ibidem, ſtetum in hac ſubſiſtentibus an venæſectio conducat 5. 71 curatio requirit lenioris & temperatum regimen 5. 68 fugam frigoris 5. 71 nimis calidi loci ibidem, alexipharmacorum & volatiorum medicamentorum 5. 74 intempeſtivam ſcarificationem ibidem, quomodo liberaliores & ſuppreſſæ eliminandæ vel moderandæ vel revocandæ ibidem, quantum proſint veſicatoria 5. 73
— idiopathica ejus hiſtoria 1. 107 magis eſt periculoſa, quam ſymptomatica 1. 235 an in ea conferant laxantia 1. 216
— maligna quæ ſit 5. 52 ejus indoles & decurſus 5. 53 & quid indicet, ſi modo diſpareat modo appareat ibid. puerperarum venæſectione curata 1. 116 vid. *Miliaris febris*.
— rubra quæ dicatur 1. 107. ſeq. ejus ſubjecta 1. 109 cauſa materialis eſt ſerum acre ſalino ſulphureum ibid. 5. 55 ſæpe fit chronica 5. 54 & cur in puerperis non tam maligna 5. 56
— ſymptomatica quibus morbis & ſubjectis accidat 1. 108 ejus ictero & hydrope caſus 5. 70
— veſicularis alba quæ dicatur 1. 430
Purpuratæ febris quæ dicatur 1. 107 ejus in puerpera ſanctæ exemplum 1. 114
Puſtulæ earum unde 5. 109 101 autumno & vere frequentes 5. 134 quibus externis diebus tractare 5. 143 ſcorbuticarum pruriginoſarum exemplum 5. 126 ipſarum externa 5. 117 veteres quomodo tractandæ 5. 85
Putredo quæ in corpore humano producat ſymptomata 5. 158 quo modo accenda 5. 39 ſpeciatim poſt paracenteſin, 4. 435
Pylorus, ejus ſitus 1. 119 poſt item ſæpe conſtringitur 4. 269 ejus conſtrictionis ſigna ibidem, eſt cauſa cardialgiæ 1. 74 colicæ Berolenſis 4. 269 vomitus 3. 230 ejus vitia poſt mortem detecta 5. 207
Pyrmontanæ aquæ quales ſint earum principia conſtitutiva 4. 213 earum virtutes 4. 214 quale requirat earum uſus vitæ regimen 2. 50 & quæ circa earum uſum tenenda 2. 137 commendantur in cachexia & chloroſi 4. 213 calculo felleo 4. 137

hypochondriaco malo 1. 127 ictero 4. 296 ſcorbuto & quando 5. 17 ad vermes pellendos 6. 22 in ulceribus 5. 148 nocent maxime in hæmoptyſi 2. 25

Q

Quaiacum, ejus lignum quale recondat principium 5. 82 ejus effectus in corpore 5. 147 *decoctum* in epilepſia laudatur & quali 5. 11 in lue venerea 5. 83 ſubeuntibus morbis 5. 116 in aliis ibus malis motis 5. 147 *reſina* quomodo præparetur 4. 65 aſt ſeroſorum etiam ibid. 5. 11 laudatur in gutta ſerena 4. 65 *eſſentia* quomodo conficiatur 5. 82 ejusque varius adhibendi modus ibid.

Quartana qualis dicatur 1. 17 ejus hiſtoria ibidem, eſt vel ſimplex vel duplex 1. 28 legitima vel notha ibidem, ſymptomata ejus accuratius 1. 29 hypochondriacis ibid. infirmioribus ibid. juvenibus ibidem, ſenibus infirmis ibid. qui graviter & cum periculo ea laborent 1. 42 ejus ſubjecta 1. 28 cauſa proxima & materialis 1. 27 prorſus cauſæ 1. 28 eandem cum dyſenteria cauſam habere poſſit 1. 29 quid in ea plenius appetitus proſtratio denotet 1. 42 quomodo & adverſus quos morbus ſit remedio 1. 30 quomodo ad purgationem contribuat ibidem, quibus modis ſolvatur ibid. præſertim in gravidis ac infantibus ibid. quomodo mors in ea contingat 1. 31 41 quando cancrum inferat 1. 29 quæ & quo caſu ſit tutiſſima ibid. cur circa vernale ſolſtitium ſponte cedat ibid & vere facile negatio ſanetur 1. 30 quos mala tractatio poſt ſe relinquat morbos ibid. qua occaſione recidivet 1. 31 cur in plebejis frequenter recidivet 1. 30 exempla ejus in gravida curatæ 1. 36 in ſene funeſtæ 1. 41 in carbuculo in funeſtum hydropem terminatæ 1. 37 ex tertiana cum ſalivatione junctæ ibid. ex ictero ſhinæ corruptæ & ſanatæ 1. 38 purgatione ſanatæ ib. in quotidianam ſæpe redeuntem mutatæ 1. 40 primo ſimplicis, poſt duplicis cum tumore pedum ſanatæ 1. 42. ſeq. ſæpius recidivantis & pipere albo curatæ 1. 39 ſæpius tumore pedum funeſtæ 1. 37 quo caſu curatu ſit facilis 1. 31 quo anni tempore facile curetur ibidem, pro diverſitate corporum diverſimode ſolvi ibidem ibid. quæ in ejus curatione obſervanda indicationes 1. 32 cum curandi ſecta methodus 1. 44. ſeq. quomodo in ea tractandi cachecticis 1. 37 pueri 1. 40 quomodo in ea conditiones evacuandæ 1. 31 præſertim ſi ſit inveterata 1. 32 quibus modis ſtructuræ genera ... mitiganda ibid. partes debiles roborandæ 1. 33 perſpiratio ante & poſt paroxyſmum juvanda 1. 34 alvus laxanda 1. 34 cephalalgia ſananda ib. duo ſpecifica adverſus eam commendantur 1. 35 quæ conferant purna 1. 35 quomodo adhibendus in ea cortex chinæ 1. 35 quantum conducant amara 1. 32 cancrina 1. 34 epicarpia 1. 35 venæſectio 2. 34 quomodo præcavendæ recidivæ 1. 44 iam dicta 1. 36 quæ pharmaca ibid. *anomala* quid judicet 1. 28 *duplex* qualis dicatur ib. quomodo naſcatur 1. 43 ejus ex ſimplici natæ exemplum ibid. *endemia* quo locorum occurrat 1. 28 *epidemia* quo tempore graſſetur ibid *triplex* in quo differat a quotidiana 1. 45

Quartanarii cur facile ſalivationem patiuntur 1. 18 quomodo ſanguis in eis ſit conſtitutus 1. 14

Quotidiana quæ dicatur 1. 45 eſt vel exquiſita vel vaga 1. 47 vel legitima vel notha 1. 45 in quo differat a catarrhali benigna & maligna ibid. lentis ibid. quartana ſimplici ibid. quartana duplici 1. 7 ejus hiſtoria 1. 45 ſubjecta 1. 40 ſenes ibid. cauſa proxima ib. remotæ ib. antecedentes ib. cur ejus paroxyſmi quotidie redeant ib. quomodo oriatur ex tertiana 1. 52 ex vitio viſcerum abdominis 1. 46 quæ exercitationes in ea ſint bonæ omnium 1. 47 ſæpe epilepſiam ſolvit 1. 8 qua ratione transeat in lepram & continuam 1. 47 quibus cauſis diuturnitatem ſuſtineat ibid. exempla ejus arthritis & Carolinis expugnatæ 1. 49 cum ſpaſmo cardialgico junctæ & curatæ 1. 50 ex tertiana ortæ & ſanatæ 1. 52 recidivantis anomalæ curatæ 1. 51 anomalæ poſt hyperſthaſin 1. 52 ſæpius diuturnæ 1. 51 cum curandi indicationes 1. 47 qua ratione prava fuerit in ea corrigenda ibid. ... 1. 48 quomodo imbui viſceribus reſtaurandum ibidem, quæ ſit eius ſpecialis ibidem, præſertim ſi diuturna fuerit 1. 54 aut ex leſi ...

inflammatione ſervatus 1. 43 quæ ſub ea fugienda 1. 48 non cogendus ſudor, ſed aliis ſuccus procurandus ibidem, quid faciendum, ſi ſingui ſit nimis acre 1. 140 quando profint aquæ minerales 1. 98 emetica 1. 40 faccali ventriculo admovendi ibid. ſpecifica antiſebrilia ibid. veſicatio ibid. cruſtiana qualis ſit 1. 44 continua ſeroſa quæ dicatur veteribus 1. 220 epidemica quo tempore graſſetur 1. 45

R.

Rachitis quæ dicatur 2. 48 ejus hiſtoria ibid. ex defunctorum anatome 2. 17 cauſſa proxima ibid. mediatæ cauſſæ ibid. remotæ dicatis ſymptomatum ib. prognoſis ib. ad curam ineptas ſaltem balnea 3. 38 diæta ibidem ... frictiones ibid. reſolventia ibid. & thoraces 8. 89

Ranunculus Montii quid ſit 4. 379

Raphanus ruſticanus quale ſecundæ principium 3. 18 noceat in cardialgia 2. 188 laudatur in ſcorbuto 5. 18

Renes in tuſſi quomodo tollenda 5. 183 ... ſola in ... plantarum pedum curatæ exemplum 5. 104

Reſtigerantia quibus in febribus proſint nocentive 1. 194 laudantur in miſtu cruento 2. 82 in ſyncope 5. 175 quando noceant in motu hæmorrhoidum ſluxu 2. 48

Reſpiratio quid 3. 149 ad vitam eſt neceſſaria ibid. naturales in ... unde 3. 64 ... eſt 8. 12 difficilis ſæpe a ſluxibus incitatur 3. 30 a polypo 4. ... cum ronco & ſtertore in apoplexia unde 2. 83 quid denotet 2. 86 cum metu ſuffocationis quain in phthiſi præbeat ſignum 4. 169 ſuſpirioſa cum ſibili in epilepſia unde 5. 5

Renes an ſpaſmo ſint obnoxii 1. 246 ſinister cur magis ... obnoxius quam dexter 1. 247 quomodo iis ſuccurrendum 2. 72

Rhabarbarum quodnam ſit optimum 4. 277 quos errores quas cauſſet in corpore 3. 195 ejus rarius adhibendi modi 4. 277 ſpecificum eſt in hepatis vitiis 4. 196 laudatur poſt inſultum apoplecticum 2. 89 in nimio hæmorrhoidum ſluxu 2. 46 in mariorum hæmorrhagia 2. ... in ictero 4. 196 in malo hypocondriaco 3. 165 in vomitu cruento arcendo 2. 37

Hoff. Med. Syſt. Suppl.

in vomitu bilioſo 3. 234 cum abſorbentibus in dyſenteria 3. 252 cum ... ex ... in pilulis egregiis calculoſos ſolatur 2. 299 ſyſtema in diarrhœa laudatur 3. 276 ejus ... tinctura ... tartari in hydrope prodeſt 4. 240 ejus ... cum aliis antheliminthicis ... in vermium eliminatione laudatur 5. 15

Rheumaticæ febres in quo diſſerant a catarrhalibus 1. 66 cur hinc ſæpe ſalutares 1. 220

Rheumatiſmi vocantiones qui dicantur 2. 217 diſſerunt ab arthritide ibid. eorum cauſſarum 2. 218 gradus & indoles ibid. dividuntur in ... ſcorbuticos, ſiunt & vagos ib. cauſſa proxima 2. 219 ... 2. 220 ſubjecta 2. 221 perceſſus 2. 221 ... frequentius occupent, quam ſeniores 2. 241 cur verno & autumnali tempore ... ſtigant 2. 221 facile in arthritidem abeant 2. 222 ſanguinei in Gallia frequentes 2. 224 ſcorbutici qui dicantur 2. 225 & quomodo tractandi 2. 226 venerei unde 2. 229 & quomodo tractandi 2. 226 exempla ... ex coryza per fungos ſuppreſſa 2. 236 ... ex admiſſo frigore ... curati 2. 234 a calculo inducti 2. 181 in ... plethorica caſus 2. 230 chronici ſuperiora maxime cum febre adſligentia caſus 2. 135 ab excretionibus ſanguineis ... 2. 234 ex hæmorrhoidibus ſuppreſſis ... & Caſeolinis curatus 2. 255 ... ab hæmorrhoidibus ſuppreſſis 2. 238 ... & ſuper ingeſto ſpiritu ... exemplum 2. 239 ... ſeri & ... 2. 230 ... caſus 2. 198 ſcapularum calidiori pharmaco exacerbati & ad ... delati exemplum 2. 237 prognoſis 2. 222 ... quomodo inſtituenda 2. 223 per diaphoretica & diapnoica 2. 224 per venæſectionem & quando conducat 2. 224 cautela circa anodyna & opiata 2. 228 balnea 2. 227 curam laſtis 2. 226 circa calidiora & ſpirituoſa 2. 227 topica 2. 219 ... & veſicatoria 2. 229

Rigor febrilis quid ſit & quomodo fiat 1. 288 qualis ſit criticus qualiſque ſymptomaticus ibid. ſq.

Roborantia adſtringentibus ... quæ 4 5 & quan-

& quomodo in hoſtis ſecundum 1. 306 quemnam motum 5. 180 in peſtilentia 3. 133

Rofalus in quo diſſimilante morbus 2. 98
Ruber inflammatum partis unde 4. 28
Ruſtici quid 5. 223 acidi unde 2. 113
Rupturæ concretæ ex malis in ſcrophulæ 1. 284

S

Saccharum ejus largior cum potu Coffee u-ſus quam potat damna 5. 64 nocet om-nibus ex copiatis in aſthmate & cui 4. 156 reſolvatur in phtiſi laudatus 4. 171
Sal Anglicanum quomodo præparetur 4. 137 laudatur in gonorrhæa 4. 96 ſuperi-orum 4. 146 corona & cui volatilis eum aliis permixtum ad ſudorem promoven-dum laudatur in lue venerea 5. 92 argen-teum Sylvii à quo præparetur 1. 11 Ebſomenſe ad ſluxus diſſimulandos lan-datur 2. 177 pharmacum quomodo præ-paretur 1. 214 prunella in dyſenteria quando conducat 5. 256 volatile ſpiri-tuum ejus indolis 5. 52
Salia quando in cardialgia 4. 310 in dyſen-teria 3. 130 in febribus 1. 16 ad lochia promovenda 3. 92 in hypochondriaco malo 2. 112 quomodo dirimit 4. 296 eorum vires in corpore humano ibi-dem laudantur in tumore hydropico 4. 240 in ſcorbuto 1. 61 ad vermes ex-pellendos 5. 48 quam damna præſentibus eorum ſpaſmis præſtant 1. 207 ther-marum quotationes in febribus conveniunt 2. 45 ſeq. volatilia olioſa nocent in ca-talepſi 5. 115
Saliva cujus ſit naturæ 1. 189 ejus ſluxus in epilepſia unde 1. 5 conducit in petechia-libus 2. 141 & quomodo promovendus ibid. ſluxus in iſtero exemplum 4. 202 ejus augeat ad tangendum in lippi-tudine laudatur 4. 72
Salivatio in ſcorbuticis quid indicet 1. 51 ejusque ſymptomatis exemplum 5. 32 in variolis quomodo moderanda 1. 80 facile quæ inde evenire 1. 18 ſcorbu-tici cum ſale volatile cornu cervi mixta ſuccinatæ exemplum 4. 249 aliquanto tia cancerem applicatæ caſus 148 mer-curialis quomodo a mercurio dulci ſacile

praecurrit 1. 18 quam poſt mercurii dulcis uſum accedens caſus quomodo curata ſuit ibid. quot modis poſſit inſti-tui 5. 92 quomodo ipſius uſum inſtituenda 5. 92 quæ in illa diæta obſervanda ibid. & quamdiu inſiſtendum ibid. cur ſimpul cum frigore enim motum juncta ſit 5. 136 & quæ circa ſymptomata ab ipſa inducta tractanda 5. 93 interdum epilepſiam curat 5. 16 raro gonorrhæam inveteratam 4. 295 101 & quando locum habeat in lue venerea 5. 92 in gutta ſerena 4. 64 & quibus inſiſtenda 4. 67 in morte teſti-culorum venereorum 5. 104 cur ſcorbu-tici minus conſiſtat 5. 93 in hyſtericis & maniacis 5. 93 & quid ejus loco ſub-ſtituendum ibid. perperam inſtituta ſæpe hydropis cauſa & quomodo tollenda 4. 244
Sanguinei qui dicantur 2. 8
Sanguis ejus partes conſtitutæ 5. 36 veno-ſus cur arterio ſpiſſior 4. 44 ejus mo-tus in arteriis 1. 25 colatio ibid. quando in motio hæmorrhoidum ſluxu extimetur 2. 44 in miſtu lluento 2. 31 morbo nigro Hippocratis 2. 41 & vomitu cruen-to 2. 36 qualis ſit in hecticorum 3. 18 arthriticorum 1. 101 in affectibus in laborantium 5. 110 deliranteum 4. 156 hydropicorum 4. 51 icterorum 4. 169 ex petechizantis febre mortuorum 1. 122 quartanariorum 1. 34 ſcorbuticorum 5. 6 ſenum 2. 40 variolis malignis peremtorum 1. 83 quæ ejus ſit bona conſiſtentia in petechiali febre 1. 146 congrumatus vel in venis inhærens quomodo reſol-vendus 2. 73 craſſus à victu craſſo 4. 109 a vita ſedentaria 4. 108 diſponit ad ſcirrhi deliquia 4. 132 ad polypos 2. 134 defe-ctus multos inſert morbos 2. 45 ad abor-tum 5. 60 palpitationem cordis 3. 134 po-lypos cordis 4. 153 phthiſin 4. 164 purpu-ram 3. 60 ſpaſmos ſive ex nictopaſſionib 3. 95 ſtagnationum & corruptionem 1. 2 quomodo reſtituendus 4. 136
Sanitas in qua conſiſtat 5. 2
Sapor amarus in iſtero unde 4. 206 varius unde 1. 54 ejusque exemplum 5. 51
Saturnina in fluore albo & gonorrhæa uſur-pata diſponunt ad malum hypochondria-cum 2. 103 nocent in gonorrhæa 3. 257 & quæ inducunt ſymptomata 4. 304 quæ etiam conducant in hecticis 1. 320
Scabies quotuplex ſit 5. 124 in quo diffe-rat

tat a morbo Lazari ibidem, eſt contagioſa 107 ejus ſedes ibid. ſubjectum 5. 111 cauſa materialis 3. 19 cauſa proxima eſt ſerum acre & viſcidum 4. 105 quod exemplis probatur ibidem ſeq. medicatur 5. 110 ſicca quænam ſit 5. 105 humida quænam ibidem, maligna venerea quid ibidem, quæ rerum ad eam generationem contribuant aer humidus & rappidus 5. 111 ejuſque & ſuæ ſubita mutatio ibidem, animi pathemata 5. 112 excretionee ſanguineæ ſuppreſſæ 5. 112 mala ciborum ingeſtorum digeſtio 5. 112 deliria 4. 121 epilepſiam 5. 8 & alios morbos 5. 109 prognoſis 5. 112 retropulſa quæ ratione apoplexiam inducat 2. 85 aſthma convulſivum 3. 50 colicam 2. 102 convulſiones 3. 18 epilepſiam 3. 6 febres intermittentes 4. 6 guttam ſerenam 4. 61 mictum cruentum ejuſque caſus 2. 70 motus ſpaſmodicos palpitationem cordis 3. 234 phthiſin 4. 103 cachexiam 5. 17 cuſum ferinam 5. 176 ipſius climactericæ caſus 5. 131 epidemicæ exemplum 5. 115. ſcabiæ pertinaciſſimæ caſus 5. 130 malignæ cum tuberculis in cute obſervatio 5. 129 poſt uſum ſandalinum frigidum oborta caſus 5. 222 retropulſæ exempla 5. 140 quæ a purgatione calidiore & ſolutiore oborta 5. 127 quomodo & quando condocare aquæ mineralis cum lacte 5. 118 balnea 5. 124 cura per inediam 5. 115 decocta ſanguinem purificantia ibidem calcina 5. 123 lactis cura 5. 117. ſeq. mercurialia 5. 018 ſanguinis depleatio 5. 015 & ſudoriſera 5. 116 quæ tenenda circa criticam 5. 121 quæ ad expulſionem conferant ibid. quomodo retrocedens revocanda 5. 30

Scarificatio ingorbus & ſpongioſis ſubjectis pene conſectione commendatur 5. 115 brachiorum quando in aphonia infantum conveniat 4. 59 cruribus in vertiginem laudatur 4. 48 gingivarum in ne ſanguinolentis in ſcorbutico 5. 21 aurium in catalepſeos paroxyſmo 3. 07 in phrenitide 2. 120 nucha in affectibus ſoporoſis 2. 32 quando in fiſtulis in curatione adhibenda 5. 172 in tumore pedum oedematoſo 4. 245 purpura ſcorbutica 5. 68 ulceribus 5. 126 qua ratione & quo loco in ſphacelo inſtituenda 5. 30 cui cautione

ea in ſenibus inſtituenda 4. 22

Sciatica quid 5. 161 quando in quartum degeneret 5. 164 ſerum trachealem ex quam facile accidat motorio 5. 163 in ipſum abeuntis ſignum ibidem, & quo ratione ulcam inducat 5. 160 ejus curatio interna 5. 152 quando locum non habeant ſiſtra 5. 151 & quid ante & poſt ejus operationem obſervandum 5. 151 quæ caveant practica conducentque ibid.

Scorbuticis ad audiens gravitatem prodeſt 4. 84 ad cornu fornicoleum 4. 21 purpuram chronicam 5. 58 palpitationem cordis 5. 135 ſcabiem ſicciorem 5. 121 ſpinam 5. 35 millum rheumaticam 5. 177 oleum 5. 140 cui cacochylibus affectionibus graviter laborent 5. 66 lue venerea affectis cui utatur ferum ſalivationem mercurialem 5.

Scorbutus qui dicatur 5. 1 ſigna ejus eſſentialia ibid. in quo differat a cachexia 4. 213 ab hypochondriaco malo & melancholia 5. 11 ab ictero nigro ibid. ab ileo cruento Hippocratis 5. 10 a lue venerea 5. 11 a purpura inbus chronica ib. ſymptomata quæ ſe exſerunt in abdomine 5. 2 capite collo & faucibus 5. 2 cruribus ibid. partibus externis ibid. pectore 5. 1 ſedes non eſt primario in liene 5. 6 ſed in venulis fere exſanguibus & emunctoriis ibid. cauſa ejus proxima conſiſtit in ſuccorum viribus corruptione 5. 4 quomodo hæc generetur & ejus præſentia probatur 5. 5 mediata cauſa eſt fluidi a ſolido ſeceſſio ibid. quod evenire ibid. quænam ad eam contribuunt aer vitium 5. 7 vitæ ſenilis & animi affectus graves 5. 2 contagium 5. 5 febres continuæ & intermittentes progreſſæ 5. 9. excretiones ſuppreſſæ & nimiæ 5. 8 motus corporis nimius 5. 2 otium 5. 8 ſexus, temperamentum & ſtatus genus ibidem, cui poſt purpuram cruentus 5. 65 prognoſis 5. 12 ſpeciatim de morbis in ſcorbutica humorum diatheſi provenientibus 5. 13 & de ipſius cum morbis ac aliis ibid. variorum ejus ſymptomatum cum malo fiſtulæ exemplum 5. 27 ipſius rheumatiſmus caſum 5. 26 cum malo hypochondriaco & variis ſymptomatibus juncti caſus 5. 31 ſphaceli ſingularis exemplum 5. 88 ejuſdem in plethorica a nimio mercuri

orti exemplum 5. 25 ejus ulcerum caſus 33 eum curandi indicationes generales ad quas capiendas commendatur acris materio 2. 24 motus corporis ibidem a potus calidique conveniens ibidem quatenus & quæ ſpeciatim in eo conducant amara roborantia 5. 18 anodyna ibid. antiſcorbutica ibidem, vel aqua ſimplex vel mineralis 5. 10 balnea 17. ſeq. diaphoretica 5. 19 diuretica 5. emollientia 18 laxantia 5. 19 ſcarificatio & inſectio 5. 18 quomodo in hoc tractandæ gingivæ putridæ & ſanguinolentæ 5. 21 inflammationes & humores ibidem, quæ cautiones tenendæ circa communiorum & calidorum remediorum 5. 20 epiſtoticorum & topicorum uſum 5. 21

Secundinæ, eatum ab utero facta ſeparatio quomodo cognoſcenda 3. 296 improvida & violentior earum extractio fluorem album inducunt 4. 274 ejus exemplum 4. 284 cur ipſæ calidæ uterinam ſolerent fluxum 2. 84

Sedatives quæ dicantur & ſint 5. 19 noceat in mittam 1. 26 in tormentibus infantum 5. 25

Sedlicenſes aquæ quænam habeant principia conſtitutiva 3. 162 laudantur in cachexia 4. 213 in colica 1. 72 in morbis pituitoſis 3. 108 in vermibus pellendis 3. 43 nocent in hæmoptyſi 2. 83 earum ſal qualem exſerat virtutem 1. 11 & quo doſi quoque vehiculo exhibendus 1. 11 commendatur in ileo 4. 196 malo hypochondriaco 3. 105 vertigine 2. 11

Selterana aqua quæ inveniant principia 4. 170 earum laſte optime paſſim miſceri ibidem, quibus jungendo ad meliorem effectum exhibendum 4. 185 temperatæ & pro diureſi operantur 2. 65 frigidæ & ſpaſmo venatis minime prodeſt debent 2. 120 ad calculi inhibendum 2. 199 ad convulſiones 5. 78 ad cutis affectiones 5. 118 ad dyſenteriam 1. 037 ad epiphoram 4. 88 ad febres lentas & hecticas 2. 185 ad hæmoptyſin 2. 83 ad nimium hæmorrhoidum fluxum 2. 27 ad hæmorrhagiam uteri 2. 56 ad hyſtericam paſſionem 3. 26 ad hypochondriacum malum 3. 107 ad concumaciores inteſtinorum dolores 2. 160 ad palpipationem cordis 3. 145 ad polypos præcavendos 4. 157 ad ſcorbutum 5. 20

ad tuſſim habitualem 5. 170 ad viſceri morbos inveteratos 2. 97 pro potu etiam cum laudantur tenſibus 5. 257 fluore albo 4. 244 in malo hypochondriaco 3. 120 in paſſione hyſterica ex fluore albo 3. 94 in purpura ſcorbutica 5. 67 in ſcorbuto 5. 20. 18 vertigine 4. 42 in ulceribus 5. 28

Semen eandem fere cum fluido nerveo habet indolem 4. 196 quod in feminis dicatur 3. 80 & quomodo in iis corrumpatur ibid. acre ac abundans quomodo ad gonorrhœam benignam contribuant 4. 289 ejus in aqua profuſio quomodo ad deliria faciat 4. 106 & gonorrhœam 4. 259

Semitertiana quæ dicatur 1. 58 in quo differat ab inflammatoriis febribus inteſtinorum ex mi ſinteria 1. 288 ab intermittente maligna 1. 58 a tertiana continua & ſimplici ibid. ejus hiſtoria ibidem, ſubjecta 1. 59 ſedes ac ratio formalis 1. 58 cauſæ remotæ 1. 59 quibus locis ſit familiaris ibid. quibus modis ſolvatur ibid. cur ſit periculoſa ibidem, quomodo in ea mors contingat ibid. ſeq. exempla ejus cum 1. 62 cum dyſenteria funeſtæ 1. 63 ſtero diſcoſſæ 1. 64 cum purpura ſanatæ 1. 83 quæ eam curandi ſint indicationes 1. 60 quomodo in ea inflammatio diſcutiatur ibidem, alvus movenda ibid. ſudor movendus ibidem, doloribus ſuccurrendum 1. 61 qualis conveniat potus ibid. in ea noceant purgantia 1. 60 nec non cortex chinæ 1. 61 quæ contemnant ſalia ibid. quatenus conducant emetica ibid. in confectio ibid. quomodo præcavendæ recidivæ 1. 62

Seres ſiccam & frigidam temperiem poſſident 5. 17 natura ad morbos proclivitatem habent 4. 73 in juventute lente teventet quibus morbis inde pateant 5. 136 ſunt ad animi deliquia proclives 4. 132 ad apoplexiam 2. 85 ad aurium vitia 4. 91 ad calculorum generationem 2. 128 ad catarrhales defluxiones 3. 185 ad coma ſomnolentum 4. 29 ad cutis vitia 5. 108 purpuram chronicam 5. 16 ſcorbuticam 5. 9 ſphacelum 5. 35 ad ſingultum 4. 197 ad tuſſim 5. 175 qua ratione terminum incurrant 1. 17 periculoſe laborant quartana 1. 42 in ſtrangulatior inteſtinorum, quam neotagum inflammatio 3. 197

con-

contagioſi & acutis morbis raro vexantur 5. 96 & cur difficilius a purpura liberentur 5. 79
Senſorium commune quodnam ſit 5. 63
Senſus quomodo fiant 4. 1 eorum abolitio in epilepſia unde 3. 4 unde in hyſterica 3. 83
Sepiæ que ratione adhibenda ad collum abſumendum 5. 170
Serpigo quid 5. 105 ejus ſpecies in ſcroto exemplum 5. 126
Setacea, quæ ante eorum uſu tenenda 4. 65 quid de iis ſentiendum in epilepſia 3. 11 gonorrhœa 4. 64 ophthalmia 1. a 8 in motibus ſpaſmodicis 3. 92
Sinapi quo ſale recondat principium 5. 28 in ſcorbuto laudatur ibid.
Singultus quid dicatur 1. 96 a que hiſtoria ib. differt a motione ſpiritus tranſverſi ſpaſmo 2. 285 ſides 3. 157 eo extincti contume 3. 198 ratio formalis 5. 197 in infimibus unde 8. 51 quomodo oriatur ab esu frigido 3. 198 alimentorum ... quantitate ibidem, aſſumentorum ... qualitate ibid. materia acri diaphragmati incumbente ibidem, *acutus* quid 3. 107 quomodo a febribus & inflammationibus producatur 3. 105 & ab inanitione ibid. *chronicus* quid dicatur 3. 103 ejus cauſæ 3. 200 prognoſis ibidem, in infantibus 8. 48 ſi febribus jungatur, quæ ipſius ſint mala ſigna 3. 199 ejus ex cohibita per opium diarrhœa acri exemplum 3. 205 poſt ſuppreſſam tertianam ... caſus 3. 207 in hæmorrhagiarum lethale 3. 208 lethalis febri ardenti ſupervenientis caſus 3. 100 ebrietati caſus 3. 207 ipſius acerrimi exemplum 3. 204 quomodo & quatenus ſedandus per anodyna & antiſpaſmodica 3. 201 levior quomodo tractandus 3. 204 a diaſſuo & acri remedio inducti quibus compeſcendus 3. 202 a ſanguinis defectu ibidem a ſaburra primarum viarum 3. 201 & a tranſpiratione prohibita ibidem, & quæ in & externa ſuburaria conveniant 3. 203 acutis accedens quomodo tractandus 3. 203 diarrhœæ & dyſenteriæ ibidem, inflammationibus ibid. & in ſpecie hepatitidi 1. 243 in cachecticis & hypochondriacis qua ratione ei ſuccurrendum 3. 103 præſervatio eius quomodo inſtituenda 3. 204
Sinus qualis conveniat in animi deliquiis *Hoff. Med. Syſt. Suppl.*

4. 237 in aſthmate 3. 185 ... laudatur in epilepſia 5. 12 quo tumore ... acceiſat 1. 183 cui & quæ ... petec ... 1. 186 in exanthematicis morbis 4. 157 in petechiali 2. 147 in petechizante 4. 125 in purpura alba & maligna 5. 70
Somnus quid 1. 63 eorum defectus in ſaburratione ... quibus inſtituendus 5. 25
Spaſmi affectus qui dicantur 4. 28 eorum ſpecies & differentiæ ibid. in percepturum natione 4. 29 cauſæ proxima 4. 30 remotæ 4. 33 prognoſis 4. 34 curatio ibidem. vid. plura *tonus*, *curam* & *lethargus*.
Spadana aqua ſubtiliſſimum martis principium continet 4. 113 hinc obſtructiones reſerant & tonum viſcerum augent 4. 114 commendantur in chloroſi 4. 213 malo hypochondriaco 5. 207 in veſicæ ... 1. 138 alcedine 5. 148 ... a ſpaſmo vexati frigida potare debent 3. 157
Spaſmi a motu excretionum ... circuitum ſanguinis inæqualem reddunt 3. 5 poſt uſum ... 3. 58 ſudore ſolvuntur 1. 283 quando ſalutis eſſe cognoſcantur 1. 4 an locum habeant in febribus 1. 247 ſpaſmodicam febrium indolem qui indicent 1. 13 cauſam proximam hæmorrhagiarum ... 3. 5 ſæpe in primis viis ... habent 3. 19 ... ſæpe cum iis junguntur 3. 259
Spaſmodici motus vagi qui dicantur 3. 44 in quo differant ab affectu arthritico ibid. a convulſionibus & epilepſia ibid. eorum hiſtoriam ſymptomatibus ibid. paroxyſmorum ſolutio 3. 45 epidemice non raro graſſantur ib. quorum cauſa in aere 3. 47 & victu impuro ſita eſt ibid. cauſa proxima 3. 45 cauſæ mediatæ & occaſionales 3. 57 ſeq. prognoſis 3. 48 eorum exempla ab acrimonia lymphæ & ſeri ortorum 3. 57 ob aſcaridibus oriundi ibid. cum corruptione phantaſiæ junctorum 3. 58 a podagra retropulſa ſubnatorum 3. 54 ſi ... 3. 52 eorundem cum ſaburra tenaciſſima intestinis impacta 3. 58 a violenta oſſis coccygis percuſſione ortorum 3. 60 ... præſcrvatoria 3. 55 quibus iis ſedandi 3. 58 ſedatis iis quæ conducant ibidem, & quomodo eorum materialis cauſa e corpore proſcribenda 3. 62 quomodo ſanandi

di epidemici ibid. ab exanthematibus ſuppreſſis orti 3. 50 ex vitio primarum earum 1. 40 a ſcorbutica diatheſi 4. 50 & qua ratione inveterati tractandi 1. 51 quæ tenenda circa antiſcorbuticorum uſum 1. 50 evacuantium & narcoticorum ibid. laxantium & linimentorum 1. 51 remediorum ſolidorum 1. 52 ſelinorum ac marcorum 1. 53
Specifica antepileptica quando in convulſionibus & epilepſia in uſum trahenda 3. 8 *antifebrilia* quo tempore tuto exhiberi queant 1. 25 præſertim in plethoricis 1. 19 quando ſint necta 1. 60. 24 quando & quæ conducant in quotidiana 1. 40 *antihyſterica* quænam ſint 1. 64 *antiſcorbutica* quæ & quibus tuto exhibenda 5. 18 in deliriis quænam ſint & quando uſurpanda 5. 101
Sphacelus quid 1. 34 in quo differat a gangræna ibidem, ab ulceribus 5. 139 quæ in & externæ partes maxime infeſtet ibid. ejus ſigna ibidem, in ſyncthis quando videtur imminere 1. 177 ventriculi quibus ſe prodet 1. 206 viſcerum quomodo abſque præcedente inflammatione contingere queat 1. 240 quomodo animi deliquia inducat 4. 135 cauſa ejus in & externa 5. 15 proxima ibid. ſiq medere 5. 37. occaſionales 5. 36 ſuppurationis quale ſignum præbeat 5. 40 prognoſis ejus in muſculis internis pedi s ueris ſolut 5. 45 e diuturno mærore inductus 1. 48 digiti gangrænæ ſuperventuri 1. 55 muſculorum gutturum in peralyſin exemplum 5. 51 cum curandi inductiones 5. 18 quando alexipharmaca conducant 5. 20 ſcarificatio ibidem, & amputatio 1. 40 quomodo in eryſipelate accedat 1. 166 cautelæ circa amputationis locum & tempus 5. 41 & ipſam operationem 1. 44 quomodo tractandus ſi alii morbi concurrant 5. 43
Spiritus animales qui teneribus ita dicti 5. ... *cryſtallinum* veteris quid ſit 5. 54 *minerales acidi* pulmonibus & renibus ſunt infenſi 2. 56 an ad præſervandos variolas ſint apti 1. 89 vini potus eo poſt digeſtionem promoveat 2. 199 ejus abuſus quanta inferat damna 2. 135 quomodo hæmorrhagiæ radotae & obſtructiones 4. 156 & ſphacelum 5. 17
camphoratus in quibus tumoribus maxime conferat 1. 237
Squilla, ejus radicis principia 1. 167 quomodo agat 4. 245 qua ratione ejus acrimonia temperanda 5. 161 quid ante ejus uſum conferat ibidem, jam apud veteres in affectibus hydropicis et chronicis in uſu ſuit ibidem, laudatur in aſthmate hydropico 4. 24 in commis ſomnolento 1. 234 ejus *oxymel* in tuſſi laudatur 3. 128 in tormina infantum 3. 234 nocet in convulſionibus 3. 201
Sterilitas ſæpe a ſcirrho ovarii et tubarum Fallopianarum venit 5. 144
Sternutatoria quid ante eorum uſum tenendum 3. 56 quando in apoplexia conducant 2. 01 in auditum erit 4. 87 in gutta ſerena 4. 25 in ſingultu 1. 204 & ſoporoſis affectibus 4. 56 nocent in epileptico paroxyſmo 3. 12
Stertor cum toncho in apoplexia unde 3. 77
Suaveolentia eorum operandi ratio 4. 136 cur cædum ad animi deliquia conſtribuant 4. 135
Succiade, ejus dicoctum quæ ſymptomata producat in hypochondriacis 1. 72
Subluxatio vertebrarum quomodo ut miſcut tremorum cauſa eſſe poſſit 2. 70
Succeſſio in epilepſia unde 3. 4
Sudores in crutis emetho per totum morbum large fluentes quid indicent 1. 145 quid in ſcorbuto 5. 3 *colliquativi* quomodo in phthiſi ſedandi 4. 170 *frigidi* an ſemper funeſti 1. 285 nimii eorum noxa 3. 115 in morbillis quomodo tractandi 1. 100 eorum diverſa ratio in petechizantibus epidemicis 1. 189 num ante paroxyſmos febriles ſint ſalutares 1. 40 in purpura ſingularem exhibent factorem 1. 100 in quotidiana non ſunt urgendi 1. 48 *colliquati* in purpura chronica quomodo e natura diluuntur 3. 98 ſpaſmos ſolvunt 1. 285 cohibiti pravertim gravium quæ damna pariant 1. 229
Sudorifera quomodo agunt 4. 187 quid ante eorum uſum conducat 5. 25 cur ſæpe diarrhœam compeſcant 5. 93 quando in cutis affectibus conducant 3. 126 in gonorrhœa præſcribenda 4. 291 hydropicis 4. 243 lue venerea 5. 89

puerperio 2. 275 cur plethoricis maxime noxia 2. 285 cur ore ſunt ſeuibus exhibenda 5. 87 noceat in cholera & diarrhœa 3. 277 in ictero 4. 201
Suffimigia quæ & quando in uterinis adfectibus conducant 4. 66 fluore albo 4. 277 hæmorrhagia uteri 2. 61 hyſterico malo 5. 80
Suffocatio hyſterica quid 3. 147 ejus cauſſa 5. 75 quomodo differat ab angina 1. 209 animi deliquio 4. 128 ab aſthmate 3. 149 a tuſſi 4. 18 ex ſtrangulatu quomodo reſtituendæ 3. 23
Suffuſio, ejus ſigna 4. 72 differentia a cataracta 4. 73 geneſis 4. 72 unde formalis 4. 73 ſubjecta & cauſſæ ibid. ſuas habet periodos ibid. & quomodo tractanda 4. 74
Sulphur, ejus lac & flores quando conducant in tuſſi 2. 178 ad ſcabiem evocandam laudantur 3. 122
Surditas poſt lethargum & apoplexiam reſiduum unde 4. 84 quomodo [illegible] perperam imitata curari poſſit 4. 94 purgantia fortiora curatæ exemplum 5. 98
Synanche quæ dicatur 1. 208 ejus curatæ exemplum 2. 249
Syncope quæ dicatur 4. 114 ſigna antecedentia 4. 130 concomitantia 4. 133 in quo differat ab apoplexia 4. 144 a cardialgia 4. 18 ab epilepſia 4. 138 a ſuffocatione hyſterica 5. 74 ſolutio paroxyſmorum 4. 139 ſubjecta & cauſſa proxima ibid. quomodo oriatur ab animi affectibus 4. 135 a nimia ſatietate 3. 85 a diæta parca ibid. ab hæmorrhagiis uteri & ſuppreſſis 2. 93 a polypo cordis 4. 136 a ſitu erecto 4. 141 vaporoſis, injectis & opiatis 4. 133 venenis purgantibus & emeticis 4. 138 lethalis quæ ejus ſit cauſſa 1. 172 qua ratione ab abortu & partu laborioſo talia evadat 2. 61 & venæſectione in brachio a polypo 4. 134 prognoſis funeſta 4. 136 ſalutaris 4. 137 ejus ab opiatis inductæ exemplum 4. 143 lethalis a venæſectione imperita talis ibid. quænam remedia in paroxyſmo conducant 4. 137 & extra illum 4. 138 quid ſentiendum de aquæ frigidæ potu 4. 140 de cordialibus & ſolatibus 4. 139 de ſpirituoſis in animoſis ibid. de venæſectionis ibid. & vini uſu 4. 150
Synocha quæ dicatur 1. 173 in quo differat ab ardente 1. 183 ab aliis inflammatoriis febribus 1. 173 ejus ſubjecta ibid. cauſſa & ſymptomatum obviorum differentia ib. ſq. quibus ex cauſſis generetur 1. 177 quando in ea remiſſio fiat 1. 179 et accedens purpura alba quid indicet 1. 179 quando ſphacelus in ea cognoſcatur imminere ibid. qua ratione ſolvatur 1. 174 quomodo in ea mors contingat ibid. ea mortui quas exhibeant notas 1. 170 exempla ejus recidivantis lethalis 1. 177 ſeptimo die ſolutæ 1. 179 uſu purgantis & omiſſa venæſectione lethalis 1. 178 ejus, per venæſectionem ſanatæ 1. 179 cum [illegible] [illegible] 1. 174 quomodo in ea temperanda ſanguinis ebullitio ibid. quomodo tractandum delirium & ſomnolentia 1. 176 qualis conferat potus 1. 174 quatenus conveniant laxantia 1. 176 ſq. venæſectio 1. 175 quid ei ſubſtituendum 2. 178 *biliosa* quæ dicatur 1. 184 an in ea proſit venæſectio 1. 186 *catarrhalis* anno 1709 *epidemica*, ejus hiſtoria 1. 181 ſigna ibid. cauſſa & geneſis ibid. exemplum ex [illegible] ibid. ſq. quantum venæſectio in ea conveniat 1. 182 ſq. *putrida* quæ dicatur 1. 173 ejus cum purpura complicatæ & funeſtæ exemplum 1. 191 quæ in ea damna ex neglectu venæſectionis evenerint 1. 193 *ſimplex* quæ dicatur 1. 174
Synovia quæ dicatur 2. 861 uſus ibi & ex quibus cauſſis corrumpatur 3. 160
Syrupus anthelminticus 3. 41 *ſaxon.* noxae in cholera 3. 276 in dyſenteria 3. 254 de althæa Fernelii eſt ſpecificum in venerea labe 3. 249

T.

Tabacum, ejus fumi ſuctio alvum lubricam ſervat 4. 112
Tenesmus quomodo in dyſenteria 2. 28 & uteri inflammatione tractandus 1. 256
Terebinthina in gonorrhœa uſurpata ſæpe ſuſcitat mictum cruentum 2. 120 in calculo renali quo fine exhiberi debeat 2. 199 ejus oleum malo cum avenæ ſiſtit gonorrhœam 2. 196
Terror, ejus noxius in corpore humano effectus 1. 311 qua ratione producat abortum 5. 293 animi deliquia 4. 135 apoplexiam 4. 14 cardialgiam 2. 114 convulſiones 3. 28 epilepſiam 3. 5 eryſipelas 1. 107 palpitationem cordis 3. 135 maxime nocet menſtruantibus 2. 44 puerperis 1. 26 quæ poſt ipſum profint & obſint 2. 44

Tertiana febris, quæ dicatur 1. 5 dividitur in legitimam & notham 1. 6 ſeq. regularem & anomalam 1. 7 in ſimplicem & duplicem ibid. ejus hiſtoria 1. 5 ſubjecta 1. 6 ratio formalis 1. 5 cauſſa materialis 1. 4 cauſſæ antecedentes ibid. quomodo generetur ibid. an eam efficiat a bile diſtemperata 1. 8 quibus ſubjectis ſit loco medicinæ 1. 24 37 quo ratione eam maturant ſenes 1. 17 quomodo mutetur in nothotem 1. 196 in quartanam 1. 38 eſt ſæpe fere intolerabilium dolorum inteſtinorum cauſſa 1. 161 conſumat corpus & gignit ſordes biliofas 1. 8 quo diuturnior, eo vehementior 1. 8 quando ſalutaris 3. 304 quando brevior, quandoque diuturnior ſit 1. 8 quomodo ſolvatur alvi fluxu, ſudore, urinæ ibid. mali tractata quos pariat morbos ibid. exempla ejus exacerbatione continua bene curatæ ſuborta 1. 196 in biliofis perperam ſalibus correpta 1. 27 in plethoricis cum gravibus ſymptomatibus abſque venæſectione curata 1. 18 ſimplicis præpoſtera medicatione in duplicem converſa 1. 19 cito & tuto ſanata 1. 20 apoſtema muſculorum abdominis relinquentis 1. 22 cum ictero & tuſſi complicata ibid. uno remedio curata & in continuam converſa 1. 23 venæ ſectionem inflationem relinquentis 1. 24 ſtatim curata 1. 25 cito curata in Caroliniana ibid. in puero per radicem tormentillæ ſanata 1. 26 tum curandi indicationes 1. 10 quibus medicis in biliofis ſuaci temperandi ibid. & evacuandi ibid. quomodo ipſius in paroxyſmo ſedandi ibid. paroxyſmus cohibendus 1. 12 ſq. in quo conſiſtat cardo curationis ibid. quomodo in prima herba jugulanda quæat 1. 23 pro ſubjectorum diverſitate diverſe eſt tractando 1. 24 quomodo tractanda in ſeminis cachecticis 1. 27 pueris ibidem, puerperis ibidem, ſenibus ibidem, ſub ſrigore 1. 14 ſub æſtu ibidem, poſt paroxyſmum ibidem, ſi continuam mentiatur ibidem, ſi contumax ſit, et in quotidianam transferri ibidem, ſi biliofa fuerit ibidem, ſi cum levi ventriculi inflammatione juncta ſit 1. 17 ſi cito curari debeat 1. 22 quales in ea conveniant potus 1. 16 quomodo ſub ea curanda cephalalgia 1. 161 quare nam in ea conducant adſtringentia ibidem, contra raſcantiliæ ibidem, opiatica ibidem 1. 12 emetica 1. 12 laxantia ibidem, clyſteres 1. 12 ſalia media 1. 12 ſeq. cum ſeſſu 1. 15 nocens ſedativa 1. 15 purgantia 1. 15 quid ea depulſa faciendum 1. 16 ejus recidivæ quomodo neceſſario præcaventur 1. 16
diæta & arte 1. 9
anomala quæ dicatur 1. 7 qualis ſit talis ibidem, quas cauſſas habeat procatarcticas ibidem, ratione in quo differat a ſemitertiana 1. 48
qua ratione incedat 1. 7
quas procatarcticas habeat cauſſas 1. 8
bono omine mutatur in intermittentem 1. 7 ejus in ſenes funeſtæ exemplum 1. 10
biliofa quæ dicatur 1. 158
duplex in quo differat a quotidiana 1. 7 a ſemitertiana 1. 58 quas cauſſas procatarcticas habeat 1. 7 ejus ex ſimplici cura exemplum 1. 20
endemia, [illegible] ſolo eſt crat 1. 7. ſeq. epidemica anni 1727 ejus hiſtoria 1. 25 ſeq. *intermittens* quomodo mutetur in continuam 1. 7
legitima quæ ſit 1. 6. ſeq. ea requiſite talis ut loci curatas ſeptenam qualibus 1. 7 *notha* qualis dicatur ibid. quibus ſubjectis, & quo anni tempori ſit familiaris 1. 6 *regularis* quæ dicatur 1. 7
Tetanus qualis morbus 3. 61 in quo differat a catalepſi ibid.
Tuſſis quid ſint 3. 20 cur tumoribus durae & lateribus obnoxii 3. 156 veneræ quomodo generent ex gonorrhœa ſuppreſſa 4. 282 eorum exemplum 1. 109 quomodo, in & externis tractandi 4. 245
Therma quatenus ad aſthma conducant 3. 158 ad menſes ſuppreſſos 3. 13 ad nephritidem 1. 250 ad vertiginem 4. 50 aut in ſtatu cachectico inſtituto mortem accelerent 3. 238 an ſeminas et ſpongioſa ſubjectis conducant 1. 107
Tinctura antiphthiſica Grammenti ejus uſus in hectica 1. 205 cauſe adhibenda in hæmoptyſi 2. 35 ejus inſtitutionem turmina excitet 3. 161
bezoardica nocens in purpura 3. 72 experta virtute in gonorrhœa 4. 245
Tinea capitis quæ dicatur 5. 48

tetrapalſis quomodo aſthmatis cauſſa evadat 5. 150 apilapſiæ 5. 63 rarbitudis 8. 17 tuſſis convulſivæ 5. 176 quomodo tractanda 5. 48 & quæ circa earumdem uſum debeat obſervari cautela 5. 131
Tpliemſa aquæ earum principia conſtitutiva 1. 158 earum virtutes ibid. laudantur ad aſthmatis recidivam arcendam 1. 158 in cardialgia ſpaſmodica 1. 126 in convulſionibus hyſtericis 1. 88 in hypochondriaco malo 1. 109 in intentumenti inteſtinorum dolore 2. 168 an conducant in adfectibus paralyticis 4. 11
Tophi arthritici quomodo a venereis differant 5. 84
Tapsia quando conveniat in angina 1. 212 ſeq. 213 cardialgia flatulenta 2. 180 in cephalalgia tertianarum 1. 18 gonorrhæa 4. 201 in aurium adfectibus 4. 16 in eryſipelate 1. 166 quædamna in eryſipelate ſcorbutico pariunt 162 febribus ſymptomaticis 1. 317 gutta roſacea 5. 126 hepatitide 1. 243 iliaca paſſione 2. 153 nephritide 1. 250 ophthalmia 1. 281 phrenitide 1. 221 pleuritide 1. 231 ſcorbuto 5. 21 cum in vera & inveterata amauroſi nullus ſint uſus 4. 63 & cui præſertim vertebris lumbarum cauta applicanda 5. 18
Termino inteſtinorum quomodo exterentur a materia morbida deglutita in toſſi humida infantili 4. 239 ab infanta ad pedes ſurgeat admiſſione 5. 104 v. *inteſtina*.
Transſpiratio cur in ſenibus languida 5. 79 a quibus cauſſis prohibeatur 4. 220 *ſuppreſſa* quomodo contribuat ad ardentes febres 1. 185 ad aſthma 5. 150 ad cachexiam 4. 200 ad dyſenteriam 1. 243 ad podagram 1. 239 ad ſcorbutum 5. 8 ſynocham febrem 1. 175 ad tuſſim 3. 171
Tremor manuum poſt potum Coffee quomodo oriatur 5. 63
Tubercula hæmorrhoidalia unde 5. 28 & quid in his in & externe proſit ibid. in ligamentis rachiticorum unde 5. 17 in ſterno quomodo aſthmatis ſpaſmodici cauſſa 1. 172 inopportunæ ejus extirpationis exemplum 5. 171
Tumores benigni qui dicantur 5. 118 eorum curatio ibid. *rachitici* unde 4. 181 curari ſunt externe tractandi 4. 65
glandulosi benigni qui dicantur 1. 134 *colli* ſæpe cum lue venerea junguntur 5. 202 eorum exemplum ibid.
& curatio ibid.
in *hypochondria* dura ubi ſedem ſuam quam maxime habeant 2. 114
inguinalium vid. *bubones maligni* qui dicantur 1. 101
oedematoſi tertianæ ſuccedentes quomodo tractandi 1. 16
pedum ex viſcerum obſtructione laborantibus familiares ſunt 1. 72
in aſthmate quomodo generentur 3. 153
quæ raro quartanæ ſupervenirent, præſente diatheſi 1. 41
ſub febre orti adeo periculoſi non ſunt quam qui poſt eam remaneant ibid.
ſponte aperti hydropem ſæpe ſolvunt 4. 246 & quomodo hi tractandi 4. 244
genitalium cauti ſunt tractandi & quomodo 4. 245
& quando ſcarificatio in his conveniat 4. 246 cur Carolſtrat?? abigantur 2. 99
verrucoſi quæ damna pariunt 5. 177
ſanguinei quomodo oriantur 5. 157
ejus in brachio aperti letalem exemplum ibid. in crure lapſu oborti & curatio caſus 5. 156 *ſcrobiculi*, cur minime aperiri non decet 5. 22
Tuſſis quæ dicatur 1. 173 ejus cauſſa formalis 4. 174
in infantili ætate frequens eſt 5. 47
ex quibus cauſſis oriatur 1. 175 quos morbos comitetur ibid. ſub tertianæ paroxyſmo unde oriatur 1. 5 prognoſis 3. 178 Celſi in medendi methodus 1. 188
quæ ejus incunditatæ anodyna 1. 180
bezoardica & diaphoretica 1. 179
externa 1. 180 incidentia 3. 178 inſtuſſanda & temperantia 3. 170 quæ in ipſius decliniatione conveniant 1. 180 qualiſque diæta 1. 181 infantilis quibus ſananda 5. 47 morbillis accedens quomodo differat a phthiſica 3. 185
a rheumatica 1. 180
ipſius exemplum ibid. cum hemicrania junctæ caſus 1. 186 ſæpius recurrentis exemplum 3. 185
ferina ejus hiſtoria 3. 176
perpetuo morbillos comitatur 1. 98
apud nos non raro graſſatur 1. 176
cur infantibus familiaris 5. 8
tuſſis maternalis 3. 176
qua ratione abortus 3. 224
& vomitus infantilis cauſſa exiſtat 3. 235 ejus infantilis caſus 3. 191 epidemicæ exemplum 3. 183

3. 181 in gravida caſus 3. 195 quam non ſit ea conducens laxantia 3. 181 quomodo in catarrhalis benigna 1. 69 & ab exanthematibus retrogreſſis orta tractanda 3. 181 habitualis quæ ſit 3. 179 ejus exemplum 3. 191 quomodo tractanda 3. 182 humida dicitur ejus exemplum 3. 184 quæ ſit ea mala ex abuſo pectoralium dulcium naſcentur 1. 17 hypochondriaca, ejus cauſæ & ſigna 3. 172 ipſius exemplum 3. 187 quomodo curanda 3. 182 phthiſica quæ dicatur 3. 175 ejus in juvene curatæ exemplum 4. 178 cum corporis tabe ſingu hortenſibus ſanatæ 4. 177 reconvaleſcione moratur in hecticam labitur 3. 180 quæ externe tractanda 3. 180 puruleuta quando abſceſſum miſenterii ſequatur 3. 148 rheumatica quæ dicatur 3. 175 quibus ſimulant ibid. quomodo a cauſa externa naſcitur 3. 177 1. 40 in ſene ſeloratia exemplum 3. 191 ab œdemate pedum retropulſo orta caſus 3. 190 & quomodo ea tractanda 3. 181 tum ſcorbutica humorum diatheſi juncta quomodo curanda 3. 184 ſtrumoſalis ejus cauſæ & ſigna 3. 177 quomodo tractanda 3. 181 cautelæ generales circa anodyna 3. 184 dulcia & expectorantia 3. 181 & reconvaleſcionem 3. 183

Tympanites affectio quæ dicatur 4. 257 ſigna 4. 259 non ſemper cum aſcite jungitur 4. 260 quando tamen 4. 261 cauſa proxima 4. 260 quantum ad eam faciunt diluentia 4. 262 infantibus verminibus laborantibus familiaris eſt 4. 201 in puerperis unde 4. 260 variolas & morbillos non raro ſequitur 4. 257 prognoſis 4. 262 ipſius curatæ exemplum 4. 264 cordis caſus 4. 141 cum motetur paralyticæ ex nimio effluxu caſus 4. 260 quomodo tractanda per clyſteres 4. 263 laxantia cum anodynis juncta ibid. roborantia interna ibid. & externa 264 quomodo tractanda in plethorica hæmorrhoidali ſtatu ibid. & ex oneri vitio 4. 265 cautelæ circa calidiora remedia & purgantia 4. 264

V.

Variolæ, variola hiſtoria 1. 74 ſeq. unde earum origo & univerſalitas ſit deducenda 4. 73 in quo cum morbillis conveniant. 1. 97 & ... deſcriptione 1. 98 vetula ſimiliter magis ſunt ſunt ſuſceptæ 1. 94 totum ſyſtema nervoſum ſubito adeo graviter 1. 170 hinc epilepſia eas ſæpe vel antecedit vel ſubſequitur 1. deinde eſt triplex genus 1. 76 oriuntur primarie ex corruptis humoribus 1. 75 qui latitant in medulla ſpinali, & quomodo inde ſe extricent 1. 75 earum maturatio cauſa eſt induit cauſticæ & putreſcentis ibid. & intra ſubactos partium ſolidarum abſcondita 1. 95 earum ſigna ſuſpecta 1. 77 & malignitatem indicantia 1. 95 quid in iis ſignificent albi ſlavæ 1. 78 hæmorrhagiæ excitare 1. 83. ſi ſudores largi ibid. an ſoveæ nigricantes in earum medio ſpectum ſemper prælæbeant ſignum 1. 87 quando magis benignæ, & magis malignæ ſint 1. 98 quæ ſubjectis mitiori vel graviori decumbant 1. 75 ſolvunt interdum quartanam 1. 30 cur in dorſo & pectore maneant molliores 1. 88 unde in illis urinarius abortus 1. 83 convulſiones 1. 95 menſtruorum copioſior fluxus 1. 83 vomitus 1. 229 quomodo in iis mors eveniat 1. 78 earum eruptio quo citius contingit in ſtatu 1. 93 quomodo tardius ita a vitio primarum viarum ibid. & a ſanguinis abundantia 1. 82 cum ſint contagioſæ 1. 78 quæ poſt eas remaneat valetudo ibid. & cur epiphoram ſæpe relinquant 4. 88 & diſpoſitionem ad phthiſin 4. 183 quo fundamento oriuntur earum inſitio 1. 78 denique quibus ſignis cognoſcantur, & quæ invadant corpora 4. 78 unde malignæ fiant 1. 97 unde in iis hæmorrhagiæ oriantur? ibid. quæ ſint inter has mediæ ib. exempla earum ex obſtructa alvo tum inſolitis pathematibus complicatarum 1. 91 malignarum ex vitio maculis ſacci ibid. poſt ſcabiem, morbillos & ſebrium ſoluta eveniens 1. 93 in gemellis diverſarum 1. 93 ſeptimo die ſuneſtarum 1. 94 in infante cum dentitione intercurrente 1. 95 poſt ſitum exitum lethalium ibid. emetico laxante ſub eruptione levatarum ibid. ob calore regimine & phaſmacorum exacerbatarum 1. 95 cancroſum lethi corruptionem cum fuſco eventu relinquentium 1. 97 ut, ſi malignæ fuerint, etiam caſtigatæ non eſſe ... 1. 93 quando ſponte ...

zentur 1. 78 quæ ſint curandi indicationes 2. 19 quomodo tractandæ in febribus 2. 95 quid iu ijs faciendum ante eruptionem 1. 79 ſub eruptione 1. 80 in ſuppuratione ibid. & exſiccatione ibid. quomodo ſuis tractari debeant ubi eis ... epilepſia 1. 83 ... ibid. diarrhœa 1. 99 epilepſia 1. 80 hæmorrhagiæ exceſſivæ 1. 85 oculorum vitia 5. 20 ... veneis 5. 28 ... 4. 80 roſſis cum tenedine 5. 28 vomitus ibid. qua cautione alvus ducenda post eruptionem 1. 83 ſub ſuppuratione ibid. quomodo cutis & faciei præcavende e vitiis 1. 84 S. 12 nares & oculi defendendi 1. 83 quomodo in iis conveniant emetica 1. 83 venæſectio ibid. veſicatoria 1. 84 quomodo accendæ confluentes ibid. exſiccandæ ... 1. 85 quæ damna oriantur ex celidis applicationibus 1. 83 qualis ... curationem requirunt ... 1. 83 ... 5. 29 an lecti & linteaminum mutatio conveniat 1. 85 quomodo poſt ... præcavendi morbi 1. 85 excipientes eas morbi quomodo tractandi 1. 93 epidemicæ anni 1698 contrahebantur ex & lue contagio 1. 85 quæ ſymptomata concomitentur eruptionem benignarum ibid. malignarum 1. 86 quæ ſigna ſuturæ eruptionis bonæ ibid. malæ ibid. quomodo ſucceſſerit ſuppuratio in benignis ibid. malignis ibid. ſq. ſuppurationis ſingularis ſucceſſus 1. 88 quomodo ſucceſſerit exſiccatio ibid. quæ poſt eam evenerint ſymptomata ibid. num omnino præſervari potuerint 1. 89 quibus medicinis ... fuerint redditæ ibid. quid ab uſu liquoris ... in ... ibid. ſeq. quomodo tractatæ fuerint eius eruptionem ibid. in eruptione ibid. ſq. ſuppuratione 1. 90 exſiccatione ibid. quomodo ſymptomatibus obviam itum fuerit ibid.

Variloſa febris quæ dicatur 1. 74 ſitonderia qualis dicatur 2. 115

Uſtione quo tempore inſtituenda 3. 86 contra infirmis ibid. hypochondriacis 3. 195 in mulieribus gravidis abortum provocat 3. 300

Venæſectio pro vaſorum repletione, maie & viribus, eſt inſtituenda 2. 37 in certis temporibus ſit adligata 2. 128 & cui ... ...aquiocalia & ... maxime convenit 1. 34 quæ ante & poſt illam obſervanda in diæta 3. 112 quoties in ſtatu graviditatis quo loco & tempore ſit inſtituenda 4. 68 aquarum mineralium uſui eſt præmittenda 2. 137 in mangonum uſui 5. 21 ſalivationis curæ 5. & ſudoriferarum ac ſpirituoſorum uſui 4. cor ... conducet ibid. & quando in febribus, licet ſint ſub... plethorica, contraindicatur 1. eo eſt optimum plethoricum præſervativum 1. 249 ... ſicut ... abortum 3. 206 apoplexiam 2. 89 126 cardialgiam 2. 126 catarrhales defluxiones 1. 71 3. 187 hypochondriacis recidivam 1. 169 hæmorrhagias 2. 4 aſtirum 4. 137 inflammationem 2. 149 phthiſin 4. 173 polypos 3. 133 ruſum rheumaticum 1. 182 quæ ... & quando conducat in ... malignis & exanthematicis morbis 1. 158 in angina 1. 222 ... in ... deliquium 4. 119 apoplexiæ 2. 87 ardentibus febribus 1. 186 aſthmate 1. 156 auditus vitiis 4. 85 catharrheæ 4. 204 calculo renali 2. 189 catarrhali febre 1. 69 cholera 2. 177 colica periodica 3. 156 convulſionibus 2. ... coeli adfectibus 5. 115 dyſenteria 1. 64 3. 056 epidemicis febribus 1. 57 in eryſipelacea febre 1. 182 fiſtularum curationibus 5. 175 in gravidis quartana laborantibus 2. 6 gonorrhœa 4. 293 hæmoptyſi 2. 60 hæmorrhagia uterum 2. 12 ſq. hydrope 4. 240 hypochondriaco malo 1. 107 hyſterico malo 2. 79 ictero 4. 198 in inflammationibus 1. 201 ſpecierum hepatis 1. c45 ieoua 2. 191 ventriculi 1. c92 ... 1. 277 lochiis promovendis 2. 169 & ſuppreſſis ... 1. 265 lue venerea 5. 91 menſium ſuppreſſione 2. 13 morbo ... 2. 71 morbillis 1. 99 ophthalmiæ 1. 679 palpitatione cordis 3. 137 peſtilentia 1. 155 petechiali febre 2. 143 ... febre 1. 127 phrenitide 1. 220 pleuritide ſpuria 228 235 pneumonica febre 1. 231 podagra 2. 175 purpura 1. 113 ejuſque eruptione juvanda 2. 117 quartana 1. 14 quotidiana 1. 40 ſcorbuto 5. 18 ſemitertiana 1. 62 ſingultu 3. 233 in ſoporoſis adfectibus 4. 16 ſyncope 1. 175 ſyncopa catarrhali 1. 181 tertiana 1. 15 tuſſi 3. 182 variolis 1. 83 vertigine 4. 42 vitiis viſus 1. 216 vomitui 3. 048 vomitu

mino cruento 2. 38 vulnerariis febribus 1. 317 quid ejus loco febricitantibus ſit ſuadendum 1. 19 quando nocent in defectu hæmorrhoidum 1. 303 in hecticis 1. 311 malignis 1. 317 puerpera 5. 79 vitium dejectione 4. 144 in brachio ſpeciatim laudatur in aſthmate hydropico 4. 255 hæmorrhagiis uteri 2. 57 in hæmorrhoidibus caveat 5. 155 & nimium fluentibus 2. 48 miſſu cruento 2. 71 vomitu cruento 5. 17 rarò convenit in malo hypochondriaco 4. 110 mecet in cardialgia 5. 187 in polyporum præſentia 4. 256 in fronte quando in dolore capitis conducat 5. 41 defertur 4. 128 gutta ſerena 4. 64 jugularium quæ ante eorum ſectionem obſervanda 1. 140 quem habeat uſum in angina 1. 211 apoplexia 4. 8 in epilepſia 5. 31 melancholia & mania 5. 112 palpitatione cordis 5. 140 phrenitide 1. 220 ſublingualium in phrenitide 1. 220 in ſyncopis 1. 176 negligentia in adultis continua eſt nociva 1. 190 multum in ſenibus ad coma ſomnolentum contribuit 4. 59 quomodo ea in lochiorum defectu mortem inferat 5. 71 phrenitidem 1. 555 qua ratione epilepſiæ cauſa exiſtat 1. 24 febrium intermittentium 1. 28 hæmorrhoidum ceſſanti fluxu 2. 43 mali hypochondriaci 2. 28 perperam methodo 1. 314 qua ratione ſub operatione & ſtatim ſectio animi deliquia eveniant 4. 141

Viſcera ratione doloris differentes induunt effectus 3. 381 quæ potiſſimum ſeminibus ſunt infeſta 2. 510 qua ratione in ventriculum operentur 1. 187 cur eorum operatio ſub paroxyſmo ſiſtatur 1. 204 quomodo mortem abſque ſphacelatione accerſant 1. 205 dolorum ſigna rara 5. 278 ac dubia ibid & quibus ſymptomatis ab ipſis concitata tollenda 3. 474

Ventriculus ejus ſtructura 5. 97 & præcipue membranacea conſideratio 1. 215 & vaſculoſa 1. 226 a quo petit motion accipiat ibid. ejus conſenſus cum capite 4. 95 faucibus 1. 315 & veſica urinaria 1. 255 poſt morbos cibis non debet oppleri 5. 59 *expanſus* qualia inferat damna 5. 99 *inflammatio* quæ ſit letior, quæ gravius 1. 200 in quo differat a cardialgia 1. 190 ab ejus inflammatione ibid. inteſtinorum inflammatione ibid. quibus ſignis cognoſcatur præſens 2. 184 2. 35 & incauteat in febribus intermittentibus 1. 19 ejus cauſa proxima 1. 199 cauſæ mediatæ procatarcticæ 1. 201 quomodo generetur in variis morbis 1. 201 quando in ſphacelum abiiſſe judicanda ibid. exempla ejus ex vomitorio poſt eam lethalis 1. 202 ex vitro antimonii 1. 203 ex arſenico imminentis 1. 204 ex potu frigido & vomitorio 1. 204 decimo demum die funeſta 1. 205 ex vomitorio & ſale purgante poſt eam lethalis 1. 205 duodeni, pulmonis & diaphragmatis lethalis 1. 207 quomodo imminens præcavenda 1. 19 cum curandi indicationes 1. 207 ab iracundia ibid. a veneno 1. 200 ſq. quænam in ea conveniant anodyna 1. 205 ſq. topica 1 aut venæſectio 1. 202 ejus *ſphacelus* quomodo cognoſcatur 1. 206

Venus ejus deſiderium quando primum exſiſtat 1. 76 ipſum ſuppreſſum ſæpe epilepſiam 5. 54 & paſſiones hyſtericas exſtitit 5. 76 exercitium immoderatum omnes functiones lædit 1. 121 ſolidas partes diſtruit 3. 103 vires animi ac corporis dejicit 4. 106 quomodo ad apoplexiam diſponat 2. 14 auditum tollat 4. 106 gonorrhœam benignam 4. 245 *præmaturum* diſponit ad convulſiones 1. 28 ad epilepſiam 1. 7 ad guttam ſerenam 1. 54 ad oculorum ſuffuſionem 4. 73 maxime hæmoptyſin 2. 23

Ver cur eo intermittentes febres ſint frequentes 1. 65 certa affectus 1. 154 hæmorrhagiæ narium 2. 626 & tuſſes 3. 177 cur febris quartanæ curationi faveat 1. 20 cur eo tempore habeant hypochondriaci 1. 21

Veratrum ejus a veteribus in deliriis ratio exhibendi modus 4. 115

Vermes quid ſint 5. 39 quotuplices ſint ibid. unde generentur 5. 40 ſigna & ſymptomata 4. 98 cur ab his concitata pathemata maxime circa meridiem & veſperam exacerbentur 8. 41 & quæ ratione ea ſuſcitent 5. 99 paſſiones iſtas ſimiles fere excitant dolores 4. 260 cum omnibus fere infantilibus morbis ſunt complicati 2. 4 quibus morbis ſeſe maxime adſociant 2. 40 cum ſua vena-

venenatis junctorum exemplum 5. 100 ſæpe vomitu excernuntur 1. 13 quo utitur e- phorium inducant 3. 86 cordialgiam 2. 116 catalepſin 115 colicam 2. 161 convulſio- nes 5. 80 epilepſiam 1. 7 diarum paſſio- nem 2. 137 multas ſpaſmodicas vagas 4. 48 vertiginem 4. 47 non tantum vivi ſed & mortui maxime nocent corpori 1. 12 & ii in adultis non raro convulſionum cauſſa exiſtunt 5. 30 prognoſis 5. 41 cu- ratio ibid. quomodo inteſtinis innidulan- tes enturbandi 5. 44 cautelæ circa pur- gantia 5. 41 & externa 5. 44

Vertigo quo ditatur 4. 45 ejus gradus ibid. in quo differat a gutta ſerena 4. 62 ſym- ptomata & ſigna 4. 45 ſedes 4. 46 toto for- malis ibid. cauſſæ occaſionales & medi- tæ 4. 47 ſæpe cum paſſione hypochondriaca jungitur 4. 54 cum nephritide 4. 50 ejuſ- que ... 4. 47 cur jejuno ventriculo ma- xime invadit ibid. prognoſis 4. 48 cadoce exemplo 4. 50 ejuſdem cum ſenſuum a- bolitione & actuum impotentia juncta 4. 52 cum paſſione hypochondriaca ibid. cum nephritide calculoſa ea plethora or- ta 2. 190 ipſius capitis cum obnubilatio- ne oculorum & auditu difficili abnoxi- æ 4. 58 ex frigore pedum & immode- ratiori aut potu obortæ ibid. cura toto- tecto ſputo junctæ 4. 58 pertinent ob ira cundiæ 4. 56 ex debilitate ventriculi ortæ 4. 54 ſtomachalis 4. 50 curatio generalis 4. 48 theoria idiopathica quomodo tra- ctando 4. 50 ſq. hypochondriaca 4. 49 & ſympathica ibid. nephritica quomodo ſa- nanda 4. 51 in gravidis quomodo tractan- da 4. 50 quarenus locum conveniens reba- cantis ibid.

Viſus, ejus conſenſus cum inteſtino recto 1. 256 cum ventriculo 1. 255 cum orecæ 5. 71 e quo pori nervos ſunt ... 1. 30 *cal- cului* ejus ſigna & ſymptomata 1. 199 ejus *craſis* ea quibus cognoſcenda 2. 70 ea eſt ſæpe mictus cruenti cauſſa 2. 70 *inflamma- tio* levior & gravior quomodo ſit & unde o- riatur 1. 255 ejus ſigna pathognomonica ibid. quomodo a cantharidibus improbe date oriatur 4. 294 a gonorrhœa 1. 250 ex hæmorrhoidibus ſuppreſſis 1. 255 a menſi- bus ſuppreſſis 2. 200 ejus prognoſis 1. 258 quomodo mors ſequatur ibid. e- xempla ejus hæmorrhoidibus ſuppreſſis ſuneſtæ 1. 259 a materia ... lethalis 1. 290 opiati uſu funeſtæ ibid. quomodo cu- randa 1. 257 ejus morbi inveterati ... dif- ficilius curantur ibid. in eo laudantur Sel- teranæ 1. 258 vinum dulce ibid. quare- nus conveniat lac ibid. ... ibid. nocens ... ibid ejus *ſcabies* quid 2. 206 ſæpe cum gonorrhœa jungitur 2. 204 *ſpaſ- mus* qui dicatur 2. 201 ſæpe calculum ... hærente ... 2. 200 quæ inducat ſymptomata 1. 113 ad ſuperiora porre- ctus quæ ſuſcitet in inteſtinis perſtrictura 2. 203 ejus cauſſa inter ipſas ... in- terdum ... 1. 259 ſæpe per inter- valla invadit 2. 295 quomodo a gonorr- hœa ... 2. 200 ab inflammatione in- teſtini recti ibid. a materia arthritica & podagrica 2. 203 a mictu cruento 2. 209 a plethora 2. 206 a pure ex renibus exul- ceratis 2. 204 a ſanguinis ſtagnatione 2. 203 a ſacro ſcorbutico 2. 205 a violabea ... 2. 204 prognoſis 2. 206 exempla ejus in vitæ ſedentariæ addicto 2. 210 diu- turni ſaneſti 2. 210 a gonorrhœa perverſa tractata 2. 214 ob elevatione oneris & ... 2. 212 a ma- teria ſcorbutica purpurea orti 2. 214 ... 2. 216 quomodo tractandus ſi a ſanguinis ſta- gnatione 2. 208 a materia ... hæmo- ... 2. ibid. & ſpectetur a materia ſcorbu- ... 2. 207 ... 2. 208 & quæ maxime in paroxyſmo conducant 2. 209 quatenus in eo conveniant anody- na 2. 211 clyſtere 2. 209 ... ibid. & qualis vitæ victusq; regimen tenendum 2. 207 ... 2. 210 & pur- gantia 2. 209 *ulcera* quomodo ab ore- thræ exulceratione dignoſci poſſit 1. 146 ea quibus ſignis pateant 1. 185

Viſicatoria quomodo parari debeant 3. 48 laudantur in apoplexia 2. 88 in aſth- mate a materia podagrica retrogreſſa 5. 162 ... 4. 85 cautio ſuffo- cativo morbillis ſupervenienie 1. 105 epiphora 4. 74 ſingultu ob exanthema- tibus retrogreſſis 1. 204 quid de iis ſentiendum in convulſionibus 5. 20 dolo- ribus capitis 4. 95 epilepſia 2. 12 in oph- thalmia 1. 286 morbus ſpaſmodica va- gis 1. 55 petechizanti febre 1. 122 & ... 1. 137 ... 1. 221 ſq. purpura 1. 114 ſoporoſis affectibus 4. 18 variolis 1. 84 nocent in mania 4. 188

Vla-

Vacuatione quale secundum principium 3. 1. 247 quo talis in ſingultu conveniat ibid. *Vinum* ejus potus deducatur per aliis inſenſibiliter examen & acet. 2. 105. quomodo & quando noceat in corpore 1. 224 quomodo inferat ebrietatem 4. 46 quale diſpueat ad abortum 5. 294 ad apoplexiam 1. 85 ſphacelum 5. 57 quale noceat in cholera 3. 183 convulſionibus 3. 32 epilepſia 1. 12 in evacuationibus etiam ſanguinali 2. 52 hypochondriaco malo 2. 74 maligna febribus 2. 198 melancholia & mania 4. 132 in mictu cruento 2. 74 purpura 1. 72 tuſſi 3. 41 veſica vitiis 2. 238 quartanis conveniat ad calculum præſervandum 2. 194 & malignas præcavendas 2. 141 quale & quando conducat in calculo renali 2. 191 catarrhali benigna 2. 68 hypochondriaca paſſione 3. 108 iſtero 4. 198 mictu cruento 1. 77 ſcorbuto 5. 15 veſica morbis 2. 238 vomitu 3. 249 quid peſſimum animi deliquio 4. 140 in petechiali febre 2. 141 in hungarico dolore quæ pariat damna 2. 20 rubrum Gallicum ejus effectus 1. 291 ſulphuratum quæ noxam inferat 5. 35
Vipera cum ipſis a veteribus in cutis adfectibus cura teſtimonia 5. 142 & quid de ea ſentiendum 5. 119 earum pinguedo laudatur ad maculas oculorum 1. 282
Vires ad vitam & ſanitatem ſunt neceſſariæ 4. 130 earum robur quod dicatur 4. 133 quomodo proſternantur a triſtitia & ſtatim 4. 136 a putredine interſtitia 5. 49 a venere & purgantibus 4. 166 animo vacante exercitio 2. 42 & veneſectione immoderata 3. 348 vigiliis aſſiduis 4. 133
Viſcera quid indicetur 2. 10 ocule uterini in fluore albo 4. 692 in vomitu cruento 2. 10 quomodo ſit ſuccurrendum in maligna 2. 138 peſtilentia 1. 159 petechiali febre 1. 164 purpura 2. 114
Viſus, ejus idea in mente quando excitetur 4. 62 & quid ad illum requiratur ibid. ejus caligo in hypochondriaco exemplum 4. 70 periodica caſus 4. 159 exempla imminutionis ex lippitudine ab uteno genu diuturna 4. 78 ejus ex lippitudine cum paralyſi & ſopore adfectibus complicata 4. 128 ejuſdem ex ſuffuſione ecæcæ 4. 80
Vita in quo conſiſtat 3. 146 ſedentariæ noxæ 3. 96
Ulcera quæ dicantur 5. 137 differunt ab ecthyma & olium cacie ibid. a ſphacelo 5. 130 & topice ſe 5. 130 eorum ſedes ibid. cauſa proxima eſt putredo ibid. quænam ad ea faciant adfectus 5. 139 contagium 5. 141 temperamentum, ætas & victus 5. 140 vitiorum ſuber & morbi progreſſi ibid. vulgaria 5. 139 primaria conſolidans quamque ſedatam coma ſomnolentia 4. 31 guttam ſerecum 4. 61 palpitationem cordis 3. 138 phthiſin 3. 171 tuſſim convulſivam 3. 178 vomitum 3. 249 progreſſi 5. 144 quæ meli morte in collo exemplum 5. 150 febri refectoria 5. 164 in nimiam bregies caſus 5. 163 eorum conſolidatio non omnis, nec debet inſtitui 5. 135 quomodo ſananda pecul unmoviata & mercurialia 5. 147 aquæ miceculæ & communem ibid. fonticulus 5. 146 lavantia & purgantia 5. 147 & veneſectionem ibid. quomodo ſit ſuccurrendum eorum adſtringentibus 5. 148 cataplaſmatibus 5. 150 mundificantibus ibid. ſeptica & ſarcotica ibid. cicatrizantia quæ dicenque 5. 138 cancroſa quæ ſint ibid. vid. & nervoſa quomodo curanda 3. 150 ſinuoſa ſic ſupprimi quomodo curanda 1. 188 ficum poſt variolas quomodo certa ſunt 2. 91 menſuram & cum duoſarum partium quomodo curanda 5. 149 podum uode & cui difficilius curationis 4. 245 crurum quomodo ſe habeat 5. 146 vid. virus ſcorbutica differunt ratione ſubjecti 5. 83 & ic quo differant a venereis 5. 84 in tibia venerea artus
Unguentum de veraſſu ex quibus componatur 5. 143 laudatur in cutis adfectibus iliaco in eryſipelate 3. 143 aliud ad epiphoram 4. 74 quod eſt hærat in lepra 5. 135 ad ſcabiem 4. 136 ad tineam capitis 5. 154
Vomica pulmonum quæ dicatur 4. 150 quomodo generetur 4. 161 & phthiſicæ cauſa exiſtat ibid.
Vomitus qui dicatur 3. 244 quotuplex ſit 3. 248 ejus hiſtoria 3. 245 materia ejectæ diverſitas ibid. ſedes ibid. ſubjectum 3. 249 ratio formalis 3. 245 ſymptomatum deſcriptio 3. 247 ſub ſigore remittere, ſub æſtu ingraveſcit quam habeat cr eſſem 3. 249 & varialit duplicem agunſit tuſſam ibid. quomodo oriatur ab adſumtorum qualitate 3. 259 & quantitate 3. 258 bile in duodeno ſtagnante ibid. calculo 3. 250 capitis læſionibus & aliis externis tuſſit 3. 252 a tuſſica, hernia, illo & vermibus 3. 250 ab exanthematibus retropulſis 3. 250 u pyſoni

[illegible] vitio 1. 230 a ſanguine ad ventriculu deſlato 1. 219 a ſpaſmo inteſtinorum 1. 230 aut ductuum biliarium eorumque a[illegible] vitio 1. 231 a ventriculi ſaburra 1. 198 ari-diſſimus unde 1. 20 criticus quis dicatur 1. 232 niger non ſemper a ſanguine 1. 248 & quomodo experimentis ab altero poſſit diſtingui 1. 241 inter febriles in hypochondriacis unde 1. 95 an ſub initio Caſolus cum uſus noceat 1. 209 [illegible] diagnoſis 1. 232 & ad hac directa prognoſis ibid. exemplis ejus post frequentem abortum continuo contingentibus 1. 194 a bile ſtagnante obortis 1. 240 post nimiam alvi dejectione [illegible] 1. 238 [illegible] 1. 437 ex quodam anguſtia lethalis 1. 244 [illegible] ex atonia primarum viarum 1. 241 [illegible] a ventriculi debilitate post febrem ardentem 1. 241 ab eryſipelate [illegible] laborte 1. 243 [illegible] lethalis caſus 1. 219 cum [illegible] ſudationis 1. 233 quibus motus ventriculi convulſivus per interna ibid. & externa ſopiendus ibid. quomodo ab athletide repreſſa tractandus 1. 217 quomodo biliosus ibid. a calculo 1. 236 in [illegible] febre quomodo compeſcendus 1. 197 quibus [illegible] ſopiendus 1. 215 quomodo ſanandus febrilis 270 & febribus epidemicis accedens 1. 57 in gravidis 1. 236 in hyſtericis 1. 237 quomodo curandus ab materia & veneno inductus 1. 234 matutino tempore contingens 1. 21 & periculoſus 1. 231 a ſaburra inteſtinorum 1. 234 a ſanguinis congeſtione 1. 233 [illegible] convulſivo continuus ibid. in [illegible] 1. 80 & a ventriculi debilitate 1. 237 quando cum profluvio [illegible] 1. 96 & qua cautione ſubacantia & ſedantia adhibenda 3 215

[illegible] qui dicatur 2. 53 & in quo differat ab inflammatione ventriculi 2. 55 ejus ſymptomata & ſigna ibid. ſedes 2. 54 frequens eſt gravidis plethoricis 2. 55 [illegible] & male menſtruatis 2. 54 parturientibus 2. 55 quomodo oriatur ab hæmorrhoidibus ſuppreſſis ibid. ab intermittentibus malis [illegible] 2. 54 & [illegible] ibid. ex [illegible] 2. 55 quando periculoſus 2. 56 & mitior 2. 55 exempla ejus in juvenibus curati 2. 56 mod[illegible] antecedentia 2. 41 ab emmenagogis calidis inductus caſus 2. 41 quibus ſanandus merito 2. 57 & externa tem-

[illegible] ibid. quomodo tractandus & curatio [illegible] obortus 2. 58 & morbus ſuppreſſi ibid. decurſus quomodo accendus 2. 3. morbo ſuperato quale regimen conveniat 2. 58 & qua cautione anodynis & ſopientibus utendum ibid.

Urethra ejus exulceratio quomodo a veſicæ erosione poſſit dignoſci 2. 263 a gonorrhœa inducta quomodo tollenda 2. 265 & cur difficulter ſit curationis 2. 265

Urina, ejus diverſa ratio in petechizante epidemia 2. 120 ea in febre cauda [illegible] [illegible] 2. 25 cum ardore excreta & turbida an ſemper inflammationem veſicæ indicet 2. 252 rubra & turbida cum ſedimento mucoſo quid indicet 2. 200 *cruenta* & ejus in hypochondriacis unde 3. 264 & calculo veſicæ laborantibus 2. 200 *copioſa* in ſcorbuticis quid indicet 2. 3 [illegible] ſal volatilis [illegible] ibid. [illegible] ſæ in aſthmate *mixta* ipſam ſolventia caſus 3. 109 *flavam craſſa* in ictero unde 4. 290 *furfuracea* an ſemper inflammationem veſicæ indicet 2. 252 quomodo ex ſpaſmo fiat ibid. *purulenta* quomodo ſequatur abſceſſum inteſtini 198 ejus [illegible] eſt diſpoſitio ad ſedimentum 2. 5 ejus ſedimentum mucoſum & glutinoſum non ſemper pus eſt 2. 101

Uterus ejus ſtructura 4. 272 ſpecialim vaſculoſa & celluloſa conſideratur 1. 291 ex qua cauſa in gravidis ita poſſit dilatari 1. 290 a quo partes ejus ſunt accipiat 1. 30 magnam cum veſica urinaria habet conſenſum 1. 272 ejus ex ſtructura utilitas 1. 272 proclivitas ad multos morbos 1. 295 1. 271 ut ad polypos ingenerandos diſpoſitus 4. 182 quas post partum ſubeat mutationes 1. 252 & quomodo post ipſum aut abortum purgandus 2. 17 circulus ſanguinis irregularis per eum quos pariat morbos 1. 271 ejus post inflammationem ſuppurati ſectio 2. 170 ejus *abſceſſus* quibus ſignis cognoſcantur 2. 264 ejus *cancer* quomodo contingat & ſi habeat ibid. ex quibus ſignis pateat 1. 144 unde oriatur & quæ pariat ſymptomata 2. 270 inde nati dolores quomodo tractandi 1. 269 ejus lethale exemplum 1. 270 *cancer exulceratus* quomodo cognoſcendus & curandus 1. 268 ejus *chronicæ paſſiones* quomodo præcavendæ 1. 272 in iis laudantur thermæ 2. 266 *exerciſio* quomodo dicatur Hippo-

partum 1. 275 ejus *hæmorrhagia* vid. hæmorrhagia. ejus *hydrops*. vid. hydrops ejus *inflammatio* quibus ſignis cognoſcatur 1. 261 quæ levior, quæve gravior ſit 262 quomodo ab Aetio deſcribatur 1. 161 cur & quomodo in puerperio oriatur 1. 262 5. 144 quibus potiſſimum puerperis contingat 1. 262 quibus ſubjectis certa puerperium ſoleat ſit 1. 263 ejus cauſæ variæ 1. 263 quando abeat in ſcirrhum ſeu cancrum 1. 290 5. 144 in ſpacelum & ſuppurationem 1. 263 ejus poſt abortum ortæ & ſuppuratæ exemplum 1. 269 quomodo ſit tractanda in puerperio 1. 264 ſi orta ſit a cauſſa externa 1. 267 a fluore albo cohibito 1. 266 quæ conveniant topica ibidem, ejus *Leſio* multis demum poſt annos ſe prodit ibidem ſeq ſæpe convulſiones cauſat 3 10 ea hæmorrhagia cohibita producta 1. 269 ejus *Hellwidum* perpetuum cum gravibus ſymptomatibus 1. 273. ſeq. ejus fœdiſſimi exemplum 2. 60 materia purulenta ex illo excretur caſus 4. 366

ejus *ulceris* cum metu cancri exemplum 5. 103 quomodo tractandum 1. 166

Vulnera quomodo ſæpe fiſtularum cauſſa exiſtunt 5. 123 ulcerum 5. 159

W.

Wildunenſis aquæ quem arcent febres intermittentes 1. 9 commendantur in curis adfectibus 5. 136 in nimio hæmorrhoidum fluxu 2. 47 malo hypochondriaco 5. 107 purpura ſcorbutica 5. 57 quibus noceant 2. 118

Z.

Zingiber an ejus uſus digeſtionem promoveat 5. 60

Zona ignea eryſipelatis ſpecies quæ dicatur 1. 163 ejus exempla ex auctoribus allegantur 1. 171 ejus a retenta purpura ſubortæ caſus 1. 170 curatio 5. 123

Zoſter eryſipelatis ſpecies quid dicatur 1. 163

F I N I S.

93 3475 58

318